המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים
בס"ד יום ועש"ק פ' ויק"פ כ"ב אדר תשמ"ח (פר' פרה) (11 במרץ 88)
דף היומי: בבלי — מכות י"ג; ירושלמי — שבועות ס"ז
שנה ל"ט גל' 11042
1.50 ש"ח כ' מע"מ

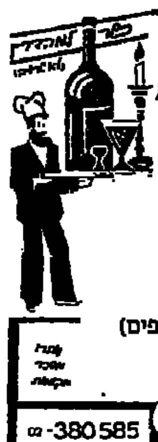
פסח השנה בירושלים
במלון סוויטות חדש ומפואר במרכז ירושלים
בסוויטה:
• חדר שינה • פינת אוכל • מטבחון
• סלון (אפשרות להלנת 3 מבוגרים נוספים)
הסוויטה מרווחת וממוזגת מרוהטת בטוב טעם
שריישראל
02-380585
02-380490

לקראת צאתו של שמיר לוושינגטון בשבוע הבא:

ארה"ב מגבירה את הלחץ על ישראל לקבל את יוזמת שולץ

ראש הממשלה: צפוי לי ביקור קשה אך אסביר את עמדתנו

מאת סופר "המודיע"

מימשל הנשיא ריגן הגביר אתמול את הלחצים על ממשלת ישראל, כדי שתקבל הכרעה בכל יוזמת השלום, כפי שהציג אותה שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ.

נודע, כי הנשיא ריגן בעצמו שיגר פניה לראש הממשלה, יצחק שמיר, ביקש לקבל את התכנית האמריקנית ולבוא בשבוע הבא לוושינגטון עם תשובה ישראלית חיובית.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, עומד להגיע בשבוע הבא לוושינגטון, לביקור רשמי, שתוכנן זה מכבר. הוא אמור להפגש עם הנשיא ריגן, שר החוץ שולץ, ויתר ראשי המימשל.

בתשובה לשאלות אמר ראש הממשלה, כי הוא יודע שצפוי לו ביקור קשה אך: "אסביר את עמדותי לכל מי שירצה לשמוע, הן במימשל, הן בתקשורת והציבור האמריקני והן בקרב יהדות ארה"ב ואני מקווה שאצליח לשכנע אותם בצידקת עמדתנו".

צוות חלוץ ישראלי נמצא כבר בוושינגטון להכנת ביקורו של מר שמיר. בראש הצוות עומד יועץ התיקשורת של ראש הממשלה, אבי פזנר.

ירחמיאל שלמה גרליץ — בהר"ב מנחם מענדל — ירושלים
בילה פריימן — בהרה"ב אשר — ירושלים
מאורשים
בס"ד, אור ליום כ"ב באדר תשמ"ח

תושבי קרית ארבע פיזרו מתפרעים ערבים בחברון

יום שקט אתמול בשטחים ★ נעקרו עצים בכביש מגידו — ג'נין ששימשו מסתור למיידי בקבוקי תבערה

התפרעויות אלימות היו ביום ד' בלילה בכמה נקודות בחברון ובמהלכן ניסו מאות תושבים ערבים להסיט צירים ע"י הבערת צמיגים והקמת מחסומים. משרות רבות של תושבים מקרית ארבע ירדו לעיר חברון, פתחו צירים ופיזרו חלק מהמפגינים.

ביום ד' סמוך לחצות יצאו לרחובות כמה מאות תושבים בשכונת טרט אדרוטיה, שהסיתו אותם בעקבות קריאות במסגדים המקומיים.

הצעירים הבעירו צמיגים מעל מיסגד הקשתות שבחברון והחלו לחסום את הכביש. במקביל היתה התפרעות דומה במקום אחר ושם ניסו לחסום את הכביש המוליך מבאר-שבע לחברון.

תושבים יהודים מתל רומיידה הזעיקו עזרה מקרית ארבע. אל המקום הגיעו עשרות תושבים יהודים שהחלו לפנות את הצירים, תוך כדי ירי באויר. בשלב זה החלה התפרעות גם בשכונת אבו סנינה. באותו מקום החלו עשרות צעירים ערבים להבעיר צמיגים ולחסום את הכביש תוך כדי קריאות.

למקום הגיע כוח צה"ל שהחל לפזר את המפגינים הערבים, תוך שימוש בכוח וירי לרגלי המפגינים. במהלך פיזור המפגינים, נפצעו שלושה תושבים מקומיים קל ברגליהם

נעצרו חשודים בהצתות ביו"ש

4 שורות עצים, משני צידי הכביש, המוליך מגידו לג'נין, ליד היישוב סילאת א-חרטייה, נעקרו אתמול בבוקר על ידי כוחות הבטחון כיון ששימשו למקום מסתור למיידי בקבוקי תבערה.

בכפר זה נעצרו חשודים, וכ-עקבות מעצרם פיענחו כוחות הבטחון מספר מקרים של התפ-רעויות שהיו בכפר ובכללם הצתתם של שני אוטובוסים, אשר הסיעו פועלים לעבודתם בישראל.

תושבים ערבים כנראה מהכפר סכנין חסמו אתמול לפנות בקר את הכביש סכנין-יבור במחסום אבנים שמנע את נסיעת המכוניות בו. למקום הוזעק כוח משטרתי ולאחר שחבלן בדק את המחסום, הוא פונה והתנועה באזור המשיכה להתנהל כסדרה.

כעבור זמן קצר נתגלה מחסום בתוך הכפר סכנין. המחסום היה מורכב מחביות ומפחים מלאים באבנים. כוח משטרה הגיע למקום וחבלן סרק אותו. לאחר מכן הוא פונה ע"י שוטרי משגב שהגיעו למקום.

ברצועת עזה שרר שקט מלבד מקרה אחד, כאשר במהלך הפסקת העוצר על מחנה הפליטים שאטי לשעתיים, כדי לאפשר לאוכלוסיה להצטייד במזון, היו אתמול אחר הצהריים התפרעויות, במהלכן נרגמו חיילי צה"ל באבנים.

לאחר שכל האמצעים לא עזרו, והיתה סכנה לחיי החיילים, נאלץ אחד הקצינים לירות לעבר המת-פרעים.

הר"ר אברהם דב כהן זצ"ל

מגייטסהד שבאנגליה הגיעה הידיעה על הסתלקותו של הר"ר אברהם דב כהן זצ"ל, מייסדו ומנהלו של הסמינר המפורסם שבגייטסהד.

הלווייתו התקיימה אתמול מבית המדרש למורות, בהשתתפות רבני העיר וחכמיה, תלמידי הישיבות ותלמידותיו בסמינר. הספידוהו המרא דאתרא הרה"ג ר' בצלאל ראקוב, שותפו הנאמן והמסור ממנהלי הסמינר הרב מרדכי מילר, משגיח ישיבת גייטסהד הגר"מ סלומון, חתן הנפטר ר' עזריאל יפה, ובנו הר"ר שמחה כהן.

מגייטסהד הועבר הארון ללונדון בהמשך מסעו לישראל. גם שם התאסף קהל רב שפעלו הכביר בייסוד הסמינר וניהולו במשך עשרות בשנים נגע אליהם — תלמידותיו, משפחותיהם וצאצאיהם מכל שכבות הציבור החרדי, תלמידי חכמים ואנשי מעשה, מעריציו ומוקירי שמו.

ארונו יובא היום ארצה והלווייתו תצא מישיבת אהל-יעקב בזכרון מאיר ב"ב לביה"ח נצ"ב פוניבז'.

נולד בנירנברג שבגרמניה לאביו הר"ר שמחה הכהן זצ"ל בשנת תרס"ה. לאחר שהתחנך יסודות חינוכו בבית הוריו בטהרת קודש, גלה לישיבות צעלם ותוסס אשר בהונגריה חכה להסתופף בצל קורת הגאון מהרי"ץ דושינסקי זצ"ל ולהימנות על תלמידיו הקרובים.

נעקר מעמנו אחד מעמודי התווך של החינוך החרדי בדורנו בכלל ובאירופה שלאחר השואה בפרט.

יום לאחר דחיית הסכמי הסחר:

הפרלמנט האירופי הוקיע מדיניות צה"ל בשטחים

שטרסבורג — הפרלמנט האירופי הוקיע אתמול בחריפות יתרה את מדיניות הדיכוי של צה"ל בשטחים הכבושים והביע את "סולידריותו" עם משפחות הקורבנות ועם הפלשתינים של האזור "החיים כיום בתנאים בלתי נסבלים".

הפרלמנט של השוק האירופי המשותף אישר החלטה המוקיעה את "העינויים, המעצרים השרי-רותיים, הגירושים" ומעשי אלי-מות אחרים של צה"ל בגדה המע-רבית וברצועת עזה.

הפרלמנט אישר מחדש את הצורך לכנס ועידה בינלאומית על המזה"ת, בהשתתפות אש"ף, וקרא לשרי החוץ של 12 המדינות "לתרום לפתרון באמצעות מו"מ". ההחלטה גם מזכירה את "הקרע שאירועים אלה גרמו בשכבות נרחבות בקרב החברה הישרא-לית".

מז'נבה נמסר, כי ועדת זכויות האדם של האו"ם גינתה אתמול בחריפות את ישראל על פגיעות בזכויות האדם בדרום לבנון.

הועדה גם אישרה ברוב גדול החלטה המגנה את ישראל על מדיניותה כלפי תושבי השטחים הכבושים.

רק ארה"ב הצביעה נגד החל-טה זו. 26 מדינות הצביעו בעד ו-15 נמנעו, כולל הגוש המזרחי ויפאן. (ע"צ ועי"ר)

תחזית מזג האויר

תחזית מזג האויר להיום: מעונן חלקית, בצפון הארץ ובמרכזה, יתכן גשם מקומי. תשקיף לשבת: מעונן חלקית.
הטמפרטורות החזויות: ירושלים 6 עד 13, חיפה 11 עד 18, תל אביב 12 עד 18. (עתי"ם)

הנהלת מרכז אגוד"י התכנסה לדיון מעשי

— מאת סופר "המודיע" —

הנהלת המרכז הארצי של "אגודת ישראל" בארץ ישראל, התכנסה אתמול, בראשות הגאון רבי פינחס מנחם אלתר שליט"א, ראש ישיבת "שפת אמת", לדיון בנושאים העומדים על הפרק.

הרי"ר, ראש ישיבת "שפת אמת", פתח את הישיבה בדברים נוקבים המביעים חרדה מהמצב הבטחוני והמדיני החמור, כשהוא מקשר בין הדברים לבין הפרצות ההמוניות בחומת השבת והדת, בתקופה האחרונה.

בדיון המקיף הוחלט להביע מחאה עמוקה על חילולי השבת והתנהגות משטרת ירושלים, שנקטה בשבת האחרונה ובקודמ-תה ענישה קיבוצית נגד הציבור החרדי. יחד עם זה הובע גינוי לחסרי האחריות המשליכים אבנים בניגוד לכל פסקי ההלכה. ההנהלה מחזקת ידי עסקני הציבור הצומ-דים על משמר השבת במישור הארצי והעירוני. הוחלט לקיים בקרוב דיון יסודי בנושא.

חלק מרכזי בדיון, נסוב על שאלת הקדמת הבחירות. לאור פניית המערך, שכן מחייבי ההק-דמה לחודשים הקרובים הם 59 ח"כים ולשני הקולות של "אגודת ישראל" השפעה מכרעת. הוחלט כי התנועה לא תתן יד להקדמת הבחירות, גם כדי לאפשר לראש הממשלה למצות את שליחותו בארה"ב. צויינה גם העובדה ש"אגודת ישראל" תיטיב לעשות אם תמתין עם הבחירות, עד שיהיה בידה סיפק להתארגן לק-ראתן.

ההנהלה החליטה גם להטיל על חברי הכנסת של "אגודת ישראל" לעשות ככל שניתן, כדי לקדם את ההצעה להפריד את הבחירות לכנסת ולרשויות המ-קומיות. זאת, לאור חוות דעתם של מומחים המוצאים כי כך תוכל התנועה להגדיל את כוחה.

החלטה נוספת, הסמיכה את הסיעה בכנסת להתנגד לחוק הה-סכמה שעבר שלישים בקריאה ראשונה בכנסת. זאת על סוב דר-קוניותו, בהיותו מסמך עירוני לקיים שבת רק בחלקים של העיר.

גם ביחס לחוק החזיר, החליטה ההנהלה להורות לסיעה להתנגד להצעת החוק, שכן החוק המוצע קובע לגיטימציה של שיווק החזיר לאורך מחצית השנה ואחר כך, חיסולו בשלבים. תוך כדי פיצויי עתק "נוסח יכית". ביצוע החוק יופקד בידי שרי האוצר והחקלאות, שאין כל ראיה מי יהיה לאחר הבחירות. לפיכך, אין ניתן להסכים לחוק כזה.

הוחלט גם להקים ועדה שתפ-על לשיקום התנועה.

כמו כן הוחלט כי הועדה הכ-

(המשך בעמוד אחרון)

בגליון היום 18 עמודים

נפלה עטרת ראשינו

הננו מודיעים בצער עמוק על הילקח מעלינו, עטרת ראשינו, אבינו הגדול, ומורינו הנערץ, מחנך ומורה דרך לחיי תורה ויראת שמים טהורה לאלפי בנות בכל תפוצות ישראל, מבזכי הרבים המיוחדים של דורנו

הרב הצדיק רבי **אברהם דב כהן** זצ"ל

בן מורינו רבי **שמחה כהן** זצ"ל

מיסדה ומנהלה הדגול של בית מדרש למורות ק"ק גייטסהעד אנגל"א

ההלויה תצא היום ערש"ק כ"ב אדר בשעה 9.30 בבוקר מישיבת "אהל יעקב" רח' הלפרין 14 בני ברק

הנשים מתרכזות אך ורק ברח' ברטנורא

המתאבלים מרה:
בית מדרש למורות גייטסהעד
המשפחות האבלות — כהן, קסלר, זליבנסקי, יפה

"שיח ישראל"
הוצאה לאור והפצת ספרי קודש
רח' בר גיורא 26 ירושלים ת.ד. 5606 טל. 380181
עדיין במבצע:
ההגדה של פסח "אורח חיים" לרבינו יוסף חיים מבגדד 11
פרקי אבות עם ביאורי רבינו יוסף חיים מבגדד
(3 ספרים) 15 ש"ח

הדלקת הנרות:

	ער"ש	מוצ"ש
י"ם	5.06	6.20
ת"א	5.24	6.22
חיפה	5.16	6.21
ב"ש	5.22	6.21
ר"ת		6.58

לידיעת הציבור

הגיע לידינו פרוספקט מחברה ליצור שימורי דגים בחו"ל אשר משווקת בארץ דגי טונה

תחת חותמת כשרות מסוימת

נדהמנו לראות שבביהח"ר מעבדים סוגים רבים של דגים טמאים, חסילונים, סרטנים, שרימפסים וכדו' רח"ל.

אנו מרגישים חובה להביא לידיעת צבור המהדר בכשרות אשר בודאי אינו רוצה לסמוך על "הכשרות" המערכת בביהח"ר במקרה זה, ומחוסר ידיעת חותמת הדבר מסתמך על הודעת ופרסומי כשרות בנדון, ודו"ל

מועצת הכשרות של אגודת ישראל ירושלים ת"ו
אדר תשמ"ח

אדון ופסח
אופנה אקסלוסיבית לגברים ולנוער
בני ברק רח' ר' עקיבא 104 טל' 707441
ירושלים, רח' מאה שערים 3
אדון ממשיך במסורת חלוקת מתנות
בקניות החל מ-100 ש"ח ומעלה האפשרותך
לבחור אחת מ-21 המתנות ש"אדון" מעניק
כגון: טלפון, מגהץ, רדיו, מסחטה, בלנדר ועוד
תקנון המבצע בחנויות "אדון"
כל מוצרי התדמית בהנחות סוף העונה, ונכללים במבצע.
ב אדון אתה מחליט על המתנה.
ג אדון גודל המתנה נקבע לפי גודל הקניה.
ל אדון נכנסת – אדון יוצאת ובמתנה זכית
כל המוצרים ב"אדון" בפיקוח המעבדה לבדיקת שעטנז

הודעה חשובה

יצא לאור
חידושי הגר"ד
על ב"מ חלק ראשון
ובסוף הספר נדפס
קונטרס בהלכה
מהגאון האדיר ראב"ד מקודש זקן ההוראה
רבי **ליפמן דוד** זצ"ל **שובקס**
שימש כמו"צ בעיר קרצק בחיי האדמו"ר הגאון הקדוש מרן רבי **מנחם מנדל** נבג"מ
ובסוף ימיו שימש כראב"ד בעיה"ק ירושלים תובב"א לעדת החסידים
להשיגו בחנויות הספרים בארץ ובחו"ל

הקמת מצבה

מודיעים אנו בזה כי הקמת המצבה על קברו של הרבני היקר הנכבד רודף צדקה וחסד ועוסק בצרכי צבור באמונה

מוה"ר **חנוך דאננעבום** ז"ל

פרשבורג — מעלבארן
שנלב"ע א' באדר במעלבארן אוסטרליה
תתקיים אי"ה ביום ראשון לסדר ויקרא כ"ד באדר בשעה 3.30 אחה"צ
בהר הזיתים גוש אמצעי בדרך יריחו

המשפחה

לפרטים הסעה להתקשר לטלפון 02-522068

מצות ארבעה כוסות למהדרין
עם מבחר של יינות איכות מעולים

מאוצר בית דין
במחירי עלות!
בירושלים רח' מאה שערים 2
בני ברק רח' עזרא 21
ובחנויות חלוקה בכל רחבי הארץ
פרטים בטל.: 03-788928 ,780074

מה חדש לארבע כוסות בפסח תשמ"ח?
יין קל-קל
יין אדום מתוק
דל כהל
ראוי לשותי מיץ ענבים וגם לשותי יינות
בהשגחת הבד"ץ של העדה החרדית
עוד יין משובח של יקב "ענבי" - "אחים כהן" ירושלים
יצרני היינות המשובחים "בראשית", "אנטיק", "אפרסמון", "ענה" ועוד.

מלון "אשל" טבריא
קרית שמואל טל. 06-790562 (רב קווי)
נותרו מספר מקומות לפסח
● הכל שמורה (לא שרויה) ● שמירת שמיטה כהלכתה ● הסעות למרחצאות מהמלון
● מטבח מעולה
להזמנות: 03-703882 ● 02-826345
06-790562 ●

הפתרון המתאים לדיור, לימוד ופרנסה במקום תורה ב-מורשת
מתאים לקבוצות מהארץ ומחו"ל ראה מודעה בעמוד ט"ז
מורשת

גם השנה כולם שותים לארבע כוסות
"יין פסח"
של יקבי הגפן
דל כהל ועשיר בטעם
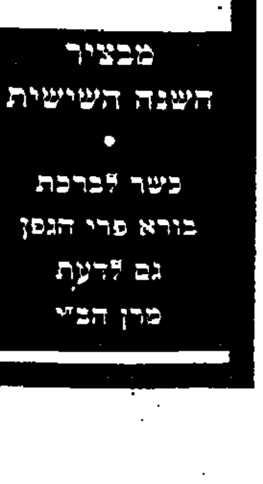
מבציר השנה השישית
כשר לברכת בורא פרי הגפן גם לדעת מרן הב"י

המרכז החינוכי לבנות "בית חנה" קרית צאנז
מגמה עיונית — מגמה סיעודית
ת.ד. 5018 ★ טל. 27767 — 053-616116 ★ קרית צאנז, נתניה
נמשכת ההרשמה לקראת שנת הלימודים תשמ"ט
במגמה העיונית
בגרות מלאה + הנהלת חשבונות + מחשבים
כתות ט' — י"ב
במגמה המקצועית
סיעוד — כתות ט' י' בלבד
המועמדות להירשם — חייבות להצטייד ב:
1) תעודות של מחצית השנה הנוכחית ושנה דאשתקד.
2) תצלום תעודת זהות, בה מופיעה התלמידה.
3) 2 תמונות. 4) על הנרשמת להופיע עם אחד ההורים
קיימת אפשרות בתנאי פנימיה או אקסטרנית
(אפשרות להסעות)
ימי ההרשמה: ב' — ג' בשעות: 8.00 — 12.30, או בתיאום טלפוני מראש

רהיטי ירדנה
החברה הישראלית המובילה ברהיטי עור

מבצע חגים!!
דגמי 1988 הגיעו!!
במחירי מבצע מיוחדים!
סלון 1-2-3 עתיק מעור אמיתי
תוצרת הוץ איטלקי
2900.- ש"ח במזומן בלבד עד גמר המלאי
סלונים מעור אמיתי
רק ברהיטי ירדנה
רח' הראה 34 פינת מודיעין, רמת-גן. טל: 728702

הד היום

עונש קיבוצי?

מ/ה. מה שאירע בשבת האחרונה בירושלים, יש בו כדי לקומם כל יהודי. למשטרת ירושלים יש משימות קשות כאשר היא נאלצת להתמודד יום יום עם ההתפרעויות של התושבים הערבים במזרח ירושלים, משימה שלא תמיד יש לה הילה של כבוד. מטבע הדבר שמשימה כפויה זו גורמת לא מעט תיסכול, לעתים נראה כי היא כבולה ואינה נחפזת להשתמש בירושלים, אפילו באמצעים שבהם משתמשים בשטחים. מעניין ואופייני הדבר, שבמקרים כאלה יודעת לגלות מדה רבה של התאפקות, ונמנעת ממעשים שיש בהם כדי ללבות יותר את האש. דוקא על רקע זה בולטת מדת האפליה המשוועת כאשר היא נאלצת לפעול בזירה הפנימית, כשמדובר בהפגנות נגד חילולי שבת, ובשכונות החרדיות.

אמנם, גם לפני פרוץ המהומות בירושלים נהגה לפרוק את כל המתח על גבם של יהודים שומרי שבת הכואבים את כאבה של שבת קודש. אך נדמה לנו, כי לאחרי הנסיון האחרון בירושלים, היא אף החמירה את צעדיה והפעילה בצורה גסה אמצעים שכבר מוכרים בשכונות החרדיות, ביתר חמת זעם. גם על ידי פרשים, גם על ידי מכוניות מתיזות מים צבעוניים, ולאחרונה גם ברימוני גאז מדמיע, מתוך הנחה שבדרך זו היא תרתיע את אותם צעירים, חסרי אחריות, שמעידים להשתמש באמצעים אלימים, דבר שהוא מנוגד בהחלט לדעת התורה של כל הסמכויות התורניות.

מה שהתרחש בשבת האחרונה ברחובות החרדיים שבירושלים אינו אלא מעשה השתוללות חסרת רסן של השוטרים, שאילו התנהגו כך במקום אחר, למשל במזרח ירושלים, היתה קמה צעקה גדולה ומרה מצד כל "שוחרי השלום". כאשר צעירים ערביים התפרעו ליד הר הבית, לאחר צאתם מן המסגדים והמשטרה הפעילה נגדם גאזים, קמה צעקה גדולה בעולם הערבי, שישראל פוגעת במקומות המקודשים לאיסלם. וראש העיריה טדי קולק, בא לראשי העדה המוסלמית להתנצל בפניהם, וכאן לא נשמע עוד שיבוש בנאים.

למשטרה ידועים יפה מי הם האחראים למעשי אלימות פסולים, היא יודעת כי רוב רובו של הציבור החרדי הכואב זועק זעקה מרה על השבת המתחללת, אין לו חלק ונחלה בשום מעשה אלימות. מדוע זה היא שופכת את זעמה על כל מי שנקרה בדרכה? רק מפני שבלבושו ובהתנהגותו האישית הוא מזוהה על ידם כמי שאחראי לאלימות. לא פעם אחת ולא פעמיים הזהירו גדולי הרבנים מכל החוגים נגד מעשי אלימות. ואף על פי כן, ממשיכים כוחות המשטרה לשפוך את זעמם על הצבור כולו ואינה נמנעת גם מלהתיז רימוני גאז לתוך בתי כנסת, אף שידוע לה, כי למתפללי בתי הכנסת אין שום שייכות למעשי אלימות.

אם המשטרה אינה יודעת לאתר את האנשים המארגנים את האלימות, זהו ענין הנוגע לה, היא צריכה ללמוד מכשלונה, אבל להוציא את חמתה הבוערת נגד כל יהודי חרדי, נגד כל בית כנסת הנקרה להם בדרכם. פירושו ענישה קיבוצית. צעד כזה רק מעמיק את הקרע והניכור בין המשטרה לבין הציבור הנפגע על לא עוול בכפו.

למשטרה יש עימות קבוע עם עבריינים, לא תמיד היא מצליחה להשיג אותם. היא מתמודדת יום יום עם עבריינות ופשיעה בכל הסוגים, ולאושרנו לא בשכונות החרדיות של ירושלים, האם במקומות אחרים, שהם כאורות פשע, מפעילה המשטרה אמצעים נגד כל המתגוררים בסביבה? למשטרה ידוע, כי דיירי הסביבה מתנגדים למעשי אלימות, ביחוד כאלה הכרוכים בחילולי שבת. ולעתים קרובות הם נאבקים נגד אותם צעירים אלימים, שאין עליהם מרות ציבורית ואינם נשמעים לגדולים. מדוע עליהם להיות נענשים?

בעבר הלא רחוק התנצלה המשטרה כאשר ללא כל סיבה התפרצה לאולם שבה ערך האדמו"ר מפיטסבורג שליט"א את שלחנו עם חסידיו, שר המשטרה בכבודו ובעצמו בא להתנצל, במקרה אחר כאשר המשטרה התיזה מים כחולים על בניניה החדשים של קרית חסידי סדיגורא בעת חנוכת הבית, שוב היתה התנצלות לאחר שחבר הכנסת ויו"ר ועדת הכספים שלה היה עד למעשה פרובוקטיבי זה. אולם התנצלויות אלו הפכו לדבר שבשיגרה. השבת חזרו לפגוע, על לא דבר בבתי כנסת רבים בירושלים, כיון שאלמוני חסר אחריות השתמש בכוח כנגד שוטר הממלא את תפקידו. ואנו שואלים את השאלה: האיש האחד יחטא ועל כל העדה תקצוף? האם מעוניינת המשטרה להעמיק את יחסי האיבה, בכל מקרה אחר שהיה קורה בצורה כל כך חמורה, כאשר שוטרים מנצלים ללא הצדקה את הכוח שבידם להפלות את מכותיהם על כל הציבור, היתה קמה זעקה גדולה מצד כלי התיקשורת, שמציגים את עצמם כשומרי החוק. מדוע עברו בשתיקה על כל מה שהתרחש בשבת האחרונה, ולא רק הפעם, נגד עוברי דרך שקטים ושלוים. האם נגזר על יהודים חרדים בשכונות החרדיות להסתגר בבתיהם ולהגיף את התריסים והחלונות כדי שלא ייפגעו על ידי רימוני הגאז?

אנו שואלים את השאלה בלב כואב ומורתח לא רק על שהשבת מתחללת בירושלים, כי אם גם על המצב שהולך ונוצר. שיהודי חרדי לא יכול להתלך בשלוה בדרכו לבית הכנסת שבו הוא מתפלל מפני שהמשטרה אינה מסוגלת, או ליתר דיוק, אינה מוכנה לגלות יוזמה משלה להפסיק את מעשי האלימות של יחידים שהכל מסתייגים מהם ומגנים את מעשיהם.

לא היינו רוצים להגיע למסקנא, שיש מישהו בחלונות הגבוהים של המשטרה המעוניינים למרר את חייהם של אנשי ירושלים מטעמים אחרים. אבל מה נעשה, כאשר לפי שעה אין לנו הסבר אחר, שיסביר התנהגות הסרת רסן זו של שוטרים ומפקדים.

עירק חידשה התקפותיה על אניות השטות במפרץ

ניקוסיה — המלחמה המקובה מדם בין איראן לעיראק החריפה, כאשר הודיעה בגדאד על חידוש ההתקפות על אניות השטות במפרץ, לאחר שבמשך שלושה שבועות נבלמו הצדדים מהתקפות מסוג אלה.

במקביל נמשכת "מלחמת הערים" במלוא העוצמה.

עיראק הודיעה כי ירתה עוד ארבעה טילים לעבר ערים איראניות, ביניהם אחד שכוון לעיר קום ושתיים שנורו לעבר איספהאן, העיר השלישית בגודלה באיראן.

איראן מצידה הודיעה כי ירתה שני טילים לעבר העיר מוסול שבצפון עיראק.

"צעדי התגמול של איראן יימשכו עד שיפסיק האויב את מעשיו הנפשעים" נאמר בהודעה שפורסמה על ידי סוכנות הידיעות האיראנית.

בהודעה של הפיקוד העליון שפורסמה בבגדאד נאמר כי מטוסי קרב, עיראקים פגעו ביעילות ובדייק במטרה ימית גדולה ביותר שבקרבת החוף האיראני הבוקר בשעה 08.53 (לפי שעון ישראל).

דובר צבאי הכריז: "נמשיך להלום בקני התוקפנות עד שיבינו שליטי איראן שעל ידי דחיית השלום, הם החמיצו את ההזדמנות לשים קץ למצב הקשה שבו הם שרויים".

לפי סיכום שנערך עתה ירו שתי המדינות מיום א' ה־28 בפברואר ועד אתמול בערב 88 טילים. הסיכום מראה כי מבין 50 טילי קרקע־קרקע שכוונו לטריטוריה איראנית, פגעו 44 בטהראן, 4 בעיר הקדושה קום ו־2 באיספהאן.

באותה תקופה דיווחו השלטונות העיראקים על נפילת 17 טילי קרקע־קרקע איראנים בבגדאד וטיל נוסף במוסול. לפי דוח איראני שוגרו בפרק זמן זה 38 טילים לעבר עיראק, כולל 22 שנורו לעבר בגדאד ושלושה למוסול. הבוקר הודיעו האיראנים כי ירו טיל 29 לעבר בגדאד וכי 21 אזרחים נהרגו בטהראן ביום ג' בלילה בעקבות ירי טילים עיראקים. (רויטר עתים וע"צ)

בריה"מ סיפקה טילים לטווח קצר לעיראק

טוענת כי לא יכלו להגיע לטהרן

מוסקווה — בריה"מ אישרה אתמול כי סיפקה טילים לעיראק, אך טענה, כי הטילים שנשלחו היו למטווחים קצרים בלבד והם לא יכלו להגיע לטהראן.

פקידים בכירים מסרו במסיבת עתונאים כאן, כי כל שיפור בטילים שסופקו לעיראק, צריך היה להיעשות על פי הסכם בין מוסקווה לבגדאד.

הפקידים נשאלו בקשר להאשמות איראן, שהעיראקים יורים טילים סובייטיים לטהראן ולערים אחרות באיראן.

"אנחנו שלחנו לעיראק בעבר משלוח של טילים לטווח קצר. אולם הטווח שלהם לא היה בו די כדי להגיע לטהראן", אמר וסוולד אולאנדרוב, ראש המחלקה לארגונים בינלאומיים במשרד החוץ.

דובר משרד החוץ, גנאדי גראסימוב, אמר, כי הטילים סופקו לעיראק על פי תנאים שלא איפשרו הכנסת שיפורים בהם.

"משמעות הדבר הוא שאין לנו כל קשר למלחמת הערים המתנהלת בין איראן לעיראק", הוא אמר.

שני הפקידים סירבו לומר מתי סופקו הטילים לעיראק. אולאנדרוב אמר כי הם נשלחו על פי הסכם שיתוף פעולה צבאי בין מוסקווה ובגדאד.

הוא הוקיע את ההתקפות מצד איראן ועיראק על מטרות אזרחיות והוסיף: "אין כל דרכים להבטיח שטילים ישוגרו רק נגד מטרות צבאיות". (ע"ר)

נמשכת "מלחמת הערים" - 35 הרוגים בטהרן

ניקוסיה — איראן ועירק המשיכו אתמול לשגר טילים ולהפציץ את הצד שכנגד, וטהרן מסרה, כי בהתקפות העירקיות בימי שלישי ורביעי נהרגו 35 איש ונפצעו 120.

עירק מסרה כי מטוסיה הפציצו 7 ערים במערב איראן ובצפונה, הללו גרמו נזק ניכר ודליקות במתקנים כלכליים וצבאיים. (ע"ר וע"צ)

סוכל נסיון הפיכה בסאו־טומה ופרינסיפה

ליסבון — שני בני אדם נהרגו וכמה אחרים נשבו, כאשר כוחות המשטרה סיכלו נסיון להדיח את הממשלה במדינה המערב־אפריקנית המארכסיסטית הקטנה סאו־טומה ופרינסיפה.

ארבעים אנשים חמושים, שהגיעו למקום בכלי שייט קטנים נחתו בשעות הבוקר המוקדמות של יום ג' ליד בירת המדינה, ופתחו בהתקפה על מטה המשטרה.

כאמור הרגו שוטרים בירית שניים מן התוקפים, ושבו את מרבית התוקפים האחרים.

סאו־טומה ופרינסיפה — קבוצת איים מול חוף אפריקה המערבית — נשלטה על ידי כמה ממשלות מארכסיסטיות מהפכניות מאז זכתה בעצמאותה מפורטוגל בשנת 1975. (ע"ר וע"צ)

שערים יציגים במטבע חוץ

יחידות המטבע	השער בשקלים
סל	1.7182
דולר ארה"ב	1.5713
ל"יש	2.8943
מר"ג	0.9404
פר"צ	0.2775
ין יפני (100)	1.2276
פל"ה	0.8376

ראש משרד "אוביר" במוסקבה:

100 מסורבי עליה יורשו לצאת בקרוב

ז'נבה - רשימה של יותר מ־100 מסורבי־עליה יקבלו בקרוב אשרות יציאה מברית־המועצות — אמר ראש משרד "אוביר" במוסקבה רודולף קוזנצוב.

קוזנצוב המשתתף בדיוני ועדת האו"ם לזכויות האדם בז'נבה אמר את הדברים בשיחה עם דוד ליטמן. ליטמן מסר לקוזנצוב רשימה של 155 מסורבי־עליה, ביניהם כמה המצפים להגירה מברית־המועצות מזה כמה שנים.

קוזנצוב שקיים שתי שיחות עם ליטמן, עבר על הרשימה, עיין בה זמן רב ואמר: "בקרוב לא תצטרך לדאוג לגבי כל האנשים האלה. אנו נרשה להם להגר לישראל".

כאשר ליטמן ביקש מקוזנצוב הסברים יותר מפורטים לדבריו, הוא אמר, כי "זו בעייה של כמה שבועות. יהיה זה מחווה של רצון־טוב".

דיפלומאטים אמריקנים המשתתפים בועידה אמרו, כי ברית־המועצות תעשה מחווה של רצון־טוב לקראת ועידת הפיסגה במאי בין הנשיא רייגן לבין המנהיג הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב ויתכן כי דבריו של קוזנצוב מכוונים לצעד הזה. (עסט"א)

מלון צפת
טל. 06-972579
06-930914
גלאט כשר יחיד בעבת על כל השנה

מתיבתא תפארת ישראל
ע"ש הסבא קדישא מרוזין זיע"א
MESIVTA TIFERETH ISRAEL OF RUZHIN • JERUSALEM

בסייעתא דשמיא
מתכבדים אנו להזמין את ידידי ישיבתנו הקי ואנ"ש לבוא ולהשתתף
במסיבת מלוה מלכה חגיגית
בראשות כ"ק האדמו"רים לבית רוזין שליט"א
שתתקיים אי"ה במוצאי שבת, פרשת ויקהל־פקודי (פרשת פרה) אור ליום כ"ד אדר תשמ"ח (12 מרץ)
בשעה 8.30 בערב באולמי "רות"
רח' בן יהודה 84 תל אביב
אנו מקוים שידידינו ואנ"ש ואוהדינו ישמחו להשתתף במסיבה זו למען כבוד התורה והחסידות
ברגשי כבוד ובברכת התורה
הנהלת הישיבה

מלון דבורה
היחיד גלאט כשר בעיר
בואו לסדר פסח מפואר
בניהול החזן המפורסם יששכר הלמן
כמו־כן מציע המלון
בשבוע פסח:
★ ארוחות לאורחי חוץ, במסעדת המלון בשעות 8.00־23.00 (הזמנות מראש).
★ אולם ארועים לבריתות, ושמחות
★ ארוחות מוכנות לקחת הביתה
להזמנות: מלון דבורה ת"א
רח' בן־יהודה 87
טל. 03־5448282

מועצת הרבנות הראשית לישראל
לאור המצב הכללי הקשה,
פונה מועצת הרבנות הראשית לישראל לצבור הרחב
לומר שני פרקי תהילים בכל יום לאחר תפילת שחרית
כמו"כ פונה המועצה לומר ביום חמישי ערב ר"ח ניסן
תפילות וסליחות דיו"כ קטן,
בכל בתי הכנסת בארץ ובעולם
והקב"ה יחזיר את כל עמו בתשובה שלמה
ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו

לבשר ומוצריו פעיה"ק ירושלים
בהשגחת הביד"ץ של העדה החרדית
רחוב אחוניהו 5 שוק בוכרים, טל. 821380
פתוח רצוף 8.30 עד 7.30

שמחים אנו להודיע לקהל לקוחותינו, אחרי שהחלפנו את כל הכלים לקראת פסח, אפשר כבר להזמין אצלנו, בקר, עוף וכו'
ההזמנות מתקבלות עד ה' בניסן תשמ"ח. המזמינים מתבקשים לקבוע תאריך שנוח להם שיגיע המשלוח אליהם
ישנה אפשרות להכשיר אצלנו אחרי הודעה מוקדמת, לאלו שיש להם כרטיסים של נועם שבת וברצונם לקבל בשר לא מוכשר שיודיעו על כך לא יאוחר מיום כ"ז אדר מ"ח
ניתן להשיג אצלנו כבד צלוי לפסח שנצלה על־מיתקן חדיש ומיוחד לפסח על אש גחלים
אצלנו בודקים, הריאות וצומת הגידים ע"י מו"צ
משלוחים חינם
שירות ומחירים ללא תחרות
בכבוד רב
ובברכת חג כשר ושמח
ההנהלה

לידידנו בוגרי ישיבתנו בכל אתר ואתר
השלום והברכה וכטו"ס
אנו בזה שמחים להזמין אתכם
לכנס בוגרים ומפגש ידידים
לציון חצי יובל של ישיבת הנגב, אשר יתקיים אי"ה ביום א', ב' ניסן בקרית ישיבתנו בנתיבות.
בתכנית:
11.00 כיבוד קל וסיור במקום
12.00 שיעור מפי ראש הישיבה שליט"א
1.30 מנחה
2.00 סעודה חגיגית
שיח ידידים
4.30 שיחה מפי הרב שירקין שליט"א
דברי תורה מפי הרב אריה לוי שליט"א
5.30 דברי התעוררות ושיחה מפי הרה"ג ראובן יוסף גרשונוביץ שליט"א
השתתפותך מאוד חשובה לנו במיוחד לחזק את הקשרים בין בוגרי הישיבה.
ואנו מבקשים ממך להעביר הזמנה זו, לכל בוגרי ישיבתנו המוכרים לך, אשר אולי לא קבלו הזמנה מחמת חוסר עדכון כתובות
נא להזמין מקום טלפונית ל־057־942488, 057־941216 בשעות הלילה 057־942717
למשפחת פרוינד 03־5709364, למשפחת נוטליב 03־707531
ובירושלים: 417513 למשפ' אורן 02־538795 למיופי ברויר
ההסעה תצא בשעה 9.30 בבוקר מבנייני האומה בירושלים ומישיבת בעלז כהל בעלז בבני ברק
ומערים אחרות לפי הדלימה
בברכת התורה בשם רבנן ותלמידיהון — **הרב יששכר מאיר**

הודעה לציבור הנוסעים בקו 315 אשדוד־נתניה וחזרה דרך בני־ברק והרצליה
החל ממוצאי שבת 12.3.88 יפעל קו 315 במוצאי שבתות וחגים מאשדוד ומנתניה בשעות 22:00, 21:00, 19:45.
אגד התנועה של המדינה

ספרית קסטות נר למאה
תקליטות לזכות הרבים בהלכה • אגדה • ומוסר
מודעה רבא
שמחים אנו להודיע לתופשי תורה ושוחרי חסידות שניתן להשיג אצלינו קסטות משיחות קודש של
כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש שליט"א
שיעורי חסידות חב"ד — נושאים ביהדות
וכן שיעורי **תניא קדישא** שנמסרים ע"י הגאון החסיד רבי **יואל כהאן** שליט"א
בברכת התורה ובכבוד רב
"נר למאה" ירושלים
הכתובת: רח' חגי 16 ככר השבת טל. 02־272449

ע.ל.ה.
מרכז שיקום וקידום לילדים פגועי מח בני־ברק
התודה והברכה
להנהלת אולמי וגשל מכובדנו הר'
חנוך סגל
תשואות חן
על האולם והעזרה האדיבה להצלחת הערב.
ההנהלה

הופיע "קול ברמה" בטאון ירושלמי
התוכן:
★ תוצאות הבג"צ של תושבי שכ' רמות
★ הראיון המרכזי עם ר' חיים מילר יו"ר ארגון פ.ה. פניות הציבור בירושלים
★ על מצב השבת בירושלים
★ מדורים רגילים
★ תמונות ופרסומת
מופץ חינם, וניתן להשיג אצל קיוסק סימן טוב רח' מלכי ישראל פנת יעקב מאיר גאולה ירושלים

בס"ד
במלאת עשור שנים להסתלקותו של האי גברא רבא
מו"ה **אליהו בן עזריאל הכהן מונק** זצ"ל
ברלין לונדון ירושלים
רבו של בית הכנסת (בית המדרש) גולדרס גרין
יתקיים **ערב עיון לזכרו**
ביום ד' אור לכ"ח אדר תשמ"ח (16.3.88) בשעה 8.00 בערב
בביהכ"נ מקור חיים, רח' פרנקפורטר 11 פתח־תקוה
בהשתתפות: הרה"ג ר' **ברוך הורביץ שליט"א**
ראש ישיבת דבר ירושלים
הרב בנימין מושקוביץ שליט"א
וחתנו אריה בודנהיימר נ"י
הרב עזריה הילדסהיימר נ"י
מוקירי זכרו נקראים לקחת חלק בערב זה
המשפחה ותלמידיו

החוג לזכרה
של **בלומה אבוביץ** ע"ה
יערך אי"ה ביום ראשון כ"ד אדר תשמ"ח
בשעה 8.30 בערב בבית הכנסת "באר יעקב"
רח' הרב הירש 10 בני ברק
נא לדייק!

בס"ד
חלביה צבי רח' הרצל 34 פתח תקוה
מבחר עשיר של
בשרים קפואים חלקי עוף ועופות
בהשגחת הבד"ץ "אגודת ישראל"
תוצרת חלב ממחלבת טרה וטנא נוגה
לחם, מוצרי מאפה, דברי מתיקה ושמורים
במיטב ההכשרים
משלוחים הביתה

ליום השנה הראשון לפטירת הרב החסיד
ר' **ירחמיאל קלמן אילני** ז"ל
יתקיים ערב למוד וסיום משניות לזכרו
במוצש"ק פר' ויקהל פקודי בשעה 8.00
בבית הכנסת "רעות" רח' הרצל 14 ב"ב
גלוי מצבה ואזכרה
ביום ראשון כ"ד אדר בשעה 4.30 אחה"צ
בבית העלמין נצבי פוניבז' בני ברק
מוקירי זכרו מוזמנים להשתתף

ביטוח רכב — בית־חיים בתשלומים
אצל אליוביץ ביטוחים
03־5791696־7

המשביט
הודעה חשובה
לישיבות תתי"ם ומוסדות
הרינו מתכבדים להודיע למנהלי ישיבות ותתי"ם ומוסדות כי אנו מספקים ארוחות צהרים מוכנות תפריטים מגוונים ומזינים, הכשרים למהדרין מן המהדרין לפי דרישת המוסדות
ובמחירים מוזלים ותשלומים נוחים
המהדרין נשכר!
לקביעת פגישה נא לפנות בשעות אחה"צ והערב לטל: 02־535774
במרי"ב אפשר להזמין אצלנו ארוחות מוכנות למשך כל חג הפסח.
טעים ואמין

חנות למוצרי פסח
הקץ להתרוצצויות ולדאגות
אצלינו תוכל / י לקבל את כל מוצרי פסח
בהכשרים מעולים
ובמחירים מיוחדים
ניתן להשיג גם מצות וביצי משק
משלוחים הביתה חינם בכל גוש דן
רח' מהרש"ל 1 פינת ר' עקיבא 112, ב"ב
03־785672, 03־791908

סמינר ויזניץ
בני ברק
ארגון נשי ויזניץ
עקב האסון המר והנמהר, בהלקח מאתנו בדמי ימיה,
האשה הצדקנית הצנועה והחסודה
מרת **צפורה שיין** ע"ה
נקרא צבור הנשים והבנות
לכנס התעוררות
שיערך אי"ה ביום ראשון כ"ד באדר תשמ"ח
בשעה 8.00 בערב, במלון וידניץ
ויה"ר שיבולע המות לנצח ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולנו

משה עקיבה דרוק

דברי שלום ואמת

(תשובה גלויה לשמעון פרס)

דברי התרעומות של מ"מ ראש הממשלה מר שמעון פרס על הקו המדיני של "המודיע", שלדבריו, הוא קורא בו יום יום, הם דברים הראויים לתשומת לב ולתגובה. לא רק מפני כבודו של האיש הנושא בתפקיד הרם והחשוב, האיש שלא מזמן מילא בכבוד את תפקידו כאשר ישב בלשכת ראש הממשלה, התפקיד שפינה בהתאם להסכם. ואין הדברים נאמרים לשם חנופה. יש בלבנו פינה חמה של הכרת הטוב כלפי האיש, שבניגוד למפלגתו, גילה ומגלה גם עתה יחס של הבנה לרגשותיה של היהדות החרדית ובצדק רואה את עצמו כמי שממשיך בקו שנהג בו שנים רבות, מי שהיה מורו ורבו בהנהגה פוליטית.

מכיוון שאין זו הפעם הראשונה שמר פרס מתייחס לנושא זה, אנו רואים לעצמנו חובה להסביר את הקו המדיני של "המודיע". לאחר שהדברים מתפרסמים לראשונה. אין זו ההזדמנות להוכיח, כי במהלך התקופות שמר פרס מילא תפקידו, אם כשר הבטחון, ואם כראש הממשלה, זכה לא פעם, לא רק בתמיכה מלאה, אלא גם בהזדהות עם הקו שהוא נקט בפרשיות שונות, בניגוד לדעתם של יריביו ואויביו מבית, אשר לא אחת התרו חתירה, ואף ביקשו להשחיר את פניו. נסתפק באיזכור אחד בלבד, בכל הנוגע ליחס אל פרשת השב"כ בראשיתה, כאשר הוא ומר שמיר היו תמימי דעים שאין להוציא לרשות הרבים את הדברים, כדי לא לחשוף את סודותיו ודרכי עבודתו של שרות חשאי זה, שעשה שרות חיוני ועוסק בהצלת נפשות. ואינו זוכה בהילה שהוא זכאי לה.

צר לנו מאוד, על כך שגברה עליו חבריו וחזות לחץ גורמים שמאלניים, הוקמה ועדת החקירה שגרמה, אולי שלא ברצון, נזק חמור לצרכי הבטחון של מדינת ישראל. נדמה לנו, שמאז חל כירסום עמוק בבעיות הבטחון, ולא יהיה זה מוגזם, כלל, אם נאמר, כי אז הונח היסוד לכל אותה "התעוררות" שאנו עדים לה בשלשת החדשים האחרונים. אין צורך, אולי גם אסור, להרחיב את הדיבור על נושא זה; די לציין כי שירותי המודיעין של ישראל המצויינים, לא ידעו להתריע מראש על המאורעות הצפויים, כשלון שהוא מזכיר, במידה רבה, את ההערכה המוטעית לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים. יש יסוד רציני לחשוש, שכשלון זה נובע מן החשיפה המיותרת, כפי שבאה לידי ביטוי בכל מה שנאמר סביבו. חשיפה זו גרמה גם כירסום רציני במדת המסירות של אנשי השרות, שהביכו אותם. במקום הכרת טובה, גרמה גם לסילוקם של הטובים ביותר בשרות זה, אמנם אין אנשים שאין להם תחליף, ואף שיאמרו לנו, וכבר אמרו זאת, שכל הדברים לא פגעו בתיפקוד השב"כ, אנו בטוחים כי בלבו פנימה יסכים אתנו מר פרס בהערכה זו. גם אם לא יאמר זאת כלפי חוץ.

זה מן הדברים הידועים, כי מאז ומתמיד צידדנו ותמכנו בקו הפוליטי והבטחוני של מפא"י, גם כאשר לא היתה אגודת ישראל בממשלה. כיון שתמיד היה זה קו פוליטי שקול ומדוד, מודרך מאחריות ומחרדה על חיי אדם ושלום מדינת ישראל ואזרחיה. מעולם לא נגררה אגו"י אחרי רעיונות של הרפתקנים.

אגודת ישראל ועתון "המודיע". מעולם לא התנגדו להסכמי שלום, עם אחת או יותר ממדינות ערב. זו היתה שאיפתה. היא לא שללה ואינה שוללת את רעיון ההידברות עם העולם הערבי, היא הקדימה את מר פרס, לפחות בשבעים שנה, כאשר משלחת של אגודת ישראל בברכתו ובעידודו של מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל יצאה לרבת עמון, כדי לנהל שיחות מדיניות עם נסיך הכתר של ירדן, שיחות שהיו עשויות לתרום תרומה נכבדה לשלום ולהבנה הדדית. היו אלה דוקא מנהיגיה של ההסתדרות הציונית ששללו מכל וכל גישה זו, שהיתה לא רק נבונה ומוצדקת, כי אם גם מיוסדת על הכרתם של אנשי הישוב הישן בירושלים, הכירו מקרוב את הלכי הרוח ברחוב הערבי, ואלה היו גואלי אדמת ארץ ישראל בכסף מלא, ומתוך הבנה הדדית. את נסיונם וחוכמתם בנושא זה, דחו הציונים בשתי ידים ולפעמים בשחצנות. מנהיגים ציוניים וותיקים אלה, ביקשו להשען על "הצהרת בלפור". הצהרה שנתגלתה לאחר זמן, כנייר שאפשר לצור בו על פי צלוחית, משענת קנה רצוץ שלא עמדה במבחן. הצהרה שתוכנה היה מותנה באי פגיעה בזכויות של התושבים הערביים.

מן הצורך ההיסטורי והחובה המוסרית להזכיר, כי הרצח הראשון של יהודי על ידי יהודים, היה הרצח של רבי יעקב ישראל ד"ר דיהן ז"ל, שנרצח על ידי אנשי "ההגנה" המזוהים היום עם דרכה של מפלגת העבודה. מה שהציע אז הסלומך המדיני היהודי נחשב כבגידה, והיום מבקשי נפשו מודים שיש מקום לצעוד בעקבותיו, במאוחר, ובסיכויים נמוכים יותר ובמחיר גבוה הרבה יותר מכפי שאפשר היה להשיג בימים ההם אצל הערבים, לרבות אצל מנהיגים קשוחים.

לא לקנטר נאמרים הדברים, אלא כדי להוכיח, כי היהדות החרדית היתה מאז ומתמיד בעד שלום באיזור. אלא, שתמיד נחלקו הדעות כאשר מגיעים לשלב של ביצוע.

נזכיר כאן גם פרט היסטורי בלתי ידוע, כי לא אחת הזעיקו מנהיגים חילוניים, מתונים יותר, את מנהיג אגודת ישראל הרב משה בלויא, לנצל את כחו, כדי לרסן כמה שאפשר, את מר דוד בן־גוריון שלא יעשה מעשים פזיזים מדי. בין אלה שהיו עושים כך מאחורי הקלעים, למרות היריבות הפרלמנטרית, היה מר יצחק בן צבי, נשיא הועד הלאומי, שהיה אחר כך, גם הנשיא השני של מדינת ישראל, לאחר מותו של ד"ר חיים וויצמן. את הפרט הזה שמענו לא פעם מפיו של הרב בלויא, שהיה אחד מן האישים הנערצים ביותר, לא רק בתוך היהדות החרדית, ועליו הכליל אחד הסופרים החילוניים השנונים, כי ממצחו הגדול נשתקפו אבני הגזית של חומת ירושלים.

* * *

נכון הדבר, שאגודת ישראל הצטרפה לקואליציה בראשותו של מר מנחם בגין. זאת, לאחר שמר בגין הבטיח לה דברים ששום ממשלה אחרת לפניה, לא היתה מוכנה להבטיח לה. מאז פרש מנהיגה הנערץ הרב יצחק מאיר לוין מתפקידו כחבר ממשלה ושר הסעד. פרישה שנמשכה מחצית יובל שנים, וגם במקרה זה לא הצטרפה לממשלה, ויתרה על תפקיד ממשלתי, שהיה מעניק לה הרבה יותר אפשרויות להיטיב עם חבריה. היא הסתפקה רק בהבטחות הנוגעות לענייני דת ומדינה.

בתקופה זו שאגו"י היתה שותפה לקואליציה עם מר בגין נחתם גם ההסכם הראשון של שלום עם מצרים, לא מעט בעידודה ותמיכתה של אגו"י. סבבי הדבר שהדעות נתקרבו יותר, וגדולה לגימה המקרבת את הלבבות. אך התקרבות זו לא שינתה את ההשקפות הפוליטיות של אגו"י מאומה. היא לא חדלה לדבר על שאיפתה לשלום עם הערבים. בנושא זה לא מצאנו הבדלים גדולים בין שתי המפלגות הגדולות. מי שקורא את הספרות הפוליטית שראתה אור בשנים האחרונות יודע באיזה צורה סיכלו מדינאים ישראליים בכירים יוזמות שלום, שלא היו לרוחם. לא תמיד באמצעים כשרים.

* * *

לא היינו בין אלה שראו בנצחון מלחמת ששת הימים, את "ראשית צמיחת גאולתנו", כפי שלא ראינו את ה' באייר כיום גאולה ופדות. ראינו בכל אלה נסיונות מצד ההשגחה העליונה, לנסות אותנו, אם ראויים אנו לגאולה; אם ראויים אנו לחזור לנחלת אבות לנצח; שמחנו על האפשרות שניתנה לנו לחזור למקומות הקדושים שלנו; להתרפק על קברי אבות בחברון ובקבר רחל לאחר ניתוק של 19 שנה. אך לא ראינו בכך את קץ הגלות. זה יבוא רק עם בואו של מלך המשיח. תקופה שאנו מתפללים עליה, שתבוא. תקופה שעליה ניבאו נביאי ישראל, תקופה שהכל יבינו כי עם ישראל בא לארץ ישראל בזכות ההבטחה שבין הבתרים. ואין אנו ליסטים שבאנו לכבוש ארץ לא להם. (ראה מאמרו של רבי יצחק בפירוש רש"י על הפסוק הראשון בתורה "בראשית ברא").

אולם, מאידך אסור לנו לוותר מרצון ומיוזמתנו על זכותנו על ארץ ישראל. לצערנו, לא באה התקופה, שהתורה מבטיחה לנו, "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח י') דבר שהובטח בראשית אותו פרק, המתנה את כל ההבטחות בשמוע בקול ה', לשמור, ולעשות כל מצוותיו ואז יבואו כל הברכות האמורות בפרק זה.

לדאבוננו, לא זכינו עוד להתגלות כזאת. יש יהודים שהם אינם מוכנים לקבל על עצמם את הצווים האלוקיים. אלה מוכנים גם להחזיר לא רק את ארץ ישראל לנכרים, הם ניתקו עצמם מכל אותן מצוות התורה שעליהם נצטוינו.

* * *

אילו היינו יודעים, כי החזרת שטחים יבטיחו את השלום לארץ ישראל, היינו מסכימים לכל הסדר, ולצפות בכליון עיניים לגאולה שתביא אותנו לארץ המובטחת, ללא התנגדות. אבל, לצערינו, השלום אינו מובטח, הפלשתינאים עתידים להמשיך ברצח, כפי שנהגו מזה שנים רבות, לפני הקמת המדינה. אנו כבעלי נסיון סבורים, כי אין להחזיר את הטוטחים ליד בונינו. אנו רוצים בשלום אמיתי, וזה לא נראה באופק.

אנו מקנאים באופטימיות שלך, מר פרס, אבל עם כל הכבוד הראוי לך כמדינאי, קשה לנו להיות שותפים לאופטימיות זו, גם אם אין אנו שותפים לכל דעותיו הקשוחות של מר שמיר ומפלגתו.

הדברים נתארכו מעט, לא מיצינו את כל הטעמים שמרתיעים אותנו מפני אותו שלום שהוא עלול להיות צעד אחד ושלב אחד במלחמת השלבים, שהעולם הערבי מתכונן, לקראת מימוש הרעיונות המרושעים שכלולים באמנה הפלשתינית.

אנו בעד שלום אמת, לא התנגדנו להחזיר את כל סיני ולא ראינו בשארם אל־שייך תנאי להבטחת שלומה של ישראל. אבל במצב הקיים יש לנו חשש רציני, שלא יהיה זה שלום אמת, והלואי שנתבדה. אין כל דמיון בין שלום עם מצרים לבין שלום עם העם הפלשתיני שקם עלינו עוד הרבה זמן לפני קום המדינה: שלל לחלוטין את זכותנו על הארץ הזאת; הצר את צעדינו ואפילו מנע מאתנו את הזכות לקיים את תפילותינו, ליד המקום הקדוש ביותר הכותל־המערבי שהוא שער התפלות שממנו יעלו תחינותינו ותפילותינו לרצון לפני ה' שיגאל אותנו גאולה שלימה בקרוב.

בשום הזדמנות לא הבענו דעה נגד השלום, אפילו אם הוא מחייב ויתורים שאינם פוגעים בבטחון. הזיקה ההיסטורית שלנו לארץ ישראל יש לה יסודות אחרים מאלו המקובלים על הציונות. הזיקה והקשר של אותם יהודים נאמנים לתורה ומצוותיה לא היתה מותנית באופיו וצורתו של השלטון בארץ ישראל. אלו זה יישמע כגימה גלותית, גם כאשר גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, לא שכחנו לרגע את הציפיה לגאולה. לא גאולה פיסית כי אם גאולה רוחנית. גאולה שלימה של קיבוץ גלויות. התנגדנו לרעיון הציוני שביקש ועשה לשנות את אורח החיים היהודי, זה ששמר על קיומנו הלאומי בכל הגלויות הקשות והרחוקות.

* * *

יהודים חרדים לא הצליחו לעלות לארץ ישראל, גם בשל גזירת העליה מצד הסוכנות היהודית, שהגבילה את זכותם לששה אחוזים מתוך מספר רשיונות העליה (שאישרה הממשלה המנדטורית). אם היתה התנגדות לעליה מצד כמה מגדולי ישראל, זו נבעה מתוך חרדה על עתידם הרוחני של אנשים צעירים, שלא ידעו להתמודד עם הרוח החילונית. האם צריך להזכיר למר פרס, כי צעירים חרדים התקשו למצוא יום עבודה מפני שלא הסכימו לכוף את ראשם ולקבל עליהם מרות של הנהגה חילונית.

השאלה האקטואלית שמנסרת בחלל עולמה של ישראל, היא שאלה טקטית. האם אפשר להשיג שלום בארץ ישראל על ידי ויתורים טריטוריאליים. לצערנו לא נראה באופק שלום אמת. הפלשתינאים אינם מוותרים על "האמנה הפלשתינאית", ביניהם לא העיז עוד איש לקום ולומר: ניאבק נגד "האמנה הפלשתינאית", כפי שעשישים ואת יהודים. שזיקתם הפוליטית לארץ ישראל היא על תנאי, כמה שהם מכנים "מאבק נגד הכיבוש".

מעולם לא היתה לאגו"י זיקה כלשהי לאיזה תנועה המניפה דגל "ארץ ישראל השלימה", ולא היה לנו חלק בפעילות של "גוש אמונים", אולם לא היתה לנו כל סיבה להזדהות עם תנועת "שלום עכשיו", תנועה שיש לה זיקה וגם הזדהות עם חוגים שהניפו את דגלי המאבק נגד דת ישראל להכעיס.

צריך בהזדמנות זו להזכיר שכבר בכנסיה הגדולה השלישית, שהתכנסה במריענבד ערב השואה, נדונה, בכובד ראש, ההצעה לחלוקת הארץ והיו מצדדים וגם מתנגדים, מתוך נקודות מבט שונות ולא כאן המקום להאריך דברים על אותה מחלוקת שנסתיימה בקול דממה דקה, כאשר כ"ק האדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת" שהיה שתקן גדול, השמיע את הכתוב בספר דניאל פרק ד': "כי הנה בימים ההמה ובעת ההיא אשר אשיב את שבות יהודה וירושלים וקבצתי את כל הגויים והורדתים אל עמק יהושפט ונשפטתי עמם שם על עמי ונחלתי ישראל אשר פזרו בגויים ואת ארצי חילקו".

והדיון נסתיים לאחר מכן, מתוך הבנת הדברים כמות שהם, כפי שנאמר מפי הגבורה.

י. שפיגל

מי נגד?...

הויכוח בימים אלה בזירה הפוליטית ובכלי־התקשורת איבד מזמן את הקשר עם המציאות לאמיתה. בין אם השאלה היא כאבקם של הערבים נגד עצם קיומו של ישוב יהודי בארץ־ישראל. בין אם הבעיה היא הלחץ החיצוני על ישראל שתעשה ויתורים שיהיה לה קשה לחיות עמהם ובין אם הויכוח הוא אידיאולוגי, אם מותר או אסור להחזיר שטחים — לא השאלה הקרדינאליות הללו הן שמנחות את הויכוח. אלא יצר הניגוח הפרוע ותהומות־השנאה בין המחנות השונים.

אתה יכול להיות בעד יד חזקה נגד הפורעים הערביים, ואתה יכול להיות נגד זה: אתה יכול לתמוך ברעיון שההתפרצות הערבית היא עילה והזדמנות לנקוט ביחומה לסיום כבסוך־הדמים הממושך באיזור ואתה יכול להחזיק בדיעה הפוכה, כי דוקא ההתפרצות הזו מוכיחה שאין לנו עם מי לשבת לשולחן. כל זה מקובל או לא מקובל, אבל תמיד השאלה היא: מי אומר זאת? מישהו מן המערך או מישהו מן הליכוד. ולא קובע ה"מה" אלא ה"מי", והכל לפי האומר השונא...

יצחק שמיר אומר עכשיו, כה שאמרו תמיד ראשי הממשלות בישראל: מו"מ ישיר עם כל מדינה ערבית המעוניינת בכך, ללא תנאים מוקדמים. הואיל ואין זו פעם ראשונה לניהול מו"מ עם מדינה ערבית, כי הרי כבר ישבנו עם מצרים וחתמנו על הסכם־שלום, יהיה זה רק טבעי כי כה שכבר הוסכם בעבר ומצוי בהסכם כתוב וחתום יהא גם תקף עתה ולא יתבטל. מכאן, עמדת מר שמיר שיש להתדיין עתה על ביצוע ה"אוטונומיה" הכלולה באותו הסכם־שלום, כאשר לא רק ישראל מחוייבת לכך אלא גם מצרים וארה"ב.

על שני אלה מותקף עתה ראש הממשלה בצורה שאין לה תקדים. מפלגת העבודה ומנהיגה מר פרס רואים בו "רוצח שלום". השמאל היותר קיצוני מכנה אותו "פושע מלחמה". יו"ר ועדת החוץ של הכנסת, מר אבן, מודיע כי יסע אחרי מר שמיר לארה"ב, ובכל מקום שהוא ישמיע נאום — הוא ישמיע נאום נגדי (לא חשוב, כנראה, מה יאמר!...). ואין כבר צורך לתאר מה אומרים בעולם הערבי ומה מנסה עתה ארה"ב לעשות כדי לאלץ את מר שמיר שיוותר על עמדותיו, שיאמץ את העמדה החדשה של ויתור על מו"מ ישיר וישלים עם ההתכחשות להסכם "קמפ דייויד", בענין האוטונומיה ואולי בעוד ענינים שנכללים בו. אם מר שמיר לא יקבל זאת, הוא נוקשה, קשוח, מאובן וחסר כל יכולת לקלוט את ההשי המציאות החדשה המחייבים "שינויים" ו"התאמה"...

* * *

כמה לא נכון הדבר לגבי מר שמיר, לפחות במקרה הזה — תפיד העובדה הפשוטה: מר שמיר התנגד לפני עשר שנים להסכמי "קמפ דיוויד", דבר שבא לידי ביטוי בהצבעה שנערכה אז בכנסת, כלומר גם באותו מקרה שהיה מו"מ ישיר וגם כאשר הוסכם על "אוטונומיה" — הוא התנגד ובהתאם לכך הצביע, למרות שזה היה בניגוד לעמדת ראש הממשלה דאז, מר מנחם בגין. אם יש, איפוא, כי שהתאים את עצמו למציאות ומי שנסוג מעמדות עצמיות, הרי זה דוקא מר שמיר, כי למרות שאז הצביע נגד הסכמי "קמפ דיוויד", הוא עתה תובע להיצמד עליהם ולפעול רק על־פיהם, בין אם הם נוחים לו ובין לאו, והוא תובע החלת ה"אוטונומיה" למרות שהתנגד לה אז. איפה כאן עקשנות, נוקשות או "עמדה כאובנת", כאשר הוא מוותר, כפי שמוכח, על עמדות אישיות ופועל לפי קו הכתחייב מן המציאות המדינית?

אין בדברים הללו כדי להעיד על היותנו תומכי שמיר ומתנגדי פרס, אמנם במציאות שלנו, כפי שהצבענו בראשית הדברים, אם אנו טוענים שהצדק עם פלוני — אנו נהפכים מיד ל"חשודים" ועמדתנו נפסלת, אבל אין כונה מלראות את הדברים כמות שהם. אכן, יש עמנו הרבה מאוד טענות על מר שמיר והליכוד, בכל הנוגע לסוגיא זו של כיבוד הסכמים, וכוונתנו להבטחות ולהתחייבויות שנתן הליכוד לאגודת ישראל בעת כינון הקואליציה הנוכחית, ולמרבה הצער הן לא קויימו. והביקורת שלנו נגדו ונגד הליכוד הגבור דוקא עתה, כאשר הוא עומד בעקביות ובצורה כה אהראית על העקרון של שמירת הסכמים, כפי שהוא תובע זאת לגבי הסכם קמפ־דייויד שבו סוכם על אוטונומיה לערבים בשטחים, וזוצים להתבהם עתה לכך, אם זו מצרים, אם זו ארה"ב או שזה מ"מ ראש הממשלה. מר שמעון פרס.

אם הסכמים עם מצרים מחייבים, הרי לא פחות כזה מחייבים גם הסכמים פנימיים, ואולם ככיון שלא ה"מי" צריך לקבוע ההתייחסות בנושאים ציבוריים, הרי למרות הנסיון הלא טוב שרכשנו ביחס שלנו עם הליכוד, לא נדון מכך גזירה־שוה לגבי עקרון שהוא תובע עתה במהלך המדיני הנוכחי, כשהוא עומד על כך שכה שסוכם בזמנו בקמפ דייויד יישמר ויקויים גם להבא, וברור שתביעת מר שמיר שיסוד זה יתקיים לא רק שאינה מהווה נוקשות, אלא היא צודקת והגיונית ביותר. מדינה שנתבעת ללכת לפו"מ על הסכם, לא רק רשאית אלא חייבת לשאול על טיבו של ההסכם ועל הסיכוי שהוא יתקיים ויהיה בר־תוקף, אבל איזה ערך יש לתביעה כזו על תוקף־קיום לעתיד — אם היא עצמה מוכנה מראש לוותר על שני עקרונות כה חשובים כמו מו"מ ישיר ותקפות ההסכמה על החלת האוטונומיה ביו"ש ועזה?

כלום עיקשות ו"רוצח שלום" יש כאן, או שבא ה"מי" שעומד על כך הוא הקובע התייחסות זו של מחנה השמאל לעמדה שבה נוקט ראש הממשלה?..

* * *

פעם, לפני שהליכוד הגיע לשלטון, היה פחד אמיתי מפניו, בגלל מפלגת "חרות", המהווה בו מרכיב דומיננטי, בכל מה שנוגע ליכולתו לתפקד במערכות המדינה, במיוחד בזירה המדינית והבטחונית. מנהיג "חרות" בעבר, מר מנחם בגין, נשא במשך עשרות שנים את דגל העקרונות הבלתי־מתפשרים, והיה חשש אמיתי כי הוא לא יסתגל לשלטון, שכן גם כאשר יחזיק בסרבים המנהיגות של המדינה, הוא יבחון הכל עפ"י העקרונות האידיאולוגיים ולא לפי תנאי המציאות בשטח.

זו היתה במשך שנים התעמולה היעילה של המערך נגד הליכוד: מנהיגי המערך, הגם שיש להם עקרונות מחייבים, הם מסוגלים להיות "פרגמטיסטים", כלומר לראות דברים מבעד לעדשה של המציאות ושל האפשר, להתכופף מתי שאי־אפשר אחרת, ולעמוד בתוקף בלתי־כתאפשר על עניינים שבאמת לא ניתן להתקיים בלעדיהם. לעומתם, מנהיגי "חרות" דבקים בסיסמאות אידיאולוגיות נוקשות של "שתי גדות לירדן", ואם לא זו — הרי אינם מוכנים לוותר על סיסמת "אף שעל", ובנקיטת עמדות כאלה אין שום סיכוי להגיע לשלום, כי כך מכתיבים לצד השני תנאים של כניעה ושום מדינאי בר־דעת לא יסכים אתנו שבנסיבות כאלה אנו רוצים שלום.

כך היה לכאורה, לפי "הצהרת הכוונות" של הליכוד לפני שהיה בשלטון, כשהיה באופוזיציה המנוסכת שלו ותיהל את מאבקו הפרלמנטרי נגד הממשלה בראשות המערך. אכן, היו לטענות מתנה תנועת העבודה משקל הגיוני. העם היהודי, שבע־התלאות, הנרדף בכל העולם במשך דורות, זכאי לבוא למעט מנוחה גם אם בנסיבות הקיימות הוא יכול להסיג רק חלק מן הנחלה השייכת וכוקניה לו, ואם מזדמן לו סיכוי לשלום. מן הראוי שייכנס למו"מ בתקוה להגיע לפשרה הוגנת, ובלבד לחסוך קרבנות ולמנוע עוד שפיכת דם יהודים. אלא שלפני עשר שנים קרה משהו, וזה "כזהר" שהוכיח כי אם צדק המערך בתעמולתו נגד הליכוד, היה זה תיאורטי בלבד, אבל לא בכותן המציאותי. כי כאשר באה ההזדמנות לידי ממשלה ישראל, בהנהגת מנהיג הליכוד, מר מנחם בגין, לכרות הסכם שלום עם מצרים — הוא לא היסס לרגע. הוא קידם את בואו של הנשיא סאדאת, נכנס עמו למו"מ והגיע להסכם־שלום, גם תוך כדי ויתורים מפליגים ואפילו מכאיבים!

הרבה ניסו לעשות מעובדה זו דמגוגיה מפלגתית זולה, בביזיון ההפוך כגון שרק הליכוד מסוגל לעשות הסכמי־שלום. תוך ניצול העובדה שכה שקרה — קרה דוקא בימי שלטונו הבלעדי במדינה, אלא שאין שום סיבה לטעון דבר אוילי כזה. כי אילו בא סאדאת באותן הצעות ובאותה צורה דרמטית שבה הגיע לירושלים בימי המערך בשלטון — לא היה קורה אותו הדבר; ברם, אי־אפשר לטעון גם את ההיפך הגמור כזה, שהליכוד הוא "רוצח שלום". למרות שבפועל ובמציאות הוא אכן הוביל בזמנו להסכם־השלום הראשון והיחידי שמדינת ישראל חתמה אי־פעם בתולדותיה עם מדינה ערבית. גם העובדה שמר שמיר כה עומד עתה על יסודות חיוניים הנוגעים לשלב המוקדם של המו"מ, אינה יכולה לאמת האשמה חריפה כזו נגדו, כי לאמיתו של דבר — עמדה זו שלו, ככל שהיא נראית "נוקשה". יש בה כבר הרבה אלמנט של פשרה, כי הוא רחוק מלבטא בכך את עמדותיו העקרוניות האישיות הידועות. הוא תובע עתה לא "שתי גדות לירדן" ואף לא עמידה על "אף שעל". אלא קיום הפשרה כוחזיקה יהל"ת על אוטונומיה שעמדה ביסוד הסכמי קמפ־דייויד.

* * *

שלטון הליכוד, העומד עתה לפני סיום הקדנציה השלישית שלו, רחוק מלהיות מציאות וורודה. היו לו מורדות הרבה יותר מעליות. זיכרונותיו "לתקן עולם" כאשר יחליף את המערך בהגמוניה השלטונית התנפצו כבר מזמן. הציפיות שציליהם התריע במשך שנים בשלטון המערך, ה"קלקולים" שאותם הוכיח במערך, ושלל הציבור היה מודע אליהם — בחלקם הגדול לא רק שלא תוקנו, אלא שיש בהם שהחמירו והעמיקו הרבה יותר. מהר כאחד לאחר ששרים ממחנה תנועת העבודה נאלצו לפנות את משרדיהם ובמקומם באו נציגים של "מחנה הימין" — התברר כי "הכל כבראשתקד". כי תאוות־השלטון שסיאבה את קודמיהם, סיאבה אף אותם, כשלפעמים התברר שהכל אותו הדבר ולפעמים גם גרוע הרבה יותר.

כולנו היינו עדים לכל כ"ה שקרה בחזית הכלכלית, באינפלציה הדוהרת, בהתדלדלות נכסי המדינה, ברדיפת השררה והכבוד, ביחס האנטי המתפיר בין שרים בתוך הממשלה, בהריסת מנגנון־התפקוד של הממשלה ובחתירות הפנימיות בתוך המערכת. גרוע הרבה יותר כזה קרה בתחום החברתי, כאשר במהלך התקופה הזו הבשילה יותר ויותר פשיטת־הרגל הרעיונית והרוחנית. הרידה גדלה והתרחבה למסדים שקשה היה לשערם אי־פעם. הבריחה מאחריות והבוז לערכי־יסוד נהפכו למציאות חמורה יותר משהיה כעבר. הקלקול האנטי־מוסרי פשה במידה עצומה. הצבריינה בדור הצעיר גברה, במיוחד בתחום האליכות, והבריחה ממציאות קיימת לעולם דמיונות והזיות של סמים ואלכוהול. ואם חלק מן המהפך שהביא את הליכוד לשלטון נבע מגילויי השחיתות והבריחה בצמרות, הנה לא רק שהדבר לא השתפר אלא כמעט והפך ל"נורמה", כאשר הנגע כבר מוסף את המבצר האחרון שעוד נותר למדינה: המערכה המשפטית.

הרשימה הזו יכולה להתארך בלי סוף ולהגיע כמעט אל הנקודה שבה עצם יכולתה של המדינה להתקיים ולהישען על יסודות מוסריים נהפך לסימן־שאלה. אבל, לא על אלה יוצאת הגנתה העבודה להתריע, לא על זה הקדש השמאל את מלחמתו השתפת נגד הימין, וסיבה טובה ואכזיה לכך, כי אשמת הליכוד בכל זה, שהיא אשמה גדולה וחמורה ביותר, אינה משום שהוא הניח את היסודות לכל זה, אלא כפני שלא קמה בו הרוח לשנות זאת, שלא ניצל את שעת־הכושר שנזדמנה לו לחולל מהפיכה יסודית בכל המערכת החינוכית. לכתן למדינה חינוך יהודי שיעמיד דורות שהם נאמנים לעם ולארצו המובטחת, דורות הקשורים ליסודות המוסר התורניים והנביאים של העם היהודי. הליכוד הגיע אמנם לעמדות השלטון, אבל הוא השאיר את השלטון המעשי בידי השמאל: את החינוך, את התרבות, את התקשורת וכל השאר. ועל כך לא יכול השמאל להרים קול צעקה. ולכן הוא מנסה להתמקד במיתקפתו נגד הימין ונגד הליכוד, בנושא המדיני ובענין השלום.

* * *

אבל ככה מופרך הדבר וככה אוילי, כאשר זהו התחום היחידי שבו התעלה הליכוד כעל לעצמו. תחום שבו ויתר על עקרונות מוצקים שלו כדי שלא יירשם בהיסטוריה כ"רוצח השלום". ברגע שבו ישב מר בגין ליד ההגה ובחן את הסכנות החמורות שבפניהן ניצבת המדינה. הוא נסוג מהרבה עמדות שלו והתם על ההסכם עם מצרים, כשכל אחד יודע, בשיוחד מנהיגי השמאל כמה ויתורים הוא עשה ביחס לעמדות הידועות שלו.

והנה, אם השאלה הזו עומדת עתה גם לגבי מר יצחק שמיר בהיותו ראש הממשלה. הרי כבר נאמר, כי נסוג בו, ובוודאי מתוך אותה גישה של אחריות, מעמדות מוצהרות שלו. הוא התנגד כאמור, בזמנו להסכמי קמפ דייויד. אבל הוא מבדיל בין עמדה שבה נקט כשלא נשא באחריות לבין העמדה שהוא חייב לנקוט בה בהיותו ראש הממשלה. ואכן, כל מה שהוא טוען עתה הוא, כי יש לעמוד על עקרון האוטונומיה כהסדר ומוצא של פשרה בין העמדות הנוקשות המוקרכות של היהודים והערבים. כשאלה ואלה כווהרים על ה"אף שעל" שלהם; האוטונומיה יכולה להביא רגיעה במצב: את ישראל היא מרחיקה משליטה בעניינים הפנימיים של הערבים ביו"ש ועזה, ואת הערבים היא מרחיקה משליטה בנושא הבטחוני והמדיני. אין בכך כתן סיפוק לערבים בתביעתם למדינה פלשתינאית, אבל היא גם מרחיקה כאחד יהודים התובעים דוקא עתה את שליטת הארץ בשלטונה ובריבונותה של ישראל.

הפשרה הזו איננה המצאה של מר שמיר. הוא רק תובע לקיימה לפי מה שכבר הוסכם כעבר בין ישראל ומצרים, בחתימתה ובהתחייבותה של ארה"ב, שהיתה צד שלישי להסכם, אבל לא כתב בכעמד של עד. אלא במעמד של צד שבבוא העת יהיה הוא זה שיעמוד בתוקף ששום צד לא יתכחש להסכמים ולא ינסה להפר סעיפים, והנה, עתה הוא הרגע הזה, ארה"ב נקראת ע"י ישראל לכלא אחר מה שהיא התחייבה באותו הסכם. אבל כאשר מר שמיר מכריז ומודיע כי הוא רוצה לנסוע לארה"ב כדי לתבוע תביעה זו מהנשיא ריגן ומשר החוץ מר שולץ — טוענים נגדו כי הוא "רוצח השלום". או שהוא פשוט מתנגד למהלך כדיני שיוביל לשלום.

רצון לשלום איננו כניעה. ההבדל בין שני המושגים הוא עצום. כניעה נעשית כאשר מלחמה מוכרעת לרעת אחד הצדדים, ומצב הכניעה שלו מכתיב תנאים כאלה, שהצד המנצח מכריח אותו לקבל מה שמציעים לו. במציאות המזרח־תיכונית, אם יש צד שניתן לכופו לתנאים כאלה, הרי זו לא מדינת ישראל. כאשר מדובר בשלום מתוך הסכם הדדי, פירוש הדבר פשרה בין העמדות. יהיו קיצוניות ככל שיהיו, והאוטונומיה היא גישה מובהקת של פשרה הנוקט בה הוא שוחר שלום לא פחות מכי שתובע ומציע נוסחה אחרת כל "פשרה פונקציונאלית" או "קונפדרציה ירדנית־פלשתינאית" וכיו"ב. בשום פנים ואופן הוא לא יכול להיחשב כמי שהוא נגד מהלך שלום.

חטיפת האוטובוס בדרום מחזקת את ההערכה שזרועות הבטחון לא ערוכים לפעילות חבלנית חריגה

פחות מ־6 שעות לאחר שתמה הדראמה סביב חטיפת האוטובוס של הקריה למחקר גרעיני בדרום החלה מסכת הסיוחים. שאלות נוקבות הוצגו בפני אנשי הצבא, המשטרה ויתר זרועות הבטחון ובמקום תשובה לענין באה התפארות באותם חלקים מוצלחים כמו הסתערות הימ"מ. אך השאלות שאין להן מענה הותירו טעם מר. הן רבות מכדי שצה"ל והמשטרה יוכלו לעבור לסדר היום. קשר לקוי, אי הערכות מהירה לחסימת דרכים, אחלת יד של שוטרים הנוסעים לאורך 13 ק"מ אחרי רכב המחבלים ולא מצליחים לפגוע בהם, הערר נשק לקצינים ועוד.

קשר לקוי

האירוע בדרום חשף קשר לקוי בין הצבא למשטרה ובתוך 2 הגופים האלו. קשה להבין איך במערך מודרני ומתקדם של תקשורת העומד לרשות 2 הגורמים האלו התנהל הכל בשלומיאליות שאיפשרה למחבלים לנוע על פני 50 ק"מ מבלי שייעצרו.

ההודעה הראשונה על קיומם של המחבלים הגיעה למשטרה בסביבות השעה 7 בבוקר. מעניין גם כיצד היא הגיעה. התקשורה בטלפון אשה שהציגה את עצמה כרעייתו של רב־סרן המשרת בבסיס ההדרכה של צה"ל במצפה רמון. היא סיפרה לימונאי על קבוצה ובה כמה אנשים, "אולי מחבלים" שהשתלטו על "רנו 4 צבאית" ליד הר נפחא תסעו משם. לאן? אם היה להם ציוד? כמה? — לכל השאלות האלו לא ידעה להשיב.

בתחקיר מאוחר יותר הוברר שהיתה זו רעייתו של אחד מהקצינים שהגיעו לתחנות הניווטים בלא מדים ובלא נשק. מדוע לא התקשר הקצין עצמו למשטרה? מדוע הסקק הוא לעזרתה של אשתו ליצירת הקשר, בעיקר כשהמדובר באדם הידוע היטב כמה כל דקה יקרה? — אין תשובה.

כשנשאלה אשת הקצין בטלפון מתי בדיוק ארעה חטיפת הרנו, אמרה, בהערכה כללית, שלפני כ־30 דקות. דהיינו בין השעות 6:30 ל־6:40. חלפו עוד 25 דקות עד שקציני מטה מרחב הנגב היושבים בבאר שבע, קבלו את ההודעה המפורסת. המעניין הוא שבמשטרת דימונה כבר ידעו קודם לכן על ה"רנו" ובשעה 7:30 בבוקר נשלחה ניידת שהיתה במקום עם מספר שוטרים שהגיעו ב־7:30 בבוקר לצומת דימונה־ירוחם. שוטרים אלו ספרו מאוחר יותר כי קיבלו מידע מועט ביותר על "הרנו" ועל מה שהם צריכים לעשות.

מאת א. פאר
סופרנו הצבאי

בעוד מתארגנים בצומת הגיעה ה"רנו". השוטרים לא פתחו באש ומי שכן עשה זאת היו המחבלים בתוך ה"רנו", ירו מספר יריות. השוטרים השיבו באש אחרי שקפצו לצידי הדרך וה"רנו" המשיכה בדרכה לכיוון באר־שבע. השוטרים דיווחו בקשר למשטרת דימונה וחלפו עוד דקות עד שבמשטרת באר־שבע קבלו את ההודעה. זמן ארוך ומיותר חלף עד ששם ידעו שה"רנו" בדרך לעיר.

הטרנזיט המשטרתי שהיה צריך לחסום את ה"רנו" בכביש דימונה־ירוחם, הבין שאין לו כבר מה לעשות במקום ופתח במרדף אחרי ה"רנו". 13 ק"מ נמשך המרדף הזה. האם לא היה קשר בין המפקדה לנוסעי הטרנזיט? האם לא היה מי שיורה לשוטרים הנוסעים מאחורי ה"רנו" עם המחבלים שיזהרו קדימה ויגיעו לכדי מגע אש עם רכב המחבלים? העובדה הפשוטה היא שה"רנו" שמהירותה פחותה בהרבה משל הטרנזיט המשטרתי נסעה קדימה והניידת "לוותה" אותה מאחור. היא לא ירתה. ומדוע? השבוע הסביר שר המשטרה חיים בר־לב, שמשום מה התפאר והתכונג מהשגי שוטריו שההודאה היתה לא לפגוע בעוברים ושבים. איזה עוברים ושבים היו לאורך 13 הק"מ מצומת דימונה־ירוחם הלאה?

רק אחרי 10 דקות של נסיעה הודו מפקדי המשטרה לנוסעים בניידת נחרצות: לירות ב"רנו" בכל מחיר. סמוך לצומת עורער פגעו השוטרים בגלגלי ה"רנו" והוא נעצר בשולי הכביש. המחבלים יצאו מה"רנו". מדוע נעצר הטרנזיט המשטרתי כ־30 מטר מאחור? מדוע לא קפצו השוטרים החוצה עם נשקם בשניות ההתארגנות של המחבלים? עובדה. זה לא קרה. למחבלים היה זמן. הם יצאו מה"רנו" ופתחו באש לכל עבר. הם התהלכו חשופים על הכביש כשלמולם מגיעה משאית, רכב המורים וכן האוטובוס של הקריה למחקר גרעיני.

איפה הצבא?

איפה היו כל ניידות המשטרה שידעו בדיוק לאן נוסעת מכונית ה"רנו" בכל אותם רגעים יקרים? איפה היה הצבא והיכן משטרת באר־שבע שהיתה מצידה צריכה לשגר שוטרים לכיוון הנסיעה של ה"רנו" אליה? אח"כ יאמרו: לא היה קשר ברור ולא היתה תמונה מדוייקת. אמנם משטרת באר שבע הקימה מחסומים בכניסה לעיר אך היה עיכוב במשלוח ניידות לעבר ה"רנו".

בתוך אותו זמן כשהמחבלים יורים לעבר המשאית, לעבר רכב המורים, תפשו שוטרי הטרנזיט המשטרתי "המלווה" מחסה כדי להשיב באש. וכנתיים השתלטו המחבלים על אוטובוס הקמ"ג כשבנס הצליחו לברוח ממנו כ־40 נשים והנהג. ה־10 בהם ויקטור רם שישב בסוף האוטובוס לא הספיק לצאת. השוטרים הגיעו אל האוטובוס התקוע בלי נהג כעבור כמה דקות נוספות.

חלפה איפה למעלה משעה (60 דקות) מאז החטיפה של ה"רנו" לעיני קצינים עד לרגע שבו נוצר העימות הממשי הראשון בין קבוצה גדולה של שוטרים, אלו שהגיעו מבאר שבע, לבין המחבלים. צבא לא היה. הידיעה הועברה לבסיסים ואלו התארגנו לשירות היקפיות. רק 45 דקות אחרי החטיפה של ה"רנו" נכנסו לפעולה המסוקים שנתבקשו לסרוק את השטח ובשולחו גם לא ידעו מה בדיוק עליהם לחפש.

אילו היה קשר טוב יותר היה יכול צה"ל להזרים יחידות לאזור מוקדם מאד. שכן ממש באותו בוקר התאמנה יחידה של צה"ל לא הרחק מהמקום. ממקום אימון היחידה הגיע בשעה 8.25 לערך אלוף פיקוד הדרום האלוף יצחק מרדכי. "הגעתי מהר, כי הייתי קרוב" אמר מאוחר יותר. ביטוי הניתן לפרשנות הפוכה באותה מידה.

וגורם נוסף, השב"כ. זה שהיה

הניתוח שאחרי

ועדת חקירה לא תהיה הפעם, אך כל פעם מוכח מחדש שלזרועות הבטחון הישראלים חסר מימד ההערכה קדימה. נכון, שאין גורם צבאי בארץ כבעולם המסוגל לצפות את כל האפשרויות אך לאחר פיגוע החדירה שהיה בנגב לפני כחודש ניתן היה להעריך שבעקבותיו יבואו עוד נסיונות שכאלו. צה"ל והמשטרה פעלו כאילו היה זה מקרה ראשון. לא יהיה זה סוד לומר שגם המקרה שהיה לפני כחודש, לא היה הראשון לפי דבר נוסף לכל. אלו היו אין ספור "הנקודות" לכיוון הגבול כשבמקרה מסויים שפורסם ברבים השליכו מחבלים כנראה רימוני יד לעבר סיור של צה"ל ונעלמו בחזרה לתוך השטח המצרי.

ולמרות כל זאת יוצאו הקצינים, ולא סתם קצינים, אלא מדריכים בבית הספר לקצינים של צה"ל לדרכם הבינעירונית בלא נשק.

קצינים אלו בפיקוד דרום יודעים היטב שהגבול עם מצרים, מדינה המצויה בשלום עם ישראל הפך לגבול הפרובלמטי ביותר. בעוד כל יתר הגבולות נחסמו כמעט הרמטית, לא הוקדשה תשומת לב מעבר למקובל לחלקים נרחבים מגבול זה. כל יתר הגבולות חסומים בגדרות ובאמצעים רבים אחרים, אך גבול מצרים ברובו נותר פתוח. ההנחה היתה שהמצרים יצליחו למנוע בעד המחבלים הפלשתינאים מלעבור לצד הישראלי ויותר מכך שאש"ף לא יעיז לנצל את קהיר כנקודת מוצא לפיגועים נגד ישראל. התברר שהם שבזו השבוע את המעשה והביעו הערכתם שפיגועים שכאלו ימשכו. ייתכן ובגבול עצמו כן עושים אנשי הצבא המצרי אי־אלו פעולות שלא עשו בעבר, אך מי שחושב שהצבא המצרי יצא מעורו כדי ללכוד מחבלים הנושים את דרכם לשטח הישראלי — טועה.

פת"ת מנצל את המצב בגבול המצרי הן מנקודת ראות מעשית (גבול בלא גדרות) והן מבחינה פוליטית (שמצרים לא יוצאת בחרצות נגד הפיגועים האלו) ולרשות המחבלים עומדת עתה גזרה חדשה חשופה לצומת יתר הגבולות.

ישראל לא לוחצת גם על המצרים. בירושלים יודעים שאם יבוא לחץ שכזה יטענו המצרים שלפי הסכם קמפ־דיוויד אסור להם להכניס כוחות רבים לאזור הגבול ואם ישראל רוצה, שהמצרים יעשו את המלאכה יש צורך בשינוי הסעיף הזה. ישראל לא מעוניינת לשנות ולו פסיק בהסכמי קמפ דיוויד. כך שהגבול הדרומי ימשיך להיות פרובלמטי ויחייב את צה"ל להערכות חדשה.

אך זו היתה צריכה להתחיל כבר לפני חודש. בא הפיגוע באוטובוס השבוע והוכיח שקצינים נוסעים בנגב בלא נשק, עוזבים את כלי רכבם עם המפתחות בפנים. הפגיעה בצה"ל במעשה זה מכאיבה ביותר. 5 קצינים נבחרים מבית הספר לקצינים של צה"ל הוכנעו בידי 3 מחבלים רק בשל הסיבה שכל הקצינים יצאו לדרכם בלא נשק ומתוך חסרי אונים מול המחבלים. למתוח הוראה ברורה שהיתה להם לשאת נשק. אין ספק שלו היו מצויידים כראוי היתה דרכם של המחבלים משתבשת כבר בשלב הזה — אך זה לא קרה. הם המשיכו בדרכם.

י. דביר

מפחיד לחשוב

•••

אורועי "בוקר הדמים" בצומת ערוער בדרום — נבדקו כמעט מכל כיוון אפשרי. מחדלי היום ההוא כמו גם הצלחותיו, הועלו על שולחנות דיונים בפורומים שונים — וגם הפרשנים למיניהם לא טמנו ידיהם בחול. אין בכלל ספק כי באותו בוקר — היו מחדלים רבים. אבל כבמקרים רבים הדומים בעבר: יש מספר רב של טוענים לאחריות להצלחה ואין ולו גם טוען אחד לאחריות לכשלון.

מי שבקרב הפרשנים המתמידים זכה להערכה כמעט מוחלטת היתה: היחידה המיוחדת ללוחמה בטרור של המשטרה ומשמר הגבול, = (ימ"מ). זו פעם ראשונה שיחידה זו מופעלת באירוע של "פיגוע־מקוה" ותוך פחות מדקה אחת, הצליחה, עפ"י הדיווחים, לעמוד במשימה ולחסל את שלושת המחבלים שביקשו לגרום לאסון כבד.

אותם אלו שנמנעו "בעקביות" מלציין כל הנת כי רק חסדי שמים עמדו לנו שפרשה מאויימת זו נסתיימה כפי שנסתיימה ולא גרוע מכך — נתנו לנו את ההזדמנות לעמוד על כך בעצמנו מתוך שפע של התבטאויות לגבי פעילות הימ"מ לאחר מעשה.

* *
*

"אני מעריך את החלטת פיקוד צה"ל להפעיל יחידה משטרתית לפעולה נגד מחבלים — זו פתיחת דף חדש ביחסינו" — כך אומר ניצב משנה א. מפקד היחידה המיוחדת ללוחמה בטרור.

החלק הראשון במשפט — עוד מובן. מכבי הדבר, שמפקד יחידה שהוטלה עליו משימה מעריך את אלו שהטילו אותה על יחידתו. אך מה פשר של החלק השני באותו משפט? — כעת, לאחר שהוטלה המשימה על הימ"מ, יפתח דף חדש ביחסים? ואם לא היתה מוטלת המשימה על הימ"מ, אלא על יחידה אחרת, היו היחסים משובשים? או ליתר דיוק: נשארים משובשים? האם המשימה לא הוטלה משיקול מבצעי לאחר עיון במצב ובאלטרנטיבות?

מסתבר, שאכן כך. ניצב משנה א., ביום צפוף של ראיונות, מוסיף עוד מלה באשר לשיקולים שהנחו את המפקדים בשטח להטיל את המשימה על יחידתו;

"נוכחותם בשטח של שר המשטרה והמפכ"ל — תרמה להחלטה להפעיל אותנו".

האמנם? האם בלא שיהיו השר והמפכ"ל בשטח היותה נבחרת למשימה יחידה אחרת שלא מתאימה? או האם בשל הנוכחות הזו נבחר הימ"מ אף על פי שלא התאים? האם גם כאן התחולל איזה ויכוח פוליטי או אישי מי יהיה השר והאחראי שיופיע בתקשורת? האם בהפעלת יחידה מבצעית, ברגע כה קריטי, משתלבים גם שיקולי יוקרה?

מסתבר שאכן כך. מי שקרובים אל הנושא יודעים ומעידים שקיים היה בעבר ועוד קיים כיום ויכוח יוקרתי בין יחידות הלוחמה בטרור של צה"ל ליחידה המשטרתית. (זו הסיבה שבפרשת "קו 300" הידוע, לא הוטלה המשימה על הימ"מ למרות שיחידה זו היתה הראשונה שהגיעה אז לשטח).

הנה מה שכותב ומצטט פרשנו הצבאי של עתון נכבד:

"במטה הארצי של המשטרה לא יודו בכך, אבל זה זמן רב שורה במפקד המשטרה הרגשה כי הסיבה שהימ"מ לא הופעל נגד מחבלים — נבעה משיקולי יוקרה של צה"ל ותו לא. אולי משום כך נמנעה המשטרה עד עתה מכל פרסום של הימ"מ. הדיעה הרווחת היתה: "אם לא נעקר את עיני צה"ל בפרסומים — אולי יתנו לנו סוף סוף לפעול"...

* *
*

ממש מפחיד לחשוב. יושבים להם בצומת ערוער "מיטב המוחות" של הפיקוד הצבאי והמבצעי. לנגד עיניהם אוטובוס חטוף, בתוכו עשרה נשים וגבר אחד, שבויים בחסדם של שלושה מחבלים שהספיקו כבר להוכיח את "טירופם" בבוקר של ירידות לכל עבר, ללא חשבון וללא אבחנה.

מנהלים עמם מו"מ — בנסיון להרוויח זמן ובנסיון לסיים הפרשה ללא נפגעים. אולם, מן העבר השני נערכים גם לכל צרה שלא תגיע והשלושה יחליטו שהם מעדיפים קרב עד הסוף. בפני המפקדים מוצגת תמונת מצב, מושמעות הערכות מקצועיות — ועל הפיקוד הבכיר מוטלת החובה לשקול עניינית ולהחליט מה בדיוק עושים ואת מי בדיוק מפעילים לטובת הענין, לטובת המשימה ולמען הצלת חיי אדם.

בתוך כדי כך המחבלים רוצחים בזה אחר זה שניים מבין בני הערובה.

לחשוב שבדיוק בשעה הזו, "מיטב המוחות" עסוקים ביריבות של יוקרה. עוסקים לא בנושא לגופו אלא בכבוד לטעמו — זה ממש מפחיד כמחשבה ראשונה...

במחשבה שניה הכל שונה. אין זאת אלא ההשגחה העליונה ברחמיה הרבים שהצילה אותנו בכל התקופות ובכל הזמנים הן ממצבים קשים ואיומים — והן משיקולים חמורים ומזעזעים.

תרגולת גופנית, כושר ומיומנות מבצעית, אין בהם ולא כלום כדי לשנות מדות ותכונות נפש. עם אלו יש לעבוד במישור אחר לגמרי — אלא שמשרד החינוך והתרבות של השר יצחק נבון לא מרשד ואת...

מכתיר רבנים ראשיים

במדינת ישראל מותר לסופרים, זמרים ורקדנים להביע את דעתם על כל נושא פוליטי, בטחוני וחברתי, אך לרבנים הראשיים אסור להשמיע את דעתם באותם שאלות. וכאשר הם עושים זאת ללא קבלת רשות מלוי יצחק הירושלמי, הידוע באיבתו הכבושה ליהדות החרדית ובדמיונותיו הפרועים וחסרי הרסן, והרואה את עצמו מוסמך לכל נושא דתי, הם זו־כים למקלחת רותחין.

הוא קובע שאסור להם להשמיע את דעותיהם בענינים פוליטיים מכיון שהם פקידי המדינה, ותובע מן הרבנות להסיר מעליה את התואר "הרבנות הראשית".

נראה שבענייני דת אחרים היה מוכן לקבל את דעת הרבנים. לדבריו הכשר של הבד"ץ או הרב לאנדא שווה שני רבנים ראשיים...

נראה שהוא לעת כזאת רוצה להיות לא רק עתונאי־מסית, אלא גם המכתיר והמסלק של הרבנים הראשיים.

מ. ירושלמי

השופטת מירושלים קיבלה את הפרס

ההתקדמות במערכת השפיטה בישראל תלויה בעמידה הקיצונית ביותר האפשרית בנושאי דת ומדינה, — אמר לנו השבוע עורך דין צעיר ושאפתני.

לדבריו, גם שופטים דתיים נאלצים להוכיח את עצמם ב"יצ־צמאות" ובאי תלותיות כאשר באים לפניהם דברים שיש בהם זיקה לעניני דת.

מדבריו התברר, שהשופטת איילה פרוקצייה שפסלה את חוקי העזר בדבר סגירת עסקים בשבת, קיבלה את התגמול. היא כבר התקדמה מאז בשלב אחד. היא הועברה מבית המשפט העירוני לבית משפט השלום והדרך פנויה להתקדמות נוספת לערכאה הגבוהה ביותר.

מ. ירושלמי

הישגיו של קצין צה"ל

אחרי השמירה הלילית הם מפסיקים להתפלל...

במה מתפארים קצין צה"ל בפני חברו בשיחת רעים? אם רוצים אתם לדעת על כך יש לנו עצה, מתוך הנסיון ומשל אחרים. אוטובוסי "אגד", בפרט בקויים המובילים אל "אזורים חמים", כמו לבקעה, לגליל העליון לאיזור עזה וכד' הם מקור לא אכזב לענין זה.

איננו יודעים מה עושה בידון "בטחון שדה". אך דומה שגם אנחנו כבר "זכינו" לשמוע דב־רים שראוי שפחות אנשים ידעו עליהם. פעם גם שמענו דברים "מאלפים על תנאי שכר הטבחת ועוד. בימים אלה זכתה אוזנינו אחת לשמוע מפיו של קצין צה"ל כיצד הוא "מטפל" בחיי־לים דתיים. "בעדינות — כי אחרת אתה גורם לו לחייל להי־תבצר בעמדותיו" — אך הקצין לא הסתיר מה הוא כן עושה להם לחיילים הדתיים: — "אני דופק אותם בשמירה עד השעות הקטנות של הלילה. תראה אותם מפסיקים לקום ולהתפלל". "וזה לא הכל "הוא אומר לחבר שלו באוטובוס בקו 841 שבו נסענו ביום ראשון ג' באדר בשעה 8 מתל אביב לטבריה.

וכך יכול הוא להתפאר בפני חברו "בין החיילים שלי יש לי תמיד הישג נהדר. 50% מהחיי־לים שמתחילים את השרות עם כיפה מסיימים אותה תוך זמן קצר. וכפי שציטטנו בתחילה, "איננו רודה בהם, פשוט בעדי־נות". תוך שטיפת מח על ידי התפרקות מוסרית מצד אחד ותוך הערמת קשיים על קיום מצוות מצד שני ותן ליצר לב האדם הרע מנעוריו להשלים את המלאכה.

הוא הקצין גם מסביר מדוע הוא עושה זאת!

"כל הצרות שלנו בארץ הזאת הן רק בגלל הדתיים. גם את הבעיות בין ימין ושמאל, בין כהנא מצד אחד והקומוניסטים מהצד השני, ניתן לפתור אם רק לא יהיו יותר דתיים".

יש קצינים שסבורים שצריך לסלק את אש"ף. אחרים מגור־מים ואומרים שצריך לסלק את כל הערבים, יש גם שאומרים, כמו הקצין שלנו שצריך לסלק את כל הדתיים.

לקח של נסיעה באוטובוס לטבריה.

ד. ירושלמי

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

בצה"ל ובמשטרה נערכים עתה בירורים מעמיקים על תפקוד יחידת הימ"מ בעת ההשתלטות על אוטובוס הדמים, ובין היתר יבררו האם נורו קודם יריות אזהרה באויר ויריות לרגלי המחבלים בטרם הרגום.

*

עסקת חבילה: ארה"ב תתחייב בכתב שהועידה הבי־נלאומית לא תכפה פתרון על ישראל — ושמיר יתחייב שלא לתבוע... הקדמת הבחירות בארה"ב.

*

שרי המערך: "אם הקבינט לא יכריע ביום ראשון על התשובה לשולץ, נגיש הצעת חוק להקדמת הבחירות". ...וזה בדיוק מה ששמיר רוצה במצב הנוכחי.

*

ההתמודדות האחרונה בין אירן ועירק בירי טילים על ריכוזי אוכלוסיה גדולים — עשויה אולי לשמש כפתרון הטוב ביותר לסיום המלחמה בינהן...

*

שיא נרשם ברכישת מכונות כביסה בארץ בשנה האחרונה.

...ואף על פי כן, ממשיכים הישראלים לכבס את הכביסה המלוכלכת בראש חוצות.

*

אולי הוזלת הסוכר, תמתיק במעט את מרירות חיי היום יום.

*

הריפורמים משיבים רעה תחת טובה

הקונגרס הציוני ביוזמת מנהיגי מפלגת העבודה פותח את הפתח לריפורמים, הכניס אותם להנהלת ההסתדרות הציונית ועתה הגיעה השעה שהם ישלמו להם כגמולם. מנהיגי הריפורמים הם אלה שמארגנים עכשיו בארה"ב את מסע השיסוי נגד ממשלת ישראל והעומד בראשה מר שמיר.

הקונגרס הציוני האחרון גם קרא לממשלה לתת לריפורמים את הסמכות לדון בדיני אישות לפי מנהגיהם בארה"ב.

מר שמיר שהוא המותקף העיקרי ע"י מנהיגי הריפורמים מצא לנכון להשתתף בטקס של ועידה ריפורמית וקבל רעה תחת טובה.

את המסע נגד ישראל הם מנהלים בארה"ב.

מ. ירושלמי

המארגנים והחברות הקשורים ל"אוטובוס השבת" - לדין

— הודיעו למפקח על התעבורה להגיש תביעות משפטיות נגד המארגנים וחברות האוטובוסים שהשת־תתפו בהפעלת "אוטובוס השבת" בירושלים על קיום נסיעות שלא כדין — כך הודיע שר התחבורה, חיים קורפו, לח"כ הרב מנחם פרוש, אשר פנה אליו בנושא זה.

הרב פרוש צירף לפנייתו "ילוח זמנים" שנתלש מאחת התחנות, שבהן היה האוטובוס אמור לעצור, על ידי אורח המתגורר בסמוך. הרב פרוש ציין, כי מודעה דומה נתלתה בכל התחנות המופיעות ברשימה וביקש מהשר לאחוז בכל הא־מצעים נגד האחראים כדי לבלום את הפירצה החמורה בחומת השבת. כזכור, גוף המתקרא "תנועת המרכז" עסק בארגון הנושא.

כאמור, הודיע שר התחבורה, כי הורה להעמיד לדין את המאר־גנים וחברות האוטובוסים. כמו כן הודיע שר התחבורה לח"כ הרב פרוש, כי בעקבות האמצ־עים שנקט משרד נגד הפעלת הקו הבלתי חוקי בשבת בירוש־לים — הופסקה לגמרי הפעלת הקו.

א. בר

מדינה חופשית או "רוסיה"?

אזרחים רבים שפנו בימים האחרונים אל משרד הפנים כדי להוציא דרכון לקראת נסיעה לחו"ל, נענו בסירוב. גם כאשר היה מדובר בנסיעות דחופות — אי אפשר היה לקבל דרכון.

בירור העלה, שלאחרונה החליפו הדרכונים הישנים בחדשים ולתל ה"מאודע", דרשו עובדי האגף העוסק בדר־כונים לקבל תוספת מיוחדת לשכרם. הנהלת המשרד לא נענתה לבקשתם ובתגובה החלו להפעיל סנקציות ואינם מוציאים דרכונים חדשים.

ח"כ הרב אברהם יוסף שפי־רא הגיש בענין זה שאילתה לשר הפנים ותבע ממנו להפעיל מיד את הצוות העוסק בהנפקת דר־כונים.

הסכסוך בין העובדים והנה־לת משרד הפנים יכול היה להישאר משהו פנימי, אם זה לא היה כרוך בשירות לציבור. מכיון שאזרחים רבים סובלים מהעדר השרות, מן הראוי היה שתימצא הדרך להפעיל לאלתר את המחלקה השובתת.

סוף סוף, לפי כל כללי הדי־מוקרטיה של מדינת ישראל, זוהי מדינה חופשית וכל אחד יכול לנסוע לחו"ל בכל עת שירצה. האם יש מישהו הרוצה להפוך את המדינה ל"רוסיה" שניה?

א. עתרה

מה הן "נסיבות בלתי צפויות" ליהודי אנגלי?

מה הן נסיבות בלתי צפויות ליהודי אנגלי — איש ועד שליחי הקהילות, שבגללן הוא צריך לדחות פגישה עם אישיות פוליטית חשובה מישראל כמו השר מר משה ארנס שכיהן כשר בכיר בממשלה?

ובכן, לא פגישה עם המלכה, גם לא עם הגבי תאצ'ר ואף לא מצעד לציון איזשהו אירוע מן התקופה הויקטוריאנית.

לא. הפעם גילו חברי ועד שליחי הקהילות שבתאריך שנקבע להרצאתו של מר משה ארנס, השלישי במרץ, חל חג הפורים, והשליחים יצאו דחופים לכל עשרות חברי ועד שליחי הקהילות לבטל את האיגרת הראשונה שבה הוזמנו לשמוע את ההרצאה. וכבר שאלו בלונדון עד כמה מהווה חג הפורים אצלם "נסיבות בלתי צפויות".

לא ברעש, שמחה של מצוה

קריאתם של גדולי תורה בישראל שלא לזמר בשמחה של מצוה ניגונים ושירים שאין יסודם בקדושה, היא קריאה מן הלב בדבר שנפרצו בו גבולות בזמן האחרון.

מכתבים רבים הגיעו למער־כת "המודיע" בנושא של שירות וריקודים בחתונות ושמחות, וכולם ללא יוצא מן הכלל הביעו כאבם על ההידרדרות שחלה בהשמעת שירים וניגונים שאין מקורם בקדושה אלא, חלילה, להיפך.

רבים גם ביקשו להפנות קריאתם ל"תזמורות" הגורמים עגמת נפש למחותנים ולאורחים, כאשר הם מפעילים את הרמקו־לים במלוא עוצמתם — דבר הנוטל את השמחה האמיתית של הבא לשמוח בשמחת חתן וכלה.

נזדמן לנו באחרונה להיות בחתונה וצריחות הרמקולים הגיעו עד לכאב אזניים ממש. אבי החתן ניגש כמה וכמה פע־מים ל"כליזמרים" התזמן להו־ריד את הואליום, להנמיך קצת את הטון הרעשני והצעקני, אפילו את "המזל טוב" של הרע והקרוב לא יכל לשמוע. אבל ה"כליזמרים" הם הבעלי בתים...

אחד הזקנים, שכנראה לא יכל לשאת יותר את הצווחות שבקעו מהרמקולים הישר אל האזניים, ניגש גם הוא ל"פריק־ער" ול"קלרינטי" התזמן: "קצת יותר בשקט", אבל למרבה הבושה והצער, זכה וה"פיקער" סובב את הכפתור ל...מקסימום!

הגיע הזמן, כפי שביקשו הגאונים רבי ניסים קרליץ ורבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א, לעשות שמחה של מצוה ברוח של קדושה. וזה כולל גם סולדי־ות של התזמורת, נעימות בזמי־רות, ללא רעש מחריש אזניים וללא צווחות שאין מקומם בח־תונות של יראי ה'.

לא ברעש — שמחה של מצוה!

ג. יפה

שאלה: מתי מטפלת המשטרה בהתנהגות חריגה של שוטריה?

מתי פונה פיקוד המשטרה לטפל במעשים חריגים של שוטרים כלפי אזרחים, שאלה טובה. לרוב מנסים המפקדים לתת לאזרחים את ההרגשה כי הדבר נעשה בכל מקרה של תלונה.

קשה לנו לומר שלהרב מאיר פרוש, כחבר מועצת עיריית ירושלים מטעם אגו"י יש יחס שונה, ההיפך הוא הנכון, במכתב שאת העתקו ראינו את־מול, הוא מסביר לסנ"צ משה אלכסנדרוני ראש החוליה הארצית לבירור תלונות במטה הארצית בירושלים.

מכתבו של הרב פרוש בא בעקבות מכתב אותו הוא קיבל מאלכסנדרוני, במכתב הנושא את התאריך י' אדר הוא קובע בתשובה על תלונת פרוש בפר־שת מעצרו והמכות אותן קיבל בזמנו מן השוטרים בעת שעצרו אותו בליל שבת: "ילצערנו הוב־רר כי היתה חריגה מסבירות השמוש בכח לצורך מעצרך שהתבטאה במכות אלה משוטר שלא זוהה, על כך אנו מצטע־רים".

אלכסנדרוני גם ממשיך ומספר כי פרקליטות המדינה אשר בפניה הוצג כל חומר הח־קירה סגרה את התיק לא ברור לנו מדוע והוא מנסה להמתיק זאת על ידי חזרה של הבעת "צער על הסבל שנגרם לך".

הרב מאיר פרוש משיב כא־מור, לסנ"צ אלכסנדרוני על מכתבו והוא חוזר ומפרט את נושא תלונתו הוא מזכיר כי בת־לונתו הראשונה, "ההערתי על כך שבמרחב לא מוכנים לקבל שאכן יש מקרים חריגים מצד אנשי המשטרה.

"לצערי הרב את אשר יגור־תי"בא ובמכתבך הנ"ל אתה מאשר שהיתה חריגה מסבירות השימוש בכח כלפי ואשר הו־כיחה את טענתי, השאלה היא אם במרחב מישהו למד או מדוע ללמוד מהמקרה, או שהכל מתנהל כרגיל, כי המשחק חוזר על עצמו מידי פעם כאשר מת־לונן אינו מרפה אזי התשובה היא שהמשטרה מתנצלת.

להלן קובע פרוש במכתב: "לי ברור שכאן נעשה נסיון לטשטוש העובדות, כי בעדות שמסר פקד ציון צורא מיד לאחר האירוע ולאחר מכן בזכרון־דב־רים דברים, הוא אינו מזכיר ולו במלה אחת שהיכו אותי באלות, דבר שהוכח לאחר חקירתכם, שאלתי היא, מדוע שכח פקד ציון צורא להעיד על כך או לרשום זאת בזכרון דברים שערך, כפי שזה מתחייב מכח היותו מפקד הכח בשטח, הרי מעדותו ומהדו"ח שכתב, אנו לומדים שהוא ליווה אותי בכל השלבים עד לאחר המכות שק־בלתי, כשהוא נתן את ההוראה ללוות אותי רגלי, כשכל פרשת ההכאה באלות לא מוכרת כלל ודבר זה אומר "דרשני".

"כמו"כ במכתבך אינך מת־ייחס לדברים נוספים עליהם הצביע עו"ד חגי שמואלי במ־כתבו מ־22.11.87 כלל הליווי שלו "זכיתי"בהוצאות העיר.

"דומני שהמסקנה . מהתק־ריות איתי מוכיחות על משהו פגום כאשר השוטרים הפועלים בשטח אינם מתודרכים ואין להם הנחיות ברורות על גבולות השימוש בכח סביר והתנהגותם הכללית, דבר זה לא נעשה ולצ־ערנו גם כיום נשמעות טענות על הפרזה חריגה מסבירות השימוש בכח.

"כל הנ"ל נותן לי את הת־חושה שלא מדובר כאן ב"מק־רה" וכואב לי על כך שחושש זה נשאר תקוק בלבי ללא טיפול הוגן".

וגם אנו מצטרפים לתקוותו של הרב מאיר פרוש לקבל הבהרות נוספות על דרכי החד־קירות הטיפוח של המשטרה החוקרת את עצמה.

ד. ירושלמי

אין תחליף לעוצמת הפרסום ב"המודיע"

זוית חדשה למאורעות בשטחים:

קשיי פעולה של משגיחי כשרות

המאורעות בשטחים גרמו לבעיות במספר מישורים בי־שראל: בטחון, כלכלה, תיי־רות, מסחר, עבודה ועוד. כמעט שאין משרד ממשלתי שאינו עוסק בהשלכות המצב על שטח פעולתו ונוקט פעולות כדי להתגבר על הקשיים שהתע־וררו בו.

שטח נוסף שבו התעוררו בעיות הוא ההשגחה בנושאי כשרות במפעלים בשטחים. כמה מפעלים ביהודה, שומרון ועזה שקיבלו בעבר הכשר מטעם הרבנות או גופי כשרות אחרים, אינם יכולים להבטיח את שלומם של משגיחי הכשרות ולמעשה המשגיחים לא יכולים למלא את תפקידם.

מסתבר, כי גם בחודשים בהם שרר "שקט" בשטחים, לא היה זה דבר של מה־בכך עבור מש־גיחי כשרות להיכנס לכפרים ושכונות ערביות כדי לבצע את מלאכתם. בוודאי ובוודאי, כאשר מצב הבטחון חמור וכל כניסה כזו כרוכה בפיקוח נפש.

אמנם מדובר במספר קטן של מפעלים, אבל מכיון שכמה מהם קיבלו תעודות הכשר, ואף הכשר למהדרין — הבעיה חמורה במיוחד. מפעלים כאלה מצויים בשכם, בית לחם ודומ־אלה.

בהקשר זה מן הראוי לציין, כי הרבנים הגאונים חברי בד"ץ אגודת ישראל סירבו מספר פע־מים בעבר לתת הכשר למפעלים מהשטחים שפנו למועצת הכשרות של אגודת ישראל — הן מסיבה זו והן מסיבות עקר־ניות.

א. שפי

מי נישל ערבים מאדמותיהם בכח הנשק?

— "האחרונים אשר רש־אים לבוא בטענות על השימוש בנשק נגד הערבים, הם "השומר הצעיר"ניקים" — כך אמר לנו השבוע בזעם מריר, אחד מבעלי התשובה שאביו היה קיבוצניק בעל שם...

אחד הקיבוצים אשר בעמק הירדן — הוא מספר בשם אביו — אשר ממנו יוצאים היום אבירי האחוה הערבית, השת־תלטו בזמנו על אדמות של ער־בים הסמוכות לקיבוץ בכוח הנשק!

— "לילה איזה החליטו במזכירות, כי הקיבוץ התרחב דיו כדי לספח לעצמו עוד אדמות חקלאיות, מהסוג המשובח אשר בעמק הירדן מערבית לנהר. מה עושים?, הולכים לסליק ומצט־יידים ברובים, ויוצאים באישון לילה לחידבות הסמוכות, שם לנים את שנתם העמלה, השכנים הערבים. בהתחלה ידו לצדדים, הערבים יצאו מפחדים — מה קורה?, אחר כך אמרו להם בפשטות: "האדמות האלה שלנו"!, ובקני רובים טענים מול הראש, העיפו אותם משם לכל הרוחות"...

כך "כבשו" את האדמות הקיבוצניות אבותיהם של "יפי הנפש" בצל "שמש העמים". היום הנשק הוא דבר מכוער, מפני שיכול להגן גם על המת־נחלים... אתמול, כאשר הקיבו־צים היו צריכים עוד אדמות — הנשק וכוח הזרוע עשה את פעולתו.

איפוא היו אז הערביסטים של הקיבוצים? את השקר המ־תועב הזה אוכלים היום הבנים אשר מחליטים כי אסור לשבת על אדמות גזולות ולכן... הם יורדים לחוץ לארץ!

יוד מם

הריכוז העיתונאי השני בגודלו בעולם

היכן מצוי הריכוז העיתונאי הגדול ביותר בעולם לאחר הבירה האמריקאית, וושינג־טון, לא טעיתם אם ניחשתם — בישראל!

המדינה הקטנטנת הזאת, אשר בקושי נעצים בה סיכה על פני מפה רגילה של כדור הארץ, מכילה כיום מאות עתונאי חוץ, צלמים ושדרנים, יותר מאשר בכל ברית המועצות הענקית, הרבה יותר מאשר בכל מדינה אירופית גדולה. שום דבר לא קורה בעולם הגדול, הצריך מסות של עתונאים כדי לסקר אירועים שוטפים.

רק בישראל, בה יכולים להתגייס בני קיבוצים לשרת את התעמולה האנטי ישראלית בממדים בין לאומיים חובקי עולם ומלואו, לצלם עבורם את החומר האנטישמי מן הסוג של עלילות הדם המפורסמות, רק בארץ בעלת "פתיחות תק־שורתית דמוקרטית", יכולים להתקבץ מאות של עיתונאים ולעשות ככל העולה על רוחם ללא הגבלות כלשהם.

שח לפנינו במרירות עיתונאי ישראלי ותיק, מאלה אשר עברו על בשרם את מלחמת השחרור ומלחמת סיני, אשר עוד גדל בצל האידיאולוגיה הציונית של "כי־בוש הארץ ועבודה עברית":

— "עם הישראליציקים של היום לא היינו יכולים לעשות מלחמה וגם לנצח בה. לא!, אלמלי היו במלחמת השחרור כל כך הרבה עיתונאים בארץ יש־ראל — בפלשתינה, של אז — הישראלים מסוג של "שלום עכשיו" היו מגישים להם את מלוא העזרה, לא היינו יכולים בכלל לצאת לקרב, בודאי שלא לנצח בו ולמגר את האויב הערבי מתחומי ארצנו".

אבל לא צריך את השיחה של העיתונאי הוותיק, שדרך אגב, כמעט ואין לו טור קבוע בעתון אותו שירת משך תקופה ארוכה, כדי להבין מה קורה היום במדינת ישראל.

דובר צה"ל, הידוע בגישתו הליברלית לתקשורת ולעיתונות, דווקא זה לא יכל לכבוש כעסו ודעתו על שירות הדוב שעושים ישראלים, צלמי עתונות, למדינת ישראל. בו בשעה, אמר, שאנשי התקשורת החוצניקיים שומרים פחות או יותר על פקודות של אנשי צבא בשטח, יודעים היש־ראלים איך לחמוק מהם ולעקוף את ההוראות.

לא הספיק זה לקונן על אלה המסייעים בידיעין להוציא לעז על ישראל וצה"ל, והנה נתבשרנו מפי איש מהימן בסוכנות הידי־עות הצרפתית המשרת בירוש־לים, כי קיימים יחסי־גומלין מצויינים בין סוכנות ידיעות ערבית הסמוכה על שולחנו של אש"ף ופועלת מירושלים המ־זורחית, לבין העתונות הישרא־לית. "קשרים מצויינים והחלפת מידע, כדי לחשוף את הכל".

ואין פלא שהממשלה אינה יכולה לסגור את השטחים. בפני העתונות והטלויזיה. שיתוף הפעולה הפורה בין ערבים ויה־הודים בשדה העתונות — יצליח לעקוף גם את הממשלה וגם את צה"ל. יש מספיק אויבים בשטחים גם מהצד היהודי...

יוד מם

לשופטים "דם כחול"?

כמעט ונשכח ששופטים בבתי משפט מחוזיים נחשפו לעבירות ולהתנהגות "שאינה הולמת". בלחץ המאורעות העומד עניינם בצל וכמעט שלא הוזכר.

אבל מה שאיכפת בכל הנושא, אמר לנו השבוע עו"ד, הוא שהשופטים יועמדו לדין משמעתי אבל הדיון בעניינם ובסעיפים המדוייקים של הקו־בלנות נגדם, ייערך תוך מתן חסיון. הכל יהיה חסוי.

למה?, למה — שאל — כאשר המשטרה או הפרקליטות תובעים בבתי משפט — מאיזה סיבה שנראה להם — שהדיון המשפטי בנושא פלילי, יהיה חסוי, כאן יודעים השופטים לצטט במדוייק את הסעיפים הנוגעים לדחות תביעה מעין זו. זכות הציבור לדעת שקול יותר משיקולים אובייקטיביים אחרים שיש לתביעה.

דמם של נאשמים בפלילים הוא אדום והכוחם להגן על עצמם באמצעות חסיון אינו נושא שפיט... אבל כאשר זה נוגע להוד מעלתם — שופטי מדינת ישראל — הדם מכחיל. יש חו־סר! אולי מי שהוא יזכר בסיפור של הדיינים?...

יוד מם

"שבתרבות" בנוסח "הבימה": קרב אגרופים בין שני שחקנים ותיקים

חילולי השבת של התיאטרון "הלאומי" התל־אביבי "הבימה" — נמשכים. באיצטלה של "תרבות" ותחת הכותרת שכולה כלאיים "שבתרבות", מתחללת השבת בפרהסיה וכל המאמצים שנעשו בעבר להניא את ראשי התיאטרון ממעשה — לא הועילו.

לא הסטטוס־קוו בעבר, לא קדושת השבת של בתי הכנסת ובתי מדרש בסביבה ואפילו לא מנוחת השבת של השכנים הדתיים. שום דבר לא מעניין את אנשי התיאטרון מלבד רוממות ה"תרבות" שבגרונם. גם הפגנות של הציבור הדתי לא הרתיעו אותם. אין מה שיעמוד בפני ה"תרבות" שהם "קידשו" להם מול השבת המתחללת.

השבוע התברר לכולם מהי ה"תרבות" של אנשי "הבימה". באחד העתונים מצאנו תיאור מפורט על "קרב האיגרוף" שהתחולל בין שני שחקנים ותיקים של התיאטרון, מישה אשרוב ואברהם רונאי, לאחר תקרית של עלבונות על רקע הצגות בהן הם משתתפים.

כאשר לא מצא חן בעיני אחד מהם דברי חבירו, התנפל עליו ובמקום התחולל קרב של מהלומות, עלבונות ויריקות. עדי ראיה כינו את מה שקרה כ"תגרה מכוערת".

התגרה הסתיימה רק לאחר ששני שחקנים אחרים חשו להפריד בין הניצים. אלמלא היו עושים כן — כך נאמר באותה ידיעה בעתון — היה הקרב מסתיים בשני קרבנות.

מן הראוי לציין כי כל התקרית התרחשה על רקע הצגות, ששם אחת מהם: "המלך מתיא הראשון". אנו לא היינו זקוקים לכך, כדי להיווכח שה"מלך" של "הבימה" הוא אביון וחסר כל, ולא רק כתרבותו, אך קרב האיגרוף רק חיזק עובדה זו לעיני עם ועדה.

כדי שכולם ידעו למה מתכוונים ב"הבימה" כאשר אומרים שם "שבתרבות" וכמה חוצפה ועזות מצח יש בכותרת הכלאיים שלהם, המע־ידה יותר מכל מי ומה היא תרבותם של אלה.

ש. אמיתי

היה יכול להיות אחרת?

הרמטכ"ל, האלוף דן שומ־רון, היה נרגז באותו יום של "אוטובוס הדמים בדרום". הוא לא יכול לסלוח לארבעת הקצינים שאת ה"רנו" שלהם לקחו שלושת המחבלים ויצאו לפעולת הדמים.

"אם היה להם נשק — אמר הרמטכ"ל — היה יכול להיות אחרת".

ובאותו ערב אנו פוגשים יהודי ירושלמי זקן, שמדי פעם אנו שומעים ממנו דברים טובים על עם ישראל. תמיד הוא אוהב לסנגר על העם הזה ולספר בשבחם, גם על אלה שהם בב־חינת "תינוקות שנשבו". ויהודי טוב־לב וטוב־עין זה אמר לנו בערך כדברים האלה:

— "ראה, בני, כמה חסד ורחמים יש לו לרבש"ע, חמישים וכמה יהודים טובים היו באו־טובוס בדרכו מבאר שבע (ואינו שוכח להזכיר גם "עיר הא־בות"...), למרכז למחקר גרעיני בדימונה. והנה, רוב רובם הצ־ליחו להימלט ברגע קט ולצאת ממעגל הדמים ללא פגע. רק רגע קטן, המשיך ואמר, הפריד בין המלכודת לשחרור. אי, רבונו של עולם — כמה חסד ורח־מים"!

אמרתי לו כיצד התגלגל סי־פור ההשתלטות, שזה התחיל מכמה קצינים שנסעו במכונית צבאית ללא נשק. בדרך אגב, סיפרתי לו מה שאמר הרמטכ"ל: "היה יכול להיות אחרת"...

— "נכון, אמר, באמת היה יכול להיות אחרת, אלמלא רח־מיו וחסדיו של הקב"ה"...

למחרת שמענו, שמפקד הבסיס של הקצינים שמכוניתם שימשה את המחבלים, שפט את פיקודיו הקצינים למכסימום שהוא מוסמך, את הרס"ן והסר־נים השליך למחבוש בסך שלו־שים וחמשה יום.

אבל הזקן הירושלמי רואה אחרת, הוא רואה את החסדי שמים ואת הניסים הגלויים.

חדש

הלוואה לשיפוצים

אם ביתך לפני שיפוץ, עכשיו יש לך הזדמנות יוצאת מן הכלל לממן שיפוץ זה,
בנק טפחות מאפשר לך לקבל הלוואה בסכומים של 4,000 ש"ח עד 55,000 ש"ח
לתקופה של עד 10 שנים ובתנאים נוחים במיוחד. בסכומים אלה תוכל לבצע כל עבודת שיפוץ הדרושה לך,
שינויים בדירה, סגירת מרפסת, תוספות, שיפוץ חדר אמבטיה, שיפוץ מטבח או כל שינוי או הרחבה הדרושים לך.
לפרטים פנה לסניף הקרוב של טפחות.

בנק טפחות

רשימת סניפים ונציגויות: [illegible]

הרב צבי אברמוביץ, רבה של הקריה החסידית במצפה הגליל

אגודת ישראל השלימה

לוחות ושברי לוחות מונחים בארון בשעת מלחמה חוזרים השברים ומתאחים ★ צריך לאחות את שברי הלוחות של אגודת ישראל — דברים בכנס הועה"פ בכינר —

בשם הקריה החסידית בחוצור, המבצר האגודאי בגליל, יש לי הכבוד לקדם פניהם של כל האורחים החשובים, הן מארץ ישראל והן מחו"ל, בברכת ברוכים הבאים בשם ה'.

בפרשת השבוע, פרשת תרומה, אנו קוראים על מצות משכן וכליו. הכלי הראשון שהתורה מצוה על עשייתו הוא הארון, וזאת משום שתכליתו של המשכן הוא הארון שבתוכו היו הלוחות, ועל שם הלוחות נקרא המשכן בתורה בשם משכן העדות, היינו מקום לשכן בו את העדות שהם לוחות הברית.

אולם בארון לא היו מונחות הלוחות בלבד אלא גם שברי הלוחות. "לוחות ושברי לוחות מונחות בארון". האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת זצוק"ל שאל לשם מה היו שברי הלוחות מונחות בארון? — ועונה: שברי הלוחות היו שבורים רק לפנים ובשעה שהיו זקוקים להם הצטמדו השברים והלוחות נעשו שלמים. וראיה לזה — הוסיף ואמר — ממה שכתוב ואתפוש בשני הלוחות ואשברם לעיניכם, רק לעיניכם, כמו שמצינו שבשעה שיוסף הפריד את שמעון משאר השבטים כתוב ויאסור אותו לעיניהם, ומפרש רש"י לא אסרו אלא לעיניהם וכיון שיצאו הוציאו.

אגודת ישראל כיום היא לדאבוננו במצב של שברי לוחות, אבל עלינו לדעת שאין היא שבורה אלא לפנים. בשעת הצורך חוזר שברי הלוחות להיות שלמים, ואכן כהחלט כבר הגיע הזמן ששברי הלוחות הללו של אגו"י יחזרו לשלימותן והחובה מוטלת על הכנס החשוב הזה לעסוק בזאת וליצור את התנאים שיביאו לידי שלימות הלוחות.

אגודת ישראל התעטרה בכל שנות קיומה במועצת גדוה"ת וזה היה כתרה ונזר תפארתה של התנועה הקדושה הזו. לצערנו כמעט נשתכח מאתנו, ח"ו, שקיימת רשות עליונה כזו. הגמרא אומרת: הזהרו בזקן ששכח תלמודו דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחות בארון. ורבותי, הזהרו בזקן ששכח תלמודו ועל אחת כמה וכמה הזהרו בזקנים שלא שכחו תלמודם ח"ו!, צריכים לדאוג גם לשלימותן של שברי הלוחות הללו, לחדש ולהחיות את מועגה"ת ולהעמיד בראש אגו"י את זקני התורה שבדור. לזאת מצפים כל האגודאים וכל יהודי שתורתנו הקדושה יקרה ללבו.

תוספות במסכת עירובין (סג, ב) אומרים שבשעת מלחמה היה יוצא עם ישראל ארון ובו שברי הלוחות. אין הכוונה שניהלו את המלחמה עם שברי לוחות, עם שברים אי אפשר לערוך מלחמה ובודאי שאי אפשר לנצח במלחמה. הכוונה היא שבשעת המלחמה חוזר שברי הלוחות להיות שלמים. בשעת מלחמה מוצאים את הכוחות הנפשיים לחזור ולהתאחד, בשעת מלחמה חייבים למצוא את הדרך לכך וכשיודעים שהדבר מוכרח מוצאים אכן את האפשרות להשלים ולהיות מאוחדים למרות חילוקי הדעות שמ־בפנים. שעת מלחמה היא השעה שהשברים אכן נעשים שלמים.

מורי ורבותי, השעה עתה היא שעת מלחמה לה' ובפרט כאן בארצנו הקדושה. בשעת מלחמה אף אחד אינו יכול להשאר בביתו ולומר שלום עליך נפשי. כולם חייבים לתפוס את מקומם בחזית ואין מי שהוא בן חורין לפטור עצמו מקשרי המלחמה. אבל למלחמה אי אפשר לצאת במצב של שבירה מבפנים! מכנס זה צריכה לצאת הקריאה מי לה' אלי, וכדי שלקריאה זו יהיה ההד הראוי חייבים מקודם שברי הלוחות לחזור ולהעשות שלמים.

הברכה היא שאכן הכנס הנוכחי יביא לידי כך ובקרוב יראו כולם ששברי הלוחות לא היו שבורים אלא לפנים. ויהיה נועם ה"א עליכם ומעשי ידיכם יכונן עליכם ומעשי ידיכם יכוננו.

הרב אברמוביץ נואם בכינוס.

הרב מנחם פרוש

הבא להרגך השכם להרגו

לצערנו הגדול שוב נהרגו היום יהודים, קדושים הם. כי נהרגו בגלל יהדותם, על־ידי הברברים הערבים שרוצים להכחידנו חלי־לה. שוב נפצעו יהודים אזרחים שלווים ושקטים, על־ידי צמאי הדם הערבים. ובצל פגיעה רצחנית זו אנו דנים בנושא האירועים, ההתנקשויות והפרות הסדר.

בראשית דברי אני רוצה להביע מעל במת הכנסת תנחומין למ־שפחות השכולות. עמכם אנו בצ־ערכם. קשה לנחם וקשה להתנחם. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו ולא נוסיף לדאבה עוד.

מעל במת הכנסת אני רוצה להביע ברכת החלמה מהירה לנ־פגעים. סבלכם סבלנו. נתפלל לה' לרפואתם של הנפגעים המסכנים.

מאז קום המדינה, מאז החלו הערבים לפרוע פרעות בישראל, בפרעות הקשות במשך כל השנים, לא עמדנו בפני תופעה כה קשה, כה מכאיבה, כה מבישה וכה מדכאת כפי שאנו רואים בתופעת הדוברים השמאלניים, אותם דוברים שדיברו גם בדיון היום. גם היום, בצל הפגיעה הרצחנית שקרתה כרגע; גם היום, כשהמ־תים עוד מוטלים לפנינו; גם היום, כאשר הפצועים עוד שותתים דם, מי היה יכול לתאר לעצמו מה ששמענו ואנחנו שומעים מהדוב־רים השמאלניים, אשר כל דיבור מדבריהם נותן, לצערנו, למגינת לבנו ולכרשתנו, עידוד לרוצחים, באשר הם מקשרים את מעשי ההתקוממות, ההתנפלויות וההת־פרעויות עם המהלכים המדיניים האיטיים ובכך אף מצדיקים מע־שים אלה.

אימתי קרה דבר כזה — לער־בב נושאים מדיניים, קידום מהל־כים מדיניים, כהצדקה למעשים רצחניים נודאיים ולהשתוללות פרועה של הסתת המונים ערביים. אם נתעמק ונבחן בבחינה מע־מיקה מה מסתתר מתחת לכף ההכרה בדבריהם של הדוברים השמאלניים; אם נעמיק חקר בע־מדתם נמצא שזה ללא כל ספק תוצאה של מהפך גדול שמתחולל בחוגי השמאלניים אשר התחילו לפקפק בצדקת תביעתנו וזיקתנו לארץ ישראל.

נראה נכוחה, כי מהדוברים של דוברי השמאל מבצבצת הבנה, הכרה והכנעה לערבים, הבנה והכרה בצדקת התקוממותם של הערבים, כאשר אנו היהודים באים לארצם, לגבולם של הערבים. המהפך הבולט מוליד, צעד אחרי צעד, להבנה ולהכרה שאין לנו בכלל זכות לארץ ישראל, ארץ זו שהערבים גרים בה ושהערבים גרו בה. ההכנעה לערבים נובעת מההערכה והאהדה המתברכסמת אצל השמאלנים לערבים "המ־סכנים", "הנרדפים", על־ידי הי־הודים "השתלטנים". כך ולא אחרת משתקפת התופעה מהמה־פך הבולט שחל בחוגי השמאל, שמטיף לנו מוסר ותוכחה על דרכי ההגנה שלנו על עצמנו, על היהו־דים שחיים בארצנו, מוסר ותוכחה על כך שאיננו מקימים לערבים מדינה נוספת על עשרים המדינות הערביות, מדינה שתרבץ על הג־רגרת של מדינת ישראל.

לכל לבי לכם חיילי צבא ישראל המותקפים באחרונה. המהלך הזה, שהתחיל באחרונה, מסוכן מאוד. כל אחד מדריך את החיילים ומרשה לעצמו לבקר אותם, עד כדי כך שעמדנו בפני תופעות של העמדתם למשפט. מדובר בחיילים אשר עשו את אשר היה עליהם לעשות במהלך ההתקפות של הערבים הרוצחים. יש להפסיק מייד מהלך מסוכן זה. חכמינו קבעו ברורות: הבא להורגך השכם להורגו.

חייב אני גם לומר: חטא גדול חטאנו כאשר מלכתחילה הרשינו לכלי התקשורת ללוות או להיות נוכחים בעת ביצוע מעשי השתקת הסידור הערבי. וכי שמעתם שדר־פא אשר מבצע ניתוח, מנתח את הגוף כדי להוציא סרטן. ירשה למישהו להיות נוכח בעת המבצע, וגם לקרוב ביותר? כך כאשר חיילי צבא ישראל מבצעים ניתוחים כדי לסלק סרטנים יעשו זאת כרופאים. הייתי רוצה שמישהו יצביע על איזה שהוא צבא בצבאות העולם, על איזה שהוא משטר במשטרי העולם אשר ירשה לטלוויזיה ולכלי התקשורת ללוות את מבצ־עיהם. האם אותן התמונות אשר הוצגו על־ידי כלי התקשורת העולמיים בהשתקת הסידור הערבי היה אפשר לראות באמרי־קה הנאורה? האם היו מרשים שם לטלוויזיה ולכלי התקשורת ללוות מבצעים כאשר שחורים מנסים להשתולל, להראות איך המשטרה מכה בהם מכות ללא רחמים? וכך באנגליה, וכך בכל מדינות העולם.

כאן אני רוצה להגיד לקודמי, שקדם לי בדיון. אתה סופר ומנתח כמה ערבים נהרגו ונפצעו במ־אורעות האחרונים. בוודאי לא נעלם ממך שזה אפס ואין לעומת מה שחוסיין עשה בירדן באותו ספטמבר השחור לערבים שהש־תוללו שם. אני פונה אליך ולחב־ריך. יש לכם מקומות רבים במזרח התיכון. העזובו אותנו ותנו לנו לחיות כאן במנוחה ואל תגרמו כאן להכתה כה פראית כפי שאתם עושים לאחרונה.

אני מביע מעל במת הכנסת עידוד לשר הבטחון ולכל זרועות הבטחון. אני מעודד אותם על מבצעיהם החריפים להשתקת הסידור. כך עשינו בעבר וכך עשינו גם בימי המנדט הבריטי ארגוני ההגנה — האצ"ל והלח"י. כך עשינו בכל המלחמות שהיו עד עכשיו. אני קורא לשר הבטחון להחריף את האמצעים הננקטים ולהשתיק את הסידור הערבי. על זרועות הבטחון לנתץ ולחסל כל גורם מן הגורמים הערביים המת־פרעים, ללא רחמים.

בסיום דברי, אני רוצה להודות מעל במת הכנסת לה' על חן חסדו עמנו, שניצלנו השבוע מהתפוצ־צות מכוניות התופת ליד התחנה המרכזית ובכפר סבא. אם חלילה וחלילה היו מתפוצצות, היו אסו־נות גדולים. נברך לה' הגומל חייבים טובות שגמלנו כל טוב. באסונות שנמנעו רואים אנו מה הערבים הברברים צמאי הדם זוממים. מה זוממים המרצחים האכזריים.

אני שואל את עצמנו: כיצד ייתכן שיהיו עוד בתוכנו כאלה שילמדו זכות עליהם ויצדיקו אותם בטענה שאין אנו מקדמים את המהלכים המדיניים. נתקומם כולנו נגד הדברים השמאלנים אשר בהופעותיהם לאחרונה הת־חילו לעודד את הטרוריסטים. נר־קיע אותם לקלון. וה' ברחמיו יר־חמנו. שומר ישראל שמור שארית ישראל.

(דברים בכנסת)

עוד חזית לתדמית הישראלית בארה"ב:

האם היה לפולארד שותף נוסף

גילוי של אחד מבכירי כתבי ה"וואשינגטון פוסט" סיפר למליוני אמריקנים שמשרד המשפטים שלהם הכין רשימה של פקידים בכירים החשודים בריגול למען ישראל. הוא מגלה, שג'ונתן פולארד חשף את קיומו של "מיסטר איקס" האלמוני שהממשל מנסה לאתרו במרץ. עוד נושא, בו יאלץ לעסוק ראש הממשלה יצחק שמיר בבקורו הקרוב בארה"ב.

מאת י. גושן

"מדוע לא תחשוף מדינת ישראל את שמו של המרגל הנו־סף שלה בארה"ב שעבד באותה תקופה שבה פעל ג'ונתן פול־ארד?" — שאלה זו, הציגו בעלי [illegible] למשה ארד, שגרירה של מדינת ישראל בארה"ב. "לא היה מרגל נוסף שעבד עם פולארד, בהחלט שלא היה מוכן בזה, לא היה ולא נברא" — השיב משה ארד למראייניו, אך לא הצליח בכך לב־תום את הגולל על הפרשה החדשה ולא נשכחה שנפתחה נגד ישראל בארה"ב.

בוב וודווארד, הכתב הבכיר של ה"וואשינגטון פוסט" שהתפרסם בארה"ב בחשיפה הראשונה של "פרשת ווטרגייט", זרק את הפצצה. לפני מספר שבועות הוא פרסם בעתונו יחד עם עמיתו וול־טר פינקוס מאמר ארוך שבו הוא נימק לאמריקנים מדוע מסרב משרד המשפטים שלהם לסגור את תיקו של ג'ונתן פולארד, גם לאחר שזה נשפט, נדון ונכלא למאסר עולם בכלא.

השניים מספרים שקיים מרגל ישראלי נוסף שפעל במרכז בבירה האמריקנית. "מיסטר איקס" הוא נקרא על שם אלמוניותו — ומשרד המשפטים של ארה"ב שוקד במרץ כדי לחשוף מי הוא האיש הזה. הכותבים מוסיפים כי במשרד המשפטים הוכנה רשימה, די מכובדת ודי ארוכה של אישים אמריקניים, יהודים ולא יהודים, המכהנים במשרות בכירות, הנוקטים בעמדות פרו־ישראליות והם חשודים כ"מר איקס". הם מספרים כי הפקידים כולם עודם עוסקים במשרותיהם כאחר ואין את ההוכחות הנחוצות כולן שיוכלו להאשימם בריגול.

מדוע פורסמה הפרשה

החוגים הפרו־ישראליים בוואשינגטון סבורים כי משרד המשפטים האמריקני נתן במכוון את המידע לפני העיתונאים כדי לנצל את השפל העכור בתדמיתה של מדינת ישראל בארה"ב כדי לחבל בו עוד יותר. הם סבורים שגורמים פרו־פלשתינאיים באר־ה"ב, שמקומם בין היתר גם במשרד המשפטים אחראים לגיל־ויים הללו. שקרוב לודאי אינם נכונים.

וודוורד ופינקוס מספרים בר־שימתם הארוכה שלמעשה "מר איקס" היה מרגל בדרגה בכירה בהרבה מזו של ג'ונתן פולארד. זאת בגלל מעמדו הבכיר כפקיד אמריקני. לדבריהם, ברגע של מצוקה, העדיפה מדינת ישראל לחפות על "מר איקס" מעבר למה שהיא היתה מוכנה לחפות על פולארד — וזו באמת הסיבה שפולארד נתפס ואילו "מר איקס" האלמוני לא נלכד עד עצם היום הזה.

השניים מספרים שפולארד נבדק במכונת אמת לגבי העובדה שמפעיליו הישראליים צ־וו לו לפעמים בהוראות שהעבירו לו את התאריך המדויק והמספר הקטלוגי והסידורי הנכון של המ־סמכים החסויים שאותם ביקשו ממנו לספק — זאת כאשר אין ספק בכלל שלפולארד בתוקף מעמדו ותפקידו לא היתה לו גישה אל המסמכים הללו.

זה שהישראלים יכלו להפנות בקשות כאלו אל פולארד, מעיד במאה פרים שהיה להם מרגל נוסף בצמרת הממשל שיכול להשיג את המידע המלא והלא יסולא בפז עבור שרותי מודיעין. חוקרים אמריקניים שעסקו בבדיקת הפרשה, אליבא דוודווארד ופינקוס, הגיעו למסקנא שמעמדו של "מיסטר איקס" כה בכיר. עד שלא יכל להרשות לעצמו לעסוק בשיטתיות בצילום החומר והמ־סמכים המבוקשים.

פולארד עצמו מכחיש

ג'ונתן פולארד עצמו ששמע על הגילויים הללו ביושבו בכלא, ביקש באמצעות הוריו להכחיש את הדברים מכל וכל: "אף לא נתתי לחוקר מידע כל־שהוא על קיומו בכלל של "מיסטר איקס". תשעה חודשים נחקרתי במכונת אמת. מוסיף פולארד — והחקי־רות הללו מאשרות כי אכן לא ידעתי ולא נתתי כל מידע על אדם נוסף שעסק בסיוע לישראל".

פולארד עצמו סבור שמשרד המשפטים האמריקני, מאז לכידתו, לקה במחלת הרדיפה. הוא רואה מרגלים ישראליים בכל זוית ובכל כיוון. לאחר שלא הצ־ליחו להוציא הודעה על קיומו של מרגל נוסף באמצעותי, הם מנסים למצוא את המרגל הלזה בדמיון פרוע...

ראשי הקהילה היהודית באר־ה"ב, מודאגים גם הם מן הספור המכה גלים. מנכ"ל ארגון הנשי־אים טען כי לדעתו יש מאבק פנימי בתוך משרד המשפטים האמריקני בין אלו הדוגלים בס־גירת תיק פולארד לבין אלו המ־בקשים להמשיך את קיומו, ככלי המעיק ומציק למדינת ישראל.

יצחק שמיר, בבואו בשבוע הקרוב לוואשינגטון, יאלץ להת־מודד בין היתר גם בנושא זה. שמיר עשוי גם להשאל בענין פרשת צנור הנפט. ההערכה היא, שיהיו אמריקנים שיבקשו לנצל את יריבותו של שמיר עם שר החוץ שלו שמעון פרס, כדי לזכות באיזה גילוי נוסף על פרשת צנור הנפט שיהיה בה כדי להסמיך את שמעון פרס ובעקבותיו גם את מדינת ישראל.

הרקע. הוכן גם בפרשת קיומו של "מיסטר איקס", שני הכותבים בה"וואשינגטון פוסט", טוענים כי לורנס וולש, החוקר המיוחד הב־לתי תלוי שנתמנה לבדוק את פרשת משלוחי הנשק לאיראן, בדק ומצא שמספר שבועות לאחר מעצרו של ג'ונתן פולארד נתנה מדינת ישראל היתר לאוליבר נורת' להעביר למורדי הקונטראס 800 אלף דולר שנותרו בעיסקה במכירת טילי "הוק" לאיראן.

מדוע ניתן ההיתר? אומרים הכותבים משמו של וולש: "כי ראש הממשלה הישראלי דאז, שמעון פרס. הורה לעשות כן תוך אמירה שישראל מוכרחה לעשות משהו למען בני הערובה האמ־ריקנים בלבנון. כדי לתת שרות לאמריקה ושרות לעצמה, שאולי ישכחו וישלחו וישגרו א"ת תיק פו־לארד"...

בהקשר אחר. כותבים בהבלי המאמר כי הנזק שגרמו פולארד ומיסטר איקס לארה"ב הוא כבד ביותר. נאמד במיליארדים רבים. עיקר הנזק היה במידע שהעבירו לישראל על השיטות שמפעילה סוכנות הביון הכרוכה לצותת לשיחות והתקשורת זרה ולפענח צפנים. ובמקביל השיטות לגנון על ההתקשורת הפנימית והצפנים הפנימיים. המידע הזה אילץ את האמריקנים להחליף את כל המע־רך שלהם — וזה הסתכם במי־ליארדי דולארים יקרים...

משמעות החומר

וודוורד ופינקוס מספרים כי פולארד ואיקס העבירו לישראל בסך הכל 500 אלף מסמכים. המאפשרים היום לישראל לבצע פעילות ריגול בכל מדינות העולם ואת בהתבסס על חומר ועבל אמריקניים. לדבריהם, כמות החומר שהועבר לישראל היתה כה גדולה עד שלא היתה לישרא־לים אפשרות לצלמה. בדירה בפרבר וואשינגטוני ששם רוכזה הפעילות, התקינו הישראלים מערכת מיגון מיוחדת, כדי שה־שימוש הגובר והסחף בציוד הצי־לום לא יגרום לקרינה שתדלוף החוצה...

"שמחה של מצוה ברוח של קדושה"

הרב ש.י. נסים קרליץ
רבת אהרן
רח' ר' מאיר 6, בני־ברק — בס"ד יום פורים תשמ"ח

לשון הרמב"ם, ולא היו עושים אותה ע"ה וכל מי שירצה אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנים ומשמחים במקדש בימי חג הסוכות אבל כל העם כולן באים לראות ולשמוע.

למדנו מזה שלראות ולשמוע שמחה של מצוה, הוא לשמוע ולראות שמחת גדולי ישראל והחסידים והזקנים. שהיא כולה קדושה וזה משפיע רוח של קדושה שצריך לצאת משמחה של מצוה. ומזה יש להתבונן עד כמה יש ליזהר מהיפך הדברים והיינו לראות ולשמוע ניגונים של רשעים ואפילו בשמחה של מצוה. אך צריך להקפיד שכל מעשה השמחה יהיה בדברים שמקורם בקדושה, ואפילו אם ישנו קצת הדברים או הניגונים אין מוצאה נקיות בשיעור לקדושה, וראוי להתרחק מניגונים כאלה.

ועל בעלי השמחות לבקש ולהתנות עם המנגנים שיהיו רק שירים וניגונים שיסודם רק בקדושה ולא ח"ו בהיפך. ויהי רצון שנזכה במהרה לשמחת עולם בבנין ביהמ"ק.

נסים קרליץ.

ב"ה. דברים נמרצים האלה שכתב ידי"נ הגר"נ קרליץ שליט"א דברים של טעם והלכה הם וכבר צווחו ע"ז גאוני צדיקי קדמאי — ומצוה לעמוד בפרץ ולהקן — ובזכות זה נזכה לשמחת עולם על ראשינו ונסו יגון ואנחה.

ע"ז באתי בעה"ח מצפה לרחמי ה'
שמואל הלוי ואזנר
רב אב"ד ור"מ זכרון מאיר — בני ברק

דוורים: "מעטפות מסיונריות" יוחזרו לשולחים

עשרות הדורים בכל חלקי הארץ הודיעו השבוע לאנשי המחלקה למאבק במסיון בארגון הפעילים "יד לאחים" כי יחזירו מעתה לשולח כל "מעטפה מסיונרית" שתקבל לידם. זאת לאחר שפעילי הארגון הפיצו בין נושאי המכתבים אגרת המצטטת את סעיף 12 "לפקודת הדואר", בה נאמר: "לא יחזור אדם ולא יוביל הדואר ולא ימסור דבר דואר המכיל או המכיל הדפס, ספר, כרטיס, או כל חפץ שהם מגונים או מתועבים, שיש עליו או על מעטפתו מלים, ציורים, או סימנים תוקפניים ביותר, משמיצים, מבזיזים, מגונים או מתועבים.

בהמשך אותה "פקודה" נאמר: "דבר דואר שדואר או נשלח בדואר תוך הפרת פקודה זו אפשר לסרב להעבירו ולפי הצורך לעכבו ולפתחו בבית הדואר והוא יחזור לשולחו או יעבר להעמ־דה".

לאגרת, שהופצה בעקבות "הצפת" אחרים נהובים בארץ בדואר מסיונרי, צורף פסק־דין של רבנים, האוסר הפצת חומר הכרזה מסיונרי.

בימים הקרובים יפיץ "יד לאחים" בקרב הדוורים. עשרות דוגמאות של "מעטפות נפץ" הנשלחות על ידי זרועות המסיון בארץ ובחו"ל ובתוות האליל תחת הסיסמה "כזה ראה וגרש"...

דוד אבן — חוגים מדיניים

שמיר: ארה"ב היא ידידה גדולה אבל גם על ידידים מותר לחלוק

בישיבת הקבינט שלשום תקף פרס את שמיר על "החמצת השלום" וזה ענה לו "דרך" שרון ★ על דבר אחד היתה הסכמה בקבינט: צריך להקדים את הבחירות

אחד משרי הליכוד שאל השבוע את ראש הממשלה, יצחק שמיר: "אם אתה כל כך נגד תכ־נית שולץ והמחלוקת היא כה עמוקה, כיצד יצאת מהשיחה האחרונה עם שר החוץ האמ־ריקני כששניכם מחייכים בידי־דות כה רבה? האם לא מוטב היה להציג פנים רציניות יותר, לפחות כדי שיובן מה התחולל בפגישה?"

"לא" — השיב שמיר. "אין כאן ענין של הצגה מפני התקשורת ואת המציאות ממילא אי אפשר להסתיר. אלא שיש כללי נימוס מחייבים ואי אפשר לסיים פגישות בטריקת דלת. החיוכים מסמלים את העובדה, שארצות־הברית היתה ותשארה ידידה גדולה של ישראל, למרות חילוקי הדעות ולמרות השינויים שחלו בעמדותיה. אחרי הכל, גם עם ידידים, גדולים ככל שיהיו, מותר להתווכח ואפשר לחלוק על דיעותיהם".

מי שלא סבר כך, היה שר החוץ, שמעון פרס, שבישיבת הקבינט שלשום, כמו גם בישיבת הכנסת, התבטא בצורה חריפה כנגד ראש הממשלה, יצחק שמיר. אמנם לא בצורה אישית, אלא כמי שעומד בראש המחנה הדוחה את יוזמת השלום. "על החמצת שלום לא נוכל לסלוח לעצמנו ואף אחד לא יסלח לנו" — קרא בהתרג־שות. שמעון פרס אמר, כי אינו יכול להבין, מדוע הליכוד מתייצב כאיש אחד נגד יוזמת שלום ברוכה של ארצות־הברית, כאשר לרא־שונה מוכן חוסיין, מלך ירדן, למו"מ ישיר במסגרת ועידה בי־נלאומית.

כאן קרא השר יצחק מודעי: "אינני בטוח בכלל שזו יוזמה של ארה"ב. שמעתי שהיה מישהו, או היו כאלו שדחפו את שולץ להגיש תכנית כזו. הם עודדו עוד כמה דברים בשבועות האחרונים" — סתם ולא פירש.

שר החוץ, הרגיל כבר לתשו־בותיו השנונות של שר האוצר "שלו" לשעבר, שגם פוטר על ידו, הגיב בזעם: "העלילות שאתם רוקמים נגדי הן חמורות מאוד. לא נוכל לעבור על כך בשתיקה".

★ סכנת מלחמה או היסטריה

מהעבר השני של השולחן השיב מיד שר המסחר והתעשיה, אריאל שרון, שבמקרה זה ענה "במקום" שמיר: "יכול להיות שיש דברים חמורים יותר או פחות מהלפת מסמכים, אבל הסכנה של פרוץ מלחמה חדשה באזור היא חמורה יותר מהכל. אם ימשך המצב בשטחים ואם לא ידוכאו המהומות במהירות — סכנת המלחמה הולכת וגוברת. מי יכול לקחת על עצמו את האחריות הזו? מדוע לא פועלים ביתר נחישות וכוח נגד המתפרעים?"

לרגע שררה דממה ליד שולחן הקבינט. הן שרי הליכוד והן שרי מפלגת העבודה יודעים, כי שרון הציע מספר פעמים באחרונה לקבל על עצמו את תפקיד השר האחראי על עניני השטחים ולדאוג לחיסול כל המהומות והפרות הסדר תוך זמן קצר ביותר — "אפילו תוך ימים"...

אולם שרי מפלגת העבודה לא נשארו חייבים. שר הבטחון, יצחק רבין, השמיע שוב את דעתו בנושא זה: "איני מוכן לקבל את השיטה של "זבנג וגמרנו". זה לא הולך ככה. אם למישהו היה פטנט איך גומרים עם הענין הזה — הייתי קונה אותו מזמן. מוכרחים להתר־גל שיש לנו בשטחים בעיה רצינית וצריך להתמודד עמה בשקט ובלי להיכנס להיסטריה. זה אולי יקח עוד מעט זמן, אבל בסופו של דבר נתגבר. לא רק לנו יש בעיות. גם למתפרעים ולמפירי הסדר יש קשיים. יתכן שאנו קרובים מאוד לנקודת השבירה שלהם, במיוחד אם לוקחים בחשבון שבשבועיים שלושה האחרונים המצב בשטחים הרבה יותר שקט יחסית".

שר החוץ הציע בנקודה זו, לחזור לענין העיקרי: "אולי נעזוב לרגע את עניני הבטחון ונשאיר אותם למי שאחראי עליהן. אני מציע שוב, שהליכוד ישקול בחיוב את יוזמת השלום של שולץ. לא מדובר כאן במשהו שצריך לפחוד ממנו כל כך. אף אחד לא יכפה שום דבר על ישראל וכל מה שנדרש מאתנו זה רק, שלא נראה בעולם כמי שדוחים את השלום. מדוע הסירוב העקשני הזה"?

★ רוחות ומטאורולוגיה

כאן השיב ראש הממשלה בעצמו: "זו אינה שאלה של פחד. איננו מפחדים ואנו מוכנים לעמוד מול הרבה סכנות. לו ידענו שאכן בעקבות זאת יבוא השלום המיו־חל. אבל הרי את זה אף אחד לא מבטיח לנו. גם אם נופיע לטקס המצועצע של "פתיחת" ועידת שלום. ומה נענה אחרי שהערבים יבקשו שטחים תמורת שלום? האם נתחיל לריב בינינו אז, מול העולם כולו, באמצע ועידת הש־לום"?

מאוחר יותר, כאשר הופיע בכנסת, חזר פרס על דעתו: "אינני מבין מדוע אחוזה רוח תזזית את הליכוד. מה הם מפחדים כל כך מהשלום"?

וכרגיל, מי שענה לו היה השר יצחק מודעי, שלא החמיץ את "הביטוי החדש" של שר החוץ ואמר: "לא ידעתי ששר החוץ עוסק גם במטאורולוגיה והוא מומחה ברוחות כאלה ואחרות"...

ישיבת הקבינט לא חידשה למעשה דבר בכל הנוגע לדיעו־תיהם של השרים. שוב חזרה המחלוקת ועלתה על הפרק במלוא עוצמתה. שר החוץ האמריקני, כך אומרים בירושלים, לחש לפני שבוע לעוזריו: "עוד לא ראיתי ממשלה כזו, זה בעצם דרקון בעל שני ראשים. קשה לדעת עם מי אתה מדבר וממי אתה מקבל תשובה"...

מה שבכל זאת עמד על סדר היום של ישיבת הקבינט היתה השאלה, האם לקבל הכרעה בנוגע ליוזמת שולץ כבר עכשיו, כפי שהציע שמעון פרס, או שמא לד־חות את ההכרעה עד אחרי ביקורו של ראש הממשלה בוושינגטון כפי שאכן הציע יצחק שמיר.

לפני ישיבת הקבינט היו שמו־עות, כי שר הבינוי והשיכון, דוד לוי, תומך בהכרעה כבר עכשיו. לרגע קפצו במפלגת העבודה משמחה, שהרי קולו של דוד לוי יכול להכריע את ההצבעה. אולם מהר מאוד הובהר, שדוד לוי תומך בהצבעה מיידית, רק בכדי להדגיש את התנגדותו ליוזמת שולץ ולא להיפך...

★ גם לתיקו יש משמעות

ראש הממשלה לא הסכים להעלאת הנושא להצבעה בקבי־נט: "למי זה יתן משהו, אם נצביע ולא תהיה הכרעה. הרי אם שר החוץ מבקש למנוע תשובה שלי־לית של ישראל, הצבעה ללא הכרעה משמעותה תשובה שלי־לית. מדוע לנו להוציא את הער־מונים מן האש"?

כנראה שתשובה אמיתית לא היתה לשר החוץ. גם הוא הסכים שחוסר הכרעה לפני הצבעה אינו דומה למצב כזה לאחר הצבעה. כלל ידוע הוא, שהצבעה של תיקו דינה כהצבעה שלילית, כי אין החלטה חיובית על הנושא שעליו הצביעו.

על נושא אחד, למרות חילוקי הדעות, אפשר היה להגיע להסכ־מה. בטור זה כבר דיווחנו לפני שבועיים, כי מאחורי הקלעים מתגבשת הסכמה בין שמיר ופרס להקדים את הבחירות לחודש יוני. בישיבת הקבינט שלשום היו חי־לופי דברים, ואף אחד מהצדדים לא דחה על הסף את האפשרות הזו. לראשונה אמר גם שר החוץ, כי מפלגת העבודה שוקלת ברצי־נות את האפשרות להקדים את הבחירות.

מהתאריכים השונים שעלו על הפרק — לא הושגה הסכמה על אף אחד. יתכן שעבודה זו תוליך לפשרה של בחירות בחודש יוני. לא במאי כדרישת המערך ("ואפילו באפריל") ולא באוגוסט כדרישת הליכוד.

היחידי שהתנגד להקדמת הבחירות היה השר אריאל שרון, שקרא לשמיר להמשיך להחזיק בתפקיד ראש הממשלה, כדי לד־חות כל נסיון אמריקני לכפיית יוזמת שלום שאינה מוסכמת על הליכוד. "עליך להחזיק בתפקיד עד סוף הקדנציה, כל עוד שהדבר אפשרי. אם מפלגת העבודה תפרק את הממשלה — זו כבר בעיה אחרת", אמר.

סנו קליר
פתרון רב תכליתי לנקיון והברקה. בעזרת ההתזה חודר חומר הניקוי לכל סדק ומאפשר נקיון ללא פשרות. מצויין לתריסים, חרסינות, קרמיקה, פורמייקה, פלסטיק, זכוכית, משטחים של מכשירי חשמל ועוד.

סנו פוליויקס
מנקה ומבריק הרצפה בפעולה אחת. כשאת משתמשת ב"פוליויקס" אינך צריכה להוסיף לדלי חומרי ניקוי אחרים. הוא מכיל חומרי ניקוי "פעילי שטח" ויש בו וקס מיוחד, המוסיף לרצפה שכבת מגן מבריקה ונעימה לעין.

סנורהיט
סנורהיט בעל פעולה כפולה: חומרי ניקוי פעילים מסירים את הלכלוך וחומרי וקס מיוחדים מבריקים את העץ ודוחים מים כתמים ואבק. מחדש ומבריק את הרהיטים.

סנו חלונות
"סנו חלונות" משוגע על חלונות נקיים. הוא מכיל תערובת מיוחדת של ממיסים המבטיחים ניקוי מהיר, יעיל וקל של חלונות, ויטרינות, מראות וכלי זכוכית. (כעת אפשר לגלות: עקרות בית סיפרו לנו שהן משתמשות ב"סנו חלונות" גם להברקת הברזים בבית).

פוליטול
פוליטורה לרהיטים בשיטת "עשה זאת בעצמך" מחדש את הרהיטים הישנים והטובים, מונע יבוש חלקי העץ. עם פוליטול, כל אחד הוא פוליטורצ'יק. יש למרוח בצמר גפן ולצחצח במטלית רכה ויבשה.

סנו סופג ריחות
המקרר מלא כל טוב לכבוד החג. כדי שלקניידלאך לא יהיה ריח של חריין ולחרוסת ריח של שלגים, מכניסים למקרר את "סנו סופג ריחות" והוא עושה שם סדר. זוהי קופסה פלסטית קטנה ואסתטית שאינה תופסת מקום במקרר, אבל את הריחות שמסתובבים בו, תופסת גם תופסת.

סנו עמילן ספריי
כמה נחת יש לך כשאת רואה את בני המשפחה מסבים לסדר, בחולצות צחות כשלג, כבני מלכים. בריסוס קל תוכלי לעמלן את החפתים והצווארונים סמוך לגיהוץ, והחולצה עצמה תישאר רכה ונעימה.

רדידי אלומיניום
נייר אלומיניום לפסח נוח לשימוש במטבח ובבית לאיחסון מזון, בישול, אפיה. ניתנן להשיג בגדלים שונים. חסכוני, עבה, חזק ושימושי.

עמילן פלסטי
נשים רבות אוהבות לעמלן: קיטל, חולצות, סדינים, וילונות מפות. ב"עמילן פלסטי" זה קל ונוח. בהשרייה קלה של הכביסה במים עם עמילן פלסטי. או בתוספת עמילן פלסטי לתוך מכונת הכביסה, לפני השטיפה האחרונה.

סנו x
קוורץ אינו סתם חול שמנקה הכל. הוא גם מכיל חמרי ניקוי, חיטוי והלבנה פעילים במיוחד בשפשוף קל הוא מסיר כל לכלוך ומנקה: כיורים, חרסינה, שיש, מחבתות, סירים, תבניות ועוד.

סנו תנורים
במלאכת הנקיון, לפני שאת מכשירה את התנור והכיריים. "סנו תנורים" בא לעזרתך. רססי ב"סנו תנורים" את המשטחים התבניות והרשתות, המתיני חמש דקות ואז נגבי במטלית. הריסוס כשהתנור עדיין חם, מקל עליך את המלאכה וחוסך ממך עמל וטרחה. ואנחנו יודעים כמה זה חשוב לפני פסח.

טיק אויל
מחזיר את המראה הרענן לרהיטי טיק ושאר משטחי עץ טבעיים. לא לפוליטורה.

סנו אינסטלטור
"סנו אינסטלטור" תורם את חלקו במאמץ של "בל יראה ובל ימצא". הוא מונע סתימות וריחות רעים בכיורי המטבח והאמבטיה. מחטא את הצנרת ומונע הצטברויות ביותרות. "סנו אינסטלטור" מכיל חומרים ממיסים והשימוש בו פשוט ביותר: שופכים כף או שתיים אל פתח הכיור, מוסיפים ½ כוס מים וממתינים כחצי שעה.

סנו. כשר לפסח.

גל בית אל

לארגון ארצי בעל מוניטין
דרוש
מנהל מחלקה למגביות והתרמות
תנאים טובים ★ סודיות מובטחת
לפנות: ת.ד. 551 בני ברק

"אור־חי" שרותי פוליש ונקיון
נקיון יסודי לפסח!
גם אחרי שיפוצים + הדברה חינם!!!
העבודה מתבצעת ע"י פועלים יהודים בלבד
24 שעות ביממה 03-9245843, 912941

לקראת פסח — ספרים חדשים — מהדורות מחודשות

"פסח שחל בשבת"

הרה"ג ר' צבי כהן ידוע להפ־ע את ציבור לומדי התורה בעי בזה אחר זה. בהפרשי זמן בריים למדי מופיעים ספריו הוד־ובים ומכים גלים בקרב הציבור, למד כבר להכיר מעלותיהם תוסיהם. בין אם זה היה בספרו ערב פסח שחל בשבת", שיצא אור לראשונה בשנת תשל"ד ובין ם זה בספריו החשובים "הגעלת ים" ו"טבילת כלים", עד ספרו מודים החודש אודר שי"ל השנה שר ממש נחטף מחנויות הספ־ם.

המאפיין את כל ספרי הרב כהן א ההיקף הרחב של ההלכות לפרטי פרטים בכל עניין בו סק המחבר ועל ההיקף הרחב אלפי ספרי הלכה, מנהגים ושו"ת בותינו הראשונים עד אחרוני אחרונים בדורינו שמפיהם אנו ים.

התמונתו הרבה בחיבור ספרים קנתה לו כושר רב להגדרות מדוייקות לכל מה שרוצה להביע. סגנונו הצח והבהיר, ויותר מכל — עצם הגשת הדברים לפני הלומד בצורה כה מסודרת וקריאה — הקנו מוניטין למערכת ספריו.

לפנינו עתה ספרו "פסח שחל בשבת" (נא לא לטעות: פסח שחל בשבת ולא ערב פסח שחל בשבת). הספר אוצר בתוכו את כל ההלכות והמנהגים לתקופה שבה חל יום ראשון של פסח בשבת עד חג השבועות, ועד בכלל. עם מקורות, הערות, ביאורים ומפתח העניינים. שנה כזו אירעה לאחרונה: בשנת תשל"א, כעבור שבע שנים בשנת תשל"ח, ושוב כעבור שבע שנים בשנת תשמ"ה, ומאז יארע לעתים תכופות יותר ולפעמים אף שנה אחר שנה, בשנים תשמ"ח, תשנ"א, תשנ"ב, תשנ"ה וכן הלאה. הספר יצא לאור לראשונה בשנת תשמ"ה יחד עם הספר "טו באב שחל בשבת" ונקראו בשם "פסח וט"ו באב בשבת"; אך בשנה זו יוצאים ספרים אלו לאור בנפרד עם הוספות רבות בתוך הספרים ובקונטרסי מילואים שבסוף הספרים.

המיוחד בספריו של הרב צבי כהן, הבא לידי ביטוי גם בספר החדש "פסח שחל בשבת" שנת־באור בו דינים אשר התועלתיות שבהם אינה מצטמצמת רק לנושא הספר, וכמו בספר שלפנינו אינה מצטמצמת רק לפסח בשנה זו בה חל יום ראשון של פסח בשבת, אלא לכל השנים: המעיין בספר ימצא הלכות רבות בענייני שבת, יום טוב, יו"ט שחל בשבת, ראש חודש, ר"ח שחל בשבת, פורים, פסח, תפילה, קריאת התורה וב־כת המזון. בתחילת הספר "קיצור הדינים והמנהגים", כדי לאפשר לידע את כל ההלכות על רגל אחת.

במאתיים שבעים ואחד עמודי הספר שבעה עשר פרקים — פר רים שחל בימי חמישי ושישי; ר"ח ניסן שחל בשבת (בו נתבאר בהרחבה הדינים לפרשת החודש, ראש חודש שחל בשבת, ודיני קריאת התורה בימים בהם מוצי־אים שלושה ספרי תורה); מוצאי שבת הגדול (בו נתבאר בין השאר דיני אמירת "ויהי נועם" בכל מוצאי שבת ובמוצאי שבת שלפני יו"ט והאם נאמרים במוצאי שבת זה בשנה זו); תענית בכורות (בו נת־באר דיני תענית בערב שבת); קרבן פסח וסדר אמירתו; הכנות לסדר הדלקת נרות (בו נתבאר בין השאר דיני הברכה בהדלקת נר שבת ויו"ט ואם הזכיר בברכתו רק אחד מהם); תפילת מנחה, קבלת שבת, ערבית ליל פסח (מבאר בין השאר את דיני תפילת מעין שבע "מגן אבות", הטועה בתפילת שבת ויו"ט, שהתפלל רק של שבת או רק של יו"ט); ליל הסדר (בו נתבאר בהרחבה דיני הסדר וההכנה אליו ודין טועה בקידוש או בברכת המזון בשבת ויו"ט והזכיר אחד מהם); תפילת שחרית, תפילת מוסף וקידוש הבוקר; תפילת מנחה, סעודה שלישית, ערבית והבדלה במוצאי שבת; מוצאי שבת — ליל סדר שני בחוץ לארץ; סדר קריאת התורה; שיר של יום לכל ימי הפסח; הכנות לשביעי של פסח ועירוב תבשילין (בו נתבאר בה־רחבה דיני הדלקת נר ביו"ט וכן מי שאינו מבשל ביו"ט לצורך שבת אם מברך על עירובו); שביעי של פסח (בו נתבאר בין השאר דיני הכנה מיו"ט לשבת ואם מותר לבשל לשבת בשאת, מהפאות (קניידלאך) מצה שאינה שמורה, מצה שרויה, פירות יבשים וקטניות — למי שאינו אוכלם בפסח); דיני שבת שמיני (אחרון) של פסח; בין פסח לשבועות בשנים שבהן חל פסח בשבת; חג השבועות שחל ביום ראשון.

בעמוד רנ"ט מופיע מכתב מהגרש"ז אוירבאך שליט"א בעניינים רבים הקשורים בספר. המעיין בספר יראה שהמחבר מקיים משא ומתן נרחב בהלכה עם גדולי פוסקי דורינו, ועל פיהם הביא את ההכרעה לדינים הסעד־נים הכרעה.

יחד עם ההערכה הרבה על הצד הרוחני של הספר, ולא פחות מכך, יש להעריך ולהוקיר את המחבר שמקפיד להוציא לאור את כל ספריו בצורה נאה ומרשימה במ־יוחד.

הרב יצחק גרוס

מעגלי אליהו לפסח במהדורה מחודשת

רק לפני חודשים ספורים הוצף ק הספרים בספר מעולה על לכות חנוכה "מצות נר איש יתו" במהדורתו החדשה שנ־ופה ע"י כל יודעי דת ודין וכל המהדורה אזלה חיש מהר מן שוק. והנה בימים אלה יצא לאור זוב במהדורה חדשה ומורחבת ספר "מעגלי אליהו" על הלכות געלת כלים והכשרת הבית לפסח כל השנה, וכן דיני מוצרי מזון כשירים לפסח, מאת הרה"ג ר' ליהו שלזינגר רבה של שכונת לה ומקר"ח בעיה"ק ירושלים.

ספר זה "מעגלי אליהו" ראה ור לראשונה בשנת תשל"ב. אחרי אזל מן השוק יצא שוב במהדורה רשה בשנת תשל"ח בהוצאת ספרים פלדהיים, ועתה אחרי שוב הספר מבוקש ע"י רבים וכים הוציא המחבר שליט"א ת הספר במהדורה חדשה כפולה ן המהדורה הקודמת, כוללת עוד ינים רבים ונושאים מנושאים תים, כולם קשורים בענייני כשרת הבית והכלים לפסח.

חלקו הראשון של הספר כולל ת כל דיני הכשרת הכלים השונים פסח, כלי אלומיניום וכלי אמ־ייל, תנורי אפיה ומיקסרים, כלי יורקס ודורלקס ועוד כלים מכלים תים להם הלכות שונות בדיני געלתם והכשרתם לפסח.

כמו כן הביא המחבר דיני כשרת כלים שנקנו מגויים, כלים נמשחו בשומן מן החי אם חייב טבילה או ניתן להשתמש בו ללא געלה. בהקשר לדין זה שנידון ספר באריכות, בא המחבר גם מו"מ הלכתי עם הגאון רבי ליעזר יהודה וולדנברג שליט"א על שו"ת ציץ אליעזר. כמו כן ביא המחבר תשובה ארוכה ומ־חדשת של הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א בעניין זה.

החלק השני שבספר, כולו בירורי הלכה" בעניינים הקשורים חלק הראשון. הרבה בירורי לכה אחרי שנתבררו דרכי עשיית חתם כלים, חוות דעת מדעיות הובאו כדי להגיע לבירור ההלכתי והכרעת הדין בצורת ההגעלה של אותם כלים כמו "מחבת טפלון" או "הגומי שבסיר הלחץ" או "כלים פלסטיים" או "הכשרת כלים שעברו תהליך של שיפוץ", תנורי "מיקרו גל" הכשרתם לפסח, ועוד ועוד.

ואכן המחבר דידן דן בענייני תרופות בפסח מתי מותר ומתי אסור. בעניני מאכלים המכילים קטניות לתינוקות בפסח, האיך יש לנהוג. סוגי שמנים שהציבור נזקק להם, מה דינם לפסח, כמו שמן כותנה שמן שומשומין, שמן בוט־נים ועוד כיוצ"ב. מנהגים שנהגו בטעות או שהחמירו על עצמם אם יש חיוב על הבנים להמשיך ולנהוג בהם משום "אל תיטוש תורת אמך", ועוד ועוד.

בסוף הספר מביא המחבר את תמצית מסקנת דיני ההגעלה וההכשרה לתועלת אלה שקשה עליהם העיון המעמיק יותר בספר כולו על מובאיו הרבים מספרי ראשונים ואחרונים. כמו כן בסוף הספר "מפתח" לפי סדר הא"ב שבאמצעות העיון במפתח זה, קל להגיע לכל מקום ולכל פינה בספר.

ראוי לציין שהספר כולו מיוחד בכך שאינו מרבה להאריך יתר על המידה בכל בירור הלכה והלכה, ובכך הוא מיוחד. משום שבהתק־רב חג הפסח הציבור כולו עסוק בהכנות לחג והסידורים הן רבות וגדולות, ולכן ספר כזה שקל למצוא בו את ההלכות הנדרשות והמת־בקשות המצויות בכל בית יהודי, הוא גם הספר שהציבור רואה בו ספר עזר וסיוע מועיל ומהנה להכנות שלקראת חג החירות.

ראוי הוא הרה"ג ר' אליהו שלזינגר לברכת "יישר כוח" על ספר חדש־ישן זה הנוסף על ספריו הקודמים והמפורסמים בעולם התורני, הזוכה ומזכה את הציבור בדברי אלוקים חיים.

יצחק הלוי מגדלב

חדש בחדשו * עלת החדש

מד ספרים המאיר באור עתיק־חדש את ראש חודש, הלכותיו ומנהגיו

חכמים מצאו ביטוי לחכמה היהודית של עם ישראל, בקידוש חודש וחשבונותיו: "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים... ק עם חכם ונבון הגוי הגדול זה...".

מחכמת המעשה ותבונת הד־יוה, היה לכנס את מכלול נושאים המגוונים הקשורים ראש חודש לכיפה אחת. עשה את אחד מטובי אברכי חסידי ור, הרה"ג ר' יצחק מאיר ליברמן יש בני ברק, בנו של הגה"ח ר' שמחה בונים ליברמן מלודזין. מי שעיין ביצירה המקורית שהיא כעין אנציקלופדיה לענייני ראש חודש, תוך שהוא עובר על בתרי הדברים מכריכת ימין לכריכת שמאל, לא יכול היה שלא להיות קי באורות יסודי בפרשתא דא.

שהרי המחבר מניח את יסודות ראש חודש בגישה היסודית ביותר. הוא פותח במקורות העניין במקרא בחז"ל, תוך סקירת קידוש החודש בימים שנעשה בפני בית דין. מכאן אילך, עוברת הדרך בקידוש החודש על ידי הלוח בזמן הזה. כי שהתייאש שלא בטובתו מלה־בין את החשבון המסובך ביסוד", וכל לעשות זאת כאן בקלות.

אחרי שיודעים ראש חודש את, צריך להתפלל בכוונה ול־הקריב פרים על ידי שפתינו. בי־אורי התפילות וסודי הקרבת קרב־נות ראשי חודשים, יסייעו למי שחפץ לדעת מה הוא אומר ולדבר בכוונה על "אמרי פי" משולבים ב"הגיון לבי"...

החודשים המולות זוכים כאן לסקירה מרחיבת אופקים. גם החפץ להתבשם בדברי גדולי ישראל ימצא אוצר בלום של מאמרות והברקות, מאת אבירי הרועים בכל הדורות.

ההיסטוריה של עם ישראל מוצאת ביטוי בכל אחד מימי החודש. תמצית מסודרת לפי ימי החודשים, בצירוף מקורות, מג־ירה את ימי החודשים, על תלאות ושמחות שאירעו בהם לישראל. כל אלה, יחד עם תפילות לערב ראש חודש ועוד, מחזיקים בעצמם את שלוש מאות ועשרת העמודים הגדושים של הספר הכלול בהדרו, שיצא במהדורה נוספת, מורחבת ומשוכללת, לאחר שהמהדורה הראשונה נחטפה כבכורה בטרם עת ואזלה מן השוק.

כמעשהו בראשון, כך מעשהו בשני. כאן נכנס המחבר לפרטי פרטים של דיני ומנהגי ראש חודש וקידוש לבנה. 200 העמודים כמעט שלא מניחים דבר שלא באור בהם. ראשית, פותח הספר בכבוד בית אבא, בדברי חידוש ועיון "בשבילי הירח" משל אבי המחבר, המקיים "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני".

אחר, נדרש הספר לפרטי דיני ברכת החודש, נוסחה ועוד. גם ערב ראש חודש "יום כיפור קטן" הלכות ומנהגים. ומכאן לכל דיני תפילות ואורחות חיים בראש חודש.

פרקים מוקדשים לקידוש לבנה. זמנה, סוף זמנה, נוסחאות ומנהגים שונים.

בחכמה פותח המחבר שערים, על ידי ה"מפתחות" בסיום הספר, המכוונים את המעיין למתוח חפצו.

גדולי ישראל העריכו את הע־בודה המרובה ואת התוצאה המר־נינה, את "עמך" ולומדים מובה־קים כאחד. הכל מוצאים בספרים טעם מיוחד ההולם את מידתם.

(המשך בעמוד י"ב)

"חדש בחדשו" ו"עלת החודש" - שני כרכים מושכים המשתרעים על 510 עמודים בדפוס וכריכה מפוא־רים, מאת הרב יצחק מאיר ליברמן, בהוצאת המחבר.

מה שטוב לאמריקאיות
טוב גם לך
פאת "אוה"

חדש ויקרא חדש
חומש מבואר
פירוש על התורה — מלוקט ממפרשי התורה בדרך קצרה ותמציתית.
פירוש לפירושו של רש"י — מלוקט ממפרשי רש"י, משולב בתוך דברי רש"י במנגנון קל ושוטף.
סיכומים והמחשות תמצית סדר ההקרבה לכל סוגי הקרבנות והמנחות בתוספת ציורים להמחשת כל פרט ופרט
ספר יסודי
להבנת הפרשיה הקשות של הקרבנות והנגעים בצורה ברורה מקיפה ויסודית בדרך קצרה וקלה
מומלץ במיוחד
למורים ומורות, תלמידים ותלמידות
אפשר להשיג את הקונטרס של הסיכומים וההמחשות בנפרד טל. 827 863

יעקב ב. פרידמן

יללת היתמות

"אשכבתיה דרבי" — אסופת מאמרי נהי וקינה על הסתלקותו של מרן ראש קהלות יעקב זיע"א — שני כרכים

"... אלה דברי הנהי והמספד, זעקות כאב ויללת היתמות שהשמיע עולם אבל, עולם שכול, שמאור עיניו חשך וכוכבו כבה...
"זכר נהי ומספד שנשאו רועי ישראל, מרביצי התורה ויושבי על מדין; מרנן ורבנן חבורתא קדישתא די בארעא דישראל ודי בבבל; רישי כלה, רישי גלוותא, רישי מתיבתא ודייני די בבא...
"קולות הבכי והקינה, שנשאו רבי התורה המאורות הגדולים בעת התכסה הענן, הכוכב הרם והמנוטל על בני עולם, שאורו הבהיק מסוף העולם ועד סופו, ונכסה!" ("מספד גדול" — מבוא לספר "אשכבתיה דרבי").

יהודי מן המזרח, לבוש ארגמן; את חזהו מפארים שלל אותות נכנס אפוף הילת מסתורין. קצין העיר ושרי הפלך קדמו משום מה עמוקה של יראת־הרוממות בקרב הקהילה הדילביתאית. אל העיר נכנס אפוף הילת מסתורין. קצין העיר ושרי הפלך קדמו מקום מה את פניו בהדרת כבוד. ספרו שלאחר הפגישה עם שר הפלך שם את פעמיו למסעדה כשרה למהדרין; הצירוף הזה, בלתי־אפשרי באותם ימים, הרעיש לבבות. הדמיון התעורר, ועמו תורשת שמועות מרתיתות על סמבטיון הנהר הזועף... על מושל תוגרמה, שלבוש הארגמן שלוח הוא מטעמו; ועל פעמי גאולה ממשמשים ובאים. היהודי הפלאי עוטר בהילה משיחית עוד בטרם נודע שמו.

שמו לא נודע עד היום... בשבת התאכסן במעונו של רבי לייבלה נגיד העיר; את העופות שחט במו ידיו, דרש, לשם בשול הבשר, כלים חדשים, דרש ספר תורה לחודד; השמועות הללו הצטרפו לבגדי הארגמן, לפגישות הממלכתיות, ולמוצא התורכי... הרעישו את עיירות המחוז; ולבני ישראל אור במושבותם...

רבי חיים, רבה של וולוז'ין הפך את החזון ההזוי, חוכא ואיטלולא.

רבי חיים לא נפגש עם התוגרמי. כאשר נשאל על סמך מה הוא משים אותו ללעג, באר רבי חיים כיצד זה, הוא משער בנפשו, תראה ביאת המשיח:

"יושב אני בחדרי ועוסק בתורה... אשתי מתפרצת לפתע פתאום בבהלה רבתי:

"חיים! אתה יושב סגור ומסוגר בחדרך, והרי המשיח בא!!"

"מנין לך, אני שואל אותה, שמשיח בא?"

"צא" היא תענה, "לשוק וראה: הכל, אנשים נשים וטף... כלה מחופתה ותינוק מעריסתו... הכל אצים — רצים לקראת משיח... הדור כולו אחוז לקראתו את חלציו!..."

* *
*

"... זעקות הכאב של קהלות יעקב מיותמות... שעיניהן משוטטות ונוהות כמוכות סנורים; מקהלות ישראל המיוחלים לעוד נצוץ יחיד, עוד קורטוב של אור; אור אך של חום; לעוד בת קול שתצא מתל־התלפיות. ותזעק ותזעק — — —
"... יללת היתמות של ילדים נטושים בהלקח מהם אביהם ואמם... יללת שבט הלויים המנוטל על עדיו, יללת עם התורה אשר שכל את שכינת המוזה יהלום כתרו — — —" ("מספד גדול" — מבוא לס' "אשכבתיה דרבי").

לעם ישראל באשר הוא, ישנם הרגעים בהם יתלכד כגוף אחד, לקראת רעיון כלל־ישראלי כביר, אשר ינער את כולו, ממסד עד טפחות. גיצים לחשות חבירות בפנות הנפש של כל איש־ישראל, ובבוא השעה, הרת־גורל לעם, יעבור כחוט השני רגש טמיר שיזעזע את אשיותיו. הרגש הזה אינו זקוק להידברות, ואינו דורש תאום וקשר. הוא עצם מעצמיו של "נצח ישראל".

בליל שבת־קודש פ' עקב תשמ"ה, נפל דבר בישראל, רכב ישראל ופרשיו עלה בסערה השמימה. לא הוקמו עמותות, ולא תוכנו אנשי ארגון. מאליו, מתוך העדה קמה זעקה גדולה ומרה; מאר־ליה בקעה ועלתה יללת היתמות, יותר ממאתיים רועי הדור וקברניטי־יו, בכל מקומות מושבותם נשאו מספד גדול וכבד מאד. מאות עצר־ות אבל ובכי נערכו בכל מקום אשר דבר האבל מגיע; ללא הכנה. ללא ארגון חרוצ מניעה. בהיכלות התורה, בעיירות השדה, ובכל תפוצות הפזורה היהודית.

...כבדי פה וכבדי לשון הרימו קול מר כשופר; יהודים נטולי כל זיקה לעט וקסת, הציפו אין־ספור של גליונות כראבים. הרחוב החרדי נשטף במפל של עשרות ספרי תולדה, אמרות, שעורים, קלטות וכמובן, תמונות, מהדורות אלו הקדפסו מחדש; היתה עדנה להוצאה לאור החרדית המתעוררת; הצבור שכבר שבע עד לזרא את המבול הספרותי, רכש כבכורה בטרם קייץ כל דבר־דפוס על דבר המלך ודתו.

הדור כולו — לימד מרן הרב מבריסק זי"ע — מצוייד בחושי הבחנה דקים, עמם יתוש תמיד־תמיד גדלות־אמת. בחושי ההבחנה הללו של ידיעת חכמי־הדור, מצויידים עיני העדה כמו העם שבשדות.

הזעקה הנוראה שהקיפה את כלל ישראל עם הסתלקותו של מרן הגרי"י קנייבסקי זיע"א, הניבה את שתי כרכי הספר "אשכבתיה דרבי". הספר הזה — בצד היותו חבור תורני נדיר — מכיל פרקי תולדה וחיים ששורטטו ע"י מיטב המכחולים בדורנו. למעלה ממאה ועשרים הספדים שנאמרו על ידי גאוני הדור וראשי הישיבות מכתל המזרח של היהדות בכל תפוצותיה, בעת אשכבתיה דרבי, בכלות השבעה והשלושים.

* * *

"איך נפלו גבורים ויאבדו כלי מלחמה".
...אבדן כלי מלחמה הוא עיקרו של האסון, אבל בו יחושו רק אלו המצויים בשדה הקרב; גבורי החרב מלומדי מלחמתה של תורה!" ("מספד גדול" — מבוא לספר "אשכבתיה דרבי").

עשיתי לפני שנים אחדות ערב מאלף במחיצתו של הסופר הנודע אהרן סורסקי. שוחחנו בין הדברים, אודות קטע שפרסמתי ב"המודיע". הקטע הכיל תאור מפורט של דמותו של רבי משה מאיביא (מגדולי תלמידי הגר"א) על רקע פרשה עגומה בתולדותיו. בתאור הזה השתרבבו שורות אחדות המפרטות את הרהוריו ותחושותיו של הצדיק מאיביא באותו אירוע. כותב השורות לא שמע — מאתיים שנה לאחר פטירתו — את רבי משה מהרהר בקול... ההרהורים שלו גם לא פורסמו באף מסגרת ביאוגרפית; הר' אהרן — אמון על דפוסי המחשבה הסלונימאית — הוכיח אותי בלשון נמרצת על השמוש השירותי במחשבותיהם של גדולי הדורות. שמעתי ממנו בהקשר הזה משפט מאלף, מבית מדרשו של האדמו"ר מסלונים שליט"א.

ספר אחד, נכבד מאד, יצירת־חיים של סופר פלוני — ואשר ר' אהרן עסק בהגהתו — תאר בפרוטרוט את הרהוריו של אחד מגדולי ישראל ליד מטת זוגתו (שנסתלקה בדמי ימיה). התאור הזה הוגש לבחינתו של האדמו"ר מסלונים, שהסתייג נמרצות:

הסופר הזה — אמר לו הרבי — עוטף אדם גדול בתפיסת עולמו שלו... הוא מחשב כיצד היה הוא עצמו מהרהר לו ניצב ליד קברה של אשתו... המחשבות של אותו סופר ב"נעילה" בעת חתימת דין, הם "מחשבות זרות" לעומת ההרהורים של אותו אדם גדול בעת מיון תפוחי אדמה...

מי שלא אחז מימיו עט סופרים, לא יבין כמה אמת אוצרת האמירה הזו. כתיבה באשר היא, היא חלק מאישיותו של אדם. גם אדם הרואה דרך הכתיבה שלו רק את ה"מצלצלים" שהיא מעלה לו, מכניס בלי־דעת נימות אישיות בכתיבתו. הכתיבה שלו תהא תמיד מוטבעת — יתן עליה דעת, או לא — בהלך רוח ומחשבה ילידי ביתו. כתיבה גם כוללת נתח נכבד מאד של דמיון; ואת הדמיון מעתיק אדם בדקדקנות מתוך שק הדמיונות במרתף נפשו.

...אדם המערב את "עצמו" בתהליך הכתיבה, יעוות. משמו של רבי אלחנן וסרמן, מסורה בידנו, יסוד מוצק לכל הלכות דעות. אדם עשוי להיות משוחד למעלה ראש גם סביב נושא שאין לו בו כל נגיעה אישית...

סופר דן על־כרחו גם במושגים שמעודו לא חלף על מפתנם. הוא ינסה — שוב על כרחו — לדאות ללא כנפיים אל אויר פסגות, אל תחושות והשגות של יחידי סגולה. והוא תופס וממשש באצבעות מגושמות. פוסח על נקודות־תורף שאין לו אליהן דרכי גישה, מנתח בדרכו שלו, לנתחים, ומשתית אגב כך, בקרעים שאינן מתאחים. "אלו ידעתיו — הייתיו!".

בספר שאנו מעלעלים עתה בין דפיו, אורגים לפנינו רבותינו, אריות התורה, תמונה שלימה, תמונת־אמת של האדם השלם. תמונת אמת ללא עוותים, ללא נימות צורמות ושיפורים הרסניים, של עט סופרים. כל הגדרה, כל זוית ראיה, מתוארים מנוסחים ומתועדים עם ראיה חדה ותחדדת. עם מבט כולל ומקיף של אדם גדול. תאורי קדושה מקבלים את המימד הראוי, כשהם יוצאים מפיו של הגאון רבי שמואל רוזר שליט"א; תחושת היתמות מחריפה לאין ערוך משהיא משולבת בזעקה גדולה ומרה של מרן

הגרא"מ שך שליט"א, ידיד־נפש למרן זצ"ל. מרן בעל "מנחת יצחק" סולל לפנינו פרק בהלכות השקפה של מרן זיע"א; רבי המוסר, רבי שלמה וולבה שליט"א, רבי יהודה סגל, רבי משה טקרצינסקי ורבי אהרן לייב שטיינמן, מצרפים את המבט החודר של מחשבת המוסר. רבי חיים קרייזורט, מרי דחיטי, מרחיב את הידיעה אודות קומתו התורנית של מרן זצ"ל, אליו היה קשור בעבותות אהבה. התאורים לובשים משמעות חדשה משהם מת־פרשים מפיו של מרא דכולא תלמודא.

השמות המוכרים משמשים להמחשה בלבד; אין בהם כדי לתת תמונה על מאה ועשרים פרקי תהלה שרוכזו בשני כרכי "אשכבתיה דרבי". עוד לא נוצר בדברי ימיה של הספרות הביאוגרפית רכוז מרהיב כל־כך, נכבד ומקיף של פרקי תעודה. הספר ממקד את אצבעו — מאה ועשרים אצבעות! — על כל נקודות הפתיחה שיצרו את הדמות הפלאית שהוא עוסק בה. הוא נושא־ונותן ביסודות ובשרשים. הוא סולל דרכי גישה; פותח שערים כאולם לקניית מושגים, מבט חדש, וקני־מדה חדשים. מדשים לגמרי על גדלות של סגולות נפש המרכיבות את השלימות:

...המשתתפים בספר, הם קשורים רובם מכולם בקשרים של תורה, של ידידות או של משפחה למרן זיע"א; ומאמרי ההספד הם פרי הקשר הזה. איש איש הבחינה שלו. לבד מגדולי התורה שהיו קשורים לעולמו הרוחני, מכיל הספר גם תאורים מרתקים מאת בני משפחה, נכדים ונינים — גדולי־תורה אף הם — שהעניקו לנו את המבט היומיומי של בן משפחה.

הספרים גם מכילים אוצר בלום של דרש אגדה ודברי־עיון מאת היושבים ראשונה במלכות התורה. מאלפים בהקשר הזה הם ה"מפתחות" שעורכי הספר צרפו בכרך השני. החלק הראשון הם מראי מקומות המתפרסים על־פני ים התורה כולה. בחלק השני מתמצתים ה"מפתחות" את יסודות ועיקרי המאמרים, ומהוים ראשי פרקים להלכתא גבירתא שבשני הכרכים.

לכרך השני של הספר שיצא זה עתה לאור, נוסף גם מדור נכבד "בית רבי". המדור כולל לקט אמרות, הנהגות והדרכות של מרן ראש קהלות יעקב, שנמסרו מפי מקורביו, בני משפחתו ואנשי סודו. המדור הזה כולל פרקים בהלכות תורה מוסר, תוך מדות וישיבות, אר"ח, ידיד חוה"מ, עניני שמיטה, שדוכים, בריאות, עסקנות צבור, והוצאת ספרים.

הספר שלפנינו מביא לידי בטוי רועם את זעקת השבר של התורה על כל קברניטיה ונושאי דגלה. אסופה רב־גוונית כל־כך של כותבי מאמרים עוד לא כונסה. כל רבדי ההשקפה; נושאי דגלן של כל נוסחאות עבודת הבורא; של כל העדות לגוניהן־וגוניהן. אנו חשים דרכו באמנה, את שגיא־ההוסת של זרימת החיים, מן "ההוא יומא"; את המימד הטראגי; את האפרים בהן התפלשה התורה וכנסת ישראל ימים רבים לאחר העלות הענן מעל המחנה!

* * *

"יש יתרון בגן המהודר בערוגותיו, ומיופה במסילותיו ובשורת מטעיו" (רמח"ל). עורכי הספר השכילו להשקיע ביצירה שתמות ידם מרכיבים רבים של שלימות. גם מרכיבים שוליים. הדר מאופק, מעודד כבוד. הגשה מרהיבה, הרמונית ומלאת־חן. הגישה הזו בולטת מאד על רקע העיצוב הצעקני בספרות ימינו. קשורים בדרך־קבע הדור לצעקנות. מן העריכה, פנימית כחיצונית, בולט הרצון של עורכי הספר להעניק אכסניה ראויה לאכסנאים — אנשי השם. אך לא במדה שיצרף את הספר למבול צעצועי־הספרים השוטף את מחננו.

הספר (הכרך הראשון) מעוטר במבוא מהולל, פרי עטו ברוך־ההשראה של הרב שמואל חסידה. המאמר, תחת הכותרת "יהם ליבי בקרבי בהגיגי תבער אש" מצרף נימה מרטיטה משלו לכאב הצורב. הכאב מקבל לפתע משמעות טראגית, גורלית. הכותב הנכבד השתמש בכוח שבאמצעי ההבעה, כדי לגולל פרק אחר פרק, את דברי היתמות והשכול. כתיבה מן הסוג הזה היא משהוא שיש לברך עליו כשנתקלים בו. כותב השורות ידע שעה של חוויה עמוקה בעת קריאת/לימוד פרק הפתיחה המאלף. עוד סוג של הדור המעניק יתרון מכריע למסלות הגן, ולשורות מטעיו!

"שדה אליהו" - ביאור הגר"א למס' יבמות

ממשנתו של הגר"א הגיעו לי־דינו הגהותיו על ש"ס בבלי וירו־שלמי, שנרשמו ברובן על ידי הגר"א עצמו בשולי המסכתות שלמד בהם, וכדברי רבי ישראל משקלוב בהקדמתו לספרו, "תקלין חדתין" רשם אותם בקצרה מאד, לפעמים בחילוף תיבה אחת או אות אחת או מחק אחד, ואפילו נקודה אחת, השלים כוונתו לפי עומק דעתו הרחבה, כי לא רשמם אלא לעצמו.

לעומת הגהותיו לא הגיעו לידינו חידושיו על הש"ס, אלא על מסכתות מועטות, ביחוד למסכתות ברכות ושבת. בעל "שדה אליהו" מפרט חידושים שהיו מצויים בימיו על מסכתות נוספות אך לא הגיעו לידינו, ועל כן חשיבות מיוחדת לספרו של הגאון ר' שמואל דוד הלוי מוב־שוביץ ר"מ בישיבת "בית יוסף" נובהרדוק, שלקט מחידושי ובי־אורי הגר"א על ד' חלקי שו"ע ומשאר ספריו והביאם לדפוס בספר אשר לפנינו "שדה אליהו", וכאמור בשער ניתן לראותו כבי־אור הגר"א השלם על מסכת זו.

המחבר עשה את עבודתו נאמ־נה על כל דיבור ודיבור, הן בגמרא רש"י ותוספות וכן דברי הראשונים למסכתא זו שהגר"א דן בהם, הביא אותם הרב מובשוביץ כל־שונם, שכן אי אפשר לעמוד על ביאוריו הקצרים, שהן כבחינת רמזים המצטיינים בעמקות וב־רחבות אין קץ. ואי אפשר לעמוד עליהם, אלא אם מעיינים בסוגיה כולה והוא מסביר את הדברים בטוב טעם.

לפעמים מקיף הגר"א במלים ספורות סוגיה שלימה על מפרשיה הראשונים והאחרונים, החל מה־רי"ף הרמב"ם, עד נושא הכלים של השו"ע, בדרך אגב הוא מברר גם את ההלכה. לפעמים הוא מיישב קושיות התוספות, ולפע־מים הוא מברר גירסא. על כן שקד הרב מובשוביץ לעשות את המלאכה בשלימות ולפרש את דבריו לפני הלומד והמעיין הרגיל בביאורי הגר"א יודע, כי כאשר הוא מצטט גמרא הוא מסתפק בדיבור המתחיל וכו', ולאחריהן המלים המצוטטות, בקיצור התר־אם את העניין שהוא דן בו. כדי להקל על הלומדים השלים המחבר את הדברים בשלמותם, בסוגרים מרובעים, במקום שהדברים קצ־רים וסתומים הובאו דברי הספר־שים, ביחוד לגבי ביאורי הגר"א לשו"ע מספר "דמשק אליעזר", ספר "פסקי הגר"א" ו"עמודי אש", כל זאת בסוגריים מרובעים, וניתן לומר שלפנינו אוצר בלום של חידושי הגר"א, המאירים את עי־ניהם של לומדי מס' יבמות.

אין כאן מקום לצטט דוגמאות ואף אין צורך בכך, אולם מתוך עיון, למשל, בביאור לדף מ"ג בענין ימי אבלות בין פסח לעצרת, אנו יכולים להבחין על עמלו הרב של הרב מובשוביץ בעניינים הנוגעים בחיי יום יום.

יפה עשה הרב מובשוביץ, שהקדים לספר את הקדמות הל־מידיו הגדולים, הן הקדמתו של רבי חיים מוואלוזין לביאור הגר"א על שו"ע או"ח, הן הקדמתו על סדר זרעים, שהובאה לדפוס ע"י תלמידו רבי ישראל משקלוב, בראש מסכת שקלים, הן הקדמת רבי ישראל משקלוב לביאור הגר"א, והן הכללים להבנת ביאור הגר"א, שסודרו ע"י בעל "פאת השולחן" ומדגיש את חשיבות העיון בביאור הגר"א, "שכן אם יעיין בציונים אלו, יזהר כל דברי הש"ס מדברי־הראשונים "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", זולת פלאי פלאות, חריפות ועמקות אמיתות, שמישב דעת הרמב"ם והרי"ף לאלפים, בשכל מתוק וצח, אמת לאמיתה של תורה, וכן דברי התוספות והרא"ש, מבהיר כשמלה, במקום אשר גדולי הדור נסתבכו בדבריהם".

עלינו לבוא ברוב ההודאות, כשמו הגדול יתברך שזכינו לאור הגדול של ביאורי הגאון ז"ל, המאיר על כל תיבה ותיבה של השו"ע ודמ"א, מקורות מן הש"ס וכל התורה כולה, אשר עתה כל המעיין בשו"ע עם ביאורי הגר"א הוא ממש מדקדק בכל סוגיות ושיטות הש"ס ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

דבריו של רבי ישראל משקלוב ניתנים להיאמר גם לגבי ספרו של הרב מובשוביץ, הכולל ביאור הגר"א השלם על מס' יבמות "שדה אליהו", ואם ניתנה רשות למליצות, נסיים במה שהוא פתח "מה נכבד היום הזה, שבו ימשכו ימיהם מימי מעינות הגר"א אל השדה אשר קמה היום לנחלה על סדר הש"ס למסכתא דיבמות, אוחילה לא"ל כי מן הבאר הזאת ישקו העדרים, ישוטטו בו רבים ותרבה הדעת בישראל".

ב. לנדר

הגיגים בפרשת השבוע - ויקהל־פקודי, פרה.

ה. אבן־שהם

אחדות ישראל, סגולת קיום המשכן.

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל.

כדי לספר לנו איך מסר משה לבני ישראל את דבר ה' על הקמת המשכן, לא אמרה תורה "ויאמר משה אל בני ישראל", ואני יודע שכדי לדבר אל כל בני ישראל היה משה צריך להקהילם, אלא הקדימה ואמרה: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" ולמה?

חכמינו ז"ל אמרו (יומא ט:):

מקדש שני, שהיו עוסקים בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה־זרה, גילוי־עריות ושפיכות־דמים.

הרי שיש בפירוד לבבות ישראל, ח"ו, משום כח הרס הקודש והמקדש. ולעומת כן, באחדות ישראל, משום כח מקים ומקיים את בית שכינת כבוד ה'. וזהו מה שעשה משה רבינו ע"ה בטרם יבא לצוות את ישראל על הקמת המשכן, לגלות להם את סוד קיומו של משכן, להקהיל את כל עדת בני ישראל, באחדות, כדי שיהא למשכן קיום.

* * *

כבוד חכמים, סגולת שמירת המשכן

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל.

ועוד, למה הקדימה תורה לפני פרשת הקמת המשכן לומר איך משה הוא המקהיל את כל עדת בני ישראל?

חכמינו ז"ל אמרו (שבת קיט:):

לא חרבה ירושלים, אלא בשביל שבזו בה תלמידי חכמים.

ביזוי תלמידי־חכמים — כח הרס עיר הקודש והמקדש, ולעומת כן, כבוד תלמידי־חכמים — כח וסוד הקיום לירושלים ומקדשה.

וזהו שהכתוב מקדים ואומר: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", כשכל עדת בני ישראל עומדת למשמעת משה רבה, והוא המקהילה והמצוה עליה, יש בישראל הסגולה והכח להקמת המשכן בבית בן קיימא.

* * *

כיבוד וקידוש השבת, סגולת הקמת וקיום המשכן

ששת ימים תעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'.

ויש לבקש טעם למה שינה והפך משה את הסדר. שהרי הקב"ה לא ציווה על השבת. שאינה דוחה את מלאכת הקמת המשכן אלא אחרי כל דברי ציוויו על המשכן וכליו ובגדי הכהונה, ורק לבסוף (בפרשת כי־תשא) ציוהו על השבת, והוא ע"ה מיד בהקהילו את ישראל לצוותם על המשכן פתח בציווי על השבת?

חכמינו ז"ל אמרו (שבת קיט:):

לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת.

הרי שיש בחילול שבת משום כח הרס ירושלים ומקדשה, ובשמירת השבת משום כח מקיים את המקדש.

ולכן הקדים משה שבת להקמת המשכן, לגלות לישראל את סוד קיום המשכן, שמירת השבת.

* * *

יום המנוחה, יום התורה

אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם.

יש לבקש טעם למה קרא משה לשמירת השבת "מעשה", שהוא אומר בפתיחת דבריו על שמירת השבת "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם", ולמה הוא אומר "אלה הדברים", "אותם", בלשון רבים על מעשה מצות שמירת שבת?

אמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבא, א):

אין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושי תורה בלבד.

אמר להם הקב"ה לישראל, אעפ"י שאתם עושים מלאכה כל ששת ימים, שבת יעשה כולו תורה.

ועל סדר ואופן לימוד תורה, אמרו ז"ל (ברכות סג:): עשו כתות כתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה.

וילמדונו כל אלה, שביום השבת שהוא יום מנוחה בעליונים ובתחתונים, הוא יום המנוחה לישראל וגם "שבת לה'" — יום מנוחה, כביכול, לאביהם שבשמים. אין מנוחה לא למעלה ולא למטה אלא בתלמוד תורה, וכלשון דברי אליהו ז"ל "עם עושי תורה", ושיום השבת יהא כולו מוקדש למעשה הזה של תלמוד תורה, ושתלמוד תורה יעשה בחבורות חבורות קהילות קהילות.

וזהו שמלמדנו הכתוב: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", משה־הדגים לישראל קהילה נקהלת ומתאחדת אל חכם־התורה לשמוע דבר ה'; ואמר להם: "ואלה הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם", קהילות קהילות כאלה, הם הדברים אשר ציוה ה' לעשות אותם, לעסוק בתורה, ונתן להם את העיתוי למועד מעשים אלה: "וביום השביעי יהיה לכם שבת שבתון לה'". כשיום זה יהיה לכם יום קהילה לתורה, יהיה היום יום מנוחה ונחת רוח לה'.

* * *

הריקנות, פתח לבערות ולהסתאבות.

יש להתבונן בלשון הכתוב "וימלא אותו", לא אמר "ויתנה לו חכמה" אלא "וימלא אותו". והרי אין באמרנו שכלי מסוים "מלא". משום החכמה שיש בו תוכן יותר מאשר בכלי אחר שאינו מלא, אלא שזה גדול מן הכלי המלא שאינו מחזיק אלא כמות מועטת. שיש לך כלי גדול שיש בו כמה לוגים הגם שאינו מלא אלא עד חציו, ויש לך כלי מלא על כל גדותיו שאינו מחזיק אלא רביעית הלוג, ומה שבח יש בבצלאל שהוא "מלא חכמה"!

כאן בא הכתוב ללמדנו שאין במי שהוא בעל כמות גדולה של מדע וחכמה משום אות שלימות בחכמה וברוח א־לקים, שהחלל הריק שיש בחבית גדולה של יין תחמיץ ותסאב את היין שבו, אם אין החבית מלאה, ורק כשהכלי מלא בלי חלל ריק יש ערך ליין שבו, וכשהאיש מלא כפי כל שיעור יכולת קבולו, בלי חלל של ריקנות, חכמה ודעת, הוא ראוי לרוח א־לקים.

וזה סוד טומאת מת אשר פרה אדומה באה לטהר ממנו, הריקנות שהנפש היוצאת תשאר בגוף, הוא מקבל טומאה הצריכה הזיית אפר פרה.

ושבפרשת פרה נאמר: "זאת התורה אדם כי ימות באוהל", ודרשו חז"ל מכאן צורך להיות "ממית עצמו באוהלה של תורה", "עצמו" — כל כולו בלי שיור, זה מעלתו וטהרתו.

ספר
אוצר ההלכות
על הלכות פסח ג' חלקים
הלכות בדיקה וביטול חמץ
והלכות ליל הסדר
מאת הרה"ג יהודה אריה טאוב שליט"א
— להשיג בכל חנויות הספרים —
נותרה כמות מצומצמת
הפצה ראשית:
מ. פרידמן "מרכז הספרים"
בני ברק, הרצל 2, 03-794114

מודעה רבה לאוריתא
הננו להודיע בשער בת רבים, כי
בדעתינו להוציא לאור את חחושי תורה
מכבוד הגאונים הצדיקים כקש"ת
• מוה"ר יעקב לייב הכהן שטרסר זצוק"ל
שהיה חתנא דבי נשיאה של מרן בעל הכתב סופר זי"ע
• מוה"ר עקיבא שטרסר זצוק"ל אבדק"ק סוקאי
• מוה"ר מרדכי זצ"ל אב"ד וואגשעלע
• מוה"ר שמואל בנימין זצ"ל אב"ד טיסא־פירעד
• מוה"ר נתן נטע זצ"ל
• מוה"ר סענדר זצ"ל
• מוה"ר יצחק זצ"ל
• מוה"ר שמעון זצ"ל ר"מ בפרשבורג
• מוה"ר שלמה זצ"ל
• מוה"ר יונתן זצ"ל דומ"צ דק"ק ראאר
על כן פונים אל כל מי שיש תחת ידו כתבי קודש המכילים חידושי תורה במילי דאגדתא ובמילי דשמעתתא, מכתבים ותשובות להלכה ובפלפולי דאוריתא, וכן כל מי שזוכר מהם איזה דברי תורה וחידושים וכל עניין הראוי לדפוס.
בא להתקשר להרב יעקב יהודא שטרסר שליט"א.
טל. 03-793011
או לכתוב לכתובתו: רח' עזרא 44, בני ברק
או להתקשר לר' ראובן בוכנגר נ"י. טל. 02-816393
או לכתוב לכתובתו: רח' סורוצקין 49/24, ירושלים
תודה רבה מראש

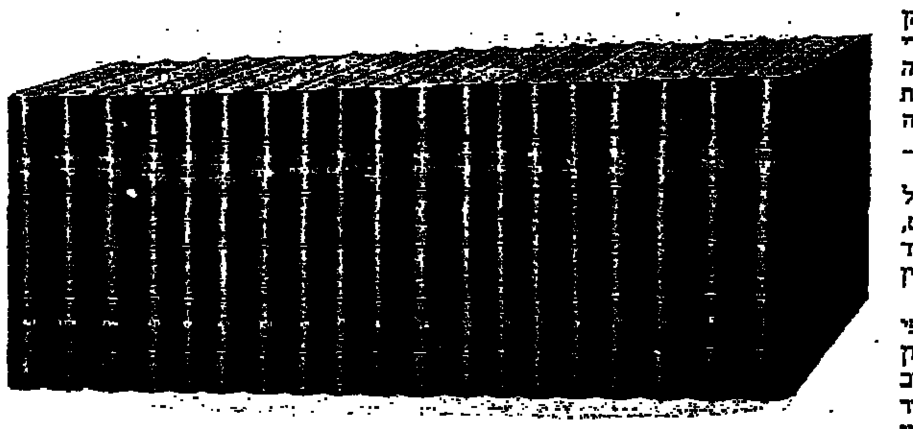

רעיון גדול הסעיר לפני שנים אחדות את לבו של הגה"ק מקלויזנבורג: בן תורה שייבחן אצלו על כולא תלמודא (בבלי) יקבל באותו מעמד המתאה של עשרים וחמשה אלף דולר!

"יבואו מאות" שאל חושש מישהוא מהייקופה".

"מאות?" התרגש הרבי לקראת האפשרות הזאת: "איך גלויבט, מען זאל מיר מאכן אָ פּושט רגל!" (אני מתאווה שיהפכו אותי לפושט רגל).

אהבה מן הסוג הזה נחוצה בסגולה המפתיעה להמס מחיצות. ללכד שורות שבכל תחום אחר הן מפוצלות בכל זוית אפשרית. זוהי סוג האהבה המטפחת את הנקודה הפנימית, ובזה לתתפשטות־הלאוי היוצרות מחיצות. זוהי סוג האהבה המסלקת קשיים; המגלה שמלכתחילה לא היו... ההופכת את מַשברי העולם — כלי שרת!

זוהי האהבה הכרותה בין כנסת ישראל, קודשא־בריך־הוא והתורה. לא יכבוה מים רבים ולא ישטפוה נהרות מכחה וכח־כוחה ישוב־יעמיד לנו דור העתיד לגיונות של למודי השם, בקיאין בטומאה־וטהרה יודעי טוב ורע.

... הרבי נתן כלים, וקבע מושגים. קיבץ מעל כנפי הדמיון מספרים של שבעים דף חודשיים; שנון מסכת שלימה ב"חודש של תורה" — והקריב אותם מנחה חדשה לפתחי לבם של בני תורה. אור הציף הציף לפתע את דרך התחתחים של יגיעי כח. הש"ס הפך למשהוא מושג, קרוב ואהוב... ניצת הדמיון, כלי־קבל נפתחו לרווחה — — —

אברכים מן השורה בלבושים החרדיים, מכירים את נתניה בעד צעיף־ערפל הצפוף בפרקים הנעדלים בחייהם. את ספסלי העירייה והאושר שליד חדר הלידה של "לניאדו". את ההתרגשות, המועקה והחרדה, את הרווחה הגדולה בבוא העת — —

הזמנתי את עצמי לשם שני, להתארח שבת אחת בצל שולחנו ותפלותיו של הגה"ק מקלויזנבורג. הייתה בעת ביקורו לפני שנים אחדות. היתה שבת חורפית, סוערת עד אימה. הרבי יצא מעט מאד מחדרו. כשיצא — נועד נסיון גישה אליו, מלכתחילה לכשלון. אבל אישיותו ריחפה על פני השבת כולה. הידיעה שהוא מצוי בסמוך, עשוי לצאת כל רגע להקרין ולחמם — העניקה לשבת מתיקות וחן מעולמות טמירים. העניקה אפילו חום, שלא נמס בקור ובחוות. השבת ההו על תלאותיה, נחרתה בלבי כחלום־פלאים הבא לידי ביטוי. בעולם המעשה שלנו, רק בהשראה חד־פעמית.

מראה אחד מן הרגעים הגדולים ההם, לא יסוף מלבי. הנה זה: בעת המעמד המרומם של קריאת־התורה שחרית. הרבי קרא כדרכו בעצמו. קורא ומפרש. קורא ומטעים. בין העולים לתורה נקרא גם תלמיד צעיר בגיל בר־מצוה, שהוכתר במעמד הזה בתואר "חבר". הרבי בירך את הצעיר בחמימות. דרש ממנו משהוא שלא נקלט, והמשיך בקריאה.

היתה זו שבת פ' ויחי. כשהגיע בקריאתו לפני הסיום לפסוק "ויאמר יוסף בני הם..." האט את הקריאה, וחזר פעמים רבות על הפסוק, בהטעמה וברגש עמוק:

"בָּנַי הֵם... בני הם... אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בָּזֶה---"

קולו נשבר מהתרגשות. הוא הקריב אליו את ה"חבר" הנבוך, והטביע על מצחו נשיקה לוהטת. סיום הפסוק, לבש מעתה משמעות מרטיטה:

"ויאמר— — —

... קָחֶם נָא אֵלַי וַאֲבָרְכֵם!!"

* * *

כי"ל ב"יד כופין על קיום מצוות עשה. מדוע א"כ אין כופים על תלמוד תורה?

"איר האָבּ נאָך נישט גיפונען די קייטען בּיִנְדְן צום לערנען..." (הגה"ק מקלויזנבורג שליט"א שער חמ"ר עקב).

... שרשראות שירתקו ללמוד תורה טרם נוצרו, אמר הרבי. הוא עצמו אבל חידש סוג שונה של שלשלאות, אשר ירתקו ברצות ה' דור חדש של עמלי תורה: עבותות אהבה.

העמלות בתורה

הרבי לימד לאהוב את התורה. לאהוב תכלית אהבה. כל הופעה שלו, כל שורה בחתימת ידו, או אימרה משמו, מבציעה את אהבת התורה כמדורת בית המוקד. העיון גדול הסעיר לפני שנים אחדות את לבו של הרבי: בן תורה שייבחן אצלו על כולא תלמודא (בבלי) יקבל באותו מעמד המתאה של 25,000 דולר!

"יבאו מאות" — שאל חושש מישהוא מהייקופה".

"מאות?" התרגש הרבי לקראת האפשרות הזאת: "איך גלויבט מען זאל מיר מאכן א־פושט רגל!" (אני תאב שיהפכו אותי ל"פושט רגל").

אהבה מן הסוג הזה נחוצה בסגולה המפתיעה להמס מחיצות. ללכד שורות שבכל תחום אחר הן מפוצלות מכל זוית אפשרית. וכל בנייך למודי השם — ורב שלום בנייך!. זוהי סוג האהבה המטפחת את הנקודה הפנימית, וקנה להתפשטות — הלְוִוי היוצרות מחיצות. זוהי סוג האהבה המסלקת קשיים; המגלה שמלכתחילה לא היו... ההופכת את מַשברי העולם — כלי שרת!

זוהי האהבה שנכרתה בין כנסת ישראל קודשא־בריך־הוא והתורה. לא יכבוה מים רבים, לא ישטפוה נהרות. מכחה וכח־כוחה ישוב־יעמיד לנו דור העתיד לגיונות של לִמודי השם, בקיאין בטומאה־וטהרה; יודעי טוב ורע.

הרבי נתן כלים וקִבע מושגים. קיבץ מעל כנפי הדמיון מספרים של שבעים דף חודשיים; שנון מסכתא שלמה ב"חודש של תורה" — והקריב אותם מנחה חדשה לפתחי־לבם של בני תורה. אור גדול הציף לפתע את הדרך התחתחים של יגיעי כח. הש"ס הפך למשהוא מושג; קרוב ואהוב... הדמיון ניצת, כלי־קבל נפתחו...

כמים הפנים לפנים. בני עליה יש, שלא עזב את פנתם מאז החל להתגבש הרעיון הכביר. בני תורה של היוזת־אבי־ורבא שאינם יודעים את הדרך ל"כפר שמריהו" או "יוניאן סיטי"; אך "יוניאן סיטי" מלהטת בקרבם פנימה. מבקש היה, אומר לי מישהוא, להכנס לשעה חרא אצל הרבי, לפני־ולפנים, לכבוש את פניו בעפר רגלי "מחולל ומוליד צדיק כביר" — ולהרוות אותו בדמעות אושר ותודה.

— — — ועוד יסופר על יהודי אחד נכבד, מוקיר תורה ומקורב לרבי; האינטרסים שלו לא הצטלבו במיוחד עם מפעל התורה של צאנז. הטריח איפה את עצמו, ועבר — משימה נכבדה! — על רשימת הנבחנים במפעל הש"ס, שם אחר שם, ולא מצא "איימישעי" לדוג.

הוא נכנס אל הקודש ועורר את לבו של רבו לעובדה הזו. לצאנז כוללי ש"סים, משלה... כוללי בקיאות משלה: לשם מי ה"פרוייקט" החדש... מליונים רבים יגייס הרבי למוסד זר כמעט?

פניו של הרבי אורו לשמע הבשורה:

"יִינְגִיק אַיְימִישֶע? המפעל הופך איפה נחלה לכלל ישראל! הודו לאדוני האדונים!!".

* * *

רבי חיים ש. בוגר ישיבת סלונים, היום תלמיד מפעל הש"ס. את שנות נעוריו עבר בצד אלו המתקראים בעלי כשרון. מוחו ברכה מושלם, במוח פורה, ובכוונות מבורכות להיות שקוד על התורה. הוא נשאר אבל — ב"כוונות". הוא בילה חמש מתוך שבע שנות הישיבה שלו בנסיונות אין ספור לממש את הכוונות הזו; ב"קבלות" כלהבות; חלופה מתמדת של חברותות, ושיחות רוחניות עם קברניטי הישיבה. סוף טוב. מודעה של שלוש אינטשי ב"המודיע", שינתה, כמו בספורים, את ההוה ואת העתיד ממסד עד טפחות. מפעל הש"ס שהחל אז קורם עוד וגידים, הניד פעמון חבוי בתרדמת מוחו. החלה מתחוורת לו לפתע הרגשה שטבעה עד אז בזוון המצולה של ההרגל.

כשרונות — אמרה לו ההרגשה הזאת — אינם מתקשרים בדוקא לנתוח סברות, לשדוד עמקים ישור הדורים. רגילים להעניק את הרעיון של מפעל הש"ס: של בקיאות בכלל — מתנה למי שלא ראה ברכה בלמוד. למי שהכשרונות שלו מנוצלים מכדי לטייל עמם בהיכלו של ה"קצות החושן". הוא תמה לדעת, כמה כשרונות מבכירים תקסול ההבחה הזאת.

ישנם כחות תורניים, מיטב המוחות, שאינם מוצאים את מקומם במסגרת למודי העיון המקובלים. סוג הכשרונות הזה דורש אתגר; ייעוד מוגדר ומתוכנן; עשרים דף בחודש, שלושים, ארבעים... מסכת בחצי שנה; חזרה תוך שנה, והבנה בהירה של החומר הנלמד. המבנה הנפשי שלהם דורש את הסיפוק של ידיעות הולכות ומצטברות; את ההרגשה הכובשת של התקדמות, התקדמות בְּעין... כמויות של מוזן מודגש...

בישיבה, מוזן אחר. ישנה הסוגיה של "חמשה על טפל אחד". שקלא וטריא. בגמרא; מבט של דעות בראשונים על כל שלב במשא־ומתן. בתוס' ישנו שיטות, הגר"א מכבים מבוכה בלשון רש"י. לשטר שיטה אחרת, הסמ"ע, הפנ"י, המהרש"א מוסיפים דברים. ולדברי כל אחד מהם מקבלים השיטות בתוס' ושיטת הגר"א לד' רש"י — פנים חדשות... החזו"א משליט על הסוגיה את זרועו הנטויה ומהפך את הקערה על פיה. (את ספרו על ב"ק, שנכתב בסגנון הישיבתי — אמר החזו"א — העניק "מתנה" לבני תורה...).

בן תורה עשוי להתייגע על כל הזוית האפשריות, ללכן, לסכם, ולגלות כי הסוגיה הקרובה ("מסר שורד לחמשה") דומה לבדון שלפניד תכלית דמיון, ומסילה מכת זה עידפול על הנושא כולו. בסמוך גם הסוגיה של "מרבה בזבילה", על דקורותיה הרדי נושאי־כליה, ישנו באותו עבין "בור ס' השלימו לי"", והסוגיה של "הכוהו בעשר מקלות"... הסוגיות הללו מתקשרות כל־כך... וכל־כך לא... מהלך של תוס' משתנה בכל סוגיה; דעות האחרונים מתכסים לפתע מעטה עמום... לשון הגמרא גם הוא נכנס להסתר־פנים... השעור כללי הקרב ובא, אמור לשפוך אור על נקודות עמומות; תחת זה הוא מטיל אותו, על סבך ידיעותיו אל מערבולת מושגים ללא מוצא.

"יש תלמיד ישיבה, אשר לאחר שלמד הסוגיא הישב פותח את השיטה מקובצת, ומשתוקק עיניו לראות שיטה מחודשת לראשונים ז"ל, באור מרווח או נקודה חדשה, ורגיש בכל זה נעימות נפלאה בעומק דבריהם הקדושים. ויש תלמיד אשר בעיונו בשטמ"ק אם אמנם ימצא משהוא, אבל הדברים אצלו כגוף בלי נשמה; יגיד הדברים ולא ידגיש מתיקות ועומק דבריהם. ויש אשר יפתח את השטמ"ק, ומתבלבל לגמרי, בלי לדעת מאי קאמרי רבנן, עד שגם מה שלמד כבר בשיטת רש"י ותוס' נעשה אצלו מעורפל ומבולבל..." (מרן הגר"י קנייבסקי — "חיי עולם" ח"ב פי"א).

בחור עם סוג הכשרון הזה, יהא ניצב נבוך בגשתו אל הגמרא. יגשש אחר דרך־גישה; יתעה לשוא בערפל הדעות המושגים. גם אם יקלוט צליל עם ברק — "שאר היכן שהה־היל. בחור כזה אינו מוצא שהיום הקרב־ובא יקדם אותו יותר מאתמול. הוא אינו שורש על תלמודו, כי הוא חסר את הכלים לכך. הוא יסתובב נבוך ליד אורך הספרים הישיבתי העמוס, בלי שמץ־מושג אם איזה מכאות המפרשים יסתייע היום.

אם בחור/אברך כזה ימשיך להשכים לישיבה לכולל, יהיה זה רק פרי הלחץ החברתי, או הצורך הפנימי לצבור מעמד כלשהוא בין עמודי דגרסי. אהבת תורה כבר לא ההא בוערה בו כאש. מעמד, אם להתנבא, גם לא יתבצר לו.

* * *

קיים גם כמובן, הצד הכבוד של קבלת־עול. עול אינו בהכרח משא. כשא — מכביד. ועול — מקל. העול מעניק דחף, החסר למי שפורק אותו. העול מבריס את ההייב לסדר. לתהליך שעמו ניתן לפעול נצורות. אדם גדול חידש את האימרה, שגם אכילה גלידה מדי יום בשעה ובצורה קבועה, במקום קבוע ובכמות קבועה, תעניק לאדם משהוא חשיבות...

אברך ששוחחתי אתו. ספר לי בין הדברים על תקופה קשה בחייו. חודשים אחדים היה מרוחק לבית החולים בשל מחלת רעייתו. הוא היה מוקף, מובן מאליו, בחבילי טירדין. קושיה של ה"נתיבות" אינה מצוות־עשה שהזמן גרמה... לכיטב הכרתו, היא היתה נדחית עם הגברא כולה עד שוך הסער... אבל באותה תקופה הוא הכניס את עצמו למסלול של מפעל הש"ס. ההמבחן ייערך לבטח גם בראש־חודש עבוס טירדה... היה זה חודש של חזרה על מס' שבת כולה. הוא שאל משכן גברא דעירה, והחל מקדש את הכחלקה הכידורגית של "צינ־ברם" במאה וחמישים דף של מס' שבת... ל"ט מלאכות, "כירה", לצד אינפוזיות חוגדות... כעגוו לא שער כי הוא שייך לענין הזה של התכדה... אותו חודש יצא מבין הספינר לאחר המבחן, ובידו תשעים וששה אחוזי הצטיינות; קרי: מעשה־קניין במס' שבת כולה! הוא לא שם לב לעוברים ושבים; צעיף דמעות כיסה את עיניו. היה זה הרגע המאושר בחייו.

העול הזה, הנפלא, ההדיר במאות אברכים את סם־החיים. ימי־שישי, שבתות, חג ומועד הצטרפו למסגרת מגובשת. הרדים של קשיים הפכו מכוחו — חוט השערה. אברכים גילו להפתעתם כי האתגר הזה מועיל באופן מפתיע לשכוך הרבה ממכאובי החיים. אברכים פשר־טים, רחוקים ממעלות רמות, שעלה־עליהם־עול הלמוד הזה, השו להפתעתם כי הם מסובבים במעשי גבורה... למוד בשעות לא מקובלות; שכיחה עצמית בצל משברים קשים...

"... רבא אמר, במי שמשים עצמו אכזרי על בניו ועל בני־ביתו כעורב. כי הא דרב אבא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב. א"ל דביתהו, ינוקי מאי איעבד להו? (אמרה לו אשתו: מה אתן לתנוקות) אמר לה, מי שלימו קורמי באגמא?" (וכי נגמר הירק מן השדה! יאכלו מהם — הר"ח). (עירובין כ"ב).

הרבי מקלויזנבורג גם דבר על מדת האכזריות. אכזריות, הכח ההרסני באדם, אמר הרבי, צריך שכל בן תורה יפרוס מכמה נתח בשביל עבודת התורה. שיהיה כצויד בזיק של התאכזרות לשם הגנה... שיהיה קשור בשורש נשמה לאותה "אכז־ריות" של מי ששילח את פעוטותיו לקטוף ירק בשדות.

יומיים־שלשה לפני הכבחן, משליך אברך נפשו כנגד — מול שלושים דף של גברא רש"י ותוס'. מול מאוה קושיות סיטות חלוקות, הכתבר־יות ופרכות... ימים ספורים לפני מבחן על הסכת, נדרש אברך לעכוד מול מאות דפי גמרא. להשלים סדר במפל גראה של ידיעות. הוא נדרש כאן לשכך אכזריות. אכזריות על עצמו, ואכזריות על אלו שישלח אותם לקטוף "קורמי באגמא". את העתון ישייר עבור זוגתו וילדיו, יעצר את ראשו מן המצב בבנק. מהלאות ההופיק, מהכבת הדייסה ומקניי־תה... ויתעתר על הדרי הידיעות הללו בעזות דקדושה! יפרוץ מחיצות... יהרוס לעלות אל ה'!

הבית ערוך לזה. (אברך צריך רק להרשות לבית להערך לזה...) בית יהודי ערוך תמיד לאתגרים בקנה־מדה כזה. זו היא סוג ה"השתגעות" עליה דבר האור החיים הק' ("אם היו מרגישין בהיקות הת' היו מתלהטין ומשתגעים אחריה"...) ההשתגעות הזאת משמשת מקור גאווה וספוק לבית יהודי באשר הוא!

היום לא מדובר על קטיפת ירק בשדות. גם בתים שמשוננת בהם מס' בבא קמא בחודש אחד, נקיים ומתבשלה דייסה...

* * *

הרב אביר הר־אבן, מהנדס אלקטרוניקה בכיר (לפני) ואחד ממיטב המוחות בעולם השחמט (גם היום). את החונה והמשולש זנח לגמרי לטובת רעיונו של הרבי מקלויזנבורג. באחוריו אלף דפי גמרא אוחדים ותתוכים על מפרשיהם; בלעדי הרבי ורעיונו, היו אלפי גברא זונחים לטובת החונה והמשולש...

הוא אינו מסייל בגן של וורדים. יומם ולילה יחרוש בשור ובחמור יחדיו: "כשור לעול וכחמור למשאוי". עיניו היגעות מצטמצמות בדכה עצוב סמוך־סמוך לאותיות הזעירות. וקודחות בעקשנות פלדה בלשונם הכרוכות של בעלי התוס'. לשבעת הילדים הרכים דואגים בבית. סייעתא־דשמיא מנהלת את הטורדות הקטנות הכרבות לשלוף אברכים מן הסדר, ור' אביר מנהל את שלושים הדפים שלו לקראת מאה האחוזים שיניב ברצות ה', המבחן הקרב ובא.

בהיכל כולל "קהלות ישראל" בעמנואל, הוא הפך לסמל. חלק אורגני מן הפנה שהמד לישבהו. איש אינו מתאר עוד את חלק השולחן הזה בלי ר' אביר על "כור המבחן" שלו, על דפי השאלונים, כפצה, מלבן, מנהיר בדרכו שלו. מלה לצד מלה שורה לצד שורה. העקשנות שלו עמידה כן הסלעים סביב לה לציירה.

"יש לך" אני התבייש ושאל. "ספור הקשור במפעל הש"ס?"

"ספור?" הוא מקציב לי רגעים אחדים של תהיה. "לשם מה ספור? לומדים!"

והוא כבר נושא רחוק ממני.

כלי רצון אני נזכר בספור לגמרי לא כהאיב: לא כמסר ולא בהקשר. על כישהוא שמצא את עצמו בנקודת־גבול, כול זקיף ההוכע בעקשנות תעודת זהות. לאחר שנתחוור לו הכורגע הזה, השתומם:

"תעודת זהות? הרי אני יושב כאן! אני בעצמי!"

כל ספור. יאמר ר' אביר שליט"א, יאמר ההגיון

הישוב והשמחה שלאחריה

הטבעי, "ימצא חיוור, ללא רוח חיים. כשפורשים את המפעל הכביר הזה לעבר הווה ועתיד. כשפורסים אותו לאלפי בתי אב בכל הפוצות ישראל, שהתעטרו לפתע בכחלצות תפארה; לאלפי אברכים שהזמן שלהם הפך לנכס יקר, כבדי להשהית אותו על ספור.

צריך, אומר ר' אביר, אוקרים, אלפים, צבכי התורה שליט"א — ללמוד!

"בָּנַי הֵם... בני הם... אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בָּזֶה---

"ויאמר---

... קָחֶם נָא אֵלַי וַאֲבָרְכֵם!!"

בצלאל לנדוי

מעמדו של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק לדורו ולדורות

עם סיום שנת המאתיים שנה לפטירתו

מעמד נכבד היה לו להרה"ק רבי אלימלך בדורו. גדולי הדור, גאוני תורה ויראה, אנשי מעשה ובני עליה, רבנים היושבים על כדין, ראשי ישיבות ופרנסי קהילות, נהרו אליו והסתופפו בצלו, וכולם ראו בו ממשיך שושלת ההנהגה בעקבות הבעש"ט מחולל תנועת החסידות ותלמידו המגיד ממעזריטש, מהם שקראו לו "הבעל שם טוב השני".

לאחר פטירתו של הרבי ר' אלימלך יצא רבי מנדלי מרימנוב לרוסיה, כדי לבקר את גדולי החסידות במדינה זו ובניהם נכדי הבעש"ט, וביהוד את רבי משה חיים אפרים מסדילקוב בעל ה"דגל". רבי מנדלי שיגר אחד מתלמידיו להודיע לבעל ה"דגל" על בואו, אולם הלה לא התפעל בהוסיפו כלאחר יד "בני גליציה הם כולם אדמורי"ם, ולפחות בעשקי"ם".

בפגישתם הראשונה פנה בעל ה"דגל" לרבי מנדלי בשאלה "האם אתה יכול לספר לי אחד המופתים של רבך?"

"מופתים לאו דוקא — השיב רבי מנדלי — אוכל לספר רק זאת, כי באותו אצנו של אדם יש עורק אחד, שאין מבחינים בו ובדפיקתו אלא בשעת גסיסתו של האדם. אצל מורי ורבי הרבי ר' אלימלך — הוסיף — הרי בכל אחת מתפילות שמונה עשרה שהיה מתפלל, הייתי רואה את העורק מתנפח, עד כדי התפרצות מרוב התלהבותו בתפלה".

משֶשמע בעל ה"דגל" את דבריו הכסיף "הפועל הזה רואה יפה" תגעו אחר לשיחה ממושכת על דרכי החסידות בגליציה.

אחד מגדולי הצדיקים, מוקני תלמידיו, הר' יאנטשע שמו, לא מצא מנוחה לנפשו, לאחר פטירת הרבי ר' אלימלך, באומרו "כל עוד כח האדם בקרבו חייב האדם להתדבק ברבותו", הוא שלח איפוא לחבירו, רבי יעקב יצחק, שהתגורר אז בפרבר צ'יחוב הסמוך ללובלין, ואשר נתפרסם לאחר כך כ"חוזה מלובלין". "או אני אליך או אתה אלי". משלא נענה החליט לבוא בעצמו ללובלין ופנה לחצר חבירו מאז.

בשיחה שביניהם נידונה מדת קירבתם לרבי אלימלך, אם כי רבי יאנטשע טען "שנים רבות יצקתי מים על ידו". הוסיף ה"חוזה" לשאול "האם הספקת להכיר אותו בשנות חייו עלי אדמות?"

— איני מתימר להשיב על כך בחיוב" — נענה ר' יאנטשע — "אולם על דבר אחד נכון אני להעיד, כי גם בהיותו חי עמנו, הרי רק באחוז אחד הימנו היה בתוכנו ואילו ביתר תשעים ותשעת האחוזים היה שרוי מחוץ לעולם הזה".

— טועה אתה החזיר לו ה"חוזה", אף באחוז היחיד שהיה בתוכנו הרי בתשע מאות ותשעים ותשעה החלקים הימנו, היה למעלה מהשגתנו, ורק מושג קלוש יש לנו על גדולתו.

במעבר לעולם שכולו טוב

גם בערוב יומו הוסיף הרבי ר' אלימלך לעלות ולהתעלות. כשנותיו האחרונות היה נעלה ומרומם מעסקי העולם הזה.

לגבי שנת פטירתו נציין כי בנוסח המצבה, המובא לראשונה בספר "דברים ערבים" (ס"ז ע"ב) נמסר פרט המצבה "תנצב"ה" לפ"ק כלומר תקמ"ז. וסמך לכך יש לראות בהסכמתו של רבי אברהם משה מפשעבורסק, שנכתבה ביום ב' בחשון תקמ"ח, והוא הוסיף לשמו של הרבי ר' אלימלך הב"מ (הריני כפרת משכבו). ר' ישראל בערגיר בעל "עשר צחצחות" מציין אף הוא את שנת תקמ"ז כשנת פטירתו. רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש מסתמך על נוסח המצבה, המובא ב"דברים ערבים" כנ"ל, כדי לקבוע כי שנת פטירתו תקמ"ז היתה שנה פשוטה, ועל כן חל היארצייט בשנה מעוברת בשני האדרים. אף לפי חישובים שנערכו ע"י הרה"ח ר"ם שפירא היתה שנת תקמ"ז מעוברת ותקמ"ח פשוטה, והנוהג שנהגו חסידים לשמור על היארצייט בשני האדרים, מסייע לדעה זו (דברי תורה, מהדורה ח', סימן ל"ה).

מאידך, יש מקום לציין את הדעות הקובעות את פטירתו בשנת תקמ"ט. בספר "לשון הזהב" לרבי זאב האלף רבה של ליזענסק, צויינה תקרים כשנת פטירתו, וכך מציינים גם ר"א הענדין ב"שם הגדולים החדש" בערכו של הרבי ר' אלימלך, ור' מנחם מענדל בודק ב"סדר הדורות החדש", לתלמידי הבעש"ט (תש"ד), שניהם מבין הראשונים לכתיבת תולדות החסידות, וכן ר"י לוינשטיין מסערדאצק בספרו "דור דור ודורשיו" עמ' 19. בעל "שם ושארית" מציין את שתי השנים תקמ"ז־תקמ"ט ומשאיר את הדבר בספק.

ליזענסק - כסמל לדורות הבאים

לאחר שנתבקש בישיבה של מעלה ביום כ"א אדר, היתה הרגשת הכלל כאילו חשכה השמש בצהריים, והדבר בא לידי ביטוי בדבריו של אחד הגדולים בן הדור תושב עירו, הוא רבי זאב האלף רבה של ליזענסק. מעמדו של ר' זאב האלף היה נכבד ביותר, והוא ראשון המסכימים על הספר "נועם אלימלך" וכך הוא מתאר את פטירתו "אמנם בשנת תקר"ם תרוזם ציון, כאשר ניטלה הוד תפארת הרה"ק, וידידי אוהב צמיד לבי החסיד המנוח מוהר"ר אלימלך זלה"ה ז"ע ועכ"א נסתלק ועלה למרום, וארא כי הב־לות המתגברת עלינו, והתורה מתמעטת בכל יום ויום בעוה"ר".

על העובדה שעוררה פטירתו של הרבי ר' אלימלך אנו למדים מהמשך דבריו, כי לאחר פטירתו של הרבי ר' אלימלך לא מצא מנוח לנפשו, עד שהחל לכתוב את חידושי תורתו. בעוד שקודם לכן היה עסוק בתפקידו ולא הס־פיק להעלות חידושיו על ספר, כדבריו "מחמת עול צבור כי יבואו אלי לדרוש את משפטם, וגם שאר צרכי צבור ועול תלמידים שהע־מדתי ת"ל האומרים כלה דבר יום ביומו, לא כתבתי אלא מעט לעת הפנוי". מעתה, לאחר פטירתו של הרבי ר' אלימלך, חזר לכתוב את חידושיו וכדבריו "קיבלתי עלי כל מה שעלה על רעיוני, הן בהקיץ והן בשינה, אכתוב על הגיר שי־היה לזכרון לדורי דורות".

אם בני הדור ההוא כך, בני הדורות הבאים על אחת כמה וכמה, שמו של הרבי ר' אלימלך מוכר ברעוה ובהערצה, והוא בין המעטים ששמו מלווה בהדגשת מעמדו "הרבי ר' אלימלך" הרבי לדורו ולדורות.

רבי מנדיל מקוצק היה אומר כי הבעש"ט נתגלה בפודוליה לבסס את יראת השמים, שלא תהא מן השפה ולחוץ ולתקן את הכתוב "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". תלמידו וממלא מקומו המגיד ממעזריטש, העביר את תורת רבו להאהלין, רבי אלימלך מליזענסק המשיך אחריו בגליציה, ואחריו המשיכו ה"חוזה" מלובלין ורבי בונם מפשיסחא, להפיץ את החסידות בפולין.

הרבי ר' אלימלך השוה ע"י תלמידו הנאמן ר' קלונימוס קל־מיש בעל "מאור ושמש" לבע־ש"ט, אשר גילה דרך חשובה לבני הנעורים, ומדגיש כי "בדורות שהיו קודם הבעש"ט, אף שהיו עוסקים בתורה ועבודה, מכל מקום לא שמו לבם לתקן אשר פגמו עד ימי זקנה, ולא ידעו כחה של תשובה עד היכן מגעת. עד שעיר וקדיש מן שמיא נחית, הוא הבעש"ט ז"ל, ואחריו בא הרב הקדוש רבינו אלימלך ז"ל, והם פתחו השער לה', שטוב לעשות תשובה, בעוד שהוא איש דהיינו בימי נע־רותו שהאדם צריך לתקן, אף מה שפגם בגלגול הראשון, ומכל שכן מה שפגם בקטנותו". הוא מזכיר גם ענין החובה המוטלת על האדם להיטהר ולהתקדש, והוא מהנהגות החסידות שנתקבלו בצבור, האכמ"ל.

מעמדו של הרבי ר' אלימלך כאחד ממשיכי שורשות ההנהגה משתקף בדבריו של רבי יצחק אייזיק מקאמרנא המציין קוי השר־ואה בין הבעש"ט והרבי ר' אלימלך, ואף רבי יחזקאל שרגא משינאווא המסדר את השתלשלות סדר קבלת החסידות, מונה את הרבי ר' אלימלך בין החוליות החשובות בשרשרת ההנהגה "ומיום גלות ישראל הקים להם הקב"ה בכל דור ודור צדיקים, וכן קרוב לדורנו, מעת זרח אור המאיר לכל העולם, הבעש"ט הקדוש, ותלמידיו הקדושים הרבי ר' בער זלה"ה, ותלמידו הרבי ר' אלימלך זלה"ה".

פנים חדשות בתורת החסידות

כמאה שנה לאחר גילוי אור הבעש"ט נתגלו פנים חדשות בתורת החסידות היא דרך פשיסחא, מיסודם של היהודי הקדוש ותלמידו רבי שמחה בונם מפשיסחא, ובעקבותיהם נסללו דרכים נוספות בהליכות החסידות. בתקופה ההיא לאחר פטירתו של ה"חוזה" אף התלקחה מערכה לשם שמים, כאשר מהוגי דרך פשיסחא תמכו את יתדותיהם על קבלת תורת החסידות הדרכיה, מבית מדרשו של הרבי ר' אלימלך, וטענו שדרך פשיסחא שונה ביסודה מדרך זו.

מערכה זו החריפה ביותר, לאחר פטירת הרבי ר' בונם, כאשר רבי מנדל מקוצק הוכר על ידי מרבית בני החבורה, כמנהיג החבורה, וחלק מהם דבקו ברבי אברהם משה בנו של הרבי ר' בונם. הללו המשיכו לדבוק ברבי יצחק מווארקה שהשתבח שהוא ממשיך בדרכו של הרבי ר' אלימלך, וההוא בא על סיפוקו כאשר רב זקן אחד מגרודזיסק, העיד באזניו "שדרך כזו ראה אצל רבו בעל הנועם אלימלך".

ממלא מקומו של רבי מנדלי מקוצק, הוא רבי יצחק מאיר מגור בעל "חידושי הרי"ם", היה מוד־כיר את שמו של הרבי ר' אלימלך ביראת הכבוד. בבואו לגליציה לבקר באהלי צדיקים הכריז במ־סיבת יראים וחסידים "מאד הייתי חפץ לראות איש חסיד אחד, שהסתופף בצל קדשו של הרבי ר' אלימלך. כאשר הוצב לפניו רבי משה מראודשין שלא כאחד השרידים שזכה להמנות בין תלמידי הרבי ר' אלימלך, פנה אליהם "לא הייתם צריכים להגיד לי זאת, שכן תיכף ומיד הכרתי בעיניו שהיה בהיכלו של הרבי ר' אלימלך".

נכדו רבי יהודה אריה ליב מגור בעל "שפת אמת" וממשיך השו־שלת להנהגת החסידות בדרך פשיסחא וקוצק, מתיחס לדבריו של הרבי ר' אלימלך בהערצה מופלאה ומתבסס עליהם בספרו "שפת אמת" בהכירו "ובספר נועם אלימלך כתב בכאן דברים נפלאים מאד וגילה לנו דרך הדרך".

אם בפולניה הפכה דרך החסידות מיסודה של פשיסחא לדרך הרבים, הרי בגליציה, מקום פעולתו של הרבי ר' אלימלך, הר־סיפו ממשיכי דרכו: רבי מנחם מנדל מרימנוב, ואחריו רבי נפתלי מרופשיץ, רבי יצחק אייזיק מזי־דיטשוב, רבי חיים מצאנז וכדי להפיץ את דרך החסידות, כפי שהגיעה לידיהם מבית מדרשו של הרבי ר' אלימלך ורבבות הלכו לאורם.

למען הדיוק נציין שלא רק בפולניה, אלא גם בגליציה הנ־נהלה אחת המערכות על דרך החסידות, בין רבי נפתלי מרופשיץ שהחזיק בכורשת בית רבו מליז־ענסק, ובין רבי שלמה ליב מלענ־טשנא. שנטה לדרך פשיסחא והיא פרצה ביום שנפגשו בליזענסק; רבי שמואל משינאווא מספר על רבי נפתלי מרופשיץ, רבי צבי אלימלך מדינוב, רבי שלמה ליב מלענטשנא, רבי חיים מצאנז, רבי צבי הירש מזידיטשוב ורבי שלום מקאמינקא, כולם מגדולי החסי־דות בגליציה שבאו במיוחד לליזענסק ליום ההילולא. לה־שתטח על ציונו של הרבי ר' אלימלך. ובו ביום התלקחו ביניהם חילופי דברים על דרכי החסידות.

השפעתו נודעת לדורות גם בעדות המזרח

שמו של הרבי ר' אלימלך מת־פרסם גם בקרב עדות המזרח, כמה מגדולי הספרדים הכלילו בסדורי התפלה שכתורתו על ידם, את תפילתו של הרבי ר' אלימלך, אף סדר ההנהגות "צעטיל קטן": "אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" נתקבל אצל כמה מחכמי ספרד.

ועד דורנו זה שמור זכרו של הרבי ר' אלימלך לקדושה ולה־ערצה מופלאה, כאשר עלה לארץ ישראל אחד משרידי צדיקי הדו־רות האחרונים, רבי אהרן מבעלזא, נועד עם אחד מגדולי הדור האחרון רבי איסר זלמן מלצר, והפגישה ביניהם נסבה על השואה הגדולה שפגעה בבית ישראל באירופה.

כאשר רבי איסר זלמן הביע את דעתו "נקוה שאלה הן חבלי משיח ונהכונן לקראת הגאולה המקווה", העיר לו רבי אהרן "אין להגדיר גזירות אלו כחבלי משיח, שכן חבלי משיח נתבטלו מכבר בתפילותיו של הרבי ר' אלימלך. וזו השואה, הרי היא גזירה מן השמים שיש לקבל אותה באה־בה".

בין מליוני יהודי אירופה. שהושמדו בשואה האיומה, היו גם מאות אלפי יהודים שהלכו בדרכי החסידות לאורם של ממ־שיכי דרכו, תלמידיו ותלמידי תלמידיו. שומרי אמונים לדרך אבותיהם מסרו את נפשם בפועל ממש, ועלו על המוקד על קדושת שמו יתברך. קהילות ישראל בפו־לין ובגליציה, מקום פעולתו של הרבי ר' אלימלך וממשיכי הדרך הועלו באש והושמדו בלהבות אולם המורשת הגדולה אשר הנ־חיל לנו תוקד תמיד באש האמונה השלמה וסמל לכך ישנו בנהירת האלפים לציונו של הרבי ר' אלימלך ביחוד ביום הזכרון כ"א אדר.

האוהל על ציונו

גם לאחר פטירתו של הרבי ר' אלימלך נשארה ליזענסק מרכז חסידי לדורות, מקרוב ומרחוק היו באים להשתטח על ציונו של הרבי ר' אלימלך. שכן עוד בחייו קבע את מקום מנוחתו בבית העלמין, שם ראה את נשמת הבעש"ט והודיעו "כאן הוא מקום מנוחתי", באשר שכאן הלכה נשמת הבעש"ט הקדוש". ועל כן מסופר "התקינו מחיצת ברזל רחבה מסביב לציונו שכן המקום נורא מאד".

על הציון הוקם אוהל ובו המצבה עליה חרות: "פ"נ הרבי החסיד האלקי איש אלקים. אדוננו מורנו ורבנו רבן של כל בני הגולה, עטרת תפארת קודש ישראל, מנורה הטהורה, בוצינא דנהורא, נר ישראל פ"ה צ"ה כק"ש והמפואר מוה"ר אלימלך זלה"ה בעה"כ סה"ק נועם אלימלך, נפטר ביום א' כ"א אדר תנצב"ה לפ"ק".

כמאה וחמישים שנה נמשכה נהירת ההמונים לליזענסק לשפוך שם את לבם לפני הש"י ולהתפ־לל לפתיחת שערי רחמים בזכותו ביחוד רבו העולים לציונו, מד־שנה ביום ההילולא כ"א אדר וכבל איזורי גליציה התארגנו שיירות כיהודות לליזענסק.

רבי שלמה מדוזיבסק שגדל לאחר פטירתו של הרבי ר' אלימלך ראה את עצמו כתלמידו. והיה פוקד מזמן לזמן את ציונו וכותב תולדותיו מספר כי "ענין נסיעתי לליזענסק, כמעט בכל שנה היה ענין נורא ונפלא אצל כל העולם והיה מרעיש מאד בנסיעתו זאת".

רבי שלמה אף עשה תיקון גדול שתיקן מחיצות האלה בחומת בנין וגג, ותיקן בפנים יזדליקו נר הבית ועד היום הזה כן המנהג. ומאז התחילו מכל מדינות גאליציה ליסע על הציון בקביעות. ואמר בזה הלשון "ברוך השם אז ביר האבין דער דיבין דעם כבוד פון רבי'ן ר' אלימלך זצ"ל". פעם אחת אמר "הזקן הזה שכח לגמרי כאתנו בעולמו העליונים. ובכ"ה שהזכרנו אותו קצת, שיזכרו אות־נו "מיר האבין איהם אביסל דערמאנט אן אונז".

כמאה וחמישים שנה לאחר פטירתו שימש יום השנה כ"א אדר, מעין יום גנוסיא, שבו היו נוהרים אל ליזענסק כמשיכי דרכו

המשך בעמוד ס"ז

גם השבוע — השתטחו שם רבים לתפילה לישועת הכלל והפרט

פנים האוהל והמצבה המחודשת שליד הקבר

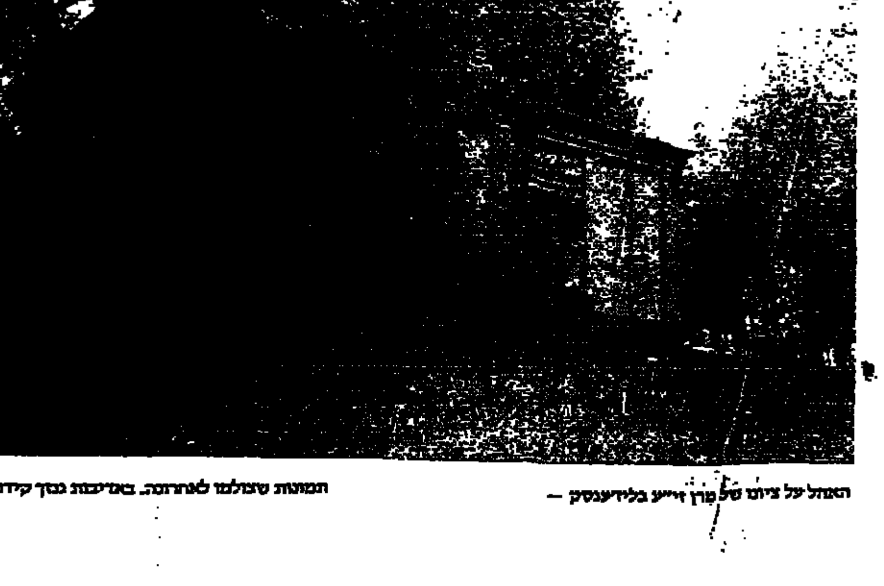
האוהל על ציונו של מרן זי"ע בליזענסק —

תמונות שצולמו לאחרונה. באדיבות גנזך קידוש ה'

ערש"ק כ"ב אדר

صكنا من الاصل

صكنا من الاصل

ויז'ניץ - פינה של חסידות צרופה באנטוורפן

עם בקורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מויז'ניץ וחנוכת ביהמ"ד שם

מרכז ה"פאר" בחגיגת חנוכת הבית. נראים: כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, מויז'ניץ כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א. הרה"ג ר' מנחם מנדל הגר שליט"א, רבם של חסידי ויז'ניץ באנטוורפן (שני מימין). הרה"ג ר' טובי' וייס שליט"א דומ"ץ קהלת "מחזיקי הדת" באנטוורפן (קיצוני מימין). הרה"ג ר' אלי' שטרנבוך שליט"א, דומ"ץ קהלת "מחזיקי־הדת" באנטוורפן (קיצוני משמאל). הנגיד לבית ויז'ניץ הרה"ח ר' יצחק קסירר הי"ו (שני משמאל).

לשבוע עילאי ומרומם זכו תושבי אנטוורפן בכלל וחסידי ויז'ניץ בפרט, עם בקורו של כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בעיר זו, לאחרונה במשך יותר משבוע.

בקורו של מרן האדמו"ר שליט"א שארך שבוע, מיום ד' משפטים עד יום ד' תרומה, היוה, למעשה, רצף אחד של חגיגיות שניכרה היטב בחוצות העיר.

ראשיתו של הבקור היה, כא־מור ביום ד' משפטים, עת נחת מטוסו של האדמו"ר שליט"א בבריסל, כאשר מאות מתושבי העיר יצאו להקביל את פני קדשו בשדה התעופה.

יחד עם הרבי שליט"א הגיעו כמאה מלוים מהארץ, בנוסף מעוד כ־300 אורחים שהגיעו במטוסים מיוחדים מארה"ב, קנדה ויתר ארצות אירופה במשך יום חמישי.

הארוע המרכזי שבבינינו נערך הביקור היה, חגיגת חנוכת הבית לאגף ב' של בנייני הת"ת והישי־ב"ק, שנרכשו ושופצו ע"י הנדיב ר' מנדל קסירר נ"י, בנו של הנגיד לבית ויז'ניץ הרה"ח ר' יצחק קסירר נ"י, בתוך ביהמ"ד המרכזי בקרית ויז'ניץ בבירבק.

ביום חמישי בבוקר נערכה מסיבת קבלת־פנים ע"י תלמידי הת"ת והישיב"ק, שמספרם מגיע כיום ללמעלה מ־350 תלמידים בלעה"י. המסיבה שאורגנה היטב ע"י הנהלת הת"ת היתה מרשימה ביותר והשתתפו בה, בנוסף לאורחים הרבים, חלק מרבני העיר ודייניה.

הרבי שליט"א השמיע דברי ברכה קצרים לתלמידים ובסיומם עברו כולם בסך להושיט ידם לברכת שלום.

בשב"ק נערכו התפלות והשו־לחנות בביהמ"ד המפואר דחסידי ויז'ניץ שברחוב יאקוב־יאקובס סטר. במעמד אלפים מתושבי העיר שבאו לשמוע אל הרנה ואל התפלה ולהתבשם מדברי תורתו של הרבי שליט"א.

במוצאי שב"ק נערכה תהלוכה ענקית לכבודו של הרבי, בדרכו מביהמ"ד לעבר־אכסנייתו. בראש התהלוכה צעדו תלמידי הת"ת כשלפידים בידיהם ומאחוריהם כל תושבי העיר שמלאו בהמוניהם את הרחובות בהם עברה התהלוכה והיו סגורים לתנועה. שעה ארוכה לאחר שהרבי שליט"א הגיע לאכסנייתו המשיכו עוד המוני החסידים בריקודים סוערים ממול לבית האכסניא. המחזה היה מלהיב ביותר, מחזה שכמותו לא זכור לתושבי העיר.

ביום ראשון בבוקר, בשעות שלפני הצהריים נערך "מבחן פומבי" למצטייני ישיבת המתמי־דים "חיים מאירים" שבאנטוורפן. במבחן שאורגן ע"י ראשי הארגון נוכחו מאות הורים, אורחים, ורבנים חשובים כשכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א מפארה בנוכחותו.

המבחן נערך על הלכות תפלה, אותם שינו התלמידים במשך כל חדשי החורף והשאלות הוצגו ע"י הרה"ג דמתא, הרה"ג מהר"ר אלי' שטרנבוך שליט"א, הנוטל חלק פעיל במשך כל ימות השנה באי־רועים המתקיימים ע"י הארגון.

פעורי פה עמדו הנוכחים, כאשר התשובות קלחו מפי המ־צטיינים בזה אחר זה בבהירות ורהיטות מפליאה, שהדהימו אף את מחנכיהם.

בתום הסיבוב הראשון השמיע הרה"ג ר' חיים הורוביץ שליט"א, ראש הכולל בעיר, שגם בנו נמנה בין חניכי הארגון, דברי ברכה שהביעו התפעלות על רמתם הגבוהה של הילדים.

עם תום הסיבוב האחרון שבמהלכו נבחר "חתן ההלכה" השמיע הרה"ג מהר"א שטרנבוך משא מרגש על תפקידו של מוסד החינוך הוויז'ניצאי בעיר שהוא מהוה גולת כותרת בראש היהדות החרדית בעיר כולה.

כ"ק הרבי שליט"א השמיע דברי הערכה קצרים והתבטא שרק מנוכחותו במבחן מרשים זה נוספו בו בריאות וכח.

בסיום המבחן חולקו חוברות מיוחדות שנערכו ע"י יו"ר הארגון הרב י.א. אוביץ הי"ו וכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א יצא בריקוד סוער שסחף אותו את כל הנוכחים שגדשו את האולם בו נערך המב־חן.

הארוע המרכזי, בו השתתפה מרביתם של תושבי העיר, היתה חגיגת חנוכת הבית שהתחילה בשעה 5.00 אחה"צ עם קביעת המזוזה ע"י כ"ק מרן הרבי שלי־ט"א ושתיית לחיים ע"י המנדבים המשתתפים שעברו בסך לפני הרבי שליט"א לברך ולהתברך.

בשעה 8.00 בערב נערכה סעודת מצוה רבתי באולם המרווח של הקהלה "זכרון־משה", אליה הוזמנו כל תושבי העיר. את המזרח פיארו בנוכחותם בראשות כ"ק האדמו"ר שליט"א, וכ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א, דייני העיר ועשרות רבנים ונכבדים שהגישו בעצמם חובה הכות להשתתף במעמד מפואר זה. ומסביב לשלחנות הסבו כ־1,000 אורחים ומוזמנים. מסלתה ומ־שמנה של יהדות אנטוורפן.

מנחה המסיבה היה הרב יוסף־צבי דפנר הי"ו, מנהל הת"ת והי־שיב"ק דחסידי ויז'ניץ באנטוורפן ונציגי המוסדות המרכזים באר־ה"ק, באירופה ובארה"ב הביאו את דבר המוסדות וברכתם לרגל המאורע.

כמו כן השמיעו הנדיב הנכבד ואביו דברי הודיה להשי"ת על שיכם בהקמת מוסדות פאר לת־פארת בית ויז'ניץ.

נאום נלהב ביותר נישא ע"י הרה"ג ר' מנחם מענדל הגר שליט"א, בנו של כ"ק האדמו"ר שליט"א ורבם של חסידי ויז'ניץ באנטוורפן. הנאום שהיה שזור דברי פלפול, הלכה ואגדה, עורר ענין רב בקרב המשתתפים.

המשא המרכזי היה, של כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א. בדבריו ביטא את שמחתו הגדולה ביום זה, כאשר ראה ונוכח כי הזרעים שזרע לפני למעלה מ־10 שנים, עת הטיל על תלמידיו וחסידיו, שומעי דברו, את המשימה להקים בית חינוך מיוחד ברוח ויז'ניץ. אכן ניבטו, פרחו ועלו עד שהפירות היפים הבשילו כדמות התלמידים שהוציאו את שמו לתהלה בכל חוגי הישיבות אליהם נכנסו עם התבגרותם.

"האספו ואגידה לכם"

היתה זו שבת ושבוע של התאספות והתאגדות, וכפי שביטא זאת בקשת האד־מו"ר שליט"א בכמה משיחו־תיו, האספו ואגידה לכם אשר יקרה, מלשון "יקר" יקרה היא ההתאספות להתחזק בעבו־דת ה'.

ולהלן, ישראל נמשלו למים, מים טבעם להתחבר, אך כאשר הם קפואים אז הם נפרדים, בני ישראל צריכים התעוררות וחום ולהמיס את הקרח. בשכם אחד לעבודת ה'. גם פרצה — ממשיך האדמו"ר — גזר "לא תוס־פון" מלשון לא תאספון וכפי שמובא בספרי חסידים שהוא מנע כינוס בני ישראל ביום השב"ק והתשובה שלנו היא כאן התאספות והתכנסות לכ־בוד שבת — קרא האדמו"ר שליט"א — וכשסיים דבריו אלו בסעודת שבת הרי באופן ספונטאני יצא כל הקהל ברי־קוד ובשירת "ויבאו כולם בב־רית יחד".

כמו כן הביע תודה עמוקה לכל העסקנים ובראשם הנגיד החסיד מו"ה חיים גוטספלד הי"ו הנושא בעול הכבד מיום הוסדה ועד היום.

את המסיבה הנעימה מקהלת "חיים מאירים" בלוי תזמורת ועם ברכת המזון שנערכה לאחר ריקוד סוער שנמשך שעה ארוכה הסת־יימה המסיבה בשעות הקטנות של הלילה.

במשך ימי הבקור קבל הרבי משלחת מכובדת של נציגי הקהי־לה החרדית "מחזיקי־הדת". השיחה ארכה שעה ארוכה, במ־הלכה התעניין הרבי על חיי העיר ועניני הקהלה.

כמו כן ביקרה משלחת מיוחדת מחברי הנהלת אגו"י בעיר. הרבי הקשיב בכובד ראש לדברים שנסבו על הפעילות המסועפת בשטח החינוך באנטוורפן ע"י מחלקת החינוך שלה.

מאורע חגיגי בפני עצמו היה ביקורו של מרן האדמו"ר שליט"א בישיבת "עץ־חיים" דוויזלייק וזאת, עפ"י הזמנתו האישית של ראש הישיבה הגאון ר' א.י. טרגר שליט"א. חתנו של הגאון האדיר רבי שלמה זלמן אוירבך שליט"א. התלמידים קבלו את פני הרבי שליט"א בכניסה לאולם ביהמ"ד בשירה תמרה ולאחר מכן השמיע הרבי שליט"א דברי חיזוק והת־עוררות בלימוד התורה.

בשיחתו של ראש הישיבה. עם הרבי שליט"א, השמיע דברי הערכה על הבחורים בוגרי הת"ת והישיב"ק דחסידי ויז'ניץ בעיר, הנמנים בין הבולטים שבמצטייני הישיבה.

אין ספק כי בקור זה השאיר את רשומו עמוק עמוק בלב תושבי העיר, כאשר המאורע הקיף את כולם ללא הבדל בין כל החוגים.

חתן ההלכה, הילד חיים יהושע הוס (10) מקבל את הפרס הראשון מידו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א.

חיים הופמן

כ"ק אדמו"ר בעל "אמונת משה" מאלכסנדר זי"ע

חמש עשרה שנה לפטירתו - כ"ג אדר

חמש עשרה שנים שעברו על־ט, מיום כ"ג אדר שני תשל"ג, עת עלה בסערה לשמי רום, רבינו הקדוש רבי יהודא משה זצוק"ל בעל ה"אמונת משה".

ידיעת חיין הארוכה; אשר השתרעה על פני שמונים שנותיו, מסכת שלמה היא, הפוך בה והפוך בה דכולא בה. ננסה להאיר — ולו בחוסף עד כמה שידנו מגעת אי־אלו נקודות אחדות.

אולם, מן הראוי שנשים לב ונתבונן במידותיו הגדולות והנ־שגבות של רבינו, אשר היו תורה שלימה ולימוד הם צריכים. ואף כי רק אפס קצהו זכינו לראותו, ובקצה המטה מיערת הדבש טעמנו. כאשר ידוע לכל באי חצר קדשו, גודל כחו וגבורתו בחכמת ה"נסתר" והצנע לכת, כי כל דבריו ומעשיו היו מכוסים במעטה של פשטות מפליגה. כשבא כ"ק אד־מו"ר מגור שליט"א לנחם את כ"ק אדמו"ר שליט"א בימי השבעה, שאל אותו מרן: איר האט גיקענט דעם טאטען? והשיב: צדיקים לאזון דיך נישט קענען.

רב גבריה בתורה, מן המפור־סמות היה, מילדותו נודע ונת־פרסם כ"עילוי". סיפר הרה"ג רבי דוד צבי זילברשטיין זצ"ל מת"א, אשר היה חבר נעוריו של רבינו מפולין, כי כשהזכירו בלחדי "ידער עילוי" הכוונה היתה לרבינו שהיה אז אברך צעיר, הרבנית מתברות הקדוש מרת אסתר פעריל ע"ה בתו של כ"ק אדמו"ר רבי בצלאל יאיר זי"ע היתה רגילה לספר על בעלה כי כמו שהשעון אינו מפסיק מתקתוקיו, כך רבינו אינו מפסיק מלימודו.

מאז ומעולם היה נפלא בחו־פוש האמת בלימוד, ולמרות כחו הרב בפילפולא דאורייתא, לא הלך שבי אחרי ברק חיצוני וכל עמלו ומגמתו היתה להגיע לנקודת האמת. הלא כה הם דבריו של רבינו בהקדמה לספר "חידושי רבינו דוד דב" מקינו הגה"ק מדאברדינסק זי"ע:

"זכי הרצין בתשומת לבם לחידושי כ"ק זקני הגאון הקדוש זי"ע, יבינו את המראה הגדולה אשר לפניהם, בישרות פשטות אמיתית, חידודית ליבון שמעתתא אליבא דהלכתא לאמיתה של תורה, קולע לנקודת המרכז. עושה את הפשטות לעמקות חודרת אין אתה יודע איך לקראו, או פשטות עמקות, או עמקות פשטות".

הדרכה זו קיבל רבינו מכ"ק אדמו"ר בעל "ישמח ישראל" זי"ע, ומעשה שהיה כך היה: בהיו־ת רבינו נער צעיר כבן ט"ו שנין, חיבר פלפול ארוך לחבר את הי"ג תר גדיא שבהגדה של פסח, עם הי"ג מידות שהתורה נדרשת בהם המחוברות בברייתא דרבי ישמע־אל. סבו של רבינו הרה"צ רבי הרשל פלאוונר מגדולי מקורבי רבינו הזקן ובנו ממשיכי דרכו, נסע יחד אתו באותו הזמן לאלכ־סנדר, כשנכנס לרבינו ה"ישמח ישראל" הראה לרבי את הפלפול שאורג נכדו היניק. אחרי שה"ישמח ישראל" ראה את הדברים קרא לרבינו ואמר לו שאין זה דרך לימוד התוה"ק להיות נקרא "מפ־ליא לעשות", אלא רק לעמוד על אמיתת כל ענין. וסיפר רבינו כי הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ נסע פעם ללמוד בישיבה, ושמע את הגאון ראש הישיבה, שאמר את שיעורו לפני התלמידים בסוגיית: "פרו ואילו של כה"ג במסכת יומא, הקשה מאתיים ושמונים ושש קושיות כמנין "פרו" ותירצם בחדא מחתא. רבי יהונתן עזב את הישיבה באומרו שאין זה דרך לי־מוד התורה הקדושה.

אח"כ כשחזר רבינו לאכסנייתו, שלח ה"ישמח ישראל" אליו שני חסידים כדי להפיס דעתו, ומסר להם ראיה לדברי רבינו מספה"ק עבודת ישראל להמגיד מקוזניץ.

רבינו בהקדמתו לספרו שו"ת "חשבה לטובה" כותב בזה"ל: "ומאז דברי רבינו על לבי להתאמץ ולעמוד על האמת בפלפול הישר כדת תורה הקדושה צעדתי בדרך זה"...

עד כמה דבקה נפשו הקדושה בעצם התורה, יש לראות בקטע מרטיט שכתב לעצמו בפנקסו: "נסיה פנימית היתה מיום עמדי על דעתי לשקוד בתורה, וכל ימי חיי חלדי מימי ילדותי נשוש וה־ואמת אצלי שהעיקר בחיים שלי לחדש בתורה הקדושה, ולא היה בלבי לצייר חיים בלי חידושי בתורה הקדושה, ובעת שעזרני השי"ת לחדש בתוה"ק הייתי מוצא עצמי אדם המאושר בארץ"...

רק מי שהיכירו וידע את גודל זיהוקו מהחזקת טובה לעצמו, מסלידות מן השקר, ומהכנעתו ושברון ליבו — הוא ורק הוא יכול להרגיש את עוצמת הגדלות הקדושה העולה ומיתמרת ממי־לים אלו.

ספרו שו"ת "חשבה לטובה" שהוציא לאור בתרצ"א בפולין, זכה להסכמותיהם הנלהבות של גדולי פולין ואי"י.

כשעלה לעיה"ק ירושלים בשנת תרצ"ג ע"פ ציווי של כ"ק אדמו"ר בעל עקידת יצחק זי"ע הי"ד. נתמנה כדיין בביה"ד דחסידים של רבי אברהם צבי שור. גדולי ירושלים מכל החוגים היו משכימים לפתחו והיה נערץ עליהם ביותר. וכשהוכתר רבינו בשנת תש"ז כאדמו"ר לחסידי אלכסנדר אחר שעלה הכורת על בית רבותינו בפולין, זכה לברכר־תיהם הנלהבות של גדולי ירושלים מכל החוגים.

מדרגות בקודש

משחר ימיו קידש עצמו בסי־לוחין. דודו, רבינו בעל "ישמח ישראל" קירב אותו במיוחד ועל פי דבורו נלקח רבינו כחתן לרבינו רבי בצלאל יאיר. פעם סיפר כי עוד בתור בחור זכה להסתופף כ־50 פעם בצל קודשו בעל ה"יש־מח ישראל". זכרו הקדוש של ה"ישמח ישראל" היה חרות על לוח ליבו תמיד, וזכה לקבל ממנו פי שניים ברוחו.

בספה"ק "מאורן של ישראל" מביא רבינו ענין נפלא כהאי לישנא: "בילדותי בשנת תרס"ט הייתי בש"ק שמתחילין לומר סליחות אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגדול בעל "ישמח ישראל" ושמעתי מפה קדוש מפורש יצא התפילה "מלאכי רחמים משרתי עליון" ממש כחד משרפי מעלה נורא מאוד בהתלהבות נורא ובלב נשבר ונדכה. יותר אין בכוחי לצייר אני השפל"... בתור אברך עבר רבינו בדרך מסעיו בבעלז, ונכנס להר־ה"ק רבי ישששכר דב. הרבי מבעלז אמר: "לאברך הזה יש עינים קדושות". ואף הושיבו לידו בעת קריאת ה"קוויטלעך".

על עיניו הטהורות שמר מכל משמר כל ימי חייו, ורגיל היה להזכיר דברי קדשו של הרה"ק רבי שמחה מאטוצק אשר אמר "אל תהיה חכם בעיניך" פירוש, עם העיניים אין לעשות חכמות, ועד לשעתו האחרונה נזהר תשמר בזה במסירות נפש. בשבת האח־רונה כשנסע רבינו לבית החולים, אחר שהרופא שיכנע אותו שזה פיקוח נפש, החל לבכות הרבה, ולבסוף שתק ונסע. אחה"צ עודנו ביסורים נוראים וכמעט ללא כח, הסב כל הזמן את ראשו לצד כדי לא להיכשל בראיות האסורות.

תפילתו היתה בנעימה קדושה ובהשתפכות לב ונפש. תפילה שהתפרצה ממעמקי לב טהור, נשבר ונדכה, ופעלה על לב השומעים ברבו יתיר. לונק של קדושה והרהורי תשובה נפלו בחלקו של מי שזכה לשמוע קריאת־שמע של רבינו, ברכת המזון, וכד'.

בחכמת האמת ותורת הח"ן היה ממש מיחידי הדור, כאשר בדברי תורתו היה אומר קטעים שלמים מזוהר־הקדוש ושאר ספרי קבלה שהיו אצורים במחו.

בתקופת, מגוריו בירושלים, כאשר ריחפה הסכנה על הישוב בא"י בשעה שעמדו צבאות גרמ־ניה לפלוש למזרח התיכון במ־לחמת העולם השניה, נסעו מי־רושלים קבוצת זקני המקובלים וה"מכוונים" ורבינו ביניהם — למרות שהיה הצעיר שבחבורה — לעיר צור שבלבנון ושם התפללו בכוונות ויחודים להעביר את רוע הגזירה.

מי יתנה גודל ענוותנותו ושפ־לות רוחו. הענוה, מידה זו אשר הושרשה בחסידות אלכסנדר בכל עוצם יפעתה היתה אצלו בטבע ממש. כמה וכמה פעמים נדהמנו מגודל שפלות רוחו, והדברים מרטיטים...

באמירת דברי תורה ב"שולח־ן טהור", ראינו בפליל איך שהדברים בוקעים מלב טהור היוקד בלהבת אש קודש. וכך כותב כ"ק רבינו אדמו"ר שליט"א בהקדמה לספ־ה"ק "אמונת משה" חלה"ק:

"עינינו תדמע בזכרנו איך שהיה מזריח עלינו בעת אמירת ד"ת אור הדעת וליכוד בהדבק עבודת השי"ת, דברים המשכחים אלקים ואדם כנתינתם מסיני כי אמרם בלהבת שלהבת אש קודש, דברים היוצאים מן הלב ונכנסים ללב. ואף גם זאת כי בשנותיו האחרונות כשגברה עליו החולשה אזר חיל כגיבור והיה יושב ואומר דברי תורה ברבים במסירות נפש ממש".

ועל כולנה ענין האמונה, אשר היה אצלו בבחינת מוחש שאין למעלה הימנו. ואכן זהו רבינו שיקרא ספרו הקדוש "אמונת משה" ובכידה זו יזכר לעולם. וכתב כ"ק רבינו אדמו"ר שליט"א בהקדמה חלה"ק:

"וקראתי הספר בשם "אמונת משה" כי שם כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בקרבו, וגם לזכו על גודל ותוקף אמונתו הטהורה של רבינו זצוק"ל, אשר החזיק באמונת אומן כל ימי חייו, ובה היתה עיקר עבודתו בקודש".

ענין חינוך הצעירים היה אצלו עיקר גדול בהנהגת העדה. ושם לו למטרה לחנכם ולהאציל עליהם מהודו ומרוחו הגדולה. במכתבי הדרכה וחיזוק אשר שלח לבחורי אנ"ש מתגלה גודל מסירות נפשו ודאגתו לכל אחד ואחד ונכונותו לעזור לו בכל באי האפשר.

מהלומה בלב ים

הפריגטות הסובייטיות שנגחו את ספינות המלחמה האמריקאיות בלב הים השחור הפגינו את מורת רוחה של בריה"מ מהחדירה לתחום המים הטריטוריאליים שלה

מאת דף

כאשר קודה וספינות מתנגשות זו בזו בלב ים, נהוג לתלות את הקולר בקברניט זה או אחר. אך שתי ספינות המלחמה הסובייטיות הקטנים ששייטו בחודש שעבר הישר אל עבר שתי ספינות מלחמה אמריקאיות גדולות ופגעו בהן, ללא ספק עשו זאת מסיבות החורגות משלומיאליות פיזית. ההתרחשות מעוררת שאלות: לא ביחס לארבעת מפקדי כלי השיט ולמיומנותם אלא לשם מה נמצאו שם בכלל שתי הספינות האמ־ריקאיות ומה היתה הכוונה בכל הפרשה.

שתי הספינות האמריקאיות, יורקטאון וקרון, נכנסו אל הים השחור ימים ספורים קודם לכן, ואין ספק שמטרתן הברורה היתה להפגין את זכותן לשייט בים זה בהתאם להחלטות ועידת מונטרי, הקובעות אלו כלי שייט רשאים לעבור דרך מיצרי הדרדנלים וה־בוספורוס, ובאילו תנאים. מה שנים שהאמריקאים שולחים מדי ארבעה או חמישה חודשים ספינות לים השחור למשך מספר ימים, כדי להפעיל את הזכות שמקנות להם החלטות הועידה.

גם הסובייטים משגרים דרך קבע את ספינותיהם אל מחוץ לים השחור דרך מיצרי הבוספורוס והדרדנלים. מובן שהם לא מאושרים מביקורי הספינות האמריקאיות בים שהם חושבים אותו כמעט לחלוטין כשלהם, אך הם יודעים היטב מה מטרת ביקורי הספינות, ומפעם לפעם הם מעני־קים לנושא קמצוץ של דרמה כאשר הם מביעים בדרך זו או אחרת את מורת רוחם מן הביקו־רים. הם מקבלים מראש מידע על כל ביקור צפוי, וכרגיל דואגים לכך שכלי שייט שלהם יעקבו מקרוב אחר הספינות האמריקאיות במשך שהייתן בים זה. עד לשנת 1986 שמרו האמריקאים בהקפדה על תחום 12 המיליך של המים הטריטוריאליים הסובייטיים וה־זהרו מלחדור לתוכו.

אך באותה שנה הפעילו האמ־ריקאים זכות אחרת המוקנית להם מכח החוק הבינלאומי, זכות המעבר בתום לב, המתירה לספי־נות של מדינה אחת לעבור דרך המים הטריטוריאליים של מדינה אחת, אם אין להם כל כוונות זדון ואם בכך מתקצרת דרכן באופן משמעותי. הרוסים הפכו עולמות באותו זמן וטענו בלהט שלאמ־ריקאים לא היה כל צורך לחדור לתחום המים הטריטוריאליים הסובייטיים. אך על אף הרעש שהקימו הרוסים חזרו האמריקאים לאחרונה שוב על המעשה. הפעם לא הסתפקו הרוסים במחאה בלבד — שתי הפריגטות העוקבות התקרבו לפתע במהירות אל שתי הספינות האמריקאיות והבטו בהן (אך בלא שהסבו נזק רב ובלי שיפגע איש).

הדי הסכסוך ימשיכו עכשיו כנראה בשלשה מישורים שונים. תחילה ינסו לברר את ההיבט הטכני — מלחי איזו מהספינות היו אשמים בתקרית. שנית, תעמוד עתה לבירור השאלה האם זכות המעבר בתום לב כוללת גם את הזכות לשייט במימיה הטריטור־יאליים של מדינה אחרת אך ורק לשם הפעלת הזכות לשייט שם? נו, שאלה זו כבר תתן פרנסה לצו־ות שלם של עורכי דין ומשפטנים המתמחים במשפט הבינלאומי למשך שנים רבות.

ושלישית, וזו בעצם השאלה החשובה והמנקרת ביותר, מדוע עשו זאת האמריקאים דווקא בשעה שהסינט האמריקאי מעיין בנוסח האמנה לפירוק הטילים לטווח בינוני, שנחתמה בין מנהיגי שתי המעצמות לפני חודשים ספורים, ודוקא בשעה ששר החוץ האמ־ריקאי, ג'ורג' שולץ, ארז את מז־וודותיו כדי לצאת למוסקבה, בין השאר כדי להכין שם את הפיסגה שכנראה תערך באחד מחודשי הקיץ הקרוב? מודע דוקא בשעה שבה מתבקשים גילויים של רצון טוב ופייסנות? חייבים להוציא מן החשבון חשיבה מוטעית מצד הפקידות האמריקאית. "מבצעים מיוחדים" אלה מבוצעים כרגיל על ידי אחד המפקדים הבכירים ביר־חור, והם נבדקים בקפידה על ידי המטות המשולבים בפנטגון. לאחר מכן הם מקבלים את אישו־רו של ישב ראש המטות המ־שולבים ושל שר ההגנה, ואז נשלחים אל הבית הלבן לעיון נוסף ולאישור סופי בשם הנשיא. הפקודה למבצע האחרון בים השחור לא יתכן, אם כן, שיצאה בשגגה וללא עיון ובדיקה קפדניים ביותר של הנושא כולו על מכלול השלכותיו. מה אם כן קרה?

הפנטגון והבית הלבן מסרבים בתוקף להודות שהתרחש משהו חריג — אלה מבצעים רגילים ותו לא. גנדי גרסימוב, דובר ממשלת בריה"מ, טוען שהאמ־ריקאים מתכננים לעתים קרובות לעתים פרובוקציות בדיוק לפני פגישות שעשויות להביא למפנה ולשיפור יחסים בין שתי המעצמות. בדרך עקיפה, אם כן, רמז שהאמ־ריקאים השתדלו להעכיר את האו־וירה ערב ביקורו של השר שולץ במוסקבה.

לא ברור אם הרוסים אכן מא־מינים בכך, מכל מקום לאחר שזימנו את השגריר האמריקאי למשרד החוץ הסובייטי והביעו בפניו מחאה חריפה על התקרית, הביעו את התקוה שההתרחשות כולה לא תפגע ביחסי שתי המ־עצמות בעתיד.

חטיפת האוטובוס

(המשך מעמוד ג')

"כוכבי" אירועי אוטובוס קו 300 ב־13.4.84.

[illegible]

ועדה שהוקמה בצה"ל אחרי האירוע בקו האוטובוס 300 בדקה אז גם את מערכת הקשרים והקשר שבין צה"ל, השב"כ והמשטרה. בסוף עבודתה הגיעה הועדה ללקחים. לא ראינו שהם יושמו בבאר שבע. ואולי בירת הנגב לא היתה כלל בתוך מערך חלק מ־רועות הבטחון, וההפתעה של "ליל הגלישונים" בצפון העתיקה בד־מות "כוכב האוטובוס" בדרום?

שעות או יממה?

ובחזרה לחדירה עצמה. איך קורה שהמחבלים עושים כ־50 ק"מ (מהנקודה שמעריכים שאותה חצו את הגבול המצרי) ועד לנקודה המפגש עם ה"רנו" ולא מתגלים? ספק רב אם עשו את הדרך ברגל. אם כן הרי שהו בתוך שטחה של ישראל יותר מכמה שעות, אולי אפילו יממה. לשאלה הזאת אין בכלל תשובה. כפי שהג־יעו לאן שהגיעו יכלו להגיע לבסיס צבאי. יכלו להגיע לאילת, יכלו להגיע למצפה רמון ולבסיסים שונים של צה"ל בנגב.

זה כבר אזור שבפיקוח הצבא והוא הופתע.

מדברים היום על הצלחת הימ"מ. הוא ראוי לשבחים על המהירות שבה הגיע למקום ונערך לביצוע ההשתלטות על האוטו־בוס. משבחים את הפעולה המ־הירה מבלי שהיו לימ"מ נפגעים. אך בשום כה. בנפים. לט"ח הרבה שאלות שלא יפתרו עם 35 ימי מחברים לקצינים אלו או אחרים. אין מנוס מההכרעה שצה"ל הערוך למלחמה עם הסו־רים, הירדנים ואחרים בכל כוחו מתקשה להת חשיבות לעקיצות כמו הגלשון הבודד ו־3 המחבלים הפתיעים קצינים־ספורטאים.

גם בניקראגואה מידים מפגינים אבנים על כוחות המשטרה והפגנה מבעירים ילדים בצמיגים ברחובות עדנו דארע זה.

מאמר שני

נתן קוטלר

ליצנות או שמחת חתן וכלה?

הרב המגגן — ציור של בת ציון צורף־אשדוד

במסירות נפש קידוש ה'

הוא עמד והעתיר בשטף מדרשים וחז"לים מתובלים בפשפליך, ראשי תיבות ונוטריקונים, אגב הברקות נפלאות על "חולשות" הדור. חזר על קטעי שיחות מוסר של ראש ישיבה מפורסם בהתעוררות הלב, כשהוא מחקה את קולו של ראש הישיבה במדוייק--- וכל באי החתונה התמוגגו מטוב; הוא החל מסיף מוסר עמוק היורד עד עומק השיתין, עם הניגון הקלמאי והדביקות הנוראודקאית. וכאומר: הן לכך אני מתכוון, לא להצחיק, אלא להכניס את הגלולה המרה בפתיון של שמחה... אך לפתע כמעט גלש אל בדיחות נבובות ועקיצות המכוונות לסוג או חוג מסויים, ושוב חזר אל קטע של מגיד מישרים ידוע שאם סגרת את עיניך דומה היה לך, כי הנה אותו מגיד לפניך; אף משתעל הוא כמותו...

— זה נקרא, ללכת על חבל דק, או, בין שתי טיפות מים; מחד אתה משמח חתן וכלה ומאידך אתה נוגע ואינו נוגע בפסוקי קודש או בכבוד גדולים וצדיקים; מצד אחד — מעורר לתשובה ומצד שני — כמעט דוחה מאה תוכחות בליצנות אחת, שאולי איננה ליצנות אלא דבר חידוד של כבוד חתן וכלה ניתן להאמר---

מתנאי הבדיחה

מוסרים בשם מהר"ן מברסלב זצ"ל שאמר: בדיחות תוכל לומר בשלשה תנאים: א. אל תתכוון לכבודך ב. אל תתכוון לפגוע בחברך ג. השמר מניבול פה — מעתה צא ואמור בדיחות — הפטיר באירוניה, באומר, שמעתה כמעט ולא שייך להשמיע בדיחות ראויות לשמן, שכן בלי עקיצה מפולפלת לפלוני או לאלמוני או מבלי כוונה להיות "חכם" יותר ויותר, אין להתבדחות כל דינמיקה...

ברם, הוא היה אומר: "כנראה שאי אפשר לשמוח אלא אם כן אומרים מילי דשטותא". אף בשם גדולים אחרים מוסרים דברים דומים; הופתענו לשמוע מבר־סמכא אחד כי גם הגאון רבי יצחק זאב מבריסק זצ"ל התבטא בדברים דומים. ואם בשאר ימות השנה הדברים אמורים, הרי כאשר מצוּים אנו לשמוח ולשמח — על אחת כמה וכמה. אין תימה איפוא למה כה משתטים המשמחים בחתונות, שכן אחרת כנראה אי אפשר. אך גם לזאת ישנן גבולות וכפי שמתבטא המגן אברהם בסוף הלכות "זכר לחורבן" שאם כי מותר לשיר ולנגן בשמחת נישואין, הרי "מכל מקום אין לשמוח ביותר" והט"ז ממולו מזהיר: "וכל שכן שיש עוון גדול במה שלוקחים על הסעודה אדם ליצן אחד ועושה שחוק בפסוקים או בתיבות קודשים; אשרי אנוש כי לא יעשה זאת!" (או"ח תקס).

"ארבע כיתות אין מקבלין פני שכינה" ואחת מהן "כת לצים" (סוטה מב) ומאידך גיסא — פגע רב ברוקא חוזאה בשוקה של בית לפט את אליהו הנביא — מספרים חז"ל בתענית כב — ושאלו, יש בשוק זה בן עולם הבא? אמר לו: לא... בינ־י לביני חלפו שני אנשים, אמר לו אליהו: אלו הם בני עולם הבא! ניגש אליהם רב ברוקא ושאלם למעשיהם, נענו: אנשים בדוחים אנחנו ומבדחים עצבים...

הרי שתלוי מה האיך ומתי מתבדחים, אם ולצורך מצוה ולשם שמים באמת ואין הדברים פוגעים בפסוקים ומאמרי חז"ל, אין בהם עלבונות תיבול פה — זוכים על ידם לעולם הבא, ובאם חס ושלום חורגים מהגבולות הללו, הריהם ליצנות וקלות ראש המרגילים לעבירות ומהוהים אם כל חטאת.

עובדה היא, כי חלק גדול מבדחני הדורות האחרונים גלשו לתהום הבידור והיו למניחי היסוד של התיאטרון היהודי בוורשה, בוילנה, בקיוב ובמוסקבה; ראשוני שחקניו של הפוחז והריק אברהם גולדפדן מיסד התאטרון היהודי בשנת תרל"ח באו משורות הבדחנים.

בקובנה, מינסק והסביבות הופיע בשנים שלפני מלחמת העולם השניה בדחן עולמי בשם אליקום צונזר שבתחילה נמשך בחבלי תנועת המוסר, אך עם הסתפחותו אל הבדחנות התחבר אל המשכילים, למד שפות והבאיש ריחו ברבים בהוציאו חוברות שירי בדחנות מפוקפקים ביותר, לבסוף נסע לניו יורק שם מת.

קשה היא הליצנות שתחילתה יסורים וסופה כליה; כל המתלוצץ נופל בגיהנם; נכנס ללב דבר של ליצנות יוצא כנגדו דבר של תורה; תחילת עבירה הרהור הלב, שניה לה ליצנות — אלו הם חלק ממאמרי חכמים על הליצנות ואנו אין לנו אלא לנענע בראשינו ולומר: אכן, אין כליצנות פתח לעבירה וראש לכל מדרון אלי תהום.

אשר מפיהם אנו חיים

...וששאלת על דבר ענין איש משתטה ומשחיק לבריות שמצבייין בפולין בסעודת חתונה. הנה, לא מחכמה שאלת זאת והוה ליה, כמושב לצים' כי אין זה שמחה, רק הוללות וסכלות רבה. — כך כותב ה"חוות יאיר" בתשובה לשאלה אם מותר להביא בדחן לחתונה. חשש אחר מביע בעל "יתד יהושע" על הלהטוטים שעורכים בדחנים בחתונות, והוא כותב: "ואוחז את העיניים של אחרים, שהוא מתעה אותן שנדמה להם כאילו הוא עושה דברים נפלאים... והבדחנים עושים כמעשים אלו על החתונות, הרי זה אסור, אבל אין איסורו אלא מדרבנן, משום אחיזת עיניים". ואילו ב"פלא יועץ" אנו קוראים: "וראוי לכל אחד שישתדל כאשר יוכל לשמח חתן. וכל אדם אינו חייב אלא כשיעור וטוב מעט בכוונה ולשם שמים, ולא כמו שנוהגים קצת שמרבים בשמחות וגיל באמור שעושים לשם מצוה לשמח חתן וכלה ויוצאים מן השורה עד שלא נשאר אלא עבירה בידם, כגון לשורר שירי נכרים ושירי עגבים והתערבות אנשים ונשים".

עצם שירת שירים שאינם שירות ותשבחות להשי"ת מנוגד להלכה, רב האי גאון פוסק: "שירים של חשק בין אדם לחברו אסור לזמר לעולם" ובתשובות הגאונים ישנה הרחבה: "חזינא (=ראינו) כי מנהג כל ישראל בבתי משתאות כתם, וכל שכן בית חתן וכלה, שמשמחין בקולות של שמחה ואומרים דברי שירות ותשבחות... ואין אדם מישראל נמנע מכל אלה. אבל זמרא דאסר מר עוקבא (=זמר שאסר מר עוקבא [גיטין ז. עפ"י הפסוק אל תשמח ישראל אל גיל כעמים]) — נגינות של אהבת אדם לחברו ולשבח יפה ביפיו וכיוצא בזה". על אחד שהיה מזמר שירי ישמעאלים ושירי עגבים בחתונות פסקו גאונים כי הוא פסול לעדות.

אנו פותחים שולחן ערוך אבן העזר. בסוף הלכות קידושין ישנו פרק מיוחד תחת הכותרת "מצוה (בטור: גדולה) לשמח חתן וכלה" (סה) ולפנינו שתי דרכי שמחה שאת שתיהם "מצוה" לעשות ובאם בהגים מן הסעודה הריהן "חובה" ממש. שכן "כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות" (גמרא). ראשית יש לרקד לפני החתן והכלה ושנית יש לשבח את הכלה.

בספרו הפחות ידוע של בעל ה"נתיבות" על אגדות הש"ס "נחלת שבעה" שואל הוא: "מה טיבה של מצוה זו... ומה מצוה היא לשמח לב שמח? — לשמח לב עגומי נפש יש להיות מצוה ולא לשמח לב שמח" כשל חתן וכלה!? אין כאן המקום להביא את תירוצו (עיין שם ברכות על "כל הנהנה מסעודת חתן וכלה ואינו משמחו) ועוד הרבה תירוצים שתירצו על כך. אבל יש לנו להעתיק את מסקנתו: "וזה אומרים: 'קול חתן וקול כלה', קול אומרים החדי — שיהיה קולם רק בהודיה כדי — ושמחת ד' יהיה על ראשם. אבל אלו שמשמחים בדברים המבהילים, עליהם נאמר ותהי עוונותם על עצמותם".

מה אמנם דרכה של שמחה זו? אמרו עליו על ר' יהודה בר אילעאי שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה. רב שמואל בר יצחק מרקד היה אגב זריקה של שלשה שוטי הדס לסירוגין (מה שקורין בלע"ז "זול אבי־בי"...) נענה ר' זירא שנוכח באותה שעה: הזקן מבייש אותנו... אך כאשר ראה לאחר מות רב שמואל "עמודא דנורא" מפסיק בין מיטתו לבין הקהל, הבין כי היה יחיד בדורו בצדקתו ונענה כמתחרט: הועילו לו השוטים (בדי ההדס),

ויש אומרים: השטות ויש אומרים השיטה, הצד השוה שבכל הגירסאות, שלאותו צדיק היתה זו שיטה להשתטות כביכול ולזרוק שוטי הדס, כדי לשמח חתן וכלה.

ה"עזר מקודש" נוטה להתיר ולצאת ידי חובה של אותה מצוה באמירת ברכה מסידור קידושין או קצת משבע הברכות שבחופה "בזה מקיים בחינת משמח חתן וכלה בשלימות ודאי, וכן יוצא ידי חובתו בזה על ידי שמברך (כנראה המזמן נ.ק.) ברכת המזון על הסעודה או על ידי שום שיחה קלה עם החתן לעורר אל בחינת שמחה של מצוה... האדם חשוב מקיים השמחה על ידי שהולך להסעודה שמכבד בזה את החתן... ועל כל זה, הנזהר להושיט גם כן להחתן איזה דבר מאכל או משקה או מרקד לפני הכלה או אומר קצת בדיחותא לפני החתן מה שמעוררו להדיא למעין שחוק ושמחה נגלית או משבח זיווגו, באמת מכל זה די, וכן הוא על הצד היותר טוב".

סיפר איש נאמן (לייפער מאהו"ב) על החזון איש זצ"ל שבשהותו פעם בשמחת נישואין התקרב בשלב מסויים אל מול החתן ובתנועות שמחה כלשהן הביאו לידי צחוק---

כזאת וכזאת עשו גדולי ישראל אך לא יותר.

שאלה אחרת שנידונה בפוסקים היא, בנוגע לתחפושות שנהגו בדחנים לשמח בהן בחתונות. בחריפות יתירה יצאו הב"ח והש"ך ובעקבותיהם הבאר היטב, הפחד יצחק, החיד"א, היד הקטנה ועוד. נגד התלבשות במלבושי אשה הן בשמחת נישואין והן בפורים. ה"באר הגולה" נחרץ ביותר: "ואומר אני עוד, שהרבה גזירות וחורבנות נולדו על ידי זה ואשרי המבטלם!" מאידך, הב"ח נוקט בדברים פחות מאיימים: "ואין עלינו לומר בזה אלא, הנח להם לישראל; מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידים, אבל כל ירא שמים יזהיר לאנשי ביתו ולנשמעים בקולו שלא יעברו על איסור לאו (לא ילבש גבר שמלת אשה ולא יהיו כלי גבר על אשה) בפורים ולא בשמחת חתן וכלה ותבוא עליו ברכה".

לנגד כל אלה עומדת דעתו של הרמ"א הכותב מפורשות "מה שנהגו ללבוש פרצופים (=מסו־כות) בפורים וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונין אלא לשמחה בעלמא"--- יתכן אולי שרק לגבי פורים הדברים אמורים (ראה להלן דברי חיי אברהם) אבל גם אז "כל ימינו נצטערנו — כותב רבי שמואל אבוהב — בדברי הגה"א הבאה בסוף אורח חיים... מה שנהגו ללבוש פרצופין בפורים וגבר לובש וכו' אין איסור בדבר... וכמה פשעים מוסיף עוון שינוי הבגדים זה גלויים וידועים"--- אך לגבי מסיכות בלבד, דעתו בשו"ת שלו "דבר שמואל": "העיקר היא המחלוקת אם הצורה בולטת (מטעם פסל נ.ק.)"

עם זאת פוסק גם בעל הלבושים כהרמ"א ומן הענין לצטט את רבי אברהם כלפון ב"חיי אברהם" (ליוורנו תרכ"א): "טעם למנהג של ישראל ללבוש פרצופים בפורים ולמה לא הקפידו האחרונים להחמיר והתירו הרצועה להקל בפורים דוקא ולא בחנוכה, כתב בעל אלה המצוות מצוה תקכ"ג ז"ל: 'כי הימים האלה נזכרים ונעשים זכר לדבר האלקי רשב"י שאמר לתלמידיו כששאלו אותו, וכי יש משוא פנים בדבר? אמר להם: הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים: דומה בדומה ללבישת פרצופים... שאותו השינוי אינו אלא לפנים... ואף הקב"ה עשה עמהם וביושר להם בתורה 'ואנוכי אסתר אסתיר פני מהם' דומה ללבישת הפרצוף שמסתיר פניו מחברו אף על פי שלב שניהם שוה ומכירין זה את זה"---

הצד החיובי

עוד בין התנאים והאמוראים ניתן למצוא — לפי מושגינו הדלים — כאלה שמילתא דבדיחותא היתה רצויה או דחויה אצלם, על רבה מסופר בגמרא שבטרם פתח בשיעורו לפני תלמידיו "אמר מילתא דבדיחותא ובדחו רבנן" (ולבסוף יתיב באימתא ופתח בשמעתא); ואילו על בר קפרא ישנם סיפורים שתים בגמרא על היותו מביא את רבי (יהודה הנשיא) לידי צחוק בדרכי מהתלות שונות. ולכן, כשערך רבי את נישואי בנו ר' שמעון בפאר רב, לא הזמינו לבר קפרא "לפי שהיה איש בדחן ומתיירא שמא יעשה שום דבר שישחוק" (רש"י) שכן "יומא דמחייך ביה רבי (יום ששחק בו רבי) אתיא פורענותא לעלמא (באה פורענות לעולם)". לבסוף ההזמן בר קפרא לאותה חתונה בעקבות דבריו המגלצים לרבי ולא עוד אלא שהד־ביאו לרקוד ולשמוח עמו. לא יכל בן אלעשה, חתנו העשיר של רבי, לסבול את ה"זילותא" שנהג בר קפרא עם רבי חמיו ויצאו הוא ואשתו משם (נדרים נ"א). שוב מספרת הגמרא על לוי שהשתדל לשמח את רבי "שהיה דואג תמיד בצרת ישראל" (רש"י סוכה נג.) ועם זאת נענש לוי---

שואל הגאון האדמו"ר רבי חיים אלעזר שפירא ממונקאטש זצ"ל שלש קושיות איתנות: א. למה עשו זאת בר קפרא ולוי, הרי על ידי כן נענש העולם או הבדחן עצמו ב. אם אמנם היו חייבים לעשות כן כדי להפיג צערו של רבי בצרות ישראל ומחליו הגדול, אם כן הרי הם 'שלוחי מצוה שאינן ניזוקין' ולמה איפוא נגרמה פורענות בשחוקם ג. למה זה לא מצינו "שהיה עושין שחוק כזה לפני המלכים הצדיקים... וגם לפני דוד המלך בעצמו שהיה בוכה בכל חצות לילה ולבו חלל בקרבו ומצטער על צרת ישראל... וכן לא לפני הנשיאים ושאר הגאים"?

על כן מסביר המונקאטשאי זצ"ל הסבר ארוך ועיקריו הם, שרבינו הקדוש נשא על שכמו את דאגת כל אורך הגלות האחרונה ואף כי כל הקלות ראש קטנה של אותו צדיק גורבת פורענות בעולם, הרי על כרחם הוצרכו התלמידים "לשמחו בכל מיני התחבולות וצחוק וכדומה, כי היכא דליחון מעט וכדי שלא יפול ח"ו בבחינת עצבות ומרה שחורה מרוב צער לבבו הטהור הנשבר על ישראל ודואג על ככה, ואין השכינה שורה מתוך עצבות כמו שאמרו חז"ל, ועל כן לא השגיחו גם אם ביומא דמחייך רבי היה פורענות באה לעולם. כיון שהיה זה הכרח. כי אם יפול רבי ח"ו בעצבות אז יפול ממדרגתו ואז יהיה ח"ו רע תכיד לכל העולם אשר נזונים בזכותו וחיים בצדקתו. על כן בחרו את הרע במיעוטו".

"ועל כן שכמנו וראינו אצל הצדיקים כתלמידי הבעל שם טוב זי"ע, שהיו מאנשי שלומו, כהב 'בדחנא דמלכא' מאן מלכי רבנן (עפ"י הזוה"ק שדוד המלך הוא בדחנא דמלכא של הקב"ה כביכול נ.ק.) וכעת שראו כי רבם נעצב ונתמרמר מאוד הגידו מילתא דבדיחותא כדי להזק את לבם ושלא יפרח רוחם ח"ו מרוב צערם וראשם נמלא מצרות ישראל וגלות השכינה וגודל הגעגועים על ביאת גואל צדק בהתגלות כבוד מלכותו ית"ש שעדיין לא בא בעוה"ר ופעמים נגע עד לבם ממש בסכנות נפשות. על כן היה זאת להחזיק לבם וחיותם ושלא יפלו ממדרגתם כנ"ל".

אכן, אצל ההולכים בדרך הבעש"ט היתה לבדחנות בחתונות יותר מקום מאשר אצל המתנגדים, ואם כי גם באיזורי המתנגדים כמו בכל הפזורה ישראל כמעט ולא נערכה חתונה בלי בדחן. הרי ידוע שבשמחותיהם של רבנים לא היתה להם לבדחנים דריכת רגל. לא כן אצל גדולי החסידות. הרי אדרבא, יותר היה הבדחן מצוי כאשר אצל המון העם. כך כבים, כאשר כמעט אין עוד לבדחן מקום רשמי בחתונות ההמון. הרי אצל אדמו"רי ומנהיגי החסידות שליט"א יש לו חלק מרכזי בכל מהלך החתונה והמיוחד ב'קבלת הפנים'. שלפני החופה אז הוא מעורר את החתן ואת כל הקהל להשובה ולהכרה המרוממת המרוכב של נישואי צאצאי הצדיקים ובעת "ריקוד המצוה" כאשר הוא מכבד את כל גדולי המשפחה במצוות רקידה.

נוהג זה שהיכה שרשים באהלי החסידות מעוגן מאד בהשקפה היסודית של החסידות על חשיבותה של השמחה אשר אין כמוה פותחת את הלב ומשחררת את המוח לקבל כל טוב וכל טמל. ומאידך, ההשקפה על גודל הסכנה שבמצבות לאיש הישראלי, עד שאמרו, שאין היצר הרע מתכוון כל כך להחטיא את האדם בחטא מסויים מאשר כוונתו לעצבות שתבוא לו לחוטא בעקבות כשלונו---

כך לא יפלא שאת הסניגוריה הגדולה ביותר על הבדחנים אנו מוצאים יוצאים מפי צנור של אחד מגדולי החסידות, איש אכתנו של הרבי ר' שמחה בונם מפשיסחה זצ"ל ומקורבם של גדולי הדורות כהחוזה מלובלין היהודי הקדוש הרבי ר' מנדלי מקוסוב, הרבי מקוצק והחידושי הרי"ם. הלא הוא רבה של שינובה, בראק, שדליץ ועוד שבספרו "זכות"ים צופים" אנו קוראים: "טעם שלוקחין בדחן על החתונה אף שאינו ירא שמים, אך כיון שגורם שמחה להחתן והכלה נתעלה הכל ויכול להמשיך כל השפעה טובות" הזאת כמובן כשאין בדברי הבדחן הכנים שהם נגד ההלכה והמוסר. על בדחנים סוררים כגון אלה אמרו בשם רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל כי הם כתנגלגלים לאחר מותם באווזים... ועצות מוסר כרש"ב ניכאדיק אבד"ק אוטיאן). על בדחנים שוטים אלה הכליצו גם כן את ביטוי הגמרא בחולין (דה:): "אל תהי שוטה בחוהח"...

הבדחנות בזמננו

כבר אבד הכלה על הבדחנות הרשמית; אצל אדמו"רים גדולים ועשירים מופלגים בחתונות צאצאיהם, מופיע עדיין הבדחן בכלוא הדרו: אבל אצל ההמון ישנו לפעמים הבדחן הבלתי רישמי שאינו מקבל שכר ואינו עכור לסדר מסויים וברוב המקרים אף לא מטכיל חרוזים כל עיקר אלא מבדח את החתן בחיקויים שונים או ריקודים לוליניים, תוך ניצוח על נציכות מוזיקות וריקודים סוערים...

לא כן, כאמור, אצל אדמו"רים; זה לא מכבר נערכה החתונה אדמו"ר בה נטלו חלק שני בדחנים הראשון ירא ה' ותלמיד חכם שכל חרוזיו אינם אלא התעוררות מרוממת להשובה ולהערכה צדיקים, תוך שימוש רב בפסוקים ובאמרי חז"ל בצורה נכבדה ביותר:

המשך בעמוד ט"ז

פעם אחד היה רבינו זצוק"ל על חתונה והיה שם בדחן והחליף את בגדיו, פעם על כומר ופעם על מפורסם (רבי). אז אמר רבינו זצוק"ל: "אט איז מען א מלאך. אט איז מען א גלח" (הנה [האדם] מלאך והנה הוא גלח)...
(כוכבי אור - ברסלב)

להודיע ולהודיע הדברים אשר יזכה האדם בהם לזקנה ושיבה... מי שהוא בדחן.
(רבי חיים פלאג'י בשם מדרש תלפיות)

מעשה שאירע בימינו באיש אחד שהיה בדחן והיה מרבה בשחוק וקלות ראש בשמ־חת מרעים והיה מדבר נבלות הפה וכדומה מדברים הגורמים שחוק וקלות ראש ושמחה לרקים ופוחזים. ויהי היום, כאשר קרב קיצו והיה שכיב מרע ומתעלף כמה ימים; ויהי בחצי הלילה. פתח עיניו כברקים ועמד והתחיל לזעוק מרה: אוי ויי מה באה עליו והעומדים עליו רעדה אחזתם. והתחיל לומר להם, הלא תראו דמות אנשים שחורים וצו־רות משונות שמראים לו נאדות נפוחים מל־איס אש להריק לתוך פיו, ושלשלאות של ברזל, וכהנה דינים קשים, מכינים לו על אשר הרבה שחוק וק"ר ודברי נבלות... ונת־עוררו כל העם בתשובה. לזאת יחרד כל לב.
(פלא יועץ)

דער חתונה בקהילתנו מאכט זאל דער זעלבינר ליצנים אדער שפיל לייט מהין נעמין בעלי בתים ומיחידי קהלתינו ידי (אם אפשר אולי צו ביקומען) וועלכי אך ניט יותר אלז שכירות הראוי זאלין דארפין נעמין.
(תקנות אמסטרדם תקצ"ו)

עוון גדול מה שהמארשאליק (=בדחן). על החתונה, עושה שחוק בפסוקים ובגמרא על דרך ליצנות, ומוטל על בעל הסעודה והיוש־בים שם לגעור בו
(שלחן שלמה וכעיי"ז בס"ז)

הגלולה שעושה את הכביסה

פונטו מטיק

אבקת כביסה דחוסה

"פונטו מטיק". ההברקה שכבשה את אירופה בסערה, אצלנו עתה.
קחי הגלולה, הכניסי לתוך המכונה והכביסה תצא לך צחורה ונקיה.
פשוט. חכם. חסכוני. דיחני ומהפכני.
- מיוחדת לכביסה מלוכלכת.
- מתאימה במיוחד לכביסה ביד.
- פתרון זול ובחשמל חסכון.

1520 גרם אבקה דחוסה "פונטו מטיק", מכילה כמות אבקה, יותר גדולה מ-5 ק"ג אבקה תוצרת חוץ של יצרן אחר.

• גלולה אחת - רענון כביסה לבגדים שנלבשו פעם, פעמיים וזקוקים לרענון קל.
•• שתי גלולות - ל-4 ק"ג כביסה רגילה.
••• שלוש גלולות - לכביסה מאוד מלוכלכת.
משקל נקי 1,520 גרם. 48 גלולות בחבילה.

יבואן: "סופר אמיר" רעננה.
משווק: י.מ.ג. רזל בע"מ, טל. 03-9249393
להשיג: ברשתות השיווק ובחנויות לחומרי ניקוי.

פונטו מטיק
המצאה היעילה ביותר מאז המציאו את מכונת הכביסה

הרב שמואל גור

תולדות - תורה וגניאלוגיה או: מעשה אבות סימן לבנים

מהי תורה? אין צורך להסביר, אולם מהי גניאלוגיה? לא כל יהודי ברחוב יודע. הגניאלוגיה היא חקר תולדות ההתייחסות של בני האדם, ומיהו אשר לא יחפוץ לדעת את שושלת היוחסין שלו? קשה למצא אדם כזה. לשם כך צריך להקיש שני דבר"ים פשוטים — זמן וכסף, ואכן ישנם אנשים רבים המוצאים את ההשקעה במחקר הגניאלוגי כראית עבורם. אולם כל מחקר באשר יהיה, וכל שושלת יחוסין, מפוארות בכל שתהיה, תתחיל בדיוק באותו מקום, אותו מקום הידוע לכל החוקרים הג־ניאלוגים ולכל ילד המתחיל לל־מוד את ספר בראשית, ביצירת האדם הראשון.

★ ★ ★

צאצאי אדם וחוה העמידו אף הם תולדות ואוכלוסיית העולם גדלה. התהליך הלך והתרחב, ועדיין הולך הוא ומתרחב עד עצם היום הזה ומטרתו לקיים רצונו יתברך העומד מאחורי ציווי "פרו ור־בו". (בראשית א, כ"ח).

הסטטיסטיקאים מונים כיום את אוכלוסיית העולם בכשלושה בליון בני אדם, ואלמלא התמותה הגבוהה יחסית בשל הרעב, המ־לחמות שפוקדות את העולם מזמן לזמן (שאר מרעין בישין), היתה אוכלוסיית העולם לטעמתם מונה פי שנים ואולי אפילו פי שלושה מהמספר הנוכחי.

"זה ספר תולדות אדם" (בראשית ה', א'):

איתא בילקוט שמעוני "זה ספר תולדות אדם — העביר לפניו (הקב"ה) את כל הדורות, האדם הראשון, הוא היחיד שראה את כל היחוס שיצא ממנו עד סוף כל הדורות. כל צאצא לאיזה אומה וכל אומה לתולדותיה. מנין עם ישראל מופיע לראשונה בספר שמות "בשבעים נפש ירדו מצ־ריימה" וכו'. מנין שני מופיע במפ־קד שנפקדו בצאתם ממצרים ומ־סופר עליך בספר במדבר, מספרם היה אז בערך כשני מיליון. ציון מניינים אלו מורה על מתן חשיבות בתורה לגניאלוגיה, ויותר מכך, לאור העובדה שאין אות אחת מיותרת בתורה אנו נתקלים בתופעה די מתמיהה כשאנו באים לעסוק בגניאלוגיה של עם ישראל. בתורה בלבד יש 477 רישומים גניאלוגים; בנביאים ראשונים מצוים 437, בנביאים אחרונים 170 ובכתובים 2149. (מספר זה כולל את ספר דברי הימים, שיש לזכור שכל כולו עוסק בתולדות היחוסין). בסה"כ, אם כן, אנו מוצאים בתנ"ך 3230 רישומים גניאלוגיים, וזה בהחלט מספר בלתי מבוטל.

גם בתלמוד נמצאים מאמרים בעניין זה. במסכת פסחים, ס"ב ע"ב: "אמר רמי בר רב יודא א"ר, מיום שנגנז ספר יוחסין תשש כחן של חכמים וכהה מאוד עיניהם". בקידושין ע' ע"ב כתוב: "אין הקב"ה משרה את שכינתו אלא על משפחות מיוחסות שבישראל", בירושלמי סוכה פ"ה, הל' ח' "קשה לפני המקום לעקור שלשלת יוחסין ממקומך" ובמדרש רבה בראשית, פרשה ל"ז, ד' "שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ" (בראשית י', כ"ה) "ר' יוסי אמר כי הראשונים ע"י שהיו מכירים את יחוסיהם היו מוציאין שמן לשם המאורע. אבל אנו שאין אנו מכי־רים את יחוסנו אנו מוצאים לשם אבותנו". וכתב הרמב"ם בהל' מלכים פי"ב, הל' ג': "בימי מלך משיח כשתתישב מלכותו ויתק־בצו אליו כל ישראל יתיחסו כולם על פיו ברוח הקדש שתנוח עליו וכו', ואינו מיחס ישראל אלא לשבטיהם, שמודיע שזה משבט פלוני זה משבט פלוני", גם הב־רטנורא כתב בפירוש למשניות עדויות, פ"ח מ"ז (אליהו הנביא) "שעתיד לומר ברוח הקודש זה מבני בנו של זה."

התורה נותנת חשיבות לגניא־לוגיה משום שאבותיו של אדם משפיעים על אופיו ותכונותיו דרך התורשה. התורה שעוסקת גם בהגדרת מהות הדבר: האנשות מביאה אינפורמציה חיונית זו ללומד בה, להבהרות ולהסברת המהויות האאכויות הקיימות בעולמו של הקב"ה.

אמתו כל יהודי היה רוצה לדעת, את יחוסו אולם לא כל אחד מגיע לידי מימוש רצון זה. מה מי הם האנשים המגיעים בכל זאת לחקר תולדות משפחתם ומה הביא אותם לכך שישימו ענין שולי זה לכאורה בראש מעייניהם.

1. הרצון לדעת ביהו האני" — האדם רוצה לדעת מי היו הוריו, סבתו, סבו הוריהם והורי הוריהם, ודבר זה הוא טבעי מאוד.

תופעה מופלאה משותפת לקיבוץ היהודי המתבולל בגרמניה ולקיבוץ האמריקאי שנואה בו שיעורי ההתבוללות: העיסוק העמוק והמקיף בחקר היוחסין ותולדות המשפחות. האם "חק טבע" הוא זה הזורק את היהודי חוזר אל שורשיו כאשר הוא מגיע במעט עד הנקודה שאין חוזר ממנה?

לכל אדם זוג הורים, שלהם שני זוגות הורים, שלהם ארבע זוגות הורים וכך הלאה. אולם כשהולכים אחורה יוצא שבכל דור אנו מכ־פילים את מספר ההורים. וכשמ־גיעים עשרה דורות אחורה נמצא שיש למחפש חמש מאות ושניים עשר אבות ואמהות שהם הם המשפיעים על קיומו ואישיותו. בדור החמש עשרה לאחור אנו מגיעים למספר של שש עשרה אלף שלוש מאות שמונים וארבע הורים... מספר עצום לכשעצמו.

היצירה הנקראית "אני" כפי שכבר אמרנו, מושפעת מכל אבותינו לפנינו. איך אפשר להע־ריך את הרב גוניות האין סופית של ההשפעות שכל אחד ואחד מאיתנו הושפע מהן? הרי אנחנו הסך הכל של מה שכל אחד מהאבות העניק לדור הבא. אין פלא אם כן שהאדם רוצה לדעת מי היו אבותיו ומהיכן קיבל תכונה זו או אחרת. הוא רוצה לדעת אם אבותיו היו תלמידי חכמים, כוהנים או אולי שניהם. האם היו אנשים חשובים, פשוטים, כשרים או אולי היו עניים במיוחד? ויותר מכך רוצים הם לדעת האם היו בעלי מעשים טובים שהם סימן לבנים...

קשה להניח שהעוסקים בחקר הגניאלוגיה סבורים שמוצא האדם מן הקוף ומשום כך עצם העיסוק מעיד על האמונה הטבועה בנפש העם — אמונה בבריאת העולם וזכר למעשה בראשית.

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור
(דברים ל"ב ד)

מניעים רבים יש לאלו המ־חפשים את שורשיהם. כמו שכבר

2. יחוס — בדרך כלל מעניין כל יהודי (בין אם הוא שומר מצוות בין אם לאו) לדעת האם הוא אחד מצאצאי באותי הדורות שהיו. לפי החישוב שציינו קודם קיימים כמובן, יהודים רבים שהם צאצאים של אותם גאונים, אך לצערנו הפוגרומים והגירושים, המלחמות והיתמות ניתקו את שלשלת המסורת של היחוס המשפחתי ולכן רבים שיש להם איזו מסורת מעורפלת המספרת על מוצאם מגאון פלוני, או מצדיק זה או אחר נחופים לחפש את הידיעות החסרות להם כדי להשלים את הפער שיש להם בידיעת יחוסם המשפחתי, ורבים שאין להם כל ידע על יחוסם מנסים למצוא קשר, אולי ימצא קשר כלשהו, לאיזה רב מפורסם.

3.בניית התבוללות — ההתבוללות גבוהה וגובה לצערנו מס כבד מהעם היהודי בעולם כולו. ההורים רבים או סבים וסבתות של ה"מועמדים להתבולל" מנסים להשפיע על ילדיהם, ולשכנע אותם בחשיבות המשך השלשלת המורשת העתיקה שהיו עד כה קשורים אליה, והם הם החוליה הממשיכה שלה. הם מקרים שיל־דיהם לא יהיו הראשונים לניתוק ואולי אף יחליטו לחזק את הקשר לאחר שיווכחו באילן היוחסין הנאה של משפחתם.

ידידי, ר' מיכל פלוטקין שיח', העיר לי על כך שיש דמיון מעניין בין נסיות ההתבוללות של יהדות גרמניה של המאה התשע עשרה לבין יהדות ארה"ב בת זמננו. יהודי גרמניה של אותה תקופה היו המתבוללים ביותר ובו בזמן המעורבים ביותר במחקר הגניא־לוגי, הם הקימו חברות לחקר הג־ניאלוגיה בקהילות שונות ואפילו הוציאו לאור ביטאון על רמה גבוהה העוסק בנושא זה.

יהדות ארה"ב בת זמננו הצ־ליחה אף לעלות עליהם בפיתוח נושא זה. תוך תקופה הרבה יותר קצרה הם הקימו למעלה מעשרים וחמש חברות העוסקות בגניאלו־גיה. כמו כן הם מארגנים סמינר בנושא הגניאלוגיה שהפך לא מכבר לאירוע שנתי, וכותב המאמר הוזמן כבר פעמים להרצות בו. חוץ מעלונים היוצאים לאור כל חודש, הם גם מוציאים לאור שישה ביטאונים בנושא, כך שאמריקה מוצפת בחומר על ענין הגניאלוגיה היהודית.

המכנה המשותף בין יהדות גרמניה דאז ויהדות ארה"ב דהיום הוא מידת ההתבוללות שפשתה בהם. מה שמוזר בזה הוא שיש מעין "חק טבע" הזורק את היהודי חוזר אל שורשיו כאשר הוא מגיע כמעט עד "הנקודה שאין חוזרה ממנה" מסתבר שתופעה זו של התבוללות גורמת למשבר בזהות היהודית הדוחף למחקר גניאלוגי, ויש עוד להון בנושא זה.

המשך בעמוד ט"ז

בבית הספר לבנות של ויזניץ בירושלים נערכים לפתיחת סמינר בשנה"ל הבאה

רק לפני 10 שנים הוקם ביה"ס "בנות ויזניץ" בעדודו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א — על תילו וכבר קנה את עולמו בהקניית חינוך מעולה, בשפת האידיש, ברמה שאינה פחותה מכל מוסד אחר. בשנה"ל הנוכחית מסיים מחזור התלמידות הראשון את חוק לימודיו ובהנהלת ביה"ס נערכים לפתיחת הסמינר. סיור בבית הספר

— מאת משה מיכאל צורן —

יש מוסדות, והינם מעטים, שברגע הראשון שהינך נכנס בשעריהם, אתה "מריח" את האוירה, את הרקע הטוב של אוכלוסיית התלמידים, את היחס החם בין צוות ההוראה לחניכים, אתה יודע מיד שזה מוסד ראוי לשמו.

כזה הוא בית הספר לבנות "בנות ויזניץ" ברחוב ירמיהו בירושלים אליו הגענו השבוע. בחוץ היה קור מקפיא. השלג שירד בבירה, הותיר את רישומו גם למחרת. מזג האויר היה קפוא.

בפנים, בחדרי הכתות, במסדרון הארוך — היה חם, חם מאד. לא בגלל ההסקה המרכזית וגם לא עקב תנורי החימום. החום היה משהו פנימי עמוק בתוך הרגשת הלב. לאחר סיור שערכנו בבית הספר ולאחר שמנהלת ביה"ס עידכנה אותנו בפרטים על מהותו של "בנות ויזניץ", ידענו שלא טעינו.

למודים באידיש לצד רמה גבוהה

תחילת יסודו של ביה"ס לפני למעלה מ־10 שנים. ביה"ס נוסד במטרה להכין תשתית חנוכית לבנות חסידי ויזניץ בירושלים. בדיוק מאותה סיבה בה הוקם ביה"ס והסמינר של ויזניץ בבני־ברק. כדי לתת מצב על דמותו של בית הספר כדאי להזכיר כבר בתחילת הדברים שחלק מהתלמידות אינן משתיכות לחסידות ויזניץ ומגיעות למעשה מחוגים שונים ומגוונים, שהקו המאחד ביניהם הוא אחד: בתים של תורה.

במלוא מובן המילה, הרצון ללמוד בשפת האידיש מאד ולהגיע לרמה גבוהה בלימודים מאידך, זה במשפט אחד, כל תמציתו של "בנות ויזניץ" בירושלים.

כיום כשהמחזור הראשון של כתה ח' עומד לסיים את לכודיו, יודעים הכל שהמטרה הושגה בשלימותה. ובביה"ס, על כל הצוות החינוכי שבו הצליח ליישם את מה שדרש מעצמו.

בשנה הראשונה לייסוד ביה"ס, נפתחה רק כיתת גן, רק שנתיים לאחר מכן אמור התלמידות "שלום כיתה א'", וביה"ס החל "לעבוד". בשנים הראשונות שכן המוסד ברחוב מוסיוף, שם שוכנות עד היום 4 כתות הגן, ורק לפני 3 שנים התמקם בבנין מרווח ברחוב ירמיהו. מנהלת ביה"ס, לפני שבאה ל"בנות ויזניץ" חינכה בבית הספר של בית יעקב, יודעת לספר לנו שהרמה הגבוהה של הלימודים מקבילה לרמה של ביה"ס אחר של רשת בית יעקב. וזאת גם כל־מודי החול הנלמדים בעיון וברמה ראויה לשמה. חלק נכבד מהמורות מוסמכות להוראה ובעלות ותק, וכולן מוכיחות מסירות ותאמנות בעבודת הקודש. הלמודים לרבות שעורי החול נלמדים בשפת האידיש. במקביל מתקיימים שיעורים ללמוד השפה העברית. ב"בנות ויזניץ" משובצים בתכנית הלמודים שעורים בחומש ובנביא.

לא הרבה מבני ירושלים יודעים ומודעים. לטיבו ואיכותו של המוסד הזה. הצניעות הרבה במשך השנים ומיקומו בבנין המוסתר מעין רואים העלימו מאנשי ירושלים את מה שמתרחש כפנים. בחדרי הכתות ובמסדרונות ביה"ס. יודעי דבר, מאידך. יאמרו לך שהמדובר במוסד מעולה שצבר עקב רמתו הלימודית המיוחדת השגים חינוכיים נדירים.

לא רוצים לעזוב

כדי להמחיש לנו את האוירה הטובה השורה דרך קבע בין כתלי ביה"ס מספרת המנהלת שהמורות הבאות לעבוד כממלאות מקום אינן רוצות לנטוש את ביה"ס, ולא רק עקב הפרנסה, אלא בעיקר בגלל האוירה הבריאה המיוחדת במינה השורות כאן.

כאמור לומדות בביה"ס בנות גם מכל גווני הקשת שאינן משתייכות לויזניץ אך מאידך אומרת המנהלת שביה"ס עורך בירור קפדני לפני שהוא מחליט על קבלת תלמידה זו או אחרת. עיקר הבירור מתמקד במשפחת הבת, החינוך שמקבלות הבנות בבית. 130 תלמידות הלומדות כיום בביה"ס, מגיעות כולן מבתים טובים, משפחות של תורה, גם עובדה זו מורגשת היטב בין כתלי המוסד. מידת הדרך ארץ והנהגת המידות היא מעל ומעבר.

הצניעות של בית הספר, אומרת המנהלת, אינה משקפת את יתרונותיו וסגולותיו שהושגו בעמל מפרך ובעבודה של שנים, עבודה לה היה שותף כל הצוות החינוכי. זה במסיבת הסידור של תלמידות כתה א' שנערכה לפני כשבוע, הפגינו התלמידות ידע וכישורים שלפי הצהרתה של אחת האמהות מתאימות לתלמידות כתה ח'... ההצגה של התלמידות ריגשה את המשתתפות באופן בל יתואר והשאירה רושם עמוק.

גם על המבצעים המתנהגים בבית הספר כושקעת מחשבה תחילה. לא כל מבצע הוא חיובי ולא כל נושא מותאם לסוג התלמידות, לאופיין. ולכן כש"בנות ויזניץ" כארגנים מבצע של "אשת חייל" עובדים על הנושא עם כל הנשמה. ציורים רבי תוכן מעוטרים בידי התלמידות עצמן והנכנס בשערי בית הספר לא יאמין שאת הציור־איור הענק התלוי בשער המסדרון ביצעו התלמידות כשהמורות מסייעות בידן אך מעט.

פתיחת הסמינר — אירוע חינוכי רב־חשיבות

בשנת הלמודים הנוכחית מסיים כאמור המחזור הראשון של בית הספר. עובדה זו גדמת לצחות המורות התרגשות מיוחדת. זו פרשת דרכים חשובה. בשנת הלמודים הבאה ייפתח בעז"ה הסמינר של ויזניץ בירושלים, שיהווה המשך ישיר לבית הספר היסודי. מנהלת ביה"ס אומרת שתלמידות כיתה ח' של השנה, תלמידות מצוינות ומוכשרות, תעבורנה כולן ללא יוצא מן הכלל אל הסמינר החדש. בנוסף לכך מצפים בביה"ס שתלמידות נוספות ממוסדות אחרים תראינה עצמן ראויות להכנס לסמינר החדש שגם הוא יהיה, ברמה גבוהה מאוד מכל הבחינות.

פתיחת הסמינר בשנה הבאה הוא אירוע חינוכי רב־חשיבות בירושלים שכן מספרם של הסמינרים החרדיים מכל הסוגים, אינו רב במיוחד כיתר בתי הספר מהמגזר האחר, לכן כל ביה"ס שנפתח מהווה תוספת־כח וגיוון לרשת בתי הספר החרדיים בבירה. הנהלת ביה"ס מקווה שפתיחת הסמינר תוניק את המוסד כולו לעמדת מפתח בחינוך בנות ישראל.

חמור נושא ספרים

הרהורים וערעורים בנושא המבחנים

מאת: ע. הייעריק

ברצוני לשתף אתכן בבעיה המטרידה אותי כבר זמן רב. אני מביעה בזה את דעתי האישית, אך נראה לי, שאהיה בזה פה לאמהות רבות החושבות כמוני, ואולי יחד נצליח לשכנע את הנהלות בתי הספר או הפיקוח ב"חנוך העצמאי" לעשות משהו לשינוי המצב.

כוונתי, לריבוי המבחנים בכיתות הגבוהות של ביה"ס היסודי. כבר תקופה ארוכה לומדות הבנות, בעיקר בכתות ד'־ח', למבחנים, שאין להם סוף (פשוטו כמשמעו!) לחץ זה התחיל כבר לפני שבועות רבים בלי שום קשר לתקופת הלחץ האפיינית לסוף שליש.

עול המבחנים כבד מנשוא מכמה סיבות:

א. ריבוי המבחנים — הבנות נבחנות מדי שבוע כ־3 מבחנים. (כידוע הומלץ על 3 מבחנים כמקסימום) זאת, נוסף לבחנים קבועים במקצועות "מסוימים. (לעתים אף 2 ביום) עבור כתות — בוחן דורש לימוד כמו מבחן, אם כי, ברור מאליו, שכמות החומר פחותה. נוספים לאלה — עבודות, שעל הבנות להגיש במקצועות שונים.

ואל נשכח את החזרות! המורות קובעות חזרות בלי להתחשב בהספר המבחנים/הבחנים של אותו היום.

וכאן ברצוני להתריע על התופעה של: חזרה־עם־ציונים. מטרת החזרה היא להתכונן למבחן ולא להבחן! עבור המורה — תפקיד החזרה הוא לברר אם החומר נקלט כראוי ולחזור ולבסס חומר קשה. לתלמידות חשובה חזרה כדי לברר חומר, שלא הובן דיו.

כשעורכים חזרה־עם־ציונים — שתי המטרות אינן מושגות, חוץ מהעובדה, שהתלמידות נבחנות פעמיים!

כל אלו, נוספים, כמובן, על שעורי הבית הארוכים. (לשם מה צריך 10 שאלות במקצוע אחד?) ואיזה אבסורד! בתי הודיעה לי, שכבר הודיעו להן על רשימת מבחנים לשבוע שלאחר התערות!

ב. ימי המבחנים — אני מתנגדת בכל תוקף למבחנים ביום ראשון. (אפילו במקצועות קודש!) הבנות לומדות מספיק במשך כל השבוע וכמו כל עם ישראל, גם הן זקוקות למנוחה בשבת.

ומה עם הפעילות החברתית? מבחן ביום א' גורם למתח במשך כל השבת, מונע מהן את האפשרות ללכת לארגון בשבת ואף לפעילות בליל שבת.

לצערי, כמה וכמה פעמים נבחנו הבנות גם ביום שישי. מתמיד מקובל היה העקרון שבבתי הספר של "בית יעקב" אין בוחנים ביום ששי! האמנם המטרה (?) מקדשת את האמצעים?

ג. היבט נוסף, שיש לדון בו בקשר לנושא זה של מבחנים הוא: כמות החומר ואיכותו. כשאני רואה את בנותי "דוגרות" על חומר הלימודים הדרוש למבחן, כיצד הן משננות לעצמן פרטים רבים כל כך (שברובם ישכחו יום לאחר המבחן...) כיצד המורות אינן מוותרות, אף לא על מלה אחת, הכתובה בספר (ולפעמים גם בלי, שלמדו אותה בכתה...) — אני נצבת בדהמה! והייתי צריכה לראות את המבחנים: כל מבחן — כמבחן גמר: 10־9־8 שאלות ואלו שאלות!

לאור כל הנתונים, שהעליתי, (והם נתונים נכונים!) לפחות בבית הספר בו לומדות בנותי, אך מסתבר שגם בבתי הספר נוספים — עפ"י סקר שערכתי בין תלמידותי מתעוררת השאלה: מי צריך כל כך הרבה מבחנים!

ואל תטעו לחשוב, שאני מסתכלת על הבעיה באופן חד־צדדי — כאם. גם אני מורה, גם אני מודעת היטב לצורך במבחנים, גם אני מכירה את ה"כלל": כי מציון תצא תורה — בלי מבחנים אי אפשר!

אעפי"כ, חושבת אני, שהפריזו הרבה בהם, מלבד המתח והלחץ שהם גורמים לתלמידות, הם גם מורידים את המוטיבציה ללימודים. ביה"ס הפך להיות אצלן ל"בית חרושת למבחנים", הן אינן מכירות מצב של לימוד מתוך הנאה. הן אינן חשות את החוויה שבקניית־ידע.

אפשר ואפשר להיות גמישים בנושא זה... אם נזכור, שהמטרה העיקרית של המבחנים היא לחזור היטב על החומר, ניתן לסמן בצורת המבחנים ולהקל בהם.

יש חומר הדורש מבחן מפורט, אך יש חומר לימודי, שאמנם צריך ללמוד אותו בכתה, אך אפשר לוותר על מבחן. על חלק מהחומר ניתן להסתפק בבחנים או בעבודות שנעשו ולא לחזור עליו במבחן הכולל. מפעם לפעם אפשר לערוך בכתה עבודה עם ספרים פתוחים, או מבחן בשיטה האמריקאית.

גיוון והקלה במבחנים יהיו לתועלת הן לתלמידות הן למורות. (המורות — לבי לבי עליהן, מתי הן בודקות את כל המבחנים הרבים? האם להן אין בית לשמור ולטפח?)

הורדה בעומס המבחנים, בודאי, תועיל לאותן מורות העורכות מבחנים נוספים בלי שהחזירו עדיין את המבחנים הקודמים... — נוהג פסול לחלוטין!

כמדומני, שהניב הידוע: חמור נושא ספרים — שינה את משמעותו ומתאים מאד לתאור מצב התלמידים כיום. ככל שהולכת וגדלה "ערימת" הספרים בראשן של הבנות, כן הופכים אותן (וסליחה על הביטוי) יותר ויותר ל"חמורים" — נוטים לחומריות...

וכאן מגיעים אנו לבעיית הבעיות של ריבוי המבחנים. בנות הדורות ללמוד כל כך הרבה מדי יום ביומו — לא נותר להן זמן לטפח את הרוחניות שלהן! מתי יהיה להן זמן למעשי חסד? מתי, לאחרונה, הן ישבו וקראו ספר טוב? לחץ הלימודים והמבחנים גורם לויכוחים לא רצויים בין האם לבת (למשל, ללכת לישון או להוסיף ללמוד...) הבנות מתנסות בנסיון יום־יומי בין התחייבותן כלפי הבית ובין רצונן להצליח בביה"ס (והציונים, לצערנו, תופסים מקום חשוב בחיי התלמידות).

ואף אם בע"ה הרבה בנות עומדות יפה בזה — מדוע להעמידן במבחן תמידי?

ואף האם — גם היא נצבת בתווך, מתלבטת: כיצד לנווט את ביתה בימים טרופים אלו של מבחנים? כמה לעזור לבנותיה? כמה ועל מה לוותר? והחינוך — מה יהא עליו?

בשולי הדברים: בהזדמנות זאת אבקש מהאחראים לקבוע לאלתר, שבתקופת הלימודים לפני פסח, מר"ח ניסן — אין מבחנים!

כבוד...

א' דייזהב

ספר החינוך מביא במצווה ל"ג את מצות כיבוד אב ואם, ואילו דבריו: "לכבד האב ואם שנאמר: 'כבד את אביך ואת אמך וגו'. ובא הפירוש: 'איזהו כיבוד? מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא'. משרשי מצוה זו שראוי לו לאדם, שיכיר ויגמ"ח למי שעשה עמו טובה ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלוקים ואנשים. ושיתן אל ליבו, כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו וכו'".

כפי שבעל ספר־החינוך מפרט, לא מעטות הן הסיבות לכבד הורים. האם גם על ההורים לכבד את ילדיהם? לבאורה, הסיבות הנ"ל אינן שייכות לכאן.

* * *

להלן שתי דוגמאות ליחס שבין הורים לילדים, שחוויתי על בשרי:

ביקרתי פעם אצל אברך, אב לחמישה ילדים — שהוריו הגיעו מחוץ לארץ. ביקורי היה מכוון לאברך ולהוריו כאחד. האווירה היתה נינוחה. כולנו — חברי, הוריו ואני — שוחחנו בחדר האורחים על דא ועל הא, עד שנגענו בנושא מעט רגיש. ההורים רצו לומר לי דבר־מה שלא בנוכחותו. הם ביקשו מבנם לצאת מהחדר, האברך קם ויצא, לבי פסק מלפעום, הרגשתי מביש, וסומק עלה בלחיי. הייתי נבוך מאד, עד כי התקשיתי להתרכז בדברי־ההורים. הבעיה שההורים העלו לפני, היתה נראית לי כאין וכאפס לעומת הבעיה שהם יצרו בזה הרגע. הבן הוא בעל־הבית והם האורחים. ואם כתוב על בעל־הבית לגבי אורחו "כל מה שיאמר לך בעל־הבית עשה חוץ מצא" על אחת כמה וכמה תקף הכלל "חוץ מצא" ביחס הפוך — אורח כלפי בעל־הבית, גם כאשר בעל־הבית הוא בנו של האורח.

דוגמא שניה: ישבתי עם יהודי זקן במרפסת ביתו. באמצע השיחה ראה מאחד את ביתו הנשואה מתקרבת לבית, הוא סיפר לי בשמחה, כי ביתו באה לבקרו, הוא סידר את עניבתו והרכיב את משקפיו ביתר דיוק. אחרי־כן קם לקראת ביתו ואמר לי: "חייבים לכבד את הילדים"...

שני המקרים אלו... במקרה השאירו עלי רושם עז ועוררו בי הרהורים: כשמדברים על כבוד רגילים לחשוב על כיבוד רב או הורים, מכבדים מי שהוא מורם מעם, את בעל העמדה. "רבי מכבד עשירים" (ערובין פו.) האם צריך לכבד גם את מי שנחות, גם את חסר־העמדה? ושאלה כללית יותר: האם כבוד הוא צורך הכרחי לאדם, או ניתן לחיות גם בלעדיו?

* * *

יש כבוד חברתי ויש כבוד אישי.

על הכבוד החברתי נאמר במדרש תנחומא ויקרא ב': "כל מי שרודף אחר שררה — שררה בורחת ממנו". אין לאדם שום צורך אמיתי בכבוד חברתי לשם קיומו. ומפני שאינו זקוק לכבוד — גם אם ירדוף אחריו — לא ישיגנו, כי הכבוד עבורו הוא ערך מיותר, ולכן לעולם לא ישתלב באישיותו.

תהליך דומה אנחנו מוצאים באדם ששקוע בתאוה, שאינה נזרצה לו. חז"ל מבטיחים לו ש"אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותו בידו" (קהלת רבה א', ל"ד). אדם, שרודף אחר הכבוד והתאוה, נכנס לסחרור שאחריתו עדי אובד. הוא מחפש את מבוקשו לפי הקנה־דמיונו, ומתוך חוסר הצלחתו מגביר את מאמציו בשאיפתו הכוזבת, וככל שהוא משקיע יותר, כך מוצא הוא עצמו שוקע יותר בדיפתו חסרת־התוחלת, עד שמתקיימת בו הבטחת חז"ל, שהתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם: אישיותו מתפוררת.

* * *

אדם הבורח מן הכבוד מוכיח בבריחתו, שהוא מכיר באישיותו ובצרכיו האמיתיים, הוא ער וקשור לתכנים המהותיים שבחיים.

החברה הרגילה דורשת כבוד מן הצעיר למבוגר, מן הבן לאב, מהתלמיד לרבו, בקיצור מן הנחות לחשוב. אך יש לזכור, צריך גם מצב הפוך. גם לצעירים יש כבוד וחז"ל הזהירו אותנו: 'יהי כבוד חברך חביב עליך'... והתורה חסה גם על כבודו של הגנב...

אדם כזה ראוי להיות דוגמא לציבור, שיגלגל אליו יחס של חשיבות ויכבד אותו כמייצג ערכי־התורה. התלמיד חכם האמיתי משתמש בכבוד הניתן לו כאמצעי השפעה על כלל־ישראל. מבחינתו האישית — אין הכבוד נוגע לו כלל ועיקר. הכבוד הוא לו למעמסה.

לסיכום: הכבוד החברתי נובע מצורך של החברה ולא מצרכיה של האישיות המכובדת.

* * *

נעבור לכבוד האישי. בכבוד האישי מדגישים חכמינו ז"ל דווקא את כבודו של נחות־הדרגה. המשנה אומרת בפרקי־אבות פרק ד', משנה ט"ו: "יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך וכבוד חברך כמורא רבך ומורא רבך כמורא שמים", חז"ל מכבדים את הפשוט ומרימים אותו — "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון".

התורה מכבדת גם את הגנב. כידוע, דין גונב שור ושחטו או מכרו משלם פי חמישה מערך השור. הגונב שה ושחטו או מכרו — משלם פי ארבעה מערך השה. במסכת בבא קמא דף ע"ט: דנה הגמרא באריכות בהבדל שבין שור לשה, למה בשה משלם הגנב פחות? הגמרא מסיימת: "אמר רבי יוחנן בן זכאי: בא וראה כמה גדול כבוד הבריות! שור שהלך ברגליו — חמישה, שה שהרכיבו על כתפו — ארבעה". נשאלת השאלה: למה יש להתחשב בכך, שהצטער ונשאו על כתפו? הרי עבר עבירה והוא הכניס עצמו לצרה זו?! התורה מלמדת אותנו שאפילו כלפי גנב, לא נאבד את רגשותינו. גם גנב הוא צלם אנוש, והעובדה היא, כי האדם הזה התבזה בגנבתו. התורה מכבדת את העובדה ונותנת לכך ביטוי במיתון העונש.

התורה ציוותה עלינו לכבד את הזולת והחמירה בכבודו של האדם הפשוט. איך משתלב רעיון הכבוד באדם הפשוט? הרי כבוד שייך למרום לנעלה?

* * *

בספר בראשית, בבריאת האדם נאמר: "ויפח באפיו נשמת חיים". מסביר הזוהר הקדוש: "מאן דנפח מדיליה נפח" — מי שנשף משלו נשף. הקב"ה הכניס חלק אלוקה ממעל לתוך האדם. אותו חלק ממעל מתבטא במודעות של האדם, שהיא היכולת להתרומם מעל המעשים, להכיר בה ולבחון אותם. ניצוץ זה מתבטא בזכות לעצמאות של כל אדם ואדם, כשאנחנו נפגשים עם בן־אדם, יהיה אשר יהיה, אנחנו נפגשים בצורה מוחשית עם צלם אלוקים, הרי הדבר מרהים הראוי לכבוד, ואם אנחנו חייבים לכבד כל אדם באשר הוא, בהכרח שצורך הוא לנותן ולמקבל כאחד.

הכבוד האישי של האדם הוא צורך בסיסי ביותר, הנובע מן הגרעין הפנימי ביותר בתוך האדם והוא צלם האלוקים. המזלזל בזולת דומה את האלוקי שבתוכו, את האני הפנימי, את זכותו להיות מישהו.

מה זה האדם שאנו חייבים לכבד? זה גופו, אילו רגשותיו, שמחותיו, שברונותיו, מעלותיו, חסרונותיו, חולשותיו, קשריו עם אחרים, חפצים שהוא מתעסק בהם. בקיצור, כל מה ששייך לעולמו.

* * *

כשתינוק נולד, אין לו עדיין גרעין פנימי בפועל. הגרעין האישי עדיין "בכוח" (בפוטנציאל) לכן אינו מורגש בסביבה. כשהתינוק גדל הוא מתחיל באיטיות להביע את רצונותיו, אבל רצונות אלה הם שטחיים וילדותיים, במשך הזמן מתפתחת אישיותו, פוחתת השטחיות וגוברים ההעמקה והרציניות. את מקום הילד תופס הנער המתבגר. התהליך הוא הדרגתי כל כך, עד שהוריו עלולים לא להרגיש בו כלל, כמו שאינם רואים שילדם גדל בגופו. אולם הגוף הוא מוחשי וניתן למדידה. ומתקופה לתקופה ההורים מגלים כי ילדם גדל: לפתע אין המכנסיים ארוכים די־צרכם, ושוליהם "מטפסים" לכיוון ארכובותיו, או שההורים זקוקים אפילו לעדכון מקרוביהם כדי לוודא, כי ילדם אכן "צמח לגובה".

אבל את ההתפתחות הפנימית של הילד קשה לאמוד, כך קורה שאצל הורים רבים הילדים נשארים אפילו בהתבגרותם אותו חפץ צעצועי, מתוק וחמוד כפי שהיה בשנותיו הראשונות. הם מתאכזבים בכל פעם שהחפץ החמוד מרים ראש ומביע דעה עצמאית לא בדיוק בהתאם לציפיות ההורים, "הוא עושה להם צרות" לאחר עמל ויגע שהשקיעו בטיפוחו. הם אינם חשים בהתהפכות הפנימית שחלה בו באיטיות אבל בעקביות. אינם מכירים בה ואינם מכבדים אותה, הם מכתיבים לילד את הכללים שלהם מבלי להתחשב בהתבגרותו. הילד גדל בתחושה, שאין לו זכות להיות עצמית, לאני משלו, הוא חשוף לגמרי להתערבות הסביבה בלי יכולת להגן על עצמו, אם הילד פחות עדין ויותר מחוספס הוא יעורר מרדים, יפתח תוקפנות וילחם למען זכותו לעצמאות. בילד הרגיש תמורות התוצאות עוד יותר: הוא יהפך לביישן ולפחדן, ייסגר ועלול לעבוד בבדידות יסורי־תופת נפשיים.

הילד מטבעו נפתח בשנות ילדותו ובהתבגרותו כמו פרח סגור בלילה שנפתח עם אור שחר לשמש הזורחת. הוא זקוק לשם כך לכבוד, לעידוד, ללגיטימציה — לד' אמות משלו.

תלמוד תורה שומרי החומות מרחיב המבנה לקליטת ורווחתם של מאות המתדפקים על שעריה

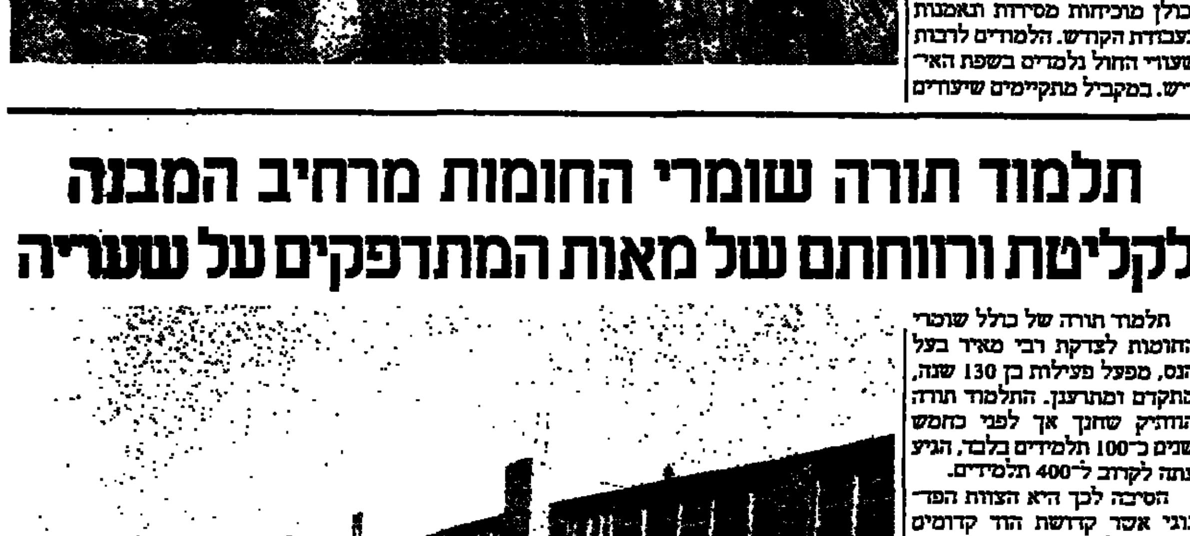

תלמוד תורה של כולל שומרי החומות לצדקת רבי מאיר בעל הנס, מפעל פעילות בן 130 שנה, כתקדם ומתרענן. התלמוד תורה הוותיק שחנך אך לפני כחמש שנים כ־100 תלמידים בלבד, הגיע עתה לקרוב ל־400 תלמידים.

הסיבה לכך היא הצוות הפדגוגי אשר קדושת הוד קדומים שורה עליהם ורוח המייסדים פועמת בקרבם לגדל דור של תלמידי חכמים גבנים מעוטרים במדות ובדרך ארץ הקדמת ליראתם.

גידול דרסטי זה במספר התלמידים מצריך שינוי מהותי במבנה הקיים שכבר צר מלהכיל מספר גדול זה של תלמידים ומכביד על הצוות החינוכי לתפקד ברמתו הרצויה, ומצירה את צעדי התלמידים בעיקר בלימודים וגם במשחקם.

הנהלת הכולל הדואגת לצרכי תניכיה, קפצה לנחשול גלי החרבות הכרוכים בהוספת קומות נוספות למבנה הקיים ושינוי ושיפוץ מהותי בקומות התחתונות של הת"ת, על מנת לפתור בעיית מצוקת הדיור של התלמידים, ההרחבה תשפיע גם על קידום רמת לימודים וחינוכם.

מדובר בסכום של יותר מ־$600,000 הדרוש לתוספת המי־ניכאלית הנחוצה לבניה, בזמן אשר התקציב החודשי השוטף של הכולל נע בין $160,000 ל־$180,000 לחודש, דבר הגורם במאזן השנתי לגרעון שוטף של יותר מחצי מליון דולר המסכן את המשך קיומו ותפקודו של מפעל כבירים זה.

ספרי לימוד חדשים לתלמידי בתי הספר החרדים

ילדים בחדרים ובבתי הספר סובלים מחוסר בספרי לימוד. היהדות החרדית מצויה במצב קשה בתחום ספרי הלימוד המיוסדים בחלקם הגדול על תכנית הטלוויזיה הלימודית שגם היא אינה מנוקה מרבב והלואיה של אחותה הבוגרת. היהדות החרדית מתמודדת כיודע מהן האכמי"ל.

ספרי הלימוד המצויים היום כבר מיושנים ביותר, חלקם נדפסו שוב ושוב במהדורות רבות עד שהקריאה קשה בהם ובנוסף לכך גם אינם תואמים את תוכניות הלימוד של בתי הספר היסודיים.

מצב זה המהמשך שנים רבות הביא את מכון "יד לתלמידי" לקיחת יוזמה עצמאית, לאחת באה יוזמתם של מכון "יד לתלמידי" שהתגייסו למשימה האדירה הכרוכה בהוצאה כספית גדולה, בכדי להביא לריענונה של מערכת ספרי הלימוד אשר דרושה כל כך למוסדות החינוך החרדיים.

בשלב ראשון הוחלט להוציא לאור ספרי לימוד חשבון ולשם כך הוקם צוות מתכנים חרדים בעלי ידע פדגוגי ונסיון רב בתחום הוראת החשבון כשבראשות הצוות עומד הרב זאב הכהן פרידמן מטובי המתכנים החרדיים המשמש כמחנך בת"ת בית וגן ירושלים, תחת פיקוחו ובהדרכתו נמצאים כבר בשלבי עריכה מתקדמים ספרי הלימוד בחשבון לכתות א־ו על פי שיטות הלימוד החדישות ותוכנית הלימודים האחרונה של משרד החינוך. לפי התכנית יופיע בכל עמוד הסבר קל וממצה של התרגילים המצויים באותו עמוד בכדי להקל על התלמידים ועל ההורים באחד שעד כה לא מצאו ידיהם ורגליהם בשיטות הלימוד החדשות השונות בתכלית מדרך הלימוד שהיתה נהוגה בזמן שהורים אלו עוד היו תלמידים.

בספרים אלו יושם דגש מיוחד והקפדה על ציורים התואמים את הציבור החרדי והמובן התוכן יתאם במיוחד לתלמידי התתיים ובתי הספר של החינוך העצמאי כאשר החול משמש כרקחות ושבחות ללמודי הקודש.

ראשי המכון מתכננים הוצאה לאור של סדרות שלמות בכל מקצועות הקודש והחול ובכך לרענן את מערכת הלימוד החרדית בכל מיגוון השטחים כדוגמת הוצאה לאור מחודשת של ספרי גאוגרפיה הסטוריה, ספרות ועוד.

על אף ההוצאות הכבדות מתכננים ראשי מכון "יד לתלמידי" המכירים את ציבור ההורים החרדי שרובם הינם בעלי משפחות בלעה"ר להקל עליהם במידת האפשר ברכישת הספרים בצורה ישירה כבתי הספר ובכך לחסוך את פער התיווך. ובכך מהווה יוזמתם של יהודים מפנה מחודש בבתי החינוך החרדים להגדיל תורה ולהאדירה.

י. יפה

תכשיטים מלאכותיים מהיבי עין

במוצש"ק כ"ג אדר מ־8.00־10.30 וכל יום מ־7.00־10.00 בערב בדברי חיים 19 ק"א דירה 3 ירושלים

האוסף הנדיר
הגדות של פסח
של מוכר הספרים ר' **נתן שטיינר** ז"ל
וכן ספרים אחרים למכירה
להתקשר בערב — 03־298657

על פעולות ארגון בנות אגו"י בתיה - מתוך קריאה ב"הד בתיה" תשמ"ח

מגוי וגמור בין אנשי חינוך שתקופת הנערות בין ילדות ובגרות, היא אחת התקופות החשובות ביותר, ואולי המכריעה בעיצוב דמותו של החינוך בשנות נעורים, ומכאן חשיבות מיוחדת לפעילות הארגון "בנות אגודת ישראל", כפי שהוא משתקף בפרסום אשר לפנינו, "הד בתיה השמ"ח".

בניגוד למקובל שפותחים בשבח ברצוני לפתוח דווקא בהערת ביקורת, כי החומר החשוב הכלול בבטאון שלפנינו מן הראוי לו לבוא בדפוס, בצורת חוברת הניתנת לכריכה, ולא בצורת "טבלואיד" שהוא בבחינת בן יומו, אמנם כאמור בגמ' 20 "דבר בעתו מה טוב", החומר אשר לפנינו "הד בתיה" אשר לפנינו תשמ"ח, כולל חומר העשוי לסייע לפתח את הזיקה החיובית של הבנות, חברות הארגון, למטרות שבנזיה הציבה לעצמה. עליה מתמרת במצוות ובמעשים טובים.

הכרה זאת היא נחלת כל אלה הקרובים למערכת החינוך התורתי, ועדות לכך היא השתתפותם של אנשי חינוך מובהקים, שרואים בארגון "בתיה", אחד מאמצעי העזר המסייעים לעיצוב דמותן של הבנות.

המאמרים החשובים לפנינו שחשיבותם אינה לשעתם אלא כדברים הראויים להשתמר, כדוגמת דבריו של הרב שמואל רינברג, סמנכ"ל החינוך העצמאי, העומד בעיקר על היחסים בין המדריכות ובין החניכות. הוא דן במיוחד בקשר לתופעות המחייבות העשה מסויימת, ומדגיש את הדרך שבה המדריכה צריכה להתייחס לחניכות, בדרך של "כמים פנים לפנים" להשפיע עליהם אהבה, וכמים פנים אל פנים, הדברים נשמעים ונקלטים בשעתם ולתקופות ארוכות גם לאחר מכן.

הרבנית חנה מינצר, העוסקת זה עשרות בשנים במלאכת הקודש של חינוך, מציינת מתוך הנסיון קוי יסוד להכוונת המדריכות בארגון הפעולות בקרב קבוצות הבנות בראש וראשונה עליהן לבדוק את הדברים שתהא בזה תועלת מוסרית, לכוון את דרכם לתפארת אלקים ואדם.

היא מציינת את הדברים המחייבים הדגשה מיוחדת חינוך לצניעות, להיכנע מבוכה, לצניעות, ולציין מיוחד ראויים דברים לשמור על לשון חכמים, לדבר בצניעות, וכך למשל היא שוללת את השימוש במלים מחוספסות מלים אלו מקובלות אכמם ב"סלנג" היום יומי, ואך אם מקדישים מחשבה מסוימה לכל מילה וביחוד מדריכה הצריכה לשמש כדוגמא, יש בכך חשיבות להשלמת החינוך בתקופת עיצוב דמותן של הבנות.

סיפוק מיוחד לעבור בבטאון שלפנינו לקרוא על הפעולות בערי השדה בראש העין, בקרית אתא, בחצור, בבאר שבע ובפתח תקוה, ומהם אנו למדים על פעילות ענפה, של בתיה ובנות אגודת ישראל, הן במסגרת הארגון עצמו והן בבתי הספר החינוכיים והמקצועיים אשר בטיפול מרכז בית יעקב בא"י. וניכר מאמץ מיוחד להדריך את הבנות למטרות הקדושות, אולם בדרך חדשנית. הבטאונים המקומיים, המופיעים בצורות גראפיות מרשימים ויחודיים, מעניקים הרגשה מיוחדת בכל מקום וקום. אם בתיה כראש העין מדגיש תשומת לב מיוחדת לראש העין, הרי בית יעקב ברחובות כטיל את הדגש על האור הבוקע מבית יעקב ומקרין את אורו בר בנות קריה לקרובים ולרחוקים.

אינו יכולים לסיים את הערכתנו מבלי לציין את זכותו של הרב הלל ליברמן, שניתן להגדיר אותו כראש וראשון לפעילות בית יעקב ובנות אגודת ישראל בארץ הקודש, המקדיש את כל תשומת לבו לקידום חיי התורה והיהדות של בנות ישראל, הוא מציין בדבר אשר בפתח הקובץ ומדגיש את ייחודה של תנועת הנוער "בתיה" שמטרותה קדש לקידוש שם שמים, כי הם חיינו ואורך ימינו, קריאתו "חזק חזק ונתחזק". עשויה להדריך את המדריכות בכל הארץ כולה, להגביר פעולתן להגדיל תורה ולהאדירה.

ב. למדר

מאת ישעיהו וובר

אחריות המחנכים בכתות גדולות כלפי כל ילד וילד... מהי?

ההרגל שהתרגלנו שכל כתה בת"ת מכילה בתוכה מספר גדול של תלמידים הביא בהכרח להתאמת שעורים לרמה ממוצעת של הכתה. התרגלנו גם להעביר מבחנים לרמה ממוצעת.

הרגלים אלו הביאו אותנו לחשוב על כמות הילדים ולא על כל ילד וילד כיחיד, אנו רגילים לשפוט כל ילד לפי "היחס הכתתי". לדוגמא, כששואלים מחנך על ילדי הכתה תהיה תשובתו: "הכתה טובה" או... וכששואלים אותו בפרטות על מצב הילדים בכתה תהיה תשובתו: "ילד זה הוא מעל הממוצע, ילד זה הוא מתחת לממוצע והילד ההוא — אין בכלל מה לדבר..."

הכתה קובעת את הקצב ואת רמת הלימודים שלה וכל התלמידים נמדדים לפי "שעון הכתה". כל מי מהתלמידים שאינו מסוגל לצעוד לפי הקצב נופל... כך בנויה החברה, היא קובעת את הנורמה ואת ההרגלים, ואלו הן התוצאות!

השאלה הנוקבת היא, האם אנו יוצאים ידי חובתנו כלפי הילדים שאין בכוחם לעמוד בנורמה וקצב הלימודים בכתה, וכתוצאה מכך הם נופלים ללא קום בהבנה, בשקיה, מדרדרים בהתנהגות וכיו"ב.

האם זוהי תפיסת התורה (בהלכות מלמדים) להסתכל על תלמיד כאחד מחלקי הכתה? או (שאפשר גם לראותו) כאחד יחיד, עולם ומלואו???

התשובה היא שאין אנו יוצאים ידי חובתנו, ועלינו לטכס עצה לתקן את המצב הקיים.

מצות עשה מן התורה שעל האב ללמד את בנו תורה, אכן אין מי שמתאים יותר לתפקיד זה יותר מאביו של הילד, בתנאי שלא יהיה לו שום שוחד מאהבתו את בנו, וכן שיהיה מוכשר להוראה ולחינוך.

על מנת ללמד ילד זקוקים אנו ראשית להעריך טוב את מצבו הנפשי, הרגשי והלימודי של הילד. שנית, רצון חזק וסיפוק רב בהצלחתו של הילד, מצבו האמיתי, מודע לחולשותיו ולכשרונותיו, לכשר ארגונו ויכולת תפיסתו כלומר, האב הוא הרבי הטוב ביותר מדוע א"כ מוסר הוא את בנו לרבי? הסבות לכך ידועות, חוסר זמן, חוסר סבלנות, חוסר כשרון הוראה, טרדות.

הרבי של הכתה הוא שלוחו של האבא ואחראי במדה רבה על גדולו של הילד, בהצלחת למודו בתורה ובחינוכו לדרך ארץ. המלמד חייב להיות "אבא" שרוצה בטובתו של הילד, שמח מאד בהתקדמותו ורואה בו את סיפוק חייו "כאילו ילדי".

ע"י העברת התפקיד מהאב לרבי נוצר אבא רוחני שהוא האבא שאכפת לו גם לצרכיו הגשמיים של הילד, למחנך ניתן תפקיד הדקוק לכחות כבירים, יצירה והולדה. בלי זה אין המחנך "מחנך" והוא האבא הפוסק האחרון במצבו של הילד בעיני חנוך ולימוד.

בכדי למלא את המשימה שהוטלה על המלמד היה צריך להיות שלכל מלמד לא יהיו אלא מספר מצומצם של תלמידים, כדי שיהיה באפשרותו ללמד כל ילד וילד לפי רמת לימודו, ולא זאת בלבד אלא שע"י כך יוכל להתמסר, לדעת טוב את נפש כל אחד ואחד מתלמידיו ולעמוד על הדברים המתעים את הבנתו או התמדתו בלימוד ולחנך כל אחד על פי דרכו.

מובן שהעול הכספי הכבד המוטל על כתפי המנהל הוא הגורם למצב הקיים בתלמודי התורה שמלמדים כתות גדולות, אחרת היינו זוכים למצב אידיאלי של כתות קטנות ומועילות יותר.

אולם גם במצב הקיים אין אנו פטורים מאחריות כלפי כל ילדי הכתה. אם נקח את הילדים לפי סולם העדיפויות הרי דווקא זה שנמצא בתחתית הסולם הילד שאינו מקשיב, אינו מרוכז, לא משתתף ואפילו לא מבין, הוא זה הראשון בסדר העדיפויות. צריך לראות בילד זה אתגר כמדרגה ראשונה הגובל עם הצלת נפשות ממש. הצלתו והצלת דורות אחריו!!!!

עלינו לחקוק על לוח לבנו שכל ילד באשר הוא אדם רוצה מטבעו ללמוד ולהשתמש בשכלו, ובאשר הוא יהודי הוא נמשך מטבעו אחרי לימוד תורתנו הקדושה. אמנם קצב למודו אינו שוה לקצב כתתו כי כך יצרו הבורא ומהי אשמתו של הילד שדורשים ממנו לא את יכולתו אלא את יכולתה הממוצעת של כתתו. מעמידים אותו בצל חבריו ודנים אותו לפיהם. זהו אמנם שיפוט חברתי קבוצתי, כך שופטת החברה את חבריה אם לחסד אם לשבט אבל, האם זהו קנה מידה של בית היוצר של תשב"ר, שמתפקידו להעמיד גדודים בעלי תורה ויראה, לגדל דור שיהיה לו חשק ואהבה ללימוד התורה, דור בעל דרך ארץ הקובע עיתים לתורה???

מתפקידו ומחובתו של הת"ת להקנות ולהשריש ערכים נעלים אלו בלב כל ילד וילד שילוו אותם במשך כל חייהם.

כאן נשאלת השאלה האם מלמד כתה גדולה מסוגל להבין, להרגיש ולחיות עם כל ילד וילד, לקדם אותו כפי רמתו ולפי מצבו ולדרוש ממנו את שהוא ורק הוא יכול לעמוד בו, מבלי ליחס אותו לממוצע. האם יש פתרון למצב הקיים בת"ת??? התשובה היא: כן!

למרות כל הקשיים נתנו למחנך כל הכתות על מנת להעריך, לכוון, לייעץ ולהתמודד עם הבעיות הקשות. אמנם, דבר זה תלוי במידת רצונו להתמודד עם זה ולראות בהם כאתגר ממדרגה ראשונה, וכן לרכוש ידע כללי בנושא הלמידה ומזן הגישות הנכונות להם.

(מאמר אחד מתוך שניים)

כותב המאמר הרב י. וובר הוא מנהלו של מכון "רות" להוראה והדרכה טיפולית.

هكذا من الأصل

גלגול חוזר בעולם

סוף המאמר מגליון ער"ש משפטים

מאת אברהם שטיין

הסיפור אודות מצבת הדג בווינה הושמט מחלקו הראשון של המאמר והרי הוא לפנינו: ...מופלא ומורא רווח בין יהודי ווינה — סיפור ...שצעק שמע ישראל, — הדבר אירע בעש"ק לפני מאות שנים, יהודי מתושבי העיר התקין דג לכבוד שב"ק כשלפתע נשמעה זעקה מתוך קרבי הדג שמע ישראל ה"א ה' אחד, דג פלאי זה נקבר בבית הקברות היהודי עפ"י הוראת רבני העיר בזמנו. המצבה שעל קברו עומדת עד היום הזה ומושכת מבקרים רבים, לפי השמועה, היה חקוק על המצבה: פ.נ. הדג שצעק שמע ישראל.(התמונה הופיעה בחלקו הראשון של המאמר). ע"כ.

אכילת דג בסעודה שלישית

ידוע דנשמות הצדיקים מתגלגלים בדגים — אם חטאו וכמש"כ האור החיים עה"ת (בראשית) נפשות הרמות אשר יחטאו יתגלגלו בדגים וכ"כ העמק המלך דצדיקים בני תורה מירוק דינם בדגים והחוטאים יותר בשאר בע"ח או בדומם וצומח וכתב החרדים להשיב אותה הנפש למנוחה מצוה לאכול דג בשבת וכפרט בסעודה שלישית.

חומרת העונש של גלגול בבע"ח — כתב הרמח"ל ...כי הנפש המתגלגלת בגוף תשמש לו לנפש ממש אך המתגלגלת דרך משל בבע"ח אינה משמשת לה כנפש וכו' אך עומדת שם כמי שעומד בבית הסוהר ומצבה במקום ההוא צער גדול לה בהיות ענין הבהמי הפכי לנפש העליונה וכן הגלגול בצומח ודומם, והחרדים כתב אעפ"י שהמגולגל בצורות אדם אינו יודע בגלגולו אבל המגולגל בבע"ח יודע בגלגולו הראשון ומיצר ומצטער איך ירד משמים מצורת אדם לצורת בהמה.

בקשטליאה אשר בספרד אמור היה להתקיים משחק שוורים. כנהוג בספרד בימים ההם, בלילה לפני המשחק, חלם יהודי שאביו בא אליו ואומר לו דע בני שבעוונותי הרבים גלגלו אותי אחרי מותי בשור והוא השור המזומן למחר לעינוי ויסורים בשחוק העם, לכן אני אבקש דרך מקום פלותי שום יספיקו להרגני ואתה תפדני ולא תחוס על ממונך, ותשחט השור ויצא כשר ותאכילנו לעניים בעלי תורה, כך הודיעוני מן השמים והרשוני להגיד לך... ובזה תחזור נפשי במעלה מגלגול בהמה לגלגול אדם ואזכה לעבוד ד' בצורת ה', כך מספר "החרדים" בספרו ומסיים מעשים כאילו אירעו פעמים רבות בישראל שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך.

חכמת הטיי"ר

גם גדולי הפילוסופים סברו שישנו גלגול אדם בבעלי חיים, מהם פיתאגורס וכן אפלטון כתב כן בספר ה"חיתוני" ואף שאין אנו צריכים להם ולא לשכמותם מענינת היא אחת מראיותיהם והיא מחכמת הטיי"ר — צפצוף העופות — שהעופות מודיעים לפעמים לאנשים דברים אשר יבואו עליהם בעתיד. דברים אמתיים וזה בהיות הנפשות מתג־לגלים בעופות, והם יודעים מה נגזר בעולם ודומים לאדם את עתידו.

במקורותינו נראה שצפצוף העופות אינו בדיוק כהבנת הפילוסופים ואכ"מ. אעפ"כ גם השערתם נכונה גבה. כתב רח"ו (בהקדמה לשה"ג) לפעמים צפצוף העופות הוא נשמות בני אדם מגולגלים בהם לסיבת עונשם ואלו הנשמות יודעות הרבה עתידות ששומעות מהקול הכרוז מאחורי הפרגוד.

העיד ר' משה גלאנטי אב"ד צפת, בימים הרא־שונים לביאת האריז"ל לצפת הלכתי אתו להשתטח על קבר ר' יהודה ברבי אילעאי, סמוך לקבר עמד על אחד האילנות עורב וצפצף בקול קריק קריק פעמים אין מספר, אמר לי האריז"ל האם הכרתם אדם ששמו היה "שבתי" והיה גובה מסים בצפת, עניתי לו אכן הכרתי אותו והיה אדם רע ואכזר גדול אמר לי, נשמתו מגולגלת בעורב שלפנינו ועתה אמר לי שהוא פלוני והעבוד אכזריותו שנהג עם העניים בבית המסים שפשט גלימתם מעל כתפיהם וכן לקח כסתם מעל מטתם לכן נענש שיתגלגל בעורב ועתה הוא מבקש שאתפלל עליו, אזי אמר האריז"ל רשע לך לדרכך איני מתפלל עליו.

על נשמה שנתגלגלה כדי לשמוע דרוש הקבלה מספר ר' שמואל ויטאל, ביום ראש השנה הלכו אבי — ר' חיים ויטאל — וחבורתו ואני בתוכם להגיד תשליך על המים, אחר אמירת התשליך דרש אבא מארי, מיד בתחלת הדרשה הופיעה לפתע צפרדע וצפצפה בקולה כדרכה, והתחלנו להשליך עליה אבנים להרחיקה היות וקול הצפצוף הפריע לחבורה לשמוע הדרשה, אבא מארי היו עיניו סגורות ומקול הרעש וצפצוף הצפרדע פתח עיניו וגער בנו ואמר שהיתה זו נשמה אחת אשר באה לשמוע תורתו ובאה מלובשת בצפרדע זו.

אותם הנשמות שנתגלגלו בבע"ח כשמגיע זמנם ונתמרק עונם זוכים לעלות מדרגה לדרגה ולהת־גלגל באדם וכן כתב החסד לאברהם — זקינו של החיד"א — ודע כי כל דור זה או רובו הוא מגולגלים תחלה בבהמות וחיות ולכן הם עזי פנים ובלתי שלימים אם לא השרידים אשר ד' קורא. ובעהמ"ל הביא שהאריז"ל מסר סימן לתלמידיו להכיר נפשות שהיו מגולגלים בגלגול קודם בבה־מות וחיות או בבע"ח בלתי מדבר והוא כשתראו בנ"א שהם עזי פנים ואין להם בושת מפני אדם, תדעו בבירור שהיו מקודם הוא בגלגול בע"ח שאין מדבר וכמו שאין לבהמות וחיות בושה כלל גם עתה אין להם בושה מפני בנ"א, שהולכים אחר הרגלם הקודם.

בעל השבט מוסר כתב בספרו מדרש תלפיות, שהכיר בדורו אנשים מגולגלים מכל בע"ח טמאים וטהורים או מגויים והם עזי פנים ומזיקים לבריות, ומסיים דעלו לבו שמתקרב הגלות אל תיקונו, במה שזוכים לתקן נפשם ומתקרבת ביאת הגואל וכמה פירש מאמר חז"ל בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי, שבסוף הגלות יתקנו ויזכו המגולגלים בבע"ח להתגלגל בצורות אדם והם יהיו עזי פנים לכן, "חוצפא יסגי".

גלגול בצומח ודומם

המדבר להי"ר מתגלגל באבן דומם (האריז"ל), ומספר רח"ו כמה פעמים הייתי הולך עם מורי ז"ל בשדה והיה אומר לי הנה איש אחד הנקרא בשם פלוני והוא צדיק ות"ח, לסיבת עון פלוני שעשה הוא עתה מתגלגל באבן זה או בצומח זה וכיו"ב, ומעולם לא הכיר בו מורי ז"ל והיינו חוקרים אחר הנפטר ההוא ומצינו דבריו כנים ואמתיים... ואין להאריך. בדברים אלו כי לא יכילים ספר.

פ"א בחודש כסלו — מספר ר' יהודה פתייה — באה אלי אשה זקנה בעלת הריחיים וא"ל כי בהיותה טוחנת חטים באשמורת הבוקר מצאה תמרה וברכה עליה בורא פרי האדמה! ואכלה התמר המשיכה בעבודתה. תוך כדי כך התנמנמה וראתה זקן א' שאמר לה, תודה לך שהצלתני מהצער שאני נתון בו אעפ"י שלא הצלתני לגמרי, ושאלה פתרון החלום; והענין מובן כי היה מגולגל בתמר זקן א', ועפ"י הברכה נתקן אך לא לגמרי ואלמלא היתה מברכת בורא פרי העץ אפשר שהיה מתקן לגמרי".

ודע לך שאין מעין או בור או מקוה מים ונהר שאין שם כמה וכמה מגולגלים לאין קץ ואין מספר, לכן אין ראוי לאדם להניח פיו על הסילון לשתות, רק יקח בידיו, כי יוכל אחד מהם להתגלגל בו וכו', לכן ראוי לאדם ליזהר מאוד בברכותיו כששותה מים מהמעיין הלואי ויוכל לינצל וכו', ידע כי המים אחר שהביאו אותם מהמעיין לבית אין שום חשש כלל ועכ"ז טוב לשפוך מעט מימיו קודם שישתה אפילו בביתו (חסד לאברהם).

כאן המקום להביא כי הדיבוק שהיה בזמן החפץ־חיים סיפר שבתחלה היה במים ומשם נכנס לגוף. הנערה, כאשר שאל אותו אבי הנערה, מה חטאה בתי שנכנסת בגופה, ענה הדיבוק: נערה כזאת, כשהיא שותה מים עליה לברך עליהם, אילו היתה מברכת לא הייתי יכול ליכנס בה...

ילד המגיד בע"פ ש"ס וראשונים

מענין הגלגול הוא נשמות המתגלגלות לעולם ומשוטטות בו ולפעמים נכנסים בגופות אנשים או בעלי חיים או בדומם, וכמו שהאריך בזה הרה"ק ר"א ראטה בספרו שומר אמונים מאמר עניני גלגולים, וכן הגרי"י קניבסקי בספרו חיי עולם. מאמר מאלף נכתב לאחרונה ע"ג העתון ע"י אחד הסופרים הנכבדים בנושא מעין זה. להשלמת הדברים, נביא את דברי הרשב"א בתשובותיו: דיש אנשים שמתוך המקרה שרה בהם — "רוח" וידבר ויזו יע צעינים כמי שכפאם שד ומאלו ראיתי אנשים נאמנים מגידים מפיהם לאותי דברים גדולים, ובעיר "לארדה" היה קטן אחד שאינו יודע ספר והיה אומר כמה מזמורים וכמה דברים... ואחר אמר להם לעשות לו רפואה וכתבו מפיו אחת ונתרפא.

ידוע ומפורסם בשער בת רבים ספורו של הילד הקט, שהתרחש לפני כשלושים שנה. היה זה כשהאוטוס רק בשנים, שזה עתה למד לדבר כדבע', החל שופע בעל־פה מאמרי חז"ל ודברי תורה. דפי גמרא ומאמרי הזוהה"ק ודברי הראשונים קלחו מפיו ללא מעצור לתדהמת כל הסובבים אותו, הוא הובא לפני הרה"ק מהרי"א מבעלזא זיע"א שעשה מה שעשה, לכשיצא הילד את חדרו נסתתמו מעיינותיו ושב להיות כאחד האדם.

מכבי משפחתו של הילד — שהוא כיום כבר בעל בעמיו ואב לילדים גדולים, שמענו שהאדמו"ר מבעלזא זיע"א צוה עליהם לבל יפרסמו דבר וחצי דבר מכל מה שהתרחש עם הילד, מסיבה זו אין גם ברצוננו לילך רכיל ולגלות סוד, ולכן אנו נמנעים מלהאריך יותר על המרה בענין זה.

אך נגלה את הגלוי מכבר ונצטט את דבריו של הגר"י קניבסקי זצ"ל בספרו "חיי עולם" (מהדורה שניה) פרק י"ב העוסק בענין הגלגולים שכתב כהקשר לזה: ופה באה"ק נתפרסם בשנת תשט"ו בילד בן ד' שנים שהיה מגיד על־פה בש"ס וראשו־נים ד"ל דברים שלא שמענו אנו בגלגול זה כלל.

באיזה גוף תקום הנשמה לתחיה

הנשמה אשר נתגלגלה כמה פעמים מגוף אל גוף, בעת שיעלה רצון מאת הבורא ית"ש ויגיע זמן התחיה האם יקומו כל הגופים או רק תתחבר לגוף אחד ובאיזה מהם, (נעינו בזה לבקשת מספר קוראים אשר ביקשו לברר דברי רבותינו בזה).

על חקירה זו כתב הצל"ח: חקירה גדולה ועמוקה קצר שכל האנושי להשיגה, ובאמת חקירה עתיקה היא ואף שימשה כאחת מהרכוחות אריסטו ומפרשי ספריו על ביטול אמונת הגלגול וכך טענו, היות שהאמונה אצלנו שבזמן תחית המתים תשובנה הנפשות אל תוך הגופים אשר עמדו בהם ויעמדו לדין ואם היתה מתגלגלת מגוף אל גוף לא ידענו בזמן התחיה לאיזה גוף מהגופים תתחבר... הרי כולם שוים בענין התחיה והדין, וא"א שתתחבר בכולם, והאברבנאל (תצא) דחה כל טענותיהם, על טענה זו כתב שראוי שנאמין שבעת התחיה תבואינה הנפשות בגופים הראשונים אשר ישבו בהם כי הדין הוא בעצם לנפש עם הגוף הראשון ודייק זאת מהפסוק (דניאל י"ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו וגו' שיקיצו הרבה מהמתים ולא כולם.

דרך אחרת בפתרון חקירה זו יש לו להרדב"ז בספרו מצודת דוד (מצוה קכ"ט) וכה הגדיר חקירה זו, בתחית המתים באיזה גוף תחזור הנשמה אם באותו גוף אשר זכה א"כ יש צעל בדבר שהרי המצוה שעשה בשאר הגופות מה תהא עליהם וא"ת באותן שלא זכה כ"ש דקשה טפי, תשובה לפי השכל, כי הנשמה תתחלק לניצוצות "יתחלק הוא ככל" כמו מדליק נר מנר וכל ניצוץ יכנס בגוף כפי מנין הגופות אשר נבנה לזאת הנשמה וכולם יקומו לזמן התחיה, וכל גוף יקבל הגמול כפי מעשיו וכל ניצוץ וניצוץ ירגיש בשכר ועונש המגיע לכל אחד ואחד... ובמדרש רות יש דרך אחרת בהתרת ספק זה... ומאמר המדרש קשה הציור ולא הבינותי אותו, ולא ידעתי אם ר' מנחם (הכוונה להרקאנטי א.ש.) שהעתיקו ירד לעומקו.

גם בספר מגיד מישרים להבית יוסף — מה שגילה לו המגיד השלוח לו מהשמים — עמד בחקירה זו והקשה דאם רק גוף האחרון יקום לתחיה הרי הגופים הראשונים גם קיימו מצות ומה יהא שכרן וביאר שם שכל הגופים יקומו וביאר שם ענין זה באופן אחר דשאר הגופים ימשכו אחר הגוף האחרון כבן הנמשך אחר האב והרוצה יעיין במקור הדברים (פר' מקץ).

ובאמת חקירה זו מבוארת בזוהה"ק (חיי שרה וכן בתיקוני זהר מ') א"ר חזקיה א"ת שכל הגופים שבעולם יקומו לתחיה ויתעוררו מעפר, יש לשאול אלו הגופים שניטעו בנשמה אחת — דהיינו שנשמה אחת נתגלגלה בכמה גופין — מה יהיה מהם, א"ר יוסי אלו הגופים שלא הצליחו — להשלים הנשמה — הרי הם כמו שלא היו, כמו שהם עץ יבש בעולם ההוא כך יהיו בתחית המתים ורק גוף האחרון שניטע והצליח וקיבל שורשיו הרוחניים כראוי הוא יקום לתחה"מ, א"ר יצחק עתיד הקב"ה להריק עליהם על אלו גופים — הקודמים לאחרון — רוחות אחרים ואם הם זוכים בהם יקומו בעולם כראוי ואם לא יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים (עפ"י פירוש הסולם ועיי' בזוה"ק דיש משפטים בענין גוף מי שמת בלא בנים ונתיבמה אשתו).

הצל"ח בברכות (נח:) תלה חקירה זו בברכה של הרואה קברי ישראל ולפי גירסה דידן כל הגופים יקומו ולגירסת הרי"ף בברכה רק גוף האחרון אשר בו נגמר תיקון הנשמה יקום, ומסיים דאם כל הגופים יקומו אלקי הרוחות יודע באיזה אופן תוכל הנשמה להשפיע לכמה גופים.

כל העם ישמעו ויקראו

על המשנה באבות פ"ב אף הוא ראה גולגלת אחת שצפה על פני המים אמר לה על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופון הקשו המפרשים הרי מעשים בכל יום כמה ורצחים שמתים על מטתם בידי שמים, פירש המדרש שמואל לר' שמואל אודיזא דהכוונה שאם לא בגלגול זה סופו שבגלגול אחר יושטף הרוצח על פני המים, הרי שפירש בזה פשוטה של משנה, ואף שהתוי"ט שם מאן בזה הפרוש שלא יתכן לפרש בסוד הגלגול שהוא מהדברים הנעלמים ולא היה רבינו הקדוש שונה זאת במשנה צ"ל שכוונתו שבמשניות לא מצינו דברים כגון דא וכמו שסיים דכמו שאין מקרא יוצא מידי פשוטו כך אין המשנה יוצאת מידי משמעה המובן לכל והדברים מוכרחים שלא יסותר דברי עצמו בהסכמתו לספר עמק המלך המובאים להלן.

הרלב"ח הורה לשואל שאין ראוי לדרוש אמונת הגלגול ברבים, אולם העמק המלך האריך להוכיח דאדרבה צריך לפרסם זאת ברבים, התוספות יום טוב בהסכמתו לספר עמק המלך כתב: אף שהר־לב"ח אוסר לדרוש ברבים אך ראיתי להאברבנאל שהרבה מהפילוסופים הקדמונים המציאו ענין גלגול עפ"י חקירתם הטבעית י"ל שאינו בכלל שאר סודות הקבלה ומותר לגלותם ברבים וכו' וכל העם ישמעו ויקראו ולא יזידון עוד, בהקדמה לספר גלגולי נשמות של הרמ"ע מפאנו כתב המהר"ל בן האדמו"ר מאזידיטשוב דנראה שהסכימו כל חכמי ישראל שיש לפרסם זאת ברבים וכמו שפרסמו זאת כולם בספריהם, וכן עד הדור האחרון כתבו בזה הקדוש בעל ה"שומר אמונים" ומרן הגר"י קניבסקי בספרו "חיי עולם" וכן הוא אשר נודע לכל ענין הגלגול.

חוקרים מודרניים מכירים בעובדות קיומו של גלגול

החוקרים מודים שישנם היום עובדות — גם אם אין לזה הסבר מדעי המוכיחות את האמונה בהשארת הנפש. רבים מההפנטים טוענים שב־כולתם ע"י הפנוט להחזיר את האדם לגלגולו הקודם, ג'ו קיטון אחד מבני הסמכא הגדולים בבריטניה העוסקים בטכניקת ההחזרה באמצעות הפנוט, טוען שכבר גרם ל־9000 איש במשך 25 שנה לחזור לחייהם הקודמים.

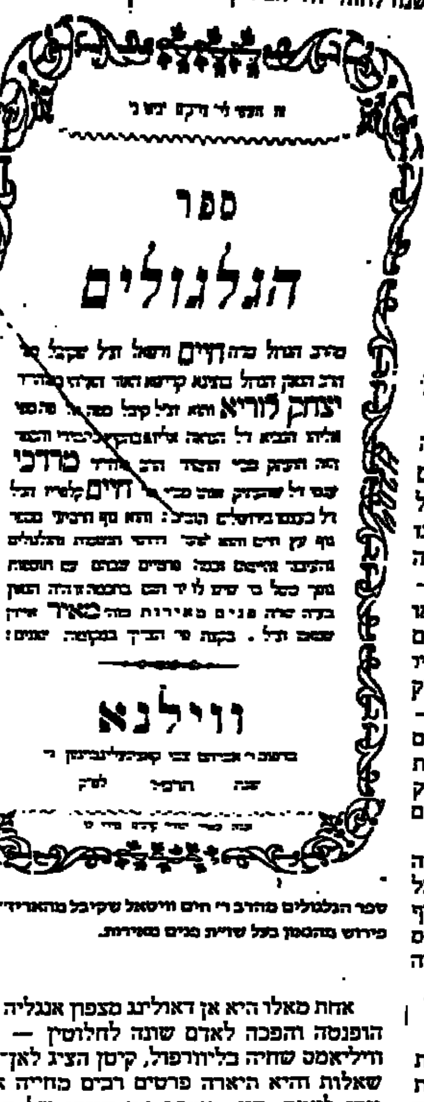

ספר הגלגולים מהרב ר' חיים ויטאל שקיבל מהאריז"ל עם פירוש מהכמוך בכל שורית פנים מאירות.

אחת מאלו היא אן דאולינג מצפון אנגליה אשר הופנטה והפכה לאדם שונה לחלוטין — שרה ויליאמס שחיה בליוורפול, קיטון הציג לאן־שרה שאלות והיא תיארה פרטים רבים מחייה אותם ניתן לאמת, היא תיארה את חנותו של הרוקח סמוך לביתה ברחוב ואשר אן דאולינג טוענת שכיום בהקיץ אין היא מכירה כלל, לדבריה שם החנות סאמסונס ועפ"י מדריכי שמות רחובות מאותה תקופה מתברר כי אכן היתה קיימת חנות כזו בין השנים 1839־1848, כמו כן זכרה את ביקורה של המלכה ויקטוריה, ואף ציינה כי המלכה שטה בספינה ששמה היה "הפיה", אף שלא היה זה שם היאכטה המלכותית התברר מתוך ארכיונים של עתונים מקומיים כי המלכה ערכה את סיורה בספינה ששמה "הפיה"...

עולם המדע אינו יכול לכפור בעובדות האספות במכונים לפארא־פסיכולוגיה הפזורים, בעולם על אף שאין לזה הסבר מדעי, גם בענין הגלגול ישנם עובדות רבות אשר נבדקו ואומתו ע"י חוקרים.

דוגמא אחת מני רבות, בעיר סנטוריאול הקנדית, טוען ילד, ללא הרף כי השם ג'ורג' אותו העניקו לו הוריו אינו שמו האמיתי, וכי שמו האמיתי הוא ג'ק תושב עיירה סביבת סידני בדרום האוסטרליה... הוריו שהפלאו לשמע דבריו החוזרים ונשנים החליטו לפנות אל המכון לפארא־פסיכולוגיה במדינתם.

אחד החוקרים החליט לא להתעצל וטס עמו את הילד, חצה יבשות האוקיאנוסים כשמטרת נסיעתו היא אותה עיירה אוסטרלית עליה מספר הילד. להדהמתו, מיד בהגיעם לעיירה, החל הילד מהלך ברחובותיה כמקן ורגיל, ומתעקש הוא להר־אות למלוהו את הבית בו גר, הם מגיעים לבנין עולים לקומה שניה, הילד נוקש בדלת ובפתח מופיע המשרת, הילד הקנדי קורא לו מיד בשמו,

נשמות הצדיקים מתגלגלים בדגים ★ מים מקום שבו מתאספים נשמות וגילגולים הנזהר בברכה ינצל מן הגלגול ★ סיפורים מופלאים על גלגולי נשמות

ובהתלהבות מספר לחוקר כי בעבר היה בעליה של דירה זו, כדי להוכיח לסובבים כי אכן אין הוא הוזה בדמיונות, מבקש הילד לשבור חלק מקיר הפרוזדור, ולהוציא משם את מטבעות הזהב אותן טמן שם לפני עשרות בשנים...

רק לאחרונה זעקה כותרת בעיתונות. "מקרה של גלגול נשמות נתגלה בעיירה באוקלהומה": "מאז החל ג'רמי אנדרסון הקטן לדבר, הוא השמיע דברים מוזרים, שהפתיעו והדאיגו את הוריו. "שמי ג'ימי, לא ג'רמי", היה טוען, פעם הצביע על גבו ואמר לאמו: "כואב לי כאן. מאז שהמשאית דרסה אותי".

בהיותו בן 5, הודיע ג'רמי לסבתו כי "פעם הייתי מת, אבל נולדתי מחדש".

אביו, רון אנדרסון, תושב העיר ווקומיס שב־אוקלהומה, החל לדאוג. לפני עשר שנים נפגע אחיו החורג, ג'ימי האוזר, בתאונה. הוא נפגע קשה בחזה ובגב, ומת בדרך לבית־החולים. בן 15 היה במותו.

"כנראה שג'ימי שמע אותי מדבר על התאונה", אמר אנדרסון לאשתו. אך כאשר ניסה לחקור בעדינות את בנו, הכיש בו הבן בתהיה: "לא שמעתי דבר. אני ג'ימי. ג'ימי".

אנדרסון, על אף שנהג לזלזל בפאראפסיכולו־גיה, החליט לבסוף לפנות למכון לחקר תופעות על טבעיות, הלבקש כי ג'ימי ייבדק בו.

מנהל המכון, הד"ר ה.נ. באנרג'י, הציע כי ג'ימי יוסע לעיירה שבה גדלו אביו ואחיו החורג. ג'ימי...

המשך בעמוד ט"ז

מחול לך מחול לך

בירושלים התפרסם סיפור על גלגול של אחד מתושבי ירושלים בכלב. גופא דעובדא כך הוי, הרב ר' יהודה כהן מבני ירושלים של מעלה המכונה ר' יודל "ווערקער" — המעורר. על שום שדרכו היה להעיר באשמורת הבוקר את תושבי מקום מגוריו והסביבה לשפוך שיח ולהפיל תחנה והיה יוצא לרחוב וזועק: "הוי"ב קומו לעבודת הבורא, בתחלה במקום מגוריו בשכונת קטמון ואח"כ בשכונת מאה שערים והסביבה.

כאחד הימים — בזמן מגוריו בשכונת קטמון — החל ליטפל אליו כלב שחור והיה רץ אחריו לכל מקום אשר היה הולך. והיה נובח אליו, משראה שהכלב מתמיד בזה יום יום ואין זה סתם כלב הנטפל באופן מקרי החל לחשוב שודאי דברים בגו... נכנס אל אחד מגדולי ירושלים וסיפר לו את המעשה המוזר, הורה לו הרב הנ"ל כי בשעה שיבא הכלב ליטפל אליו ולרוץ אחריו, יאמר לו "מחול לך מחול לך", ואכן כך עשה כאשר שוב נטפל אליו הכלב כמנהגו כתמיד הסתובב אל פניו ואמר לו, 'מחול לך מחול לך' ומיד בו במקום נתפגר הכלב...

סיפור זה אירע לפני קרוב ל־40 שנה והתפרסם בזמנו בפי כל, ההשערה שרווחה אז היתה שהיה זה גלגול של אחד מתושבי השכונה — שנפטר לפני זמן קצר — שקריאותיו הטהורות של ר' יודל היו מפריעות לו והיה מתנכל לו ובאחד הימים אף שפך על ראשו דלי מלא מים, ואחר שמחל לו ר' יודל באה נפשו על תיקונה...

את הסיפור שמענו מבני המשפחה שהוסיפו שכאשר ניסה מישהו לספר זאת בנוכחותו של ר' יודל היה מיד מהסה אותו.

המודיע הצעיר

פרשת ויקהל־פקודי

גליון 108

בינים

כָּךְ סִפְּרָה לִי, יְדִידָה, מוֹרָה בְּשִׁעוּרֵי עֶרֶב לִמְבֻגָּרִים: "שָׁנִים רַבּוֹת הָיִיתִי מוֹרָה בְּבֵית סֵפֶר, לִילָדִים בְּכִתּוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת. קָשֶׁה לְתָאֵר אֶת הַהֶבְדֵּל, בֵּין קְלִיטָה וּתְפִיסָה שֶׁל יֶלֶד, לְאֵלּוּ שֶׁל הַמְּבֻגָּר! חֹמֶר שֶׁהִסְבַּרְתִּי לִילָדִים בְּמֶשֶׁךְ שְׁלֹשֶׁת רִבְעֵי שָׁעָה, לוֹקֵחַ לִי כְּעֵת לְפָחוֹת שְׁעָתַיִם. הַיְלָדִים מְבִינִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מַהֵר, הַמֹּחַ שֶׁלָּהֶם קוֹלֵט וְתוֹפֵס. גַּם זִכְרוֹנָם חָזָק יוֹתֵר. כָּל כָּךְ חֲבָל שֶׁהֵם לֹא מַסְפִּיק רוֹצִים! הַמְּבֻגָּרִים, לְעֻמָּתָם, רוֹצִים מְאֹד. שָׂמִים אָזְנָם כַּאֲפַרְכֶּסֶת. אֲבָל קָשֶׁה לָהֶם הַרְבֵּה יוֹתֵר". דְּבָרֶיהָ הִזְכִּירוּ לִי אֶת מַאֲמַר חַזַ"ל: הַלּוֹמֵד יֶלֶד לְמָה הוּא דוֹמֶה? — לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל נְיָר חָדָשׁ. הַלּוֹמֵד זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמֶה? — לִדְיוֹ כְּתוּבָה עַל נְיָר מָחוּק.

הַמֹּחַ שֶׁלָּהֶם צָעִיר וְרַעֲנָן. לִבְּכֶם פָּתוּחַ. עֲדַיִן לֹא עָבְרוּ עֲלֵיכֶם חַיִּים מְלֵאֵי טְרָדוֹת וּדְאָגוֹת. אַתֶּם מְסֻגָּלִים לִלְמֹד הֵיטֵב וּמַהֵר. נַצְּלוּ זֹאת! אַחַר כָּךְ זֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר קָשֶׁה! נָכוֹן, עִם רָצוֹן וְהַתְמָדָה אֶפְשָׁר תָּמִיד לְהַצְלִיחַ, אַךְ לָמָּה לְהַזְנִיחַ אֶת הַשָּׁנִים הַפּוֹרִיּוֹת?

עַד כָּאן בֵּינְתַיִם,
חני

קוראת לאמא!

עצות ומלח

לכבוד חני!
אני ילדה בת שבע, והרבה פעמים מתי שאני רוצה לספר לאמא שלי סיפורים, אז אני צריכה לקרוא לאמא שלי הרבה פעמים עד שהיא עונה לי, וזה מאד מרגיז אותי.
משרה גליקזון

שלום לך, שרה!

הנה, אנחנו עונים לך עוד לפני שהגיע תורך, כדי שלא תרגישי שוב שאת מתרגזת.

שרה, חשבת פעם למה אמא אינה עונה לך מיד כשאת קוראת לה? יתכן שאמא עסוקה. מטפלת באח קטן, או מדברת בטלפון. אולי מכינה משהו לצהריים, ואולי תולה כביסה. לאמא קשה לענות כשהיא באמצע עבודה. לכן, לפני שאת קוראת — נסי לשים לב: האם אמא פנויה כעת? האם היא יכולה לענות לי?

הסיפורים שלך חשובים לאמא מאד, ודווקא לכן היא רוצה לשמוע אותם בסבלנות ובראש שקט. משום כך אינה עונה לך מיד, היא מחכה לרגעים שבהם תוכל להתפנות אליך לגמרי.

יחד עם כל זה, יכול להיות שאמא פשוט לא שמה לב. אולי לא חשבה שמשנה לך מתי היא מגיבה לקריאה. אם תאמרי לה יפה ובעדינות, בשעה שהיא רגועה ואינה טרודה, שהדבר גורם לך להרגשה לא טובה — היא בודאי תשתדל לענות לך קודם.

ועוד שאלונת לסיום: שמת פעם לב, שרה, כמה זמן עובר מאז שאמא קוראת לך, עד שאת עונה?

בברכה, חני.

למיפאיות מכתה ח' — לצערנו, לא קיבלתי את מכתבכן הראשון בדבר הגנבות, ועל כן לא אוכל להשיב עליו. בכלליות, רצוי תמיד לערב בבעיות כאלו הורים או מורים.

לא הַמִּדְרָשׁ עִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה

ספור

צִיפִּי וּשְׁלוֹמִית בָּאוּ מִבֵּית הַסֵּפֶר בְּהִתְלַהֲבוּת מְרֻבָּה. "אִמָּא, יֵשׁ בְּבֵית סֵפֶר מִבְצָע חָדָשׁ: מִבְצָע וַתְּרָנוּת" בִּשְּׂרוּ הַשְּׁתַּיִם. — "מָה אוֹמֵר הַמִּבְצָע הַזֶּה?" הִתְעַנְיְנָה אִמָּא. "יֵצֵא עִתּוֹן, וְיִהְיֶה הִמְנוֹן וְסִסְמָה, וְתַעֲרוּכָה שֶׁל כָּל הַכִּתּוֹת, וְעוֹד דְּבָרִים," הִסְבִּירוּ הַיְלָדוֹת. "אֵילוּ עוֹד דְּבָרִים?" שָׁאֲלָה אִמָּא. "כָּל מִינֵי פְּעִילֻיּוֹת", עָנוּ. "וְלֹא אָמְרוּ לָכֶם שֶׁבְּמִסְגֶּרֶת הַמִּבְצָע צָרִיךְ, קֹדֶם כֹּל, לְוַתֵּר?" שָׁאֲלָה אִמָּא. לְרֶגַע הָיוּ הַיְלָדוֹת נְבוֹכוֹת. אַחַר כָּךְ אָמְרָה צִיפִּי: "כֵּן, נוּ, בֶּטַח! הֲרֵי בִּשְׁבִיל זֶה עוֹשִׂים אֶת הַמִּבְצָע!" אִמָּא חִיְּכָה: "אַתְּ זוֹכֶרֶת שֶׁשָּׁאַלְתְּ אוֹתִי הַשָּׁבוּעַ מַה פֵּרוּשׁ הָאִמְרָה שֶׁלִּפְעָמִים מֵרֹב עֵצִים לֹא רוֹאִים אֶת הַיַּעַר? הִנֵּה לָךְ דֻּגְמָה. לִפְעָמִים מֵרֹב פְּעִילֻיּוֹת שׁוֹכְחִים אֶת הָעִקָּר. בְּמִבְצָע וַתְּרָנוּת צָרִיךְ קֹדֶם כֹּל לְוַתֵּר!"

לִשְׁלוֹמִית הָיָה רַעְיוֹן נִפְלָא. "הַמּוֹרָה סִפְּרָה לָנוּ הַיּוֹם עַל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁבְּבֵיתוֹ יֵשׁ שֶׁלֶט: "בַּבַּיִת הַזֶּה כֻּלָּם מֻתָּרִים לְכֻלָּם". אוּלַי נָכִין גַּם לַחֲדַר הַיְלָדִים שֶׁלָּנוּ כְּרָזָה כָּזוֹ?" צִיפִּי קָפְצָה מַמָּשׁ מֵהִתְלַהֲבוּת: "זֶה פָּשׁוּט רַעְיוֹן מַקְסִים, צִיפִּי. נָכוֹן אִמָּא?"

אַךְ אִמָּא לֹא כָּל כָּךְ הִקְסְמָה. "אֵינֶנִּי יוֹדַעַת מַה כָּל כָּךְ מַקְסִים. בַּזְּמַן הָאַחֲרוֹן יֵשׁ לִי הַרְגָּשָׁה שֶׁבָּתֵּי הַסֵּפֶר הוֹלְכִים וְנַעֲשִׂים דּוֹמִים לְקַיְטָנוֹת. וְעַכְשָׁיו מִתְחַשֵּׁק לָכֶן לַעֲשׂוֹת גַּם מִן הַבַּיִת קַיְטָנָה?" צִיפִּי וּשְׁלוֹמִית לֹא הֵבִינוּ. "לָמָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ שֶׁלֶט כָּל כָּךְ יָפֶה? תָּמִיד נִסְתַּכֵּל בּוֹ וְנִזְכֹּר שֶׁצָּרִיךְ לְוַתֵּר", הִסְבִּירָה. "אִם אַתֶּן רוֹצוֹת — אַתֶּן יְכוֹלוֹת לְהָכִין אֶת הַכְּרָזָה וְלִתְלוֹתָהּ, אֵין לִי הִתְנַגְּדוּת. רַק אָמַרְתִּי שֶׁאֵינֶנִּי מִשְׁתַּכְנַעַת כָּל כָּךְ בָּרַעְיוֹן הַזֶּה. אֲבָל אַתֶּן יְכוֹלוֹת בְּהֶחְלֵט לְהָכִין", הִרְשְׁתָה אִמָּא.

צִיפִּי וּשְׁלוֹמִית נִכְנְסוּ לַחֲדַר הַיְלָדִים מְלֵאוֹת הִתְלַהֲבוּת. הֵן הוֹצִיאוּ מֵהַמְּגֵרָה דַּפֵּי צִיּוּר פְּשׁוּטִים, וְהִתְחִילוּ בְּתִכְנוּן הַכְּרָזָה. נִשְׁמַע צִלְצוּל בַּדֶּלֶת. אִמָּא בִּקְּשָׁה מֵהֶן לָגֶשֶׁת לִפְתֹּחַ, אַךְ הֵן הָיוּ כָּל כָּךְ עֲסוּקוֹת עַד שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ אֶת בַּקָּשָׁתָהּ. הִיא פָּתְחָה בְּעַצְמָהּ אֶת הַדֶּלֶת; הָיוּ אֵלּוּ מוֹטִי וּמְנַחֵם שֶׁהִגִּיעוּ מִן הַ"חֵדֶר". הֵם נִכְנְסוּ מְלֵאֵי מֶרֶץ, כְּדַרְכָּם. מוֹטִי נִכְנַס לַחֲדַר הַיְלָדִים. "אוּף, אַל תַּפְרִיעַ לָנוּ פֹּה! תְּשַׂחֵק בְּמָקוֹם אַחֵר!" אָמְרָה מִיָּד צִיפִּי. "לָמָּה?" שָׁאַל הַקָּטָן בִּפְשְׁטוּת. "לָמָּה! אַתָּה לֹא רוֹאֶה שֶׁאֲנַחְנוּ עוֹשׂוֹת מַשֶּׁהוּ?", נִסָּה מוֹטִי לְהִתְוַכֵּחַ. "אָז תַּעֲשֶׂה אֶת זֶה בְּמָקוֹם אַחֵר! יֵשׁ לָנוּ מִבְצָע וַאֲנַחְנוּ עֲסוּקוֹת כָּאן!" פָּסְקוּ הַשְּׁתַּיִם. מוֹטִי הִתְחִיל לִבְכּוֹת. "אִמָּ־א! אִמָּ־א! הֵן לֹא מַרְשׁוֹת לִי לְשַׂחֵק כָּאן!" הִתְלוֹנֵן. "בַּבַּיִת הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר לַיְלָדִים!" רָטְנָה צִיפִּי. "טוֹב, תְּשַׂחֵק כְּבָר כָּאן, אֲבָל בְּשֶׁקֶט וְשֶׁלֹּא תַּפְרִיעַ".

"תּוֹצִיאִי אֶת הַלּוֹרְדִים שֶׁלָּךְ", אָמְרָה שְׁלוֹמִית, "נַתְחִיל לִכְתֹּב אֶת הָאוֹתִיּוֹת". — "מָה פִּתְאֹם בְּשֶׁלִּי?" רָטְנָה צִיפִּי. "כִּי שֶׁלִּי חֲדָשִׁים, חֲבָל לִי עֲלֵיהֶם", הִסְבִּירָה שְׁלוֹמִית. "אָז מָה? לָכֵן צְרִיכִים שֶׁלִּי לְהִשְׁתַּפְשֵׁף עוֹד יוֹתֵר?" שָׁאֲלָה צִיפִּי. הַוִּכּוּחַ הִתְמַשֵּׁךְ וְהִתְרַחֵב לִדְבָרִים נוֹסָפִים: צֶבַע הַבְּרִיסְטוֹל, גֹּדֶל הָאוֹתִיּוֹת, סוּג הַפְּרָחִים שֶׁיְּקַשְּׁטוּ אֶת הָאוֹתִיּוֹת, הַצִּיּוּר הַמַּתְאִים. לְכָל אַחַת הָיְתָה דֵּעָה אַחֶרֶת, וְכָל אַחַת הָיְתָה בְּטוּחָה שֶׁהַשְּׁנִיָּה צְרִיכָה לְקַבֵּל אֶת דַּעְתָּהּ. "אַתְּ יוֹדַעַת מָה? נָכִין שְׁנֵי שְׁלָטִים", הִצִּיעָה לְבַסּוֹף שְׁלוֹמִית. "הוֹ, טוֹב מְאֹד, כָּךְ לֹא תִּהְיֶינָה מְרִיבוֹת", שָׂמְחָה צִיפִּי. בְּרֶגַע זֶה הִתְחַלְּקָה הַמְּלָאכָה לִשְׁנַיִם: כָּל אַחַת עִם הַצִּיּוּד הַמָּלֵא שֶׁלָּהּ, עוֹסֶקֶת בַּכְּרָזָה שֶׁלָּהּ בִּלְבַד. אִמָּא גִּלְּתָה זֹאת כְּשֶׁנִּכְנְסָה לַחֶדֶר. "מָה קָרָה? לָמָּה שְׁתֵּי כְּרָזוֹת?" שָׁאֲלָה. "כָּךְ יוֹתֵר טוֹב וְאֵין מְרִיבוֹת, וְכָל אַחַת מִשְׁתַּמֶּשֶׁת רַק בַּדְּבָרִים שֶׁלָּהּ". אִמָּא לֹא יָכְלָה לְהַסְתִּיר אֶת חִיּוּכָהּ, וְשָׁאֲלָה: "וְאַתֶּן זוֹכְרוֹת מַה לִּכְתֹּב בַּשֶּׁלֶט?" — "בֶּטַח, בַּבַּיִת הַזֶּה כֻּלָּם מֻתָּרִים לְכֻלָּם", עָנוּ שְׁתֵּיהֶן יַחַד...

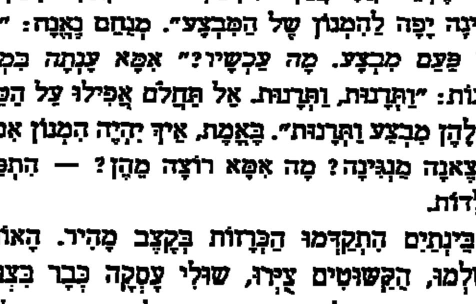

"שְׁלוֹמִית, אֵיפֹה הַטֵּיפּ?" שָׁאַל מְנַחֵם אֶת אֲחוֹתוֹ. "הוּא אֶצְלֵנוּ, אֲבָל אֲנַחְנוּ מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בּוֹ. אֲנַחְנוּ מְחַפְּשׂוֹת מַנְגִּינָה יָפָה לַהִמְנוֹן שֶׁל הַמִּבְצָע". מְנַחֵם נֶאֱנַח: "הוֹי, עוֹד פַּעַם מִבְצָע. מָה עַכְשָׁיו?" אִמָּא עָנְתָה בִּמְקוֹם הַבָּנוֹת: "וַתְּרָנוּת, וַתְּרָנוּת. אַל תַּחֲלֹם אֲפִילוּ עַל הַטֵּייפּ, יֵשׁ לָהֶן מִבְצָע וַתְּרָנוּת". בֶּאֱמֶת, אֵיךְ יִהְיֶה הַמְנוֹן אִם לֹא תִּמְצֶאנָה מַנְגִּינָה? מָה אִמָּא רוֹצָה מֵהֶן? — הִתְפַּלְּאוּ הַיְלָדוֹת.

בֵּינְתַיִם הִתְקַדְּמוּ הַכְּרָזוֹת בְּקֶצֶב מָהִיר. הָאוֹתִיּוֹת הֻשְׁלְמוּ, הַקִּשּׁוּטִים צֻיְּרוּ, שׁוּלִי עָסְקָה כְּבָר בִּצְבִיעַת הַמִּסְגֶּרֶת. "יָצָא לָךְ נֶחְמָד", אָמְרָה לָהּ צִיפִּי, "אֲבָל שֶׁלִּי יוֹתֵר סַסְגּוֹנִי". — "הָעִקָּר זוֹ לֹא הַסַּסְגּוֹנִיּוּת, שֶׁלָּךְ רוֹעֵשׁ וְשֶׁלִּי עָדִין". — "מְשַׁעֲמֵם זֶה לֹא נִקְרָא עָדִין". — "וּמְקֻשְׁקָשׁ זֶה לֹא נִקְרָא מְגֻוָּן". — "וְאֶצְלֵךְ אֲפִילוּ הָאוֹתִיּוֹת סְתָם פְּשׁוּטוֹת". "וְשֶׁלָּךְ קְצָת עֲקֻמּוֹת".

"וְאַתְּ"--- "וְשֶׁלָּךְ"--- "וּבִכְלָל"--- אַתֶּם מַכִּירִים אֶת הַהֶמְשֵׁךְ, נָכוֹן? הַקּוֹלוֹת עָבְרוּ לְטוֹנִים גְּבוֹהִים מְאֹד. מְנַחֵם צָחַק לְעַצְמוֹ וְהֵצִיץ מֵעֵבֶר לַדֶּלֶת: "אוּלַי זֶה יִהְיֶה הַהִמְנוֹן שֶׁלָּכֶן?" הֵן לֹא עָנוּ, לֹא מִשַּׁעֲמֵי אִפּוּק, אֶלָּא קוֹלוֹ כְּלָל לֹא נִשְׁמַע בְּתוֹךְ הַצְּעָקוֹת. שְׁלוֹמִית נָטְלָה לְיָדָהּ אֶת הַכְּרָזָה הַמּוּכָנָה שֶׁלָּהּ. "בְּסֵדֶר, תַּחְשְׁבִי מַה שֶּׁאַתְּ רוֹצָה וְתֶהֱנִי", הוֹדִיעָה בְּקוֹל חֲגִיגִי לְהַפְלִיא, כְּאִלּוּ הָיְתָה זוֹ אֲדִיבוּת מֻפְלֶגֶת — הָעֻבְדָּה שֶׁהִיא מַרְשָׁה לַאֲחוֹתָהּ לַחְשֹׁב מַה שֶּׁהִיא רוֹצָה.

הִיא נִגְּשָׁה לַוָּו שֶׁהָיָה תָּקוּעַ בַּקִּיר. וְתָלְתָה עָלָיו אֶת הַשֶּׁלֶט שֶׁלָּהּ. אַךְ עוֹד לִפְנֵי שֶׁהִסְפִּיקָה לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, קָפְצָה צִיפִּי בְּכַעַס רַב: "מָה? אַתְּ לֹא מִתְבַּיֶּשֶׁת? מָה פִּתְאֹם שֶׁהַוָּו הַזֶּה יִהְיֶה לָךְ? וְאֵיפֹה אֲנִי אֶתְלֶה?" "אַתְּ תִּתְלִי שָׁם בַּצַּד", אָמְרָה שְׁלוֹמִית. — "בֶּטַח, שֶׁאַף אֶחָד לֹא יִרְאֶה אֶת זֶה בִּכְלָל?" — "זוֹ הַבְּעָיָה שֶׁלָּךְ! אֲנִי תָּפַסְתִּי רִאשׁוֹנָה". — "אַתְּ פָּשׁוּט יוֹדַעַת שֶׁהַשֶּׁלֶט שֶׁלִּי יָפֶה יוֹתֵר, לָכֵן אַתְּ רוֹצָה שֶׁהוּא יִהְיֶה דַּוְקָא בַּצַּד. נָכוֹן? אֲבָל אֲנִי לֹא מוּכָנָה! הַוָּו הַזֶּה קָרוֹב יוֹתֵר לַמִּטָּה שֶׁלִּי, וְלָכֵן מַגִּיעַ לִי לִתְלוֹת עָלָיו". — "שְׁטֻיּוֹת, זֶה בִּכְלָל לֹא קָשׁוּר לַמִּטּוֹת".

צִיפִּי חָדְלָה לְהִתְוַכֵּחַ וּפָשׁוּט נִגְּשָׁה אֶל הַוָּו וְהוֹרִידָה אֶת הַכְּרָזָה שֶׁל שְׁלוֹמִית. "אֵיךְ אַתְּ מֵעֵזָּה?" כָּעֲסָה שְׁלוֹמִית. הִיא חָסְמָה בְּיָדֶיהָ אֶת הַוָּו, כְּדֵי שֶׁצִּיפִּי לֹא תַּגִּיעַ אֵלָיו. אֲבָל צִיפִּי נִסְּתָה בְּכָל זֹאת. שְׁלוֹמִית אָחֲזָה בַּכְּרָזָה שֶׁל צִיפִּי. "אַתְּ לֹא תִּתְלִי אֶת זֶה כָּאן!" אָמְרָה. "וְאַתְּ לֹא תִּתְלִי אֶת זֶה כָּאן!" אָחֲזָה גַּם צִיפִּי בַּכְּרָזָה שֶׁל שְׁלוֹמִית.

לֹא הִצְלַחְנוּ בְּדִיּוּק לִרְאוֹת מַה קָּרָה בָּרֶגַע הַבָּא, אֲבָל בְּצוּרָה כָּל שֶׁהִיא נִקְרְעוּ שְׁתֵּי הַכְּרָזוֹת. שָׁוֶה בְּשָׁוֶה. בְּלִי שׁוּם אַפְלָיוֹת, נוֹצַר קֶרַע אָרֹךְ וּמְכֹעָר לְאֹרֶךְ הָאוֹתִיּוֹת.

וּבְכָל זֹאת, מִי שֶׁיִּתְאַמֵּץ — עֲדַיִן יַצְלִיחַ לִקְרֹא אֶת הָאוֹתִיּוֹת:

"בַּבַּיִת הַזֶּה כֻּלָּם מֻתָּרִים לְכֻלָּם".

הַאֻמְנָם?

מַה בַּפָּרָשָׁה?

בִּנְיָמִין גִּלָּה שֶׁחֲבֵרוֹ יוֹסִי זָקוּק לְעֶזְרָה בְּלִמּוּדִים. "אֲנִי אַסְבִּיר לְךָ, אֶלְמַד אִתְּךָ לִבְחִינוֹת, אֲשַׁנֵּן אִתְּךָ אֶת הַחֹמֶר בַּהַפְסָקוֹת", הִבְטִיחַ בִּנְיָמִין. הָיוּ לוֹ רְצוֹנוֹת כָּל כָּךְ טוֹבִים! אֲבָל אַחַר כָּךְ, לָמַד עִם יוֹסִי פַּעַם אוֹ פַּעֲמַיִם, וְזֶה הַכֹּל. זֶה נִמְאַס לוֹ.

זֶה מַה שֶּׁקּוֹרֶה לָנוּ פְּעָמִים רַבּוֹת: אָנוּ מְלֵאִים בְּכַוָּנוֹת טוֹבוֹת וּבִרְצוֹנוֹת יָפִים, אֲבָל, מַה יּוֹצֵא מֵהֶם לְמַעֲשֶׂה? מְעַט. הַדֶּרֶךְ מֵהַכַּוָּנָה לְמַעֲשֶׂה הִיא אֲרֻכָּה, אֲרֻכָּה יוֹתֵר מִשֶּׁחוֹשְׁבִים. לָכֵן מְצַיֶּנֶת הַתּוֹרָה וְאוֹמֶרֶת לָנוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: "וַיָּבֹאוּ כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ, וְכֹל אֲשֶׁר נָדְבָה רוּחוֹ אֹתוֹ, הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת ד' לִמְלֶאכֶת אֹהֶל מוֹעֵד".

ויקהל פקודי

כַּאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּרוּמוֹת לַמִּשְׁכָּן, הֵם לֹא הִסְתַּפְּקוּ בְּרָצוֹן הַטּוֹב. "כָּל אִישׁ אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ" — כָּל אֵלּוּ שֶׁרָצוּ, "הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת ה'" — גַּם קִיְּמוּ אֶת רְצוֹנָם, וְלֹא הִסְתַּפְּקוּ בְּמַחֲשָׁבוֹת.

לֹא רַק שֶׁהֵבִיאוּ אֶת הַתְּרוּמָה, אֶלָּא גַּם בָּהּ לֹא הִסְתַּפְּקוּ. "אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת תְּרוּמַת ד'" — גַּם אֶת הַלֵּב עַצְמוֹ הֵבִיאוּ תְּרוּמָה לַד'. רַחֲמָנָא לִבָּא בָּעֵי, הַקָּבָּ"ה רוֹצֶה בְּעִקָּר אֶת הַלֵּב.

רַק מֵהֶם? בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא. גַּם מֵאִתָּנוּ הוּא רוֹצֶה.

אֶלָּא שֶׁכְּדֵי לְהָבִיא אֶת הַלֵּב לִתְרוּמָה, יֵשׁ לְהַשְׁקִיעַ בּוֹ הַרְבֵּה עֲבוֹדָה.

נדחתה הצעה לדיון בכנסת בפרשת בריכת השחיה בי-ם

סיעת הפועהמ"ז עוזבה לפני ההצבעה

ירושלים יום ד' (מאת סופרנו בכנסת). — הכנסת הסירה היום מסדה"י הצעה לדון בפרשת הקמתה של בריכת השחיה המעורבת בירושלים, בעד ההצבעה הצביעה סיעת אגו"י-פא"י בלבד. נגדה הצביעו סיעות מפא"י, חרות, אחה"ע מפ"ם, הפרוגרסיבים ומק"י.

סיעת הפוהמ"ז נעדרה מההצבעה, ואף הרב מ. נורוק שנכח באולם בעת הדיון יצא ב"רגע האחרון" סמוך להצבעה.

גם הצעה להעביר את הדיון לועדה, אשר נתמכה ע"י סיעת אגו"י-פא"י וסיעת "חרות" נפלה.

בהביאו את ההצעה בפני הכנסת, אמר הרב כהנא כי היהדות הדתית מתנגדת לבריכת שחיה מעורבת בכל מקום שהוא, ובמגיעתה היא רואה אחד האמצעים להגביר את הצניעות והמוסר הציבורי.

בהציעו להסיר את ההצעה מסדר היום אמר שר הפנים כי אין כל סיבה למנוע את הקמת הבריכה מאחר שהיא נעשית באופן חוקי, ומקימיה ממלאים אחר הכתוב בחוק ברייקנות.

"מעשה הבריכה התערובתיה בירושלים, אשר לה קדושה מיוחדת תוספת — כאוב ופוגע לא פחות מאשר הדבקת כרוזים בכותל המערבי ולכלוכו של קבר רחל אמנו" — אמר הערב הרב ש. לורנץ בכנסת, בריכוח על תקציב משרד הדתות.

בתחילת דבריו אמר הרב לורנץ כי התפלא שהמשיב להצעה לסדה"י של הרב ק. כהנא ביחס להקמת בריכת השחיה — היה שר הפנים, כי לדעתו היה צריך להשיב על כך שר הדתות. הנימוקים להתנגדות אינם ענין של רשיון או איזה ענין פורמלי אחר השייכים לשר הפנים, שרשי ההתנגדות נעוצים ברגש העמוק של הדתות.

"לא הבינותי" מה יהיה האסון אם לא תהיה בריכה כזאת בירושלים — מה יהיה הסבל והכאב אשר יסבלו אלה שלא יתרחצו דוקא בתערובת, מאידך אינו משיג איך אפשר לא להבין את כאבו של הצד השני אשר רגשותיו הדתיים נפגעים ע"י פירצה זו בחומת ירושלים עיר הקודש" — הדגיש הרב לורנץ.

הרב ש. לורנץ מתריע על סילוף האינדקס

ירושלים יום ב' — (מאת סופרנו בכנסת). ההנחה כאילו הכל בסדר במה שנוגע למינימום הדרוש לאינדקס, מופרכת מעיקרה — זאת אמר הערב, הרב שלמה לורנץ בריכוח על תקציב משרד המסחר והתעשיה לשנת 9-1958.

להלן עמד הרב לורנץ על המחירים הגבוהים של חמאת היבוא, והדגיש שאם כי הזכיר זאת כבר כמה פעמים הרי לא יוכל להימנע גם הפעם, כאשר המדובר בתקציב משרד המסחר.

החמאה המתקבלת מהעודפים של ארה"ב נמכרת לנו ב-2 ל"י הק"ג ואילו הממשלה מוכרת אותה החמאה ב-3.5 ל"י הק"ג.

בהמשך נאומו הביע הרב לורנץ את דעתו לציין ברצינות בהצעה לחדול משיטת האינדקס, כאשר בין כה וכה אינו משקף הרבה ומאידך גורם לסיבוכים רבים, ולעבור לשיטות אחרות כמו מדיניות של מענקים ורק לאלה הנצרכים להם. או דבר מה דומה לכך. לא הייתי נבהל מלומר שהגיע אולי הזמן לבטל את הסובסידיות לאלה שאינם זקוקים להם וכן כל קיצוב, שאף הוא סובסידיה, ולעבור לשיטה אשר תבטיח מינימום לכולם, כלי מחירים מוזלים לאלה שאינם צריכים ליהנות מהם ומבלי שיהנו מסובסידיה אשר שכמה האמיתי: תמיכה ממשלתית.

לבסוף התריע הרב לורנץ נגד אי הבאת חוק וסיכול הזיוף בכל הנוגע לכשרות: "הצעתי את הדבר כהצעה לסדר היום. ההצעה נתקבלה פה אחד והענין נמצא באיזה מקום, באחת הועדות".

נציגי אגודת ישראל בבני-ברק הצליחו לצמצם את העלאת המסים

בני ברק יום ב' (מאת סופרנו) — בלחץ נציגי אגודת ישראל במועצת עירית בני ברק נמנעה העלאת מסים כללית של 15 אחוז ויותר. רק בכדי לשמור על שלמות הקואליציה העירונית ולביצוע עבודות הפיתוח, הסכימו נציגינו להצביע על העלאת מסים בשעור של 10 אחוז בלבד.

ראש העיר מר משה בנגו, פתח את הדיון בסקירה כללית על הצורך הדחוף להעלות את המסים בכדי לאזן את התקציב.

העיר בני ברק התפתחה מאז מלחמת העצמאות פי 4 קלטנו הרבה עולים.

אנו מוכרחים להמשיך בבנית בתי ספר בכדי שלא נרגיש גם בעתיד משמרת שניה, בנית רשת הביוב בנית כבישים, הוצאות גדולות להבטחת הספקת המים אחרי שהיינו צריכים לחתום על חוזה עם חברת "מקורות" הגדלת המנגנון ע"י גדול העיר, יוקר המחיה וכו'.

סגן ראש העיר מר זלמן מרלשטיין (מפא"י) רואה משגה שלא הגוש התקציב ביחד עם החלפת שיטת המסים, ואילו יתר חברי האופוזיציה, מדברים נגד כל העלאה במסים.

סגן ראש העיר ומ"מ מר ראובן אהרנוביץ מתפלמס עם דוברי האופוזיציה בהדגישו שכולנו שואפים למסים פרוגרסיביים.

הח' שמעון סירוקה מצהיר בשם סיעת אגודת ישראל בעריה, שאמנם אנו התנגדנו להעלאה המוצעת לאור נטל הכבד המוטל כבר על שכם משלם המסים, אבל למען שלמות הקואליציה ולמען אחריות ניהול תקין של העיריה שבה חב דוד, התפשרנו ובחלקו קבלנו את הדין. תוך-הבטחה ששכבות הנמוכות מבחינה כלכלית ובמיוחד משפחות מרובות ילדים יקבלו הנחות ניכרות.

הדובר מבקש להכליל את השכונים החדשים ובניהם של אגודת ישראל הנבנה בעירנו לאזור ג'.

פנחס אפשטיין נציג אחדות העבודה, שהוא חבר ההנהלה יצא בנאום חריף נגד כל העלאה במסים איפוא שזה צריך לפגוע באנשים החיים על משכורתם והציע את ההכנסות ע"י העלאת מסי רכוש, עסק וכו' ולייעל את הגביה.

בהצבעה, הצביעו 11 חברי הקואליציה בעד, 3 מהאופוזיציה נגד ונציג אחדות עבודה נמנע.

בשעות אחה"צ נכנסה הנהלת העיריה לדון בשאלה, אח"כ נתכנסה ישיבה דחופה של מזכירות הסניף של אגו"י בהשתתפות חברי הנהלת העיריה ר' משה שרייבר ור' שמעון סירוקה וחבר מועצת העיריה ר' פייבל גרוס. בישיבה הוחלט על הצעדים שיעשו נציגנו במועצת העיריה וכן קבלו הנחיות איך להתנהג בויכוח על העלאת המסים.

בימים הקרובים תתכנס הנהלת העיריה לדון בהצעת התקציב הרגיל שיתבטא בערך ב-3.5 מליון לירות ותקציב פתוח בערך ב-2.5 מליון לירות. נציגנו בעיריה יעמדו על המשמר להבטחת תביעותינו בתקציב החדש.

מחאת אגוד"י בארה"ב נגד בריכת השחיה

ניו יורק, יום א' (טלגרפי:) — משלחת מטעם "אגודת ישראל" העולמית בה השתתפו הרב ד"ר יצחק לוין יו"ר הוע"פ של אגו"י העולמית בארצות הברית, הרב ש. עלברג והרב ב.ז. הגדליס ביקרה אצל הקונסול הישראלי הכללי בניו יורק והביעה בפניו את מחאת היהדות החרדית האמריקנית נגד הקמת בריכת שחיה מעורבת בירושלים עיר הקודש והתנהגותה הברוטאלית של משטרת ירושלים נגד מפגינים חרדיים בירושלים.

כן דרשה המשלחת בשם היהדות הדתית באמריקה להפסיק את מסע ההשמצות נגד הרב ניסים.

הקונסול הישראלי הבטיח להעביר את מחאת היהדות הדתית בארה"ב לידיעת ממשלת ישראל.

● קוממיות יום ג', (מאת סופרנו) — בדליקה שפרצה הערב נשרף כליל הגנרטור של המושב וחשכה כבדה השתררה במושב וסביבתו.

הרב אברמוביץ - מעלה דרישות הציבור הדתי בתל-אביב

תביעותיה ומשאלותיה של היהדות החרדית בעיר הועלו בנאומו של הרב י.מ. אברמוביץ, סגן ראש העיר בדיון על התקציב.

בראשית דבריו עמד על העלאת המסים והטעים כי ההכרח בהעלאת המסים נובע מתוך המסקנה, כי צרכי העיר האמתיים קודמים לכל שיקולים אחרים ולמרות אי-הפופולריות שבדבר, בייחוד לקראת שנת הבחירות, החליטה מועצת העיריה על ההעלאה.

בהדגישו כי עירית ת"א היתה הראשונה שחוקקה את חוק העזר לביעור החזיר, התריע הרב אברמוביץ על המצב הנוכחי, שהביא לידי כך שחוק העזר רוקן מתוכנו, עקב "צוים על תנאי" של בית המשפט העליון, המתבססים על נימוקים אבסורדיים מחורים.

בעצם המאבק המתנהל בימים אלה ע"י היהדות הנאמנה נגד הקמת בריכת השחיה בירושלים — הדגיש הרב אברמוביץ — עלי לקבוע שאין כל שחר לטענות ראש עירית ירושלים, כאילו נציגי היהדות הדתית בת"א הסכימו להקמת בריכות שחיה מעורבות.

הקואליציה השמאלנית בעירית י-ם החליטה על העלאת המסים ב-20%

ירושלים יום ג' — ועדת הכספים של עירית ירושלים החליטה להעלות את המסים בכל חלקי העיר ולכל השכבות בשיעור של 20 אחוז.

ההחלטה נתקבלה בקולות מפא"י פרוגרסיבים ואחה"ע נגד קולות נציגי הגוש הדתית חרות וצה"כ.

כפי שנמסר לנו הסכימה אחה"ע להצביע בעד העלאת המסים, לאחר קבלת הבטחה מסיעת מפא"י לא לפרק את הקואליציה הנוכחית.

חששותיה של אחה"ע גברו לאחר שהופצו שמועות, מחוגים על הקמת קואליציה חדשה, אולם ממקור מוסמך נמסר לסופרנו כי הסיעות הדתיות דחו את פניותיה של אחה"ע להקמת קואליציה חדשה בעיריה.

הילד הנוצרי ייקבר מחדש

ירושלים יום ד' (מאת סופרנו בכנסת) — הילד הנוצרי שטיינברג, אשר נקבר בהתאם להוראות רבה של פרדס חנה מחוץ לגדר בית הקברות, ייקבר מחדש במקום אחר, אשר יכלל בתוך שטח בית קברות חדש בפרדס חנה — כעל כך הודיע היום שר הפנים מר י. בר-יהודה בכנסת.

מר בר יהודה אמר עוד כי ההעברה תיעשה הואיל והמקום הנוכחי אינו מתאים לקבורה, ומאידך הכחיש כי המקום נחרש וכאילו עומדים לחרשו.

שר הפנים אמר דבריו בתשובה לשאילתה של הגב' א. וילנסקה (מק"י).

זמני היום — פרשת ויק"פ-ויקרא כ"ג אדר א' ניסן תשמ"ח

יום החודש	יום השבוע	אדר	עלות השחר	עטיפת הטלית	נץ החמה	סו"ז קרי"ש להמג"א	סו"ז קרי"ש להתניא והגר"א	סו"ז תפילה להמג"א	סו"ז תפילה להתניא והגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
כב	ז	ויק"פ-פרה	4.22	4.59	5.51	8.05	8.49	9.19	9.48	11.48	12.18	3.16	4.32	5.47
כד	א		4.20	4.58	5.50	8.04	8.48	9.17	9.47	11.47	12.17	3.16	4.32	5.47
כה	ב		4.19	4.56	5.49	8.03	8.47	9.17	9.47	11.47	12.17	3.16	4.32	5.48
כו	ג		4.18	4.55	5.47	8.03	8.47	9.17	9.46	11.47	12.17	3.17	4.33	5.49
כז	ד		4.16	4.54	5.46	8.02	8.47	9.17	9.46	11.47	12.17	3.17	4.33	5.50
כח	ה		4.15	4.53	5.45	8.01	8.46	9.15	9.45	11.46	12.17	3.17	4.34	5.50
כט	ו	ערב ר"ח	4.13	4.51	5.43	8.00	8.44	9.14	9.44	11.46	12.17	3.17	4.35	5.51

לפי אופק ירושלים — ויק"פ — פרה וברכת החודש — מתוך לוח דבר יום ביומו

רשות לרופא

הטיפול ברגל של חולה הסכרת

הרגל הינה אחד האברים הנפגעים לעיתים קרובות במחלת הסכרת. הפגיעה מתבטאת בשינויי תחושה המופיעים לעיתים בצורת כאב, ולעיתים יותר קרובות בצורת חוסר תחושה. השינוי חל בהדרגה והתוצאה מכך האדם החולה במחלה אינו ער מספיק לעובדה זו ומקבל אותה במידה רבה כמובנת מאליה. גם מחלה חסימתית של כלי הדם שכיחה יותר בחולי סכרת מאשר באוכלוסיה הכללית.

שני מצבים אלו: הפרעה בתחושה בכף הרגל והסימה של כלי הדם בגפיים התחתונות, מביאים לכך שרגלו של חולה הסכרת פגיעה יותר. פצעים וחבלות בכף הרגל, אשר יגרמו לכל אדם להימנע מלדרוך על כף הרגל, ולחפש עזרה רפואית, יזנחו ע"י חולה הסכרת עקב חוסר התחושה והוא ימשיך ללכת על הרגל החולה. דבר זה יביא להחמרה ניכרת במצב הרגל: הופעת זיהום עמוק הכולל את הפרקים והעצמות, והופעת נמק בכף הרגל. חום גבוה והידרדרות במצב הסכרת. במצב זה מאוחר לעתים להציל את כף הרגל ויש צורך לקטעה.

ניתן למנוע הידרדרות טרגית זו של כף הרגל ע"י שמירה על מספר כללים פשוטים:

א. היגיינה של כפות הרגליים — 1. יש לרחוץ את הרגליים יום יום במים פושרים וסבון ולנגבם מיד. אסור להשרות את הרגליים במים לתקופה ארוכה. אסור להשתמש במים חמים אלא בפושרים בלבד. יש לבדוק את חום המים ביד ולא ברגל, או ע"י בן משפחה שאינו חולה בסכרת. 2. עם תום הרחצה יש לנגב את הרגליים היטב, ובעיקר בין האצבעות. 3. יש לבדוק היטב את כפות הרגליים לנוכחות פצעים או שפשופים, פטריות בין אצבעות הרגליים, או יבלות. במידה ונמצאו יש לפנות מיד לעזרה רפואית, ע"י הרופא המתמחה בשטח זה. אסור לנסות לטפל בבעיות אלו לבד. 4. צפורניים יש לנטול בעזרת פצירה בלבד ולא בעזרת מספריים על מנת להמנע מפציעה של אצבעות הרגליים. 5. עם הרחצה יש למרוח את עור הרגליים במשחה השומרת לחות, על מנת למנוע הווצרות סדקים בעור.

ב. גרבים ונעליים — 1. אסור ללכת ברגליים יחפות. 2. יש ללכת בגרביים בהירות על מנת להבחין בקלות בהפרשה מפצע אפשרי. 3. יש להמנע מלהשתמש בגרביים מתוקנות ולהקפיד שלא יהיו קפלים בגרב. 4. הנעליים חייבות להיות רחבות מספיק וגבוהות מספיק באזור אצבעות הרגליים על מנת שהרגל תכנס בנוחות מחד, ומאידך לא תהיה חופשית מדי ותשתפשף. רצוי שסוליית הנעל תהיה נוקשה מבחוץ על מנת למנוע חדירת גופים חדים דרכה כגון מסמרים או שיברי זכוכית, ותהיה רכה מבפנים על מנת לא ליצור נקודות לחץ על כף הרגל. 5. לפני נעילת הנעליים יש לנער היטב על מנת להוציא גופים זרים מתוכן, היכולים לגרום לפציעה בכף הרגל (אבנים קטנות וכדו') ויש לבדוק אם אין מסמרים בולטים. 6. לעתים יש צורך בהתקנת נעליים מיוחדות. לצורך זה יש לפנות לייעוץ לרופא המתמחה בבעיות אלו, אשר יפנה את החולה לבעל המלאכה המתאים.

עיקר הבעיה הינו חוסר המודעות של חלק מחולי הסכרת ואף של חלק מהרופאים לבעיותיה של הרגל במחלה זו. הגברת המודעות הזו והקפדה על הכללים שהוסברו לעיל, יכולה להקטין במידה ניכרת את התחלואה של כף הרגל בחולים אלו, להאריך את חייה, ולהקטין את מספר המקרים בהם יהיה צורך לבצע קטיעה.

מוגש ע"י ארגון רפע"ה ארצית ר"ם.

מאת ד"ר מ. ליליננ
מחלקת אורטופדית
בי"ח הדסה ע"כ י-ם.

חדש בחדשו

(המשך מעמוד ד')

לא ייפלא איפוא שגלויית המברכים ולא רק מסכימים על היצירה היא רחבה ומקיפה את כל החוגים. אנו מוצאים את הסכמותיהם של הגאונים רבי פינחס מנחם אלטר שליט"א, ראש ישיבת "שפת אמת", רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א, אב"ד ור"מ "זכרון מאיר", בד"ץ "העדה החרדית", אבי המחבר רבי שמחה בונים ליברמן ודבי מנחם מנדל הכהן שפרן, דיין ומו"צ דחסידי גור בני ברק.

כעבור זמן קצר, כאשר יצא החלק השני, "עלת החודש", מצטרפים אל המסכימים הגאון רבי יצחק יעקב ווייס שליט"א גאב"ד "העדה החרדית" הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א, אב"ד רכת אהרן וראש כולל "חזון איש", הגאון רבי משה הלברשטאם מו"צ "העדה החרדית" וראש ישיבת דברי חיים טשאקאווע, המוסיף מדיליה תשובות חשובות בעניני ראש חודש והגאון רבי שלמה זילברשטיין רב דחסידי גור בבני ברק וראש כולל גור.

ק. בן ציון

המודיע הצעיר

גילתה: שולמית

הספור שמאחורי הבחינות

חופש פסח כבר קורץ לכולנו, ומכיוון שלאף אחד מכם אין ברקע מבחנים, זה הזמן לדבר עליהם. מהו מבחן? מבחן הוא תהליך שבא לבדוק את מה שאנו יודעים, ומה שאיננו יודעים.

מבחנים עורכים בכל מיני מקומות: בראש ובראשונה בבתי הספר, שם המבחנים הם משהו שאי אפשר להיפטר ממנו. אך יש מקומות נוספים שהמבחנים מגיעים אליהם. למשל, יש מבחן שעורך מנהל מפעל או מוסד, כדי לבדוק אם מועמד למשרה מסוימת מתאים לתפקיד.

מה אתם חושבים על מבחנים? רובכם הגדול אינו אוהב אותם. הם גורמים לכם לעול ולמתח לפניהם, ופעמים רבות לאכזבה ולקנאה — אחריהם. וזה עוד לא הכל, הא?... אולי תתפלאו לשמוע, שלא רק אתם חושבים כך. גם רבים מבין המורים חושבים כך. נו, אז למה עוד לא ביטלו אותם? כי עדיין לא קם הגאון שימציא להם תחליף.

המבחנים שאנו מכירים נולדו באיזה שהוא מקום באירופה. המבחנים הראשונים נערכו בצורת ויכוח. המורים היו אומרים משפטים נכונים או בלתי-נכונים, והתלמיד התבקש להתווכח איתם ולהוכיח את טענותיו. בשוודיה עדיין אפשר לפגוש בחנים מן הסוג הזה.

המבחן בכיתה הפך להיות מקובל רק לפני מאתיים שנה. מאז השתנו השאלות. במקום משפטים הגיעו שאלות ברורות וקלות יותר. נוצר גם ה"מבחן האמריקאי" שכולכם מכירים אותו: המבחן מציע כמה אפשרויות תשובה לכל שאלה, והנבחן נדרש למצוא את התשובה הנכונה. די קל, אבל גם מבלבל. סקרים מוכיחים, דוקא, שרוב התלמידים מצליחים במבחנים אמריקאיים פחות מאשר במבחנים רגילים.

יש מבחנים בכתב, וישנם גם בעל פה. תלמיד המתקשה בניסוח בכתב, עשוי להצליח יותר בבחינה בעל פה. יש מקצועות כאלו שבהם לא רק עונים תשובות, אלא מבצעים פעולות מסוימות. לדוגמה: בהנדסה מבקשים מתלמידים לשרטט צורות שונות. במבחן נהיגה התלמיד פשוט מתישב ליד ההגה, ועליו לנהוג במכונית בהתאם לכללים שלמד.

האם כל המבחנים באים לבדוק כמה יודע תלמיד מה שלמד? בהחלט לא. מפעם לפעם נערכים מבחנים המכונים מבחני IQ. מבחנים אלה מבטאים את יכולתו של התלמיד ללמוד בעצמו. או מה שנקרא בעברית: את מנת המשכל שלו.

(אינטליגנציה) מנת המשכל מורכבת מהרבה מאד דברים, כמו: הבנה, תכנון פעולות מראש, הסקת מסקנות, ועוד. כמובן שמתחשבים גם בגיל של הנבחן, ובזמן שהוא השקיע בפיתרון.

מנת משכל מאה נחשבת לממוצעת. למטה משבעים וחמש — נמוכה מן הממוצע. למעלה ממאה וחמש עשרה — גבוהה מן הממוצע.

והרי לכם כמה דוגמאות.

א. מהי התמונה יוצאת-הדופן?

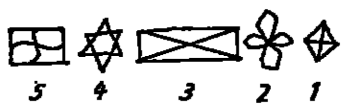

(התשובה: תמונה 4, כי היא היחידה שאינה מחולקת לארבע, אלא לשבע.)

ב. מה יהיה המספר הבא בסדרה:
8, 12, 17, 23
(התשובה: 30, מכיון שההפרשים גדלים באחד.

108 רגע, חושבים!

1. איפה, איפה?

עינו בפרשת השבוע, ומצאו את המילים שמתוארות כאן:

א. מדינה שממנה עלו ארצה "על כנפי נשרים"
ב. כיסוי ראש העשוי משער
ג. שפחה
ד. אריגים
ה. שָׁטוּת במים
ו. נכנס בלולאה

2. מצא את התו!

במשפטים הבאים מתחבאים תווים המצוירים כאן. מצא אותם.

א. הסולנים ירדו מהבמה.
ב. מי שמרה על החפצים?
ג. הממשלה שמעה על השרפה.
ד. סימתי לקרוא.

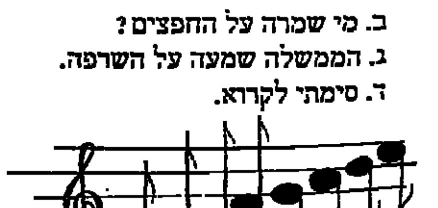

3. נא למלא!

בצד ימין של המשולש מופיעה אות. איזו? איננו מגלים.

ועתה, מן האות לכוון מעלה, תקבלו מילה בת שלוש אותיות שפרושה: חום כבד מאד. מן האות לכוון מטה, תקבלו מילה בת שלוש אותיות שפרושה: נֵפֶק. מס' 3 במאונך, פרושו: מתקוטט. מס' 4 במאונך פרושו: תבואה.

ועוד דבר מעניין: אם נקרא את מס' 3 בכוון ההפוך, מלמטה למעלה, נקבל את מס' 4 מלמעלה למטה. אם נקרא את מס' 4 בכוון ההפוך, נקבל את מס' 3 בכיוון הישר.

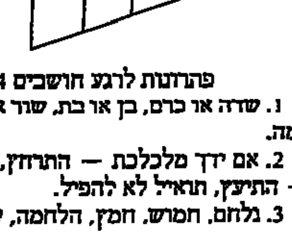

פתרונות לרגע חושבים 104

1. שדה או כרם, בן או בת, שור או שה, עבד או אמה.
2. אם ידך מלכלכת — התרחץ, אם אינך יודע — התיעץ, תואיל לא להפיל.
3. גלחם, חמוש, חמץ, הלחמה, שחמט, חמרן.

שמות הזוכים ל"המודיע הצעיר" 104

פרס ראשון אפרים וצביקה גוטליב רח' הרב קניאל 3 מעונות גאולה חיפה מיקוד 33199 — **ברבצק צורית.**

פרס שני ישראל מאיר איצקוביץ רח' הרב קוק 27 רכסים ת.ד. 1246 מיקוד 20496 — **פנקס צבעוני.**

פרס שלישי מרגלית ליבוביץ דמשק אליעזר 21 בני ברק מיקוד 51610 — **משחת בלונים.**

בשכונה שלנו

סיפרה: שולמית

ליבה של חדוה אינו שלם איתי, ואני מרגישה בכך מבלי שהיא אומרת לי אף מילה. פשוט מרגישה. במשך יום האתמול ניסיתי לשפר את היחסים בינינו, אולם ללא הועיל. ומעשה שהיה כך היה:

בחצר מולנו, מאחורי הבנין, ישנו דוד מלא בסולר. וקשה לקרוא לו דוד, משום שהוא רָבוּעַ, נשען על ארבע רגליים גבוהות ומוצקות, וביניהן — לרוחב — מתוחים

שולי מאמינה לשולי

צינורות ברזל. נו, ולמה משמשים צינורות ברזל? ילדי שכונתנו, ואני בתוכם, נוהגים להתגלגל עליהם, להתחרות ולהשתולל מדי פעם.

הצעתי לחדוה לבוא לשם. לא היתה לי סיבה מיוחדת, סתם כך פתאום, התחשק לי. חדוה (וכבר הקדמתי ואמרתי לכם, שליבה אינו שלם איתי) זרקה לעברי בחוסר סבלנות מודגש: "שולי, את פשוט תינוקת. מתי תפסיקי כבר לחשוב על שטויות?" — "הזקנת מאד בחצי השעה האחרונה" עניתי בכובד ראש מעושה, ואחר ביקשתי שוב:

— "חדוה, בואי קצת, מה אכפת לך?"

— "לא רוצה וזהו!" ענתה חדוה כמעט בתקיפות.

עליתי הביתה מאוכזבת וכואבת. אחת-עשרה שנים הייתי בסדר, ופתאום נעשיתי תינוקת. אני יודעת שחדוה אוהבת את ציפי! אני יודעת שהן רוצות להיות חברות בלעדי, אני יודעת!... ופתאום, מבעד לענפים הכמעט ערומים של עץ התאנה ראיתי את שתיהן. חדוה וציפי עמדו ושוחחו ביניהן בעניין רב.

נכנסתי הביתה. רציתי לספר ליהושע, לאמא, למישהו, על מה שכואב לי. אבל אף אחד לא היה בבית, פשוט אף אחד. לבד בבית, לבד בשכונה, לבד בעולם. בעצם לא לגמרי לבד. דמעותי הזריזות לא חיכו, ופרצו להן בשטף אופייני. ניסיתי להסביר לעצמי מה כל כך כאוב לי: (אתם מכירים את מלאכת "התרגום" הזו? תרגום הרגשות למחשבות מסודרות.)

קשה מאד להיות שלישיה. אילו לא היתה ציפי, הייתי חברתה הטובה ביותר של חדוה. אילו לא היתה חדוה, הייתי חברתה הטובה ביותר של ציפי. ואילו לא הייתי אני, אז היו יכולות ציפי וחדוה להיות חברות טובות. נעים יותר להיות זוג, שלישיה זה מצב מאד קשה ומסובך, חשבתי לעצמי. ושוב פרצו הדמעות, תוך כדי חיפוש ממחטות נייר.

— "שולי, אבל זו מציאות!" שמעתי קול חכם בתוכי. כל כך חכם ונבון ושקול דיבר הקול הזה. "ועם מציאות חייבים לחיות!" אך למה זה כך? התמרדתי נגד עצמי. ושוב עניתי לעצמי בהגיון ובתבונה: "מה בסך הכל קרה כאן? אמרו לך שאת תינוקת, אז מה? אם זה נכון — הרי טוב, ואם לא — מוטב!"

ואחרי הכאב הגדול באה פתאום הקלה, מין הרגשה כזו של "לא אכפת לי שום דבר!" ומבעד לדמעות, הצלחתי לחייך אל הערב היורד. במיוחד שמחתי כפני שגיליתי פתאום איך אפשר בשקט, במחשבה, להסתדר עם בעיות שעוד לפני חצי שעה היו נראות סבוכות עד לאימה.

"רגע, ומה יהיה מחר?" שאלתי את עצמי.

"מחר יהיה טוב!" שמעתי את שולי החכמה אומרת לי, והאמנתי לה.

מכתב

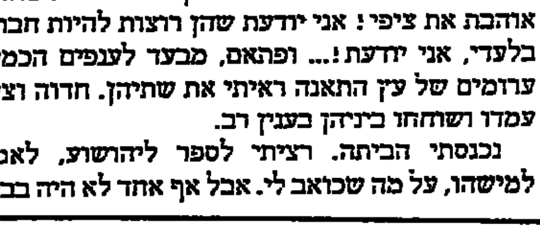

קורת רוח גרמה לנו ממכתב שקבלנו, והרי הוא לפניכם:

לחני שלום רב!

בשם כיתה א', אנו מודות לך על סיפוריך היפים בערבי שבתות.

הפעם אנו רוצות לספר לך שהיתה לנו חגיגת סידור מאד יפה. אנו שולחות שיר שממנו תביני על מה כתה א' מבקשת מה'. כעת אנו ב"ה מתפללות מתוך הסידור, וגם מבקשות דברים מה' בעל פה מתוך הלב.

כתה א'
בית יעקב הצפון.

תְּפִלַּת יַלְדָּה קְטַנָּה

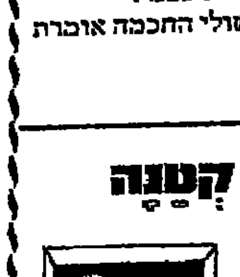

בַּלַּיְלָה, אַחֲרֵי שֶׁקָּרָאתִי שְׁמַע
וְאָמַרְתִּי לֵיל מְנוּחָה לְכֻלָּם
חִבַּרְתִּי לִי תְּפִלָּה מִשֶּׁלִּי
וְהַמִּלִּים עָלוּ מֵעַצְמָן.

קְלִי שֶׁבַּשָּׁמַיִם,
שְׁמֹר עַל אָבִי
שֶׁיִּהְיֶה תָּמִיד תָּמִיד בָּרִיא,
וְשֶׁיּוּכַל לִלְמֹד הַרְבֵּה גְּמָרָא.
וּשְׁמֹר גַּם עַל אִמִּי,
כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּדַע כָּל רַע.

וּשְׁמֹר גַּם עַל אֲחוֹתִי הַקְּטַנָּה,
כְּדֵי שֶׁלֹּא תַּרְגִּיז אֶת אִמָּא.
וְעַל אָחִי, שֶׁיֵּדַע בְּשַׁבָּת חֻמָּשׁ
לֹא סְתָם כָּכָה, אֶלָּא מַמָּשׁ מַמָּשׁ.

אָז אִם אָחִי יֵדַע בְּשַׁבָּת חֻמָּשׁ,
וְיִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
אֵדַע שֶׁתְּפִלָּתִי נִתְקַבְּלָה —
מַמָּשׁ מַמָּשׁ!

"עזרה עצמית" ב"סדר" לפסח

קצת עצות מתוך הנסיון העצמי

מאת: עדנה

ט"ו בשבט כבר מאחורנו. עבור רבות — זהו אות הפתיחה לנקיון פסח. אצל אחרות פורים מהוה את האות!

תכנון מוקדם יכול להקל במידה רבה בעבודות הנקיון לפסח.

אני אוהבת לעבוד "עם רשימות". ברגע של פנאי אני יושבת ומכינה "רשימה". אני מייחדת עמוד לכל חלק מהבית: חדר ילדים, חדר שנה, סלון, הול, אמבטיה, מרפסת־מטבח וכו'. בעמוד זה אני כותבת כל פרט ופרט בחדר שיש לנקות, למשל: ארון־מגרות, מדפים, תליה וכדר, מיטות, מזרונים, ארגז, נברשת, שקעים, קירות פנלים, תריסים, חלונות, וילונות, מראה וכו'.

כך אני מקבלת את רשימת כל הפריטים בבית שיש לנקות: כל חלק שנוקה — נמחק מהרשימה.

לרשימה כזו יתרונות מספר:

בראש ובראשונה בצורה כזו העבודה מסודרת ומתוכננת יותר. יודעים בדיוק מה נעשה כבר ומה נשאר עדיין לעשות.

ניצול הזמן יעיל יותר. כשבושותך זמן ארוך — את בוחרת מהרשימה פרט הדורש עבודה ממושכת, לפעמים נשאר לך זמן קצר בלבד וברצונך לנצלו לנקיון — כשרשימת העבודות מול עינייך — ביכלתך לבחור מלאכת ניקוי שאינה נמשכת שעה ארוכה.

כך ביכלתך להגיע לניצול מכסימלי של הזמן.

רשימה זו נוחה ביותר כשיש ידים עוזרות נוספות במשפחה. אם העבודה מתחלקת בינך ובין בנותיך — רשימה כזו חשובה ביותר. הבנות יכולות להיות עצמאיות יותר בעבודתן. הן יכולות לראות ברשימה מה יש לעשות, אילו דברים ביכלתן לבצע בעצמן, לבחור מה הן יכולות לנקות, לעשות ו...למחוק מן הרשימה.

וכאן מגיעים אנו ליתרון נוסף שברשימה כזו — איזה סיפוק יש במחיקת פרט ועוד פרט מהרשימה! איזו הרגשת רווחה מציפה אותנו כשאנו רואים את רשימתנו הולכת ומתקצרת!

העידוד שבהספק — חשוב לנו מאד בתקופה לחוץ זו של ערב פסח.

שלב נוסף בתכנון המוקדם של העבודות הוא הכנת חומרי ניקוי ומכשירי עבודה מתאימים.

כדאי להכין בבית מלאי מספיק של כל חומרי הניקוי הנדרשים.

יש היום מבחר רחב של תכשירי ניקוי המתאימים לכל סוגי העבודות, שעליך לבצע. בקרי בחנות גדולה. מתוך ההצע הגדול תוכלי למצוא את החומרים המתאימים לך ביותר.

כדאי להשקיע בקנית תכשירי ניקוי מעולים. במיוחד אם אין לך עוזרה ואת מנקה הכל לבדך — הרשי לעצמך תכשירי ניקוי טובים. הם מקילים מאד על העבודה! לעולם אל תוותרי על התכשירים המיוחדים לעבודות הנקיון הקשות. ספריי לניקוי הגז והתנור, קרם או משחה להבהקת האמבטיה והכיורים — אלו תכשירים ששום תחליף לא ישוה להם!

זכרי. חומרי ניקוי משובחים חוסכים זמן וכח — שני "מצרכים" יקרי ערך בתקופה כצורה זו!

מכשירי עבודה מתאימים — גם הם דבר בסיסי, שאין להתחיל את העבודה בלעדיהם.

ההשקעה בקנית כלי עבודה טובים היא השקעה לטווח ארוך (שלא כמו חומרי הניקוי, שהם חומרים מתכלים) לכן, אל תהססי לקנות מכשיר עבודה או כל כלי עזר אחר החסר לך בעבודתך.

דבר נוסף, שצריך לזכור — חב כלי העזר עוברים תהליך של בלאי תוך כדי השימוש. מגב־גומי משתחק עם הזמן, סמרטוט רצפה — יש להחליפו לעתים קרובות למדי וכו'. לכן, אם את צריכה להחדש את הקיים — עתה העת לעשות זאת!

בין כלי העזר הבסיסים בבית אני מונה את שני הפריטים הבאים: בקבוק־התזה ומברשות. מנסיוני, אלו שני כלי העזר החשובים ביותר בעבודת הנקיון. איני יודעת, איך אפשר להסתדר בלעדיהם!

בקבוק ההתזה (בקבוק "ספריי") משמש לניקוי הפורמיקה, במטבח ובחדרים, המשקופים הדלתות ומצריך לניקוי חלונות.

ניתן לקנות בקבוק מפלסטיק עם ראש התזה מיוחד, או לקנות תכשיר ניקוי בבקבוק־ספריי וכשהחומר נגמר — נשאר בקבוק נוח למילוי חוזר.

(אל תשכחי ללמד את בנותיך את העצה הבאה: קודם יש למלא את הבקבוק במים חוץ אח"כ להוסיף את נוזל הניקוי, עי"כ תמנעי היווצרות קצף וסתימה של צנורית ההתזה).

השמוש בבקבוק כזה קל מאד. ממלאים אותו בנוזל הניקוי בו את רגילה להשתמש, מתזים מעט חומר על השטח המלוכלך ומנגבים במגבת מטבח, נוח, מהיר וקל!

הדבר השני הוא: מברשות למיניהן. כוונתי, למברשות פלסטיק. אם ביכלתך להשיג מברשות בצורות ובגדלים שונים — יקל לך מאד בעבודתך!

במברשות נוח לנקות משטחים קטנים וצרים, אך גם משטחים גדולים כמו קירות, חרסינה ואמבטיה דאגי למברשת בעלת ידית ארוכה בה תוכלי לנקות גם פנות רחוקות שקשה להגיע אליהן/לתוכן עם היד.

במברשת כזו קל מאד לנקות בין שלבי הרדיאטור, במסילות של חלונות הזזה, בין שלבי התריס וכדו'.

במברשת קל מאד לנקות ניקוי יסודי של מסגרות הדלתות והדלתות. עם המברשת מגיעים לכל פינה ואין סכנה של פציעת הידים מפינות חדות.

מברשת עגולה, כמו של בקבוקי־תינוק, שימושית מאד במטבח. כדאי להתרגל לנקות במברשות אלו כלי מטבח שונים. את הבלנדר ואת המטחנה ניתן בקלות לנקות ע"י מברשת כזו.

ובכן, קדימה לעבודה, אך לא לפני, שנחזור ונשנן לעצמנו את מה שכבר למדנו בעבר: עבודת הנקיון נעשית אצל כולנו לשם מצוה, אך אל נדחה מצוה אחת מפני חברותה! לכן, אל נזניח את ילדינו — גם אם העבודה קשה, נשמור על קור־רוחנו ותום לבנו ונשא תפילה בלב, שנצליח לעבור תקופת לחץ זו מתוך שמחה של מצוה.

בהצלחה!

הבית שלנו

ש. נר.

לא לשוא אנחנו כאן

הרהורים שלאחר הפורים

יש הרהורים שלפני הפורים, והם בבחינת נוסטלגיה, התרפקות על עבר רחוק ויפה בעיר חילונית. ויש הרהורים שלאחרי הפורים והם עמידה מפוקחת מול מצב של הווה, בעיר חילונית גם היא.

דוקא בשמחת הפורים, דוקא כיושבי נצד־רינו "עד דלא ידע" שמשמעותה — טשטוש הגבולות, עולה ונובעת החומה הגבול כה חזק ומחודד לעין.

* * *

הרבה לפני הפורים, מלאו החנויות בעירנו בתחפושות מרהיבות עין.

את ניצבת מול תחפושת מרהיבה — שמלה יפהפיה רבת חישוקים, וחותמת אחת שכואת לבתך, אבל איזו תחפושת היא זו? האם זאת רקדנית? ושמא זו גבירה? — "לא", משיבה המוכרת ואת "צפון דרום"! (מה זה?) ומה זה לברש הפרווה היפה שכאן? "זהו הדובון (וכאן היא משמיטה שם לא מוכר) והיכן כל התחפושות המסורתיות? היכן מרדכי היהודי? ואיפה המן? וחסיד? ואפילו שוטר ורופא — היכן הן התחפושות הידועות האהובות?

"נו, מי מתחפש היום לדברים שכאלה? היום מתחפשים לדמויות של גיבורים מתוך סדרות טלויזיוניות, וידאו, וגיבורי ספרים חדשים, אם את דוקא רוצה אז נותרה לי עוד כיפה אדומה אחת משנה שעברה — אתן לך אותה במחיר מחל במיוחד"...

* * *

אח"כ הגיעה תענית אסתר — בתי בת השש הודיעה לי שאסור לאכול ולכן לא תאכל את ארוחת הבוקר. בת השלש וחצי סיפרה לכולם, שאמא שותה כוס קפה כי אסור לאמא לצום, שאמא לא חשה בטוב. היתי צריכה להצטדק ולהסביר, על שום מה חטאתי, מול עיניה המאשימות של הקטנה.

ובחוץ — קרנבל! יום של אביב, ויום של כיף, ה"לונה פארק" הגיע לעיר, וכולם חוגגים בשלל תחפושות. הורים וילדיהם, מחופשים בשלל התחפושות המוכרות לעיל, ממלאים את הרחובות. מי מהם יודע את שבת השלש שלנו יודעת, שהיום יום תענית ופורים — רק מחר?!

* * *

וביום הפורים — יום סגריר. כבר עייפים הרחובות מתגיעת האתמול. ורק בשכונות הדתיות נחפזים ילדים מחופשים למצות משלוח מנות. אמהות ממהרות לקריאת מגילה ומתנה, אנשים חופזים להגיע לזמן סעודת הפורים.

השמחה מתכנסת בבתים, רק פה ושם עוברת מכונית בודדת בעלת רמקול ועליה נאחזים מספר "טוילות" המריעות בידיהן והרקעות ברגליהן לקול מנגינות השמחה המסורתיות.

אין זמן בפורים, השמחה וארבע המצוות מרחשים בתוך יום אחד קצר והמלאכה כה רבה היא... ואיך עירנו סואנת כבני ברק ולא חוגגת כירושלים: אנו כה עמוסים. ילדי שכנינו החילוניים מתרוצצים בחצר ועיניהם כלות, מחכים בקוצר רוח למשלוח המנות.

"אמא — הם מביאים לנו" אני שומעת את קטן הילדים קורא לאמו בהתלהבות ובקוצר נשימה — עת עולות בנותי במדרגות ותוקשות בדלתם. שנה שנה הן מתקבלות בשמחה, ותמיד הן יורדות עם צלחת, עמוסה בפרוסות עוגה ובסוכריות ללא הכשר, והן יודעות שאנו לא אוכלים ולא טועמים ושאת הצלחת האמורה, מניחים בצד, תמיד כך.

מלבד השנה, השנה ירדו בנותי ובידיהן שקית שנראה עליה כי הוכנה מבעוד יום, מיוחדת עבורינו, היו בה שלש חפיסות ופלה עם הכשר למהדרין וחפיסת שוקולד כנ"ל. הפעם לא עוגות ולא סוכריות.

לרגע חשבתי שיד המקרה בדבר. אלא שאז שבו בנותי עם משלוח המנות של הזוג החילוני המבוגר שמתחתינו, והנה גם הם שינו ממנהגם — לא עוגות, לא ממתקים ולא קרמבו ללא הכשר. גם כאן חפיסות ופלה שוקולד ועוד חבילת מעדנים הכל מחותם בחותמת מהדרין ואיש מאיתנו לא עמד לפניהם ולא הורה להם על כך. שנה אחר שנה שלחנו מנותינו בעיר חילונית השנה — כמו הושב לנו קצת כגמולינו כמו — נסדק חרך צר באותה חומה שנתגבהה לה בינינו.

אם צר היה לי ונתחמץ כי ליבי על ילדי שלא חזו בהגיגות בני ברק ולא השתלהבו בשמחת בני ירושלים, היתה לנו השנה בכך נחמה פורתא, מין שמחה פנימית גדולה שצמחה עם ההכרה וההבנה: **לא לשוא אנחנו כאן**. חוגגים בין תחפושות זרות, חוזים בהילולת התענית ומתכנסים בבתים ביום הפורים.

הטור — שלנו ושלכן

אשרי שיאחז ונפץ...

נתעוררתי בעקבות שורות ספורות בגליון יום שישי שעבר, בעמוד זה, בענין "הקופסה השחורה", הנני סבורה כי לא די בשורות ספורות בלבד, היה מן הראוי שהמחנכים, המורים והמורות ירחיבו ג"כ את הדיבור בגנות כלי מתועב זה.

בשעתו כשיצא איסור וחרם מאת הרבנים הגאונים. על כלי הטלויזיה היה האיסור כמו"כ על הרדיו וההבדל ביניהם הוא קטן, והטעם שהיו שהקלו לעצמם בזה, אינו מספיק על מנת להתיר כלי זה לגמרי. המצב כיום שישנן נשים ואמהות בבתים חרדיים שכמעט ואינן יכולות לעבוד בלי שההתעבה הנ"ל תפעל, אם בקול נמוך או גבוה, וכל הנכנס לבית חייב "להתבשם" ממנו, וכמובן הילדים הבאים מן התה"ת, ובי"ה קלטו קצת דברי קדושה לתוך אזניהם ולבותיהם צריכים הם עתה לקלוט את הליכלוך ח"ו ה"י, לתוך אזניהם הרכות ומוחותיהם הטהורים?

ידוע מאמר חז"ל על רבי יהושע בן חנניא, אשרי יולדתו, ופירשו לפי שהיתה אמו מוליכה את עריסתו לבתי המדרש אל תלמידי חכמים, למען ייקלטו דברי תורה באזניו, ויתירה מזאת מצינו בגמרא במסכת יומא על מעוברת שנתאוותה למאכל ביוהכ"פ, וכשלחשו באזניה על קדושת היום, פסקה תאוותה, וחז"ל תלו זאת בעובר, שאח"כ נודע להגאון מפורסם, וכמו"כ הגמרא מספרת שם על מקרה הפוך, שהעובר נודע אח"כ לרשע, (מס' יומא דף פ"ב עמוד ב'), הרי לנו מכאן עד היכן כח ההשפעה של שמיעה האם על העובר, ה"י. ובפרט שפעמים רבות משתרבבים בין הדברים שאינן כ"כ גרועים, ומקילים לעצמם לשומעם, גם דברים זולים או יותר גרוע ה"י.

ושמעתי פעם בשיעור חודשי מכ"ק מרן אדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א, (פרשת משפטים, תש"מ), שהתבטא בל"ק: סדריו אחד בבית הינו יותר גרוע מעשרה צלמים!!! ועוד זאת שידוע היטב לכולנו עד כמה כלי התקשורת משמיצים ומכפישים אותנו, ומקוממים (!) נגדנו, א"כ מדוע להחזיק רעל שכזה בבית?

ע"כ נתחזק כולנו לבער נגע זה מבינותינו, להינצל מכל הרעות הטמונות בו ולאחוז בזה ולנפצו אל הסלע! פשוטו כמשמעו!, וכמו שידוע מבעלי תשובה שבהכירם את רעת הכלי הנ"ל, ממש אחזוהו ונפצוהו, למען לא יכשל בו יותר אף אחד, ואפשר שע"י זה נוכל להגביר כח הקדושה במחנינו, אמן.

נחמה יהודית ־ים

מהו חריג?

אל האיפכמיסטית.

יש לי ילד עם שיתוק מוחין.

ולכן יש לי אליך בקשה: כאשר אאזור אומץ להוציאו לטיול בעולמו של הקבה"ה. אל תתקעי בו זוג עיניים תמהות ותסורי הצידה ברתיעה כדי לא להתקל בעגלה. לידיעתך, פיגור אינו מידבק והתקלות בילד מפגר אינה משאירה כתמים דהויים על בגדים מפוארים! גם אל תסימי כפך על פיך ותוך מבט מביע שאט נפש תלחשי לחברתך המצוחצחת שלצידך "תראי איזה ילד!".

כי ילדי, גם אם ברצון הבורא יתברך זה הנראה שהרצנך לו, הרי שלו רגשות משלו ותחושות שטעמם מוכר לו ובהם הוא מחפש וקולט את ההתרחשות סביבו. ואת, מי את שהירשית לעצמך ליטול עליונות כה נבזית להגיב ככה!

והרי חריג הוא זה שברצונו נוהג כך ולא זה שרבונו העולם יצרו כהבנתו! מאמא שנכאבה

הכל בגלל כרטיס קטן

או: משהו לא בסדר בקשר ל"מציאות" של אמריקה

הכל התחיל וזהו.

רחל קיבלה כרטיס טיסה מדודתה לרגל שמחה משפחתית. זו הפעם הראשונה שרחל נוסעת לחו"ל, והיא מלאת התרגשות וציפיה. נותרו ארבעה ימים לטיסה. כעת בשעת ערב, כשהיא יושבת סוף סוף בביתה, עייפה מההתרוצצויות וההסדרים הרבים שעליה להכין: דרכון — "סידור" לקטן — אוכל מבושל לבעל והילדים — מתנות למארחים ו...

הטלפון מצלצל. היא ניגשת עייפה, והנה קול בלתי מוכר:

— "שלום, רחל. זאת אני רבקה, השכנה ממול. מהבנין הגבוה... כן... שמעתי שאת נוסעת לאמריקה. תעשי לי טובה. אני צריכה מעיל למורישי שלי, בסדר? אל תדאגי, אתן לך את הכסף מראש".

רחל הניחה את האפרכסת, אולם מיד:

טר...טר...טר...

— "שלום רחל. כן. נכון. דינה. בנות דודות, לא? את צודקת, לא דיברנו זמן רב. שמעתי שאת נוסעת לאמריקה. תראי, דרושה לי בטריה מסוימת שמעתי שזה מאוד זול שם. בסדר? תודה".

אחרי הטלפון השלישי הוחליטה רחל לערוך רשימה. בכל זאת, המצב מתחיל להסתבך.

והרשימה התארכה:

לשכנה מהקומה הראשונה: בגד לשבת לתינוקת.

למרים, חברתה לעבודה: רק (!) ג'קט שחור.

לאסתר חברתה שלמדה יחד לפני שנים — גרביונים, ואם אפשר סוודר לשבת לילדה בת חמש.

כשחזר בעלה, ראה את העיפות בעיניה.

— מה קרה? הוא שאל.

והיא הצביעה על פנקס קטן, מלא וגדוש...

* * *

ארצות הברית של אמריקה. ארץ ענק. הכל שם גדול. הבנינים, מספר האנשים. כמות כלי־הרכב, כן, וגם החנויות.

ורחל שלנו, שבאה קצת להנות, לטייל, לבקר ולקנות מוצאת את עצמה מעיינת כל הזמן ברשימות שונות ומשונות. חדרה הקטן, שניתן לה, מתמלא לאט לאט בפריטים, והיא מוחקת בהקלה — מהרשימה הבלתי נגמרת. היא מסתכלת סביבה אובדת עצות:

רבש"ע, איך יכנס כל זה למזוודות? איך אסחוב הכל? והרי רק המעיל למורישי תופס נפח נכבד במזוודה. ובכלל מותר לה לקחת מספר מוגבל של מזוודות. והמכס, כיצד תעבור עם הכל במכס?!

אבל אין זמן. היא רצה שוב. לקנות ולקנות. וכך, כשהיא משרכת רגליה בעייפות בשדרה השלוש עשרה, מנסה למצוא את הג'קט המתאים. מתיגעת להחליט מול הדוגמאות. אי אפשר היה שלא תתמה:

"מה קרה שמרים סמכה עלי? והרי בדרך כלל איננו שוות בטעם. האם באמריקה טעמי וטעמה חד הם? האם גם בישראל היתה מפקידה בידי מאה דולר כדי שאקנה לה ג'קט? וכי כאן הכל יפה?! הרי חדשים לבקרים אני שומעת מפיה כי היתה במכירה שהכל בה תוצרת חוץ, ושם דבר לא היה לעניה.

האם לתל אביב היתה שולחת אותי כדי שאכתת רגלי הנה ושוב, במשך זמן רב, בעשרות חנויות כדי למצוא עבורה דבר זה? והרי גם לכוס תה, כשאני מכינה לה, היא מתנגדת".

וכשחפשה את הבטריה בחנויות רבות ולא מצאה הרהרה רחל:

"כיצד אחזור בלי הבטריה?! כיצד אראה פני. ואפילו בטריה קטנה לא יכולתי להביא? כמה פעמים יצאתי במיוחד. על הכסף שעלו לי הנסיעות כבר אינני מדברת. אבל הזמן, הזמן... הן באתי לשבועיים בלבד. ואם נוריד את היום שבאתי, יום הנסיעה, שבת, והימים שהקדשתי לטיולים, מה כבר נשאר?

מדוע לא זכרו חברותי הישראליות כי אמריקה איננה מרכז מסחר בעיר קטנה בישראל, וכי "גאולה" ו"ר' עקיבא" שלנו ביחד הם מרכז מסחרי קטן במושגים של אמריקה.

* * *

וכשראתה את מבט האכזבה בעיני מרים למראה הג'קט, וכששמעה את קולה למראה המחיר אומר: כאן במכירות זה כמעט אותו מחיר... מיהרה להוסיף: תודה רבה, זה בסדר...

ידעה רחל שזה לא בסדר.

האם עצם הבקשה של חברותיה־מכרותיה וכל המי ומי לא בסדר?

ואולי זה שהיא לא מלאה אחר הבקשות בשמחה, התחרטה פעמים רבות על שנענתה לכולם.

רחל לא ידעה לענות, רק דבר אחד היא ידעה:

שמשהו כאן, לא בסדר!!

א"ס — אשדוד

מעין עולם הבא ב...הדסה עין־כרם

שבת בבית החולים. ללא שלחן שבת, ללא זמירות של שבת. בלי "שלום עליכם" וללא "אשת חיל".

טפטוף של עצבות חודר ללב. מפה לאוזן הועברה השמועה בין הנשים החרדיות במחלקה שיש סעודת שבת מהודרת בחדר־הברית. חשבנו את השעה ופסענו לאורך המסדרונות הארוכים לכוון חדר־הברית, בלי לדעת לקראת־מה מועדות פנינו.

שקט של בי"ח, מסדרונות מסודרות ולפתע...

מחודדות את שמיעתנו כבלתי מאמינות, שמענו קולות שירה יהודיים "שלום עליכם מלאכי השרת מלאכי עליון... בואכם לשלום"...

נכנסנו לחדר. כ־50 גברים וכ־20 נשים עמדו מסביב לשלחנות נפרדים וקבלו ב"קידושא דשבתא" פני מלאכי השרת.

אחד מן החבורה קדש על היין ומיד הועבר היין לכל המסובים. אברך חסידי נגש אלינו ושאל אם יש לנו מקום ושמא חסרה לנו מנה.

לא, לא חסר דבר.

ממנה למנה גדלה תדהמתנו. כל עקרת בית ותיקה לא היתה מתבישת במנות שכאלו. גפילטע־פיש ערב לחיך, ולכל המעונינים טחינה וחריין (חזרת).

מישהו פצח בשירה וסחף אחריו את הנוכחים. היתה זו שהות עבורי להתבונן סביב ולהתפעל יותר ויותר מהיופי המזמן שראו עיני.

השולחנות היו מכוסים במפות צחורות. הכלים היו כלים חד־פעמיים. הכסאות מסודרים סביב השלחנות ומספר המנות גדול ממספר הכסאות (עדיה להפתעות). בפינה עמד דוד מים גדול ומסביב לו ספלים חד־פעמיים לשתיה חמה, בצידו סוכר, כפית ותמצית תה (ובבקר גם קפה וחלב). מצידו השני קערה גדולה גדושה בפרות שנשתבחה בהן ארץ ישראל.

"כל דיכפין יתי ויסב, כל דיצריך יתי ויאכל" הבטתי על הדמויות הסובבות אותי. היו שם יהודים שומרי מצוות מכל הסוגים, מחובשי ספסלי בית המדרש ועד חובשי הדוכנים בשוק. כולם חבוד כאן יחדיו.

לידי ישבה אשה מבוגרת. שאלתיה מה הביאה לבי"ח, היא השיבה: אחותי שוכבת כאן כבר שבועות אחדים, ובשבתות אני יושבת לידה, ואוכלת כאן בחדר הברית.

אשה שישבה מולי הגיעה לחדר מיון ביום ששי עם בתה שאושפזה והיא נשארה עמה. מובן שלא הספיקה להכין לעצמה אוכל לשבת.

שתי נערות, אחיות, בנות 15־14 ישבו לצידנו, לבושות בבגדי שבת. מה פשר המצאותן כאן? סבתא שלהן מאושפזת בביה"ח והן שוהות עמה בשבת. (שהרי לא שייך לצעוד את הדרך הארוכה ברגלי).

אחד מהגברים ישב כשלידו עגלת תינוק ובתוכה ילדו הקטן שאין אפשרות להשאירו במחלקה ללא השגחה צמודה.

ובינתיים, זמירות השבת מושרות בחום ובחן. כאן אין גשמיות, כאן אין שיחות של חולין. כאן מנשבת הנשמה היתרה ומחדירה אור יקרות לנשברי לב.

עוד אני מביטה סביבי מהרהרת, פורץ האברך החסידי ממזנון קטן עם מגש עמוס בצלחות מרק.

מישהו מהמסובים אומר דבר תורה. דממת קשב. ובסיומה — שוב שירה, ושוב — המנה הבאה.

"יש מספיק? כולם קבלו?" והכל כמו שאתה הוא האורח שאך לך חיכו, כמו ששלמת טבין ותקילין עבור מלון אורחים יוקרתי.

בלית ברירה אוכלים בחופזה, כל אחד ממהר אל החולה שעליו הוא אחראי בשבת זו.

אך רגע, גם לפתן לכבוד שבת קדש.

בסיומה של סעודת שבת קדושה זו, ניסינו לתת שכם לניקוי ולסדור השלחנות. "לא, חלילה" נשמעה הקריאה. אף להסיר צלחות מהשלחנות לא התירו לנו. בני מלכים בשבת מלכתא...

לא יכולתי להרגע מהמתרחש סביבי. משהו מהעולמות העליונים, משהו מעין עולם הבא.

חשתי חובה לעצמי לגלות מה ומי מסתתר מאחורי כל זאת. לאחר חקירה ודרישה העליתי־מה בחכתי:

הרב ה. (איננו מוכן לפרסם שמו) הוא העומד מאחורי כל זאת. וראשיתו של מעשה בליל הסדר לפני שנתיים. חבר של הרב ה. נאלץ לעזוב את שולחן הסדר ולנסוע לבי"ח הדסה עין־כרם, עקב כויה חמורה של ילדו. לאחר שקבל הילד את העזרה הראשונה, חפש אביו אחר כזית מצה כדי לקיים את מצות אכילת כזית מצה. בבית החולים היתה רק מצת מכונה ואילו הוא מקפיד לאכול רק מצות יד. הוא חקר ודרש, יגע וחפש עד שלבסוף הודיעו פלוני שיש לו ידידים דתיים בגבעה השבדית (מרחק הליכה של 20 דקות לפחות) הוא הלך אליהם והשיג את חפצו. ידידו, הרב ה. הזדעזע מספור זה וקבל על עצמו ש"היה לא תהיה", לא יתכן שיהודי שומר מצוות שנקלע לבי"ח לא יוכל לאכול סעודת שבת או חג, אמר ועשה.

אך אז נולדה הבעיה — יש קושי בהכנסת מזון לביה"ח והיכן יחלק והיכן ימצא את "לקוחותיו".

בתחילה היה מכין 20 מנות (להכפיל בשלש ארוחות) והיה מביא אותם בתרמוסים ובצידניות. בשבת הראשונה שאלוהו עובדי ביה"ח אם הוא עובר דירה... אך הוא לא חת וסבב בחדר מיון ובטפול נמרץ בחפשו אחר יהודים שומרי מצוות. כשמצא — היה מודיע להם שיש סעודת שבת מוכנה והיה מחלק לכל אחד. השגת חדר־הברית הינה סיפור ארוך כשלעצמו שאיננו תם, למעשה, עד היום.

כיום הוא כבר מכין 70 מנות לכל שבת (שוב, כפול שלוש). נשים חרדיות מסיעות לו בהכנת האוכל. אגודת "בקור חולים" של חסידי סטמר בארה"ב מממנת את המצרכים. אותו אברך שהיה בשבת בביה"ח הוא אברך שקבל עליו תפקיד זה והוא מבצעו באמונה ובשמחה.

הרב ה. עצמו, כבר אינו נוסע לשהות שם בשבתות, אך כל מוצאי־שבת הוא נוסע לנקות ולסדר את חדר־הברית, כדי לא לגרום לפתחון־פה, חלילה, שיאסרו את השמוש בחדר הברית.

שאלתי: האם יש אפשרות לעזור במשהו למפעל יקר זה? התשובה לא אחרה לבוא: כן, אנו מחפשים אשה שתהיה מוכנה לפרסם במחלקת יולדות שיש סעודות שבת בחדר־הברית...

אכן, לא פסו אמונים מבני־אדם.

ובהזכרי שוב ושוב באותה שבת נפלאה (כן, שבת נפלאה בבית חולים), אני שומעת באזני את השירה הלבבית המרגשת שיצאה מפי המסובים כולם:

"מעין עולם הבא, יום שבת מנוחה
כל המתענגים בה, יזכו לרוב שמחה,
מחבלי משיח, יוצלו לרוחה
פדותנו תצמיח ונס יגון ואנחה"

ת. נחמה

פְּנֵי אשה יהודיה

לא פוך — ולא מוך
העיקר התוך
תו אל תו
קו אחר קו
משורטטים בנקיות
טהרה ופשטות.
כצעיף על עיניים
מכסות עפעפיים
לא פוך ולא מוך —
העיקר התוך.

עדנה

מבצע מיוחד
לקראת חג הפסח
הגיע מבחר חלוקי מוהלקס. מכל הדגמים וכן חליפות וסריגים לנשים. שמלות לילדות, חולצות גברים וילדים, לבנות, עם דוגמא ועוד.
במוצש"ק פר' ויקהל משעה 8.00 באולמי "לחיים", רח' בלוי 5.

- LOI -
יצרני בגוד לילד ולגבר באיכות מעולה
תרומת המפעל לפתיחת תנות המפעל מיועדת לתלמידי "תלמודי תורה"
קניה ישירה בלי תווך של חליפות וסט לילדים, מכנסים חולצות ועוד...
(בגדי ילדות בחסול)
אצל "שרית"
ר' עקיבא 7 ב"ב קומה ב'
פתוח גם ביום שלישי אחה"צ

אופנה במידות גדולות
נעמי
ירמיהו 5 (מעל אולם אבירון)
פתוח כל יום 10 — 6 בערב
חדש בירושלים!
תכשיטי בדים
הידועים ביופי ואיכות במחירי היכרות מפתיעים
המכירה במוצש"ק וביום ראשון בין השעות 8—10 בערב
הגיעו!!!
דגמי קיץ 88
במידות 46 ומעלה

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בדיקת דם לילדיכם בעוד מועד, עשויה למנוע מחלות גנטיות
ח"ו פנו לאגודת דור ישרים הפועלת בברכתם של גדולי הדור בארה"ב ובארה"ק וביניהם
הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"ש קרליץ שליט"א
טל: 02-431972, 02-864274, 03-792352, 03-705436
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

מלכת הפאות
PRINCESS
NEW YORK • LONDON • PARIS • TEL-AVIV • ANTWERP
"פרינצס" — מלכת הפאות
הפופולרית בארץ ובעולם — מציגה דגמים מיוחדים לצעירות:
"קריסטל", "וונדי לונג", "שיק פייס" ועוד...
מעולם לא היתה לך פאה מלכותית כזאת ובמבחר כה גדול של גוונים ודגמים, קלה, גמישה ומאריכת ימים. נסי ותווכחי בהבדל
מכירה בלעדית בארץ במחירי היבואן: "חוט השערה"
רשת סלוני הפאות היוקרתיים.
ירושלים: רח' שטראוס 20 סניף חדש: רח' סורוצקין 39
בני ברק: רח' ירושלים 16
PRINCESS — מלכת הפאות ולא סתם עוד פאה

HARMONIE
הפאה שתכבוש אותך בשערה!
אלגנטיות
נוחיות
איכות
פאות היוקרה של "הרמוני" נמכרות בסלוני פאות מובחרים בקנדה, אירופה, ועכשיו גם בישראל.
לפרטים נוספים נא להתקשר:
דבורה שאול: 02-529516
יוסי וינר: 052-912915

חדש
מקוריות? טוב טעם? קו צנוע?
את התשלובת המושלמת תמצאי ב־ "בת מלך"
אופנה לנערות וילדות
רח' סוקולוב 4 ב"ב ע"י ר' עקיבא
בעית המזומנים היא שלנו
שלמי בזמן שנוח לך

"אופנת רחל"
רח' זאנגפלד 3 רמת אלחנן
מכירה בחנות המפעל
כל דגמי קיץ ומעבר 87
במחירי מבצע חד־פעמי
במוצש"ק מ־8.00 עד 10.00 בלילה
כמו"כ הגיעו דגמים חדשים
להתראות "רחל"

רהיטי פד פ"ת
* פינות אוכל המתאימות לשבת בכל הגדלים
* מזנונים וספריות לספרי קודש
* מערכות סלון בד ועוד
* חדרי שינה
* הכל לפי הזמנת הלקוח
רח' הרצל 27–29 פתח תקוה טל' 913766

8 ימים בני חורין
בואו לנפוש את ימי חג הפסח
בבית ההארחה של ישיבת "נחלים" — פתח־תקווה
...והיו בני חורין!
קמפוס מפואר * אווירה כפרית רוגעת * שפע צמחיה * כרי דשא רחבים
* שירות ברמה של 5 כוכבים
* 5 ארוחות ביום — הפריט מגוון ומשובח
* חדרים מפוארים עם מקלחות ושירותים צמודים
* משחקיה לילדים
* תוכניות מגוונות למבוגרים ולילדים
* ארגון ע"י צוות מיומן ומנוסה
* בשר למהדרין מן המהדרין — "לא שחיטה"
* כל המוצרים בהשגחת הבד"צ והרב לנדאו שליט"א, בפיקוח משגיח יר"ש צמוד
ייזום וניהול: יהודה שטראוס — אולמי הדר קייטרינג: אולמי הדר
פרטים והרשמה: 03-798828, 03-706117; בערב — 03-784204

המטבח שלנו

חמיצת סלק (בורשט)

הבורשט מהווה פריט חשוב, כמעט בכל בית, במשך ימי חג הפסח. במשפחות שאינן אוכלות שרויה הוא משתלב נהדר הן כמרק חם בארוחה בשרית, הן כמשקה צונן והן כלווי לארוחת ערב.

הבורשט המצוין והמקורי, הוא זה שמוחמץ באופן טבעי על־ידי השמש. נהגים להכין אותו בר"ח ניסן, ועד לפסח הרי הוא חמוץ כהלכה.

להכנת הבורשט עליך לפנות־פינה מחמץ במרפסת. הצטיידי בצנצנת זכוכית גדולה, או כמה צנצנות — לפי הכמות הנדרשת לך — סכין גדולה, סכין־קלוף, כף, כפפות גומי, דלי פלסטיק ומלח — כולם כשרים לפסח, כמובן.

השתדלי לקנות סלק גדול ורענן.

למשפחה ממוצעת הזדקקי בערך לחמשה ק"ג סלק, ולשתי צנצנות של 4־3 ליטר בקרוב.

פרסי עתונים על־גבי משטח עבודה. רצוי לעבוד בכפפות כי הסלק מכתים מאד את הידים, הוא גם — בהרבה מקרים — מעשר ברגבי אדמה.

קלפי את הסלקים ותני אותם בדלי מלא מים. שטפי היטב, חתכי כל סלק לקוביות בגודל בינוני, ומלאי כל צנצנת כדי שלשת־רבעי מנפחה בקוביות הסלק. לחמשה ק"ג תזדקקי לתוספת של כחמש כפות מלח שטוחות, מלאי במים לכסוי הסלק, סגרי את הצנצנת, אך לא הרמטית, ושימי אותן במקום עשיר בשמש וחום. תוך כדי ההחמצה מצטברת שכבת קצף על־פני המים. הורידי עם כף.

בערב פסח החמיצה מוכנה. טעמה חמוץ ועדיין טבעי יעוך לחיך. יתכן והיא תהיה חמוצה מדי לטעמך — תוכלי לדללה במי ברז. כדאי לטעום מהבורשט במשך ימי ההחמצה — יתכן ותרצי להמליח עוד מעט. פינה שאינה חמה דיה יכולה למנוע החמצה.

אופן הכנת הבורשט

העבירי בעזרת מצקת חמיצה מהצנצנת לסיר של 4 ליטר. הביאי לרתיחה. בקערית טרפי ארבע ביצים במזלג. עליך להיות זהירה בעירבוב הבורשט עם הביצים לבל יקרישו: קחי מעט מהבורשט החם בעזרת כף וטפטפי לקערת הביצים תוך כדי הקצפה קלה. עשי כן עד שהביצים נבלעו יפה במי הבורשט החם. העבירי את תכולת הקערית לסיר עם הבורשט החם תוך כדי בחישה.

טעים להגיש צלחת מרק בורשט חם עם קוביות תפוחי־אדמה קרים.

אין צורך בשום תיבול נוסף. את יכולה לצנן במקרר את הבורשט — ולהגיש בצורה הפוכה: מרק קר עם קוביות תפוחי־אדמה חמים.

את גם יכולה להגיש מרק בורשט עם סלק מגורר גס. לסיר הבשול הוסיפי כמה סלקים מסיר ההחמצה, ובשלי כחצי שעה עד לריכוכם. גררי בפומפיה גסה.

מעלה נוספת להחמצה בסגנון טבעי — היא האפשרות להנות מקוביות הסלק החי פעם נוספת. לאחר שרוקנת את מי הבורשט מהצנצנת בערב פסח — מלאי שוב במים ומעט מלח — העמידי בחום ובשמש — לקראת ימי החג האחרונים תקבלי שוב בורשט חמוץ וטעים.

חמיצת סלק טריה

ק"ג סוכר
כף מלח
למון לפי הטעם
כף סוכר
כפית פלפל שחור שטוחה
שלש ביצים שלמות

אופן ההכנה

קלפי את הסלק. חתכי לקוביות גדולות. שימי בסיר וכסי במים (בשאר ימות השנה אפשר לנקות היטב את הסלק ולבשלו עם קליפתו — הקילוף אז קל ותעים יותר אלא שבפסח משתדלים לאכול מקולף). הוסיפי כף מלח, הביאי לרתיחה, ובשלי על להבה מוקטנת כשעה. בדקי בעזרת להב סכין אם הסלק מוכן.

סנני את הנוזלים מהסלק. תבלי במיץ למון, סוכר, פלפל ומלח לפי טעמך. הקציפי שלש ביצים והוסיפי למרק החם כמו בחמיצה טבעית.

אפשרויות ההגשה — כנ"ל.

תוכלי בקוביות הסלק להשתמש או כמרק, או כתוספת בטעם חמוץ־מתוק, או להכנת חזרת.

עבודה נעימה

צ.ק.

הזדמנות בלתי חוזרת
המכירה הגדולה ביותר בעיר לבגדי נשים
ממיטב יצרני האופנה מהארץ ומחו"ל
תתקיים אי"ה במוצש"ק פרשת ויקה"פ משעה 8 בערב בגן, ברח' הרצל 31 ב"ב
בואו ותוכחו

חסול סופי!
ממיטב תוצרת אנגליה במחיר ה־SALE

ביבי גרו קטיפה	14 ש'
ביבי גרו מגבת	12 ש'
חליפות קטיפה לבנים	50 ש'
שמלות לילדות	50 ש'

★ כל הקודם זוכה ★
במוצש"ק 9-10:30
יונה הנביא 19 ק"ב ב"ב

כדאי לדעת

לחצניות

מוצאים אותן היום בכל מקום. בחולצות, בשמלות, בבעלים ובאונקים, בכלי מיטה ובמטריות, בילקוטים ובמכנסי גברים. הלחצניות הגדולות והקבועות בעשרות דוגמאות. הן מוצלחות יותר בשמוש מהרוכסנים המתקלקלים תכופות וגם נוחות יותר. כדאי שתדעי שהן ממש בהישג ידך. מחיר המתקן להתקנתן הוא בסביבות 8-9 שקלים בלבד. מחיר כל לחצנית 18 אגורות בסך הכל. גם אם נותנים להתקין אותן בבית מלאכה עדין מחירן דומה למחירו של כפתור מן הזולים. מהיום והלאה אל תקחי ללב כשכלי המיטה שלך מאבדים רוכסן ואם תפרת כלי מיטה חדשים — בודאי ובודאי שכדאי להשתמש בלחצניות השימושיות והנוחות הללו. כבר מזמן ניתן להשיג אותן בכל מיני צבעים ולהתאימן לכל רקע.

הבית שלנו

קלטת חדשה

ליל הסדר עם רבי מיכאל

רעיון מקורי הגה רבי מיכאל קרן, המרביץ תורה לצעירי הצאן זה שנים רבות: להוציא לאור קלטת וחוברת, דרכן ובאמצעותן יוכל הילד הרך ללמוד על־פה את סימני ליל־הסדר, להבינם ולשנן טעמם.

מה שהחל כרעיון מקורי — הסתיים במוצר משובח להפליא. חוברת מאוירת ומצויירת ועמה קלטת, משובבת נפש, קלילת תפיסה, עם רוך ועדינות ורגש. הילדים, למן גיל חמש שנים ועד עשר שנים ימצאו בה לא רק עניין וסקרנות — אלא גם תועלת עצומה.

"ליל הסדר עם רבי מיכאל". נקראת הקלטת. היא מקנה ידיעות מקיפות על ליל הסדר ומהותו וסדריו. החל מ"קדש" ועד ל"נרצה". התחושה בעת שמיעת הקלטת, כי הנה אנו כבר יושבים כבני מלכים אצל שולחן הסדר.

המאזין לקלטת שומע בליל של קולות. הוא שומע את רבי מיכאל עורך את הסדר ואת ילדי כתתו המשיבים למולו. האמת — אינה בדיוק כזו. אלא היא מצויה בעוד פן אחד של כישוריו המיוחדים של רבי מיכאל: הוא בעצמו משנה קולו לכמה גוונים. הקלטת מעוטרת בטוב טעם בבציות מתאימות וכך גם החוברת מאויירת ומצויירת כיאות.

נסיונו של רבי מיכאל בלימוד עם צעירי הצאן — הוא שעומד והופך את הקלטת למשהו משובח. במשך השנים, מיקד רבי מיכאל את אותן נקודות ונושאים שהילד מתקשה לעכלם בכל הקשור והנוגע להלכות והליכות ליל הסדר — ובקלטת מיוחדת ומקורית זו הוא נתן להם את התשובה.

הנה, הזדמנות מקורית ומיוחדת לקיום ה"והגדת לבנך", מתנה נאה, מועילה ותבונה במחיר השווה לכל נפש.

י. אריאל

על ה"משחקיה" בקרית צאנז

רציתי להביע מעט מהערכתי למדריכות המשחקיה הנפלאה בקרית צאנז.

אני אמא לילדה שהיתה קצת בעייתית בחוג המשפחה בגלל היותה "סנדביץ'" ולא זכתה לתשומת־לב רבה.

מדריכות המשחקיה המשתדלות לשחק עם כל ילדה וילדה, להעניק להן שעתיים של הנאה וסיפוק. השלימו לילדה את החסר, ובעזה"י ימי א' וד' עבודה, ועבור חברותיה למשחקיה. הם ימי אושר.

ה. גולדפינגר
קרית צאנז

★ הגיעו דגמים חדשים!
מבחר גדול וחדיש של
בגדי קיץ
לנערות ילדות ובנים
חגיגים וליום יום
הכל תוצ"ח!
המכירה תתקיים אי"ה במוצש"ק פר' ויקה"פ ברח' סעדיה גאון 11 ב"ב בשעות 8.30-10.30

דמות מופת או "אשת חבר" אצילה

— מאת: אריה אלוך־בכוה —

במלאות שנה ראשונה לפטירתה של הרבנית חוה פרידא סנקביץ ע"ה

אשת־סגולה אחת מאלף היתה הרבנית חיה פריידא ע"ה, רעיתו המסורה להפליא של ראש ישיבת "שפת אמת" הגאון רבי יעקב הניך סנקביץ זצ"ל, אשר האריכה ימים אחריו באלמנותה יותר משלושים שנה, והשלימה את נפשה לאלקים אשתקד (בשבת קודש כ"ז באדר תשמ"ז) כשמלאו לה פ"ז. דמות נדירה של צדקת וחכמה, מקושטת בכל מדה נכונה, שכל פרט מארחות חייה צריך הלמוד. וכל אימרה־פנינה הנשרת מפיה בעסיסות חמה, משובצת כיהלום מאיר בטבעות אישיותה ומדותיה.

התורה מילאה את כל ישותה. היא חמדת חמודותיה. בעבורה נתנה את הכל. גם חכמת החיים שלה היתה ספוגה כליל דביקות ואהבת תורה. אין ספק, שהנשים והבנות בדורנו, יכולות ללמוד הרבה מתוך מסכת חייה העשירים בתוכן ברוח ובמעש.

חלקה רב ומכריע בכל תורתו ומעשיו של אישה הגדול, ראש הישיבה, שהיה מהבאים הגדולים של עולם התורה המתחדש בא"י לפני ששים וחמש שנה, ומילא תפקיד חלוצי מכריע בהיסטוריה של הישיבות, במידה גדולה מאד — בזכותה. לא בכדי קרא אחרי מיטתה הגרי"מ אלתר שליט"א שיכולים לומר עליה, כמו התנא רבי עקיבא ביחס לזוגתו רחל: "שלי ושלכם, שלה".

* * *

הרבנית חיה פריידא ע"ה נולדה בוורשה, שנת תר"ס, בבית חם של חסידים ונגידים, שהיה ספוג מדושנה של יהדות פולין במיטבה. אביה החסיד ר' יהודה לייב פרייכוס ז"ל, בר אוריין ובר אבהן, מצאצאי משפחת היהודי הקדוש מפשיסחה זי"ע, ואמה הצדקת שרה לאה ע"ה, עשו את קנם המשפחתי בית מלא חסד ואהבה, שהיה פתוח לכל דכפין כביתו של כלבא שבוע. מגילות שלמות לא יכילו את אלפי החסדים והטובות, שגמלו ר"יל וזוגתו עם הרבה עניים וחולכאים שבורי לב בכל מיני אופנים, ובאיזו מדה מופלגת השכילו אל דל לפייסו בדברים ולשמור כבודו ולהמתיק לו כלשהו את מרירות חייו. והיו משתפים את ילדיהם בכל מצוה של גמילות חסד וצדקה, לסעוד את האיש הנצרך במצוקתו, על־ידי ששלחו בידיהם את "המתן בסתר" להביאו לתעודתו באין רואה, וכיוצא בזה.

באוירה נפלאה כזו עשתה הרבנית ע"ה את הפסיעות הראשונות בחייה המבורכים.

בגיל י"ד שנה ארס אותה אביה לעילוי מאוסטרובצה רבי יעקב הניך סנקביץ זצ"ל, שחשוב תלמיד מובהק וחביב לאדמו"ר הקדוש רבי מאיר יחיאל זצ"ל, והיה מקושר מבית אבותיו לאדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת" זצ"ל. לפי שמועה אחת נתגלגלה הצעת השידוך אחרי ששני האדמו"רים המתיקו סוד ביניהם בענין זה. בתקופת האירוסין, כשתקפתו לחתן מחלה קשה, ואביה ר' יהודה לייב נזעק בבהלה אל ה"אמרי אמת", אמר לו הרבי: "אל תדאג, הלא זכית בתכשיט כזה... השם יעזור..." ולא ארכו הימים עד שהבריא לחלוטין, ויבואו בברית הנשואין, ומאז במשך יותר מארבעים שנה היתה לו שותפה מלאה בכל שאיפותיו הרוחניות, ושימשה "עזר כנגדו" במובן הנאצל ביותר, תוך הקרבה עצמית ללא שיור. היא הסכימה בהתלהבות לכל דרכו בתורה ובחסידות ושאר מילין דשמיא (ובשנים מאוחרות אף לפעילותו בהנהגת הציבור ועסקנות לש"ש). היה בכך גם אז משום רבותא, כשנשואיהם התקיימו בר"ח אייר תרס"ו, ותיכף כעבור שבועות אחדים נסע הגרי"ח להסתופף בצל רבו בגור מלפני חג קבלת התורה עד אחרי "שבת נחמו", לאחר מכן נסע פעם נוספת בפרוס הימים הנוראים עד אחרי שבת בראשית, ושוב נסע לשבת חנוכה עד אחרי יומא דהלולא של ה"שפת אמת" זי"ע ה' בשבט. אולם כל מי שהכיר את אופיה ואישיותה של הרבנית ע"ה לא התפלא על כך. היא לא הסכימה לאורח־חיים כזה מתוך וותרנות בעלמא, השלמה כביכול, אלא מתוך עומק־הכרתה מה יש לבכר בחיים.

בשנים הראשונות לנשואיהם הסמיך אותם אביה הנגיד ר' יהודה לייב אל שולחנו, והגרי"ח שם לילות כימים ביגיעת התורה, אשר באהבתה ישגה תמיד.

בינתיים נולדו להם שלושת הילדים הראשונים. מגיעה ובאה שנת תרפ"א. ה"אמרי אמת" עורך אז את מסעו המפורסם הראשון לארץ ישראל והגרי"ח נמנה עם פמליית המקורבים שליוותה אותו. הרבי מייסד אח"כ את ישיבת "שפת אמת" בירושלים והגרי"ח נבחר לעמוד בראשה. הרבנית ע"ה שואפת להצטרף אליו ולעלות ארצה. בני משפחתה, ביחוד אביה העשיר שהספיק כבר לבקר פה, מניאים אותה מצעד כזה בגלל התנאים הקשים ששררו אז בארץ. איך תסתגל בת עשירים כמותה לחיי עוני וצער הצפויים לה בירושלים — אך היא לא מוותרת על שאיפותיה להסתופף בחצרות השם. ללא ידיעת הוריה נסעה לגור, בשנת תרפ"ז, כשהיא מעבירה את שאלתה לאדמו"ר באמצעות המשמש ומפצירה בו להשאיר את הדלת פתוחה מעט כדי שתוכל לשמוע בעצמה את התשובה מפי קדשו. הרבי אמר: "זוגתו של ר' יעקב הניך? בודאי שתיסע..." וכל ימיה חזרה וסיפרה בהתלהבות את הדברים. המלים הספורות האלה קבעו את כל גורלה וגורל משפחתה לחיים. השאירה את כל תכשיטיה ובגדי־יקר שהיו לה מתוך הנחה שבא"י לא מתלבשים ומתקשטים בעשירות כזו, לקחה עמה את שלושת פעוטותיה ואת ספריו של בעלה ו...עלתה כך אל האניה לא"י.

כאן, בתוך היפואי, המתין להם הגרי"ח ופתחו דף חדש בחייהם. חיים בפלטרין של מלך, הרבנית ע"ה מאותו יום ואילך נקשרה לאדמת הקודש בכל נימי הנפש ולא נתנה לבה להיפרד מקדושת הארץ אף לשעה קלה. גם כאשר אביה הנגיד שלח לה באחד הימים כסף להוצאות הדרך, על מנת שתבוא לבקר את המשפחה בוורשה, סרבה לצאת מא"י ונתנה את הסכום לבעלה הגרי"ח שיסע לרבו בגור. נכתבו לה כאן חיים קשים, סבל ומחסור. בתנאים של דלי־דלות גידלה בירושלים את שמונה צאצאיה מתוך עוני ויסורים למכביר, אך היא קיבלה את יסורי א"י באהבה עזה, והיתה למודה לראות בכל רק את הטוב. שגור היה על פיה, כי לחם יבש בארץ הצבי טעמו כטעם לשד השמן, צפיחית בדבש, כטעמו של המן שירד לישראל במדבר שכל מעדני עולם לא ישוו לו. כל פרוה ובגעול ארצישראלי, כל פרי וכל צפור כנ"ל, הרנינו את לבה ופרטו על מיתרי נשמתה. המר הפך בעיניה למתוק.

כהתקשרותה לא"י, כן נאמנותה לאישה הגרי"ח באופן מופלא ביותר. למעלה מהשגת בני־אדם מן השורה, היא ויתרה כליל על עצמיותה למענו ולמען תורתו. שום קרבן לא היה יקר מדי בעיניה בכדי שיוכל למלא את יעודו בחיים, להרביץ תורה לעדרים, לנהל בית מלא ברכת ה', תורה וחסידות, לומדים, אורחים, בחורי־חמד ופרנסי ציבור מכל זרם וזרם — הכל לעשות רצון אבינו שבשמים. כמה מלבב התיאור מפי אחד מראשוני התלמידים בישיבת "שפת אמת", המספר ואומר. שהגרי"ח ראש הישיבה כיון שפתח בשיעור היה מגיע לידי התפשטות מן החושים כמעט. הרבנית ע"ה, מספר התלמיד, היתה נוהגת בכל יום ויום, כשחלפה שעה אחת מהתחלת השעור, שהיא מכניסה אליו ספל חלב חם מהול בדבש, כדי שיתחזק קולו הצרוד ברוב התרגשות. אך הנה קרה פעם בימות החורף, ביום שלג וקור עז, שהרבנית עמדה בחרן שעה ארוכה אצל החלון עם הספל ביד, מבלי שראש הישיבה יבחין בה, ולא הרגיש אף כשהתלמידים ניסו לרמוז לו על כך פעם אחרי פעם. לבסוף, כשהבחינו כי היא קרובה להתמוטטות מרוב חולשה וקור, כגרו התלמידים בפתאומיות את גמרותיהם. התפלא הגרי"ח: מה קרה? ותיכף וכיד נתנחור לו... מיהר והפך את פניו לעבר החלון, כדי לקחת את ספל החלב הקפוא שהחזיקה הרבנית ע"ה בידיה קופאות...

הפרנסה לא היתה מצויה. הבית היה מלא אנשים. אורחים שהביא הגרי"ח בכל שבת ובכל יום, חנויות סרבו למכור לה בהקפה בלי גבול. והרבה פעמים נשארו ילדיה רעבים כי האוכל שהכינה לא הספיק. הרבה פעמים הבטיח לה הגרי"ח שימנע מלהביא אורחים באופן בלתי צפוי ו...לא קיים, כשהרבי זצ"ל ביקר בארץ, בשנת תרצ"ז, היתה נהירה מתמדת של חסידים אורחים ורבי יעקב הניך מביא בצל קורתו את כל מי שזקוק לשבור רעבונו. לאחר מכן היו הבחורים מפולין, הגלמודים, שהוריהם נשארו בגלות, ולשעת הדמים — היתומים. הוריהם נשמדו עקה"ש, והיו זקוקים לנטיף של חמימות ביתית. את הכל העניק להם הגרי"ח בין כתלי ביתו, על שולחנו, אשר מעולם לא נותר בו מקום עבור הרבנית ע"ה, בה בטח לב בעלה, על טוב־לבה הסתמך שתרעיף כצדה את הנטל האמור־הדרוש, ומעולם לא הכזיבה אותו. היא היתה מאושרת בכל המצבים והתפקידים האלה. לא היו לה שום דרישות עצמיות לא בעדה ולא בעד הילדים שלה. רצונו של אישה הגאון קודש על־פיו ישק הכל בבית.

* * *

החידוש בהתבטלותה כלפי אישה בולט ביותר, אם נשים לב לעובדה, שהרבנית ע"ה היתה אוצר בלום של ידיעות בתורה, וכל חן־שיחה הפיקחי מתובל תמיד בציטוטים מפסוקי החומש, דברי חז"ל באידיש ובגמרא, סיפורי צדיקים ואמרות חסידים. הגרי"ח נהג לומר, שיש לבני ביתו פתחון־פה כפני תלמידי חכמים, בהתכוונו אליה. בכל שעה פנויה נמשכה אל הספרים "עין־יעקב", "נחלת צבי", "מנורת המאור" וכיוצא, וכשרונותיה עמדו לה לקלוט הרבה. עם זאת היתה צופיה הליכות ביתה מתוך תחושה של סיפוק ויעוד, ולא קצרה רוחה בגלל התפקידים המוטלים עליה כעקרת הבית, כדבריה מוטב לה־תעסק בהסבת הלב נמשך אל הספר ואל הסידור. כאשר להד־פך"...

גדל־רוחה התבטא בעיקר בשיח־ושיג יומיומי עם צאצאיה וכל הסובבים אותה. בינה יתירה זו שהאשה ניתנה בה, כדברי חז"ל, השתקפה כמו שהר מיכולתה לשלב באופן נהדר את חזון החיים בהתרקמותם המעשית.

באסכולה שלה לבדו צאצאיה את "תורת אמך" כתורת חיים. התורה והחיים היינו הך. כל חשיבה, כל תגובה על מאורעות ועל תופעות בחיים, על תכונות בני אדם ומעשיהם, היו מעוגנות באוצר היהדות. פסוקי תפלות בך־ישי, כחצב הדמעה של אם יהודיה כשרה, התאימו להפליא לכל מצוקה. או בשאלה, ובפיקחות שנותה, השכילה הרבנית ע"ה לשבץ ניבים ומטבעות לשוניות ממורשתם של אבות בפסיפס של החיים, ואפילו לעשותם "אבני־אל. שיח חסידי קמאי התגנן בפיה. כשדיברה על הא ועל דא, עם כל הניואנסים הטבעים שלו. סוד־שיח הקנתה בשחר ימיה. בבית אבא בוורשה, ובמרוצת השנים, בחוג שבילתה בו מיטב ימיה.

אמרותיה הקולעות יצרו את ההווי המחנך. שנשב בין כתלי הבית, הווי שהוא הקוטב הנגדי של קרתנות וצמצום הדעת. והיה לה מה שקוראים "א כשר מיל", פה המסוגל לברך ולא לקלל ח"ו, לשון זהב שאינו יודע לרכל והרעיף אגלי חסד על ראש כל הבא בקירבתה. אמרו חז"ל "מברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא". על משקל דומה ניתן לומר בברכותיה של הרבנית חיה פריידא ע"ה ניכר היה, כי בת טובים היא, אשה חבר כחבר. אשת לפידות. במטבעות ברכותיה ואיחוליה נשתבצו למכביר פנינים.

תפלותיה ועיסוקיה במצוות ובמעשים טובים הטביעו את החותם על כל ישותה. באמונה שרשית, ובאהבה עזה, התרפקה כל הימים על חסדי השי"ת וטובותיו שהגדיל לעשות עמה. אף פעם לא נשמעה מפיה טרוניא כלשהי על מצוקת החיים ופגעיהם. התחושה "כי אתה עמדי", גם בגיא צלמות, לא היתה זקוקה אצלה להרבה פירושים. היא ראתה כך בכל עיניה. ואת התחושה הזאת העבירה גם לכל מי שבא בקרבתה: הנה. "הנה א־ל ישועתי": מלאה על כל גדותיה הכרת־הטוב לבורא, היתה משבחת ומודה לו, ברגש נוגע ללב. עבור כל נשימה ותנומה. מתשבחות הגיעה לשמחה. שמחת אמת, שה' הוא אלקיה. שכל יהודי באשר הוא קרוב אליה קרבת־דם. הרי כולנו בניו לה'.

כבת חסידים, ואשת חסיד, שמרה אמונים לבית הרבי, ולמדה לכלכל ענייניה על־פי המושגים הבסיסיים של החסידות בכללה.

מענין שהקפידה. אף בימי אלמנותה, להניח על השולחן בשבת את הספר הקדוש "שפת אמת" ולא הדליקה את הנרות לפני כן. בהערצה מופלגת נשאה את זכר אישה הגרי"ח כשלושים שנה.

שנים רבות התכוננה בישוב הדעת למעבר מעולמנו לעולם שכולו טוב, והשחק ליום אחרון. ייחלה לברכת צדיקים "שלא אבוש בעוה"ז ולא אכלם בעולם הבא" התפללה בתום: "רבש"ע. שלא אזקק לבני אדם, רק אליך — אין באלקינו". בליל ש"ק פרשת החודש, לפני שנה, נאספה חרש אל אבותיה אחרי שברכה על כוס מים צלולים "שהכל נהיה בדברו". ותמה מסכת חייה הנפלאים. רק זכר הליכותיה בקודש יישוד בין החיים. כמנה יראו ויעשו.

נר לעילוי נשמתה הדליק בנה הר"ר יחיאל נקיס (מייסד קרן והפרסים ללומדי תורה מצויינים ע"ש הגרי"ח סנקביץ זצ"ל) שבהתרומתו הנדיבה יצא לאור הכרך השביעי של "קובץ תורני ברכהי" והוא אסופת חידושי־תורה כפרי יצירתם של הרמ"ים והתלמידים בישיבות גדו בא"י — נר זכרון מתאים ברוח שאיפותיה של הרבנית ע"ה.

הגיע מבחר חדש ומיוחד לחג
הכל ב־4 תשלומים
• • •
במוצש"ק מ־8-11 מכירה מיוחדת
צק ל...
5.6.88
• • •
בכל ערב בין השעות 8-10 ולפי תאום מראש בטל. 02-868799
גם כל יום בשעות לפנה"צ תפארת רמות 81/4 ב"ר

מכירה מיוחדת תוצרת חוץ
הגיעו בגדי קיץ
חליפות, חולצות, חצאיות
לנשים ולנערות
הכל ממיטב בתיה"ר באה"ב
מבצע כל מלאי החורף
ב־50% הנחה
המכירה במוצש"ק בין השעות 11-8 ברחוב זכרי חיים 18 ק. צאנז
נב. מכירה קבועה. בתאום טלפוני 02-820843

כזה דבר עוד לא היה!
כל הסריגים תוצרת חוץ
ב־30 שקל בלבד

גבירתי!
באי לסלון "איטה"
ותקבלי שרות מעולה והתאמה אישית
★ חגורות גב יפנית
★ חגורה להריון ולשבר
★ חגורות אלסטיות מוכנות ולפי מידה
★ גרבי גומי רפואיות
לוח, אמורקס ועוד
כ"ב רח' אליהו הנביא 9 טל. 5700906
(יום ג' סגור כל היום)

האם אתה מפחד מ...
★ נסיעות ברכב או באוטובוס
★ יציאות מחוץ לבית
★ להישאר לבד
★ טפולים רפואיים
★ התקפי פניקה
★ ועוד
הבעיה מוכרת לנו
לקבלת מידע התקשר ל:
המרכז לטיפול בהפרעות חרדה
ת.ד. 18136 ירושלים
טל' בימי א', ד', ה' 424048 אחה"צ 814430 בערב
חבר מכון אסנא

לארגון חרדי ארצי
דרוש
מנהל מחלקה
לקליטת עליה
לפנות: ת.ד. 5395 ירושלים

"אוה" יבואני פאות יוקרה
בני ברק רח' ר' עקיבא 88 טל' 787813
הננו להודיע ללקוחותינו הנכבדות
ברחובות והסביבה
כי סוכנות פאות היוקרה "אוה"
הועברה מסלון "טובה"
לסלון "חיה"
ברח' עזרא 3 רחובות טל' 08/459463
★ מעצבת השיעור והפיאות "אוה"
תקבל לקוחות ביום שלישי בסלון
"חיה" בתיאום מראש

תערוכת ציורים - פרי יצירתם של אמנים דתיים - על ידי אגודת "אהבת"

עמותת אהבת, אגודת אמנים דתיים ובעלי־תשובה, ערכה תערוכה של ציורים ומוצגי אמנות, במלון רמדה רנסנס בירושלים והציגו בה 14 אמנים בחלקם בעלי תשובה.

במשך ימי התערוכה ביקרו במקום מאות איש מכל החוגים. התערוכה זכתה להצלחה רבה אשר ביטויה הורגש גם במספר הרב של המכירות בחלקם באלפי שקלים.

"אהבת" נוסדה על ידי קבוצת אמנים בעלי־תשובה. שעם הצטרפותם לציבור הדתי עמדו על הנזק הנגרם לציבור זה בעקבות הזנחת נושא האמנות. נלוו אליהם קבוצת אנשי חינוך, שראו את האפשרויות הגלומות בתחום זה. שאינן מנוצלות כמעט, ונרתמו לקידום ולעידוד הפעילות האמנותית, העשויה להעניק לצעירים רבים הזדמנות להגיע לבטוי עצמי.

מייסדי האגודה הציבו לעצמם מטרה לפעול בשני תחומים עיקריים:

★ תחום ההסברה והעמקת המודעות, שיכלול בין השאר:

א. ארגון תערוכות שיפגישו את הציבור עם האמנות;

ב. קיום סמינריונים וימי עיון לאנשי חינוך להסברה ולהעמקת המודעות;

ג. גיוס אנשי רוח ואמנים לתמיכה רעיונית בפעילות האגודה.

★ התחום המקצועי, המעשי, שיכלול:

א. גיוס והכשרת מדריכים בשטחי האמנות השונים;

ב. הכנת תכניות לימודים מתאימות לתנאים הסכויים והעקרוניים המיוחדים לציבור הדתי;

ג. הקמת סדנאות להכשרתם ולהעסקתם של צעירים בתחומי האמנות השונים.

★ כבר בתחילת שנת תשד"מ התקיימה תערוכת ציורים בהשתתפות מספר ציירים, וההיענות הרבה שתערוכה זו זכתה לה עודדה את האגודה להמשיך בפעילותה ולהרחיבה.

★ מאז אורגנו מספר תערוכות גדולות, ביניהן התערוכות המפורסמות במלון "הילטון" (כסלו תשמ"ו) ובמלון "רנסנס" (שבט תשמ"ז), אשר זכו לביקורות נלהבות מצד מאות המבקרים בהן.

★ בשנה האחרונה נפתח מרכז האגודה שבו שוכנים: משרדי האגודה, אולם הרצאות לפעילות ולמפגשים שונים המאורגנים ע"י האגודה, וכן גלריה, שבה ניתנת הזדמנות לחברים להציג ולמכור את יצירותיהם בתערוכות יחיד המתחלפות מדי זמן.

★ האגודה עומדת לפני פתיחתו של מרכז ללימודי אמנות באוירה חרדית.

"יקבי הגפן" מציג "יין פסח" דל־כוהל מיוצר בשיטה בלעדית

"יקבי הגפן", ביחוד לייצור יין ומשקאות חריפים, יוצא השנה במוצר חדשני ובלעדי לקראת חג הפסח הבעל"ט — "יין פסח" דל כוהל.

לאחר מחקר מקיף ומעמיק מצא "יקבי הגפן" את הנוסחה המדוייקת לייצור יין כשר בתכלית ההידור הכשרות, גם אליבא דמרן הבית יוסף, ושהוא גם דל ברמת האלכוהול. הרעיון עלה כאשר מומחי היקב הגיעו למסקנה כי רבים חוששים בשתיית הכוסות הראשונות של ה"ארבע כוסות" בליל הסדר, שלא ישפעו יותר על המידה מהאלכוהול המצוי ביין הפוגע בישוב הדעת ובצלילותו.

לאחר נסיונות רבים הגיעו אנשי היקב ליכולת ייצור של יין בעל אחוז כוהל נמוך ביותר, שאינו משפיע גם על אנשים רגישים לכוהל ואפילו על נשים, זקנים וילדים.

הצוות של "יקבי הגפן" הם חרדים ויר"ש, אשר מלבד ההידור בעניני כשרות למהדרין מן המהדרין, גם דואג לצרכן מבחינת טיב היינות והמשקאות החריפים, ומקדיש תשומת לב מרובה לייצור מוצרי איכות משובחים, ולא פחות מכך לעיצוב היהודי של הבקבוקים והעיטורים הבלעדיים ל"יקבי הגפן".

"יקבי הגפן" עומדים תחת פיקוחו והשגחתו של הגאון רבי ש. ואזנר שליט"א ו"חוג חתם סופר" במשך כל התהליך, החל מהבצירה של הענבים ועד גמר הייצור של היינות והמשקאות.

גם בחג הפורים יצא "יקבי הגפן" במבצעים מיוחדים, היו אלה הבקבוקים המעוצבים בלעדית בשלל צבעים ובמדבקות ועיטורים בעלי תכנית ורישומי מוטיבים יהודיים. לדוגמה יוצר בקבוק בצורת דג כמזלו של חודש אדר. כעת מעטרים את בקבוקי "יקבי הגפן" מדבקות מיוחדות בנושאי חגי ישראל ומועדיו, והילדים יוכלו לעטר בהם את המחברות והספרים. המדבקה תינתן גם בצורת שי על כל קניה של מוצרי "יקבי הגפן".

גם המשקאות החריפים והליקרים למיניהם, מעובדים במעבדות משוכללות, וטיבם עומד ברמה גבוהה ביותר, כמו גם טעמם המעודן והניחוחי ובכמה סוגי המשקאות המיוחדים ל"יקבי הגפן".

יש לציין כי "יקבי הגפן" נערכו בשנה השישית לייצור מוגבר ביותר של משקאות ולא הקקר לנושא השמיטה, כך שיצאו מכל חשש של השנה השביעית.

מ"יקבי הגפן" נמסר כי זכו להערכה רבה של הציבור על הייצור המיוחד של יינות דלי כוהל, אשר קידם בברכה את "יין פסח" הכיצר לטובת הציבור ולפי כל כללי הכשרות וההלכה גם לכל הדעות הפוסקים.

מי היה מאמין?!
מעכשיו תוכל לרכוש את
שעוני היוקרה של:
"שבליה" ★ פררי ★ לפייט
השעון שהוא תכשיט
בדגמים החדישים ביותר
משובצים אבנים מרהיבים ביופיים
פאר תוצרת שוויץ
עד 5 תשלומים
רפאלי עקיבא 115

אופנת "האחיות רב" בירושלים!!!
ועוד ממיטב בתי האופנה בארץ!
במוצש"ק פר' ויקהל־פקודי תתקיים מכירה בין השעות 11-8
הגיעו דגמים חדשים לעונת המעבר!
בשאר ימות השבוע המכירה כרגיל בכל ערב בין השעות 7.30-9.30
אצל משפחת כהן
רח' חי־טייב 13, קב הר־נוף
רח' מרולין 21, קומת כניסה
טל. 02-529138

דיצה עיצוב אופנה
* שמלות ערב יוקרתיות בהזמנה
לאירועים מיוחדים
לפרטים והזמנות 02-434104

עבוד תמלילים
לומדים
במחשבת
רבי עקיבא 92 ב"ב 5793777
ירושלים צפניה 41 826251

פיאות DIANA דיאנה TOP-STYLE WIGS
מבצע פסח בעיצומו
במחירים 70 ש"ח 75 ש"ח
בשני תשלומים, תשלום אחרון לאחר החג
הגיעו דגמי דיאנה
אקסקלוסיב לאביב ולקיץ
בני־ברק: רח' ר' עקיבא 126 ב"ב קומה א'
פתוח בימים א' ב' ד' משעה 16.00 עד 19.00
ימים ג'-ה' משעה 9.30 עד 13.00
בירושלים טלפון 820469 שרה

לגיסנו ואחותנו היקרים
ישעי' וזהבה קראוס
לפתיחת בית העסק
"גולדי"
בביתכם, סנהדריה המורחבת 138
שאו ברכה והצלחה
ברכת ה' היא תעשיר
שלמה זלמן ודבורה אוירבך

מעגלי חסד למשפחות ברוכות ילדים
ירושלים: אלשיך 18, גאולה מול ת"ת סלונים זכרון משה
בני ברק: הרצל 6 ק.ב
מבצע פסח
קנית 5 זוגות תקבל זוג נוסף חינם
כל זה בצ'ק דחוי 20.4.88 ג' אייר
פתוח 5—8 אחה"צ

הקדימי רפואה למכה!
ההכנות לפסח
יעברו ביתר קלות
ע"י טיפות הרב מירושלים...
(ללא תופעות לוואי על בסיס צמחים)
לחיזוק כללי, כאבי גב, הרגעה, ועוד ועוד...
60 סוגי טיפות ל־60 סוגי בעיות כגון:
הרטבה, דכאון, רכוז הבנה, זכרון, גמגום, להגברת חלב אם, בעיות נשים, עצירות, תולעים, כאבי ראש והחידוש האחרון להרזיה
הטיפות עברו לאחרונה שיפור מיוחד והתוצאות מדהימות
ניתן להשיג בבני־ברק אצל
יפה קליין יועצת לריפוי טבעי
צפניה 7 טל 786096
בין 4.00 — 6.00 אחה"צ 9.00 — 10.00 בלילה

בחיפה 644113	ירושלים הר־נוף 529939
נתניה 613786	זכרון יעקב 96769
חצור הגלילית 934761	אשדוד 531730
פתח־תקוה 9234602	עמנואל 921204
טבריא 21869	קדומים 921955
אנטוורפן 2326461	מונטריאל 3413530

הפאה המבוקשת ביותר
"אוה"

פאה
עם פיניש מושלם
"אוה"

אין תחליף
לעוצמת הפרסום
בהמודיע

איך אפשר לבנות מקוואות ולשפצם בלי תקציבים?

גדולי ישראל פרסמו קול־קורא לציבור אודות מצוקתו הקשה של המרכז הארצי למען טהרת המשפחה ★ למרות המצב ובמאמצים מיוחדים, ממשיכים לעסוק בבניית ובשיפוץ מקוואות ובהדרכה לחיי טהרה

- מאת אמיתי שולמן -

"אם תשאל אותי, כיצד הגענו באחרונה לחנוכת שני מקוואות חדשים וסיום השיפוץ כ־5 מקוואות שונים ברחבי הארץ, למרות מצבנו הכספי הקשה — אין לי שום תשובה מלבד אחת: "סייעתא דשמיא" והברכה המיוחדת שמעניקים לנו גדולי ישראל בכל השנים" — אומר הרב יהושע לוי, מנכ"ל המרכז הארצי למען טהרת המשפחה.

קריאתם המיוחדת של גדולי ישראל למען המרכז פורסמה בימים אלה, לנוכח המצוקה הקשה אליה נקלע המפעל הגדול והחשוב. המוכר מאז ומתמיד כגוף הציבורי היחיד, הפועל ועושה גדולות למען חיזוק שמירת הטהרה בישראל.

ובאמת, כיצד אפשר לחנוך ולשפץ מקוואות כאשר אין תקציבים והתרומות מהציבור הולכות וקטנות? אמנם מגיע סיוע מסויים מגופים ממשלתיים, אבל הביצוע בפועל וחלק נכבד של המימון עצמו מוטל אך ורק על המרכז, וזאת מלבד ההוצאות להחזקת המדריכות, הדפסת ספרונים וחוברות בנושא הטהרה וכל פעילות ההסברה בתחום זה המוטלת על כתפי המרכז.

הרב יהושע לוי חדור בטחון בהצלחת המרכז הארצי למען טהרת המשפחה לעמוד במשימותיו וביעדים שהציב לעצמו, על אף המצב הקשה: "המפעל הזה נוסד, כדי להחדיר בציבור את התודעה וההערכה למצוה חיונית זו של הקמת מקוואות חדשים, תיקון ושיפוץ מקוואות קיימים, הסברה והדרכה ברחבי הארץ — ואני משוכנע, כי קריאתם של גדולי ישראל תיענה בעין יפה ורחבה כיאה וכיאות לנושא החשוב".

★ עבודת קודש בכל פינה וישוב

בינתיים, למרות הכל, עבודת הקודש הנעשית בכל פינה וישוב — נמשכת בהתלהבות רבה. זה עתה נחנכו שני מקוואות חדשים במושב נצרים שבחוף עזה ובכרמי־צור בגוש עציון. בימים הקרובים עומדים לחנוך מקווה נוסף במושב מעון שבהר חברון.

לאחרונה הסתיימה בניית מקווה בקרית בנימין, שיכון של בני העדה התימנית בקרית אתא. עבודות בניה נמשכות במושב מזליאל במטה בנימין, בעלי שליד שכם ובקרוב מתכוננים להתחיל לבנות מקוואות במעלה־לבונה ובבית אריה שבמטה בנימין, במושב שזר בגליל העליון ובמושב ברקת בין רמלה ולוד.

כאשר מתרשמים מקרוב מהיקף העבודה — מתחילים להבין מדוע קשיי התקציב כל־כך מכבידים. אין ספק, שהיקף כזה של עבודות מחייב הזרמה תקציבית שוטפת, שבלעדיה "טובעים" הפרוייקטים בעודם באיבם.

הרב יהושע לוי מטעים בפנינו, כי חלק בלתי נפרד מעבודת המרכז הארצי למען טהרת המשפחה היא ההדרכה והפצת הלכות הטהרה. המרכז מפיק חומר הסברה רב במספר שפות בכל רחבי הארץ, כאשר חומר מיוחד ניתן למדריכות. בזה כלולים דפי הלכה, לוחות זמנים ועוד.

דוגמא נאה לפעולת הסברה והדרכה אפשר לראות במושבי מועצת מטה יהודה. במקום מארגנים שיעורי הלכה והסברה 2־3 פעמים בשבוע, כאשר מדריכות מירושלים מתפזרות בישובים השונים ומביאות את דבר טהרת המשפחה לעשרות בתים. בשיעורים ובחוגים מוסבר לא רק ענין הטהרה אלא גם חינוך הבנים, כדי שיכוונו ללמוד בבתי ספר דתיים, כיסוד חשוב בבנין טהרת המשפחה כולה.

ההדרכה בישובים קטנים אינה משכיחה את השכונות בערים הגדולות. זה עתה הסתיימה סדרת הרצאות בנושא הטהרה בשכונת שמואל הנביא בירושלים, כאשר את ההרצאה המסיימת נשא הגאון רבי עובדיה יוסף, אותו שמעו מאות נשים המתגוררות בסביבה. אין ספק, שסדרת הרצאות כזו מביאה להתעוררות גדולה.

★ הצלחה גדולה מול קשיי תקציב

מן הראוי לציין שבסידרת השיעורים בשיכוני שמואל הנביא בירושלים השתתפו כ־100 נשים.

באחת ההרצאות הגיעו למקום קבוצת נשים חילוניות, שביקשו לברר "על איזה נושא יש הרצאה עד שבאות נשים כה רבות?" אך כאשר נאמר להן שהנושא הוא שמירת טהרת המשפחה — היפנו פניהן לצאת. רק כאשר המדריכה אמרה להן, שההרצאה עוסקת גם בשלום־בית ובחינוך הילדים — הסכימו להשאר מעט. כמובן, שלאחר שני נושאים אלו שמעו גם את נושא הטהרה, גילו התעניינות בנושא "שמעולם לא אמרו לנו עליו אף מילה", באו לשיעורים נוספים ובסופו של דבר החלו לקיים הלכה למעשה את מה שלמדו.

בשכונת גבעת שרת בבית־שמש החלה זה עתה סידרת הרצאות שניה של המרכז הארצי לטהרת המשפחה. גם כאן יש תוצאות מעשיות מבורכות. לא תמיד אפשר לפרט, אבל די אם נציין שמאות מנשות המקום החלו ללכת בכיסוי ראש. ולשמור על טהרת המשפחה. רבות מהן מביאות שכנות לשיעורים וכך הולך וגדל המעגל.

תופעות דומות היו במקומות רבים אחרים. במבשרת ציון לא הכירו נשות הישוב את המושג של "שיעור" באף נושא. רק המדריכה של המרכז הארצי למען טהרת המשפחה הצליחה לאסוף אותן וגם פה משתתפות נשים שאינן דתיות בשיעורים וההרצאות מדברות בעד עצמן.

כל השיעורים וההרצאות דורשות תקציב גדול של הסעות המדריכות והוצאות אחרות. לא פעם מעיק המצב הכספי כל כך, עד שאין עוד אפשרות לממן שיעור במקום מסויים. כך קרה ביבנה, כאשר המדריכה הגיעה ל־60 משתתפות בשיעור לעומת 4 בתחילה. אלא שהשיעור נפסק מחוסר אפשרות לממן את ההסעות.

★ הדרכה ושיעורים - גם בחו"ל

שמעו של המרכז הארצי למען טהרת המשפחה הגיע גם לחו"ל. קהילות יהודיות ממדינות שונות פונות לבקש עזרה בהדרכה, ייעוץ בתכנון ובניית מקוואות, ופונות בשאלות כיצד לתקן מקוואות וכו'. אחת המדריכות הוותיקות של המרכז נשלחה לאחרונה לקהילות היהודיות ביוהנסבורג, דרום אפריקה. זוהי הפעם השניה שמדריכה מטעם המרכז יוצאת למקום, לאחר שבפעם הקודמת התוספו כ־500 משפחות יהודיות, אשר הודיעו, כי בעקבות השיעורים וההרצאות ששמעו מהמדריכה החלו לשמור על חיי טהרה במשפחותיהם.

המדריכה הוזמנה ליוהנסבורג על ידי הקהילה המקומית, שנשאה בכל הוצאות הטיסה והשהייה. כך עשתה גם קהילה יהודית גדולה בשווייץ, אשר הזמינה מדריכה מטעם המרכז הארצי לטהרת המשפחה לבוא לסידרת שיעורים והרצאות בנושא זה.

כמובן שהמדריכות לא עוזבות את הקהילות בלי להשאיר מדריכות חדשות אחריהן. הן מלמדות את בנות המקום הלכות ומנהגי הטהרה ונותנות להן חומר הסברה בשפת המדינה. "דרישות שלום" שהגיעו אל המרכז בירושלים סיפרו, כי החוגים והשיעורים בנושא הטהרה נמשכים בהצלחה רבה על ידי המדריכות החדשות, מבנות המקום, כאשר לנושא הטהרה מתוספים נושאי צניעות, חינוך, שבת וכשרות.

באחת הפגישות עם אנשי הקהילה בדרום אפריקה נשאל אחד מהם, מדוע אינו מקפיד על שמירת השבת. הוא ענה כי עסקיו המסועפים אינם מאפשרים לו לסגור את עסקיו בשבת. גם על כשרות אינו יכול להקפיד, מכיוון שפגישותיו הרבות עם נכרים בעניני עסקים, כוללות "סעודות עסקיות", בהן מגישים מאכלים שאינם כשרים. "ומה עם טהרת המשפחה?" — נשאל האיש, ועל כך השיב: "לזה אני מסכים. זה לא יפריע לעסקים"... בסופו של דבר, שמירת הטהרה הביאה אותה משפחה לשמירת שבת, כשרות ולחינוך הבנים בבתי ספר דתיים.

הפעילות בחו"ל אף היא מכבידה על תקציב המרכז הארצי למען טהרת המשפחה, שכן למרות הוצאות הטיסה והשהייה של המדריכות שלקחו על עצמן הקהילות, הרי חומר ההסברה הרב והקשר הנמשך מחייב הוצאות רבות ובלתי צפויות.

★ התרומה הצנועה - שכר לעמל ומסירות

דוגמא נוספת למה שקורה בעת מחסור בתקציב, הוא מושב נס הרים שבהרי יהודה. המקווה במקום היה זקוק לתיקון דחוף ולשיפוץ והדבר נעשה על ידי המרכז תוך זמן קצר. אבל תוך כדי העבודה התברר, שהבעיה אינה רק כשרות המקווה, אלא מצבו הפיזי של המבנה כולו: אין חימום, הגג דולף ולמעשה צריך לבנות מקווה חדש. האם במצב הנוכחי יכול המרכז הארצי למען טהרת המשפחה לקחת על עצמו התחייבות חדשה בסדר גודל כזה?

אומר הרב יהושע לוי: "בבעיות דומות אנו נתקלים בישובים רבים ברחבי הארץ. לא פעם משקיעות המדריכות שלנו עבודה רבה, בהצלחה יוצאת מהכלל, אך המצב הפיזי של המקווה מפריע להוצאת הענין מן הכח אל הפועל.

בעמלם הקשה, הנעשה במסירות נפש ובתנאים לא קלים, רואים ראשי המרכז הארצי למען טהרת המשפחה פרי הילולים ושכר רב, כאשר עוד משפחות מקבלות על עצמן שמירת טהרת המשפחה. לא פעם מתרגשים הם לנוכח תרומה המגיעה מאחת הנשים שהשתתפו בחוגים, החלו לשמור על טהרת משפחתן ומצאו לעצמן חובה להודות למרכז על פעילותו בתרומה, גם אם היא קטנה, בהתאם למידת יכולתן.

וכך כותבת אחת מהן, גב' גרציה ארזי משכונת תלפיות־מזרח בירושלים כותבת: ברצוני להודות לכם על השיעורים שגב' חנה נותנת לנו בתחום טהרת המשפחה וגם חינוך הילדים... תוכו למצוות. את תודתי אני מביעה בתרומה 30 ש"ח וגם בעידוד חברותי לבוא לשיעורים. אני מקווה שהתרומה הצנועה הזו תועיל לבנין מקוואות ולהרבות מצוות"—

מקווה שנבנתה לאחרונה בקיבוץ שבשומרון

תולדות תורה

מי ומי הם המחפשים את זהות העבר המשפחתי — עשרה דורות אחורה יש לו לאדם חמש מאות ושנים עשר זוגות הורים המשפיעים על תכונותיו — ב־15 דורות מגיע מספרם ל־16 אלף שלש מאות ושמונים זוגות הורים...

(המשך מעמוד ט')

4. בעלי תשובה — אצל אנשים שחוזרו לשורשיהם קיים חיפוש, לא רק לעבר שורשם הרוחני אלא גם לעבר השורש הפיזי שלהם. סיבה ראשונה לכך היא שרבים מהם, המתודעים למנהגים השונים הקיימים בקרב העם היהודי, חפצים לדעת מה היה מנהג אבותם, האם היו מתנגדים או חסידים, או שאולי נהגו כמנהג עירק או פרס? כל כמה שהם מתקרבים יותר אל מנהגי היהדות ולהבנתה הם רוצים יותר להמשיך את השושלת שנותקה לפני שנים או שלושה דורות, בנסיבות מיוחדות או במזיד. והם עושים זאת ע"י הזדהות עם שומר המצות האחרון במשפחתם שדרכו הם מתחברים אל מעמד סיני ואל מעשה בראשית.

וישנם בעלי תשובה שיש להם שאלה הלכתית פשוטה כמו למשל — אולי הוא שייך למשפחת כהנים ולא יכול להתחתן עם כל אשה (כדוגמת אותו בעל תשובה שהיה נשוי לגיורת ונודע לו שהוא כהן. לפי המסופר יעץ לו הגאון ר' משה פיינשטיין ז"ל לעזוב את ביתו אולם תוך כדי כך להמשיך לחקור את מוצא אישתו, והנה הפלא ופלא, אחרי חקירה מאומצת התברר מעל לכל ספק שאחת האמהות מצד הסבתא או אימה של סבתה היתה יהודיה הנשואה לגוי והגיורת מתייחסת רק אל האם. וא"כ היא יהודיה ומותרת לכהן).

5. זהות יהודית — התפוררותו של עם ישראל בגולה זרעו כבר הרבה הרס ההתבוללות אכלה בו בכל פה. רבים טועים מחשיבים את עצמם כיהודים, וטעותם נובעת מכך שסבם או אביהם היו יהודים. אולם כמובן שאין זה נכון על פי ההלכה. ישנם מהם שמגיעים להיות בעלי תשובה ובאים ללמוד בישיבות. הר"מים מייעצים להם בדרך כלל להתגייר אבל יש מהם שחוקרים ומצליחים להוכיח במחקרם שהם יהודים גם מצד האם.

6. ניצולי שואה — רבים מניצולי השואה שאיבדו את משפחתם בידי הנאצים ימש"ו עושים מאמצים גדולים בכדי להכיר את תולדות משפחתם ולמצוא את אילן היוחסין שלהם, גם בכדי להעביר לילדיהם לפני שיהיה מאוחר מידי וגם בכדי לכתבו כזכרון לקרבנות הי"ד.

זכר למעשה בראשית
מתוך הקידוש ותפילת השבת

כמה שנים אחורה אפשר להגיע? מאתיים שלש מאות שנה? איזה סיכויים יש לאדם החוקר את מאתיים שלש מאות שנה? איזה סיכויים יש לאדם החוקר את קורות משפחתו להגיע ליותר מכך? אם יש לו קשר למשפחה רבנית מפורסמת, יכולים אולי להגיע לחמש מאות, שש מאות שנה, לאחור. אלו הקשורים למשפחות טרודים דרך משפחות לוריא ושפירא ובכך חוזרה לרש"י, יכולים להגיע לאלף שנה אחורה.

אולם דבר אחד אולי משותף לכל החוקרים את עברם. קשה להניח שהיו חוקרים אותו, אם היו באמת מאמינים שאי שם בעבר התחיל את שולשלת משפחתם המפוארת איזה קוף ענק ממשפחת ההומו ספינס, כפי שמגיחים חוקרים שהכפירה אמתתם. מבחינה זו ברור שגם החילונים וגם המתבוללים, גם הגויים ובוודאי יהודים מאמינים, בהתחלה נשגבה של אילן היוחסין שלהם, וכמו שכתוב בתורה וכפי שכבר צויין ע"ידש כל מחקר גניאלוגי הוא האדם הראשון שהיה יציר כפיו של הקב"ה, ומה נעלה תשגב יותר מכך?

המסקנה היא: אם כן שאפשר לכנות את המחקר הגניאלוגי במידה מסוימת כעיסוק באמונה, משום שהוא מעיד על האמונה בבריאת העולם ע"י הקב"ה ומקשר את היהודי של היום באשר הוא, חזרה אל מעשה בראשית. ואולי הוא עצמו גם כן מעין זכר למעשה בראשית.

ליצנות או שמחת חתן וכלה?

(המשך מעמוד ט')

... בחור שא סא עיניך,
תן עיניך במשפחה.
די אלע צדיקים עומדים לימינך,
זאלסט זיך אנהאלטן אין זייער הדרכה.
(כל אותם צדיקים עומדים לימינך
האחז סא בהדרכתם)
... חתן זאלסט היינט דעם טייערן אוצר,
דעם טאג נישט אדורכלאזן חלילה.
זאלסט איינזאמלען דיין הארץ מאן בורא ויוצר,
אויפצוטאן די ריכטיגע פעולה.
(חתן, שמור נא את האוצר היקר,
את היום לא לתת לחמוק חלילה.
שפוך נא לבך לפני הבורא והיוצר.
שתפעל את הפעולה הנכונה.)
... חתן, דו ביסט דאך אזא טייערער קינד
א חוליה אין אזא היילגע שרשרת
אן אייניקל פון כ"ק רבינו זאל זיין געזונט
תשית לראשך עטרת
(חתן, הרי אתה כה בן יקיר
חוליה מן השרשרת הקדושה
צאצא של כ"ק רבינו שיחיה
תשית לראשך עטרת).

זאת בעת קבלת הפנים לפני החופה. לאחר החופה וסעודת הנישואין בא תורו של בדחן אחר, אף הוא מבני החבורה הקדושה, תלמיד חכם וירא ה', אבל סוג הרצאתו שונה, לא עוד אותה רצינות ואוירה של כובד ראש מידבית:

מורי ורבותי! דער גאנצער עולם,
מימינם ומשמאלם,
הקטנים עם הגדולים,
קוקט'ס מיר נישט אן ווי קיין לייזינער גולם,
איך בעט זאל זיין בלי נשמע קולם,
וויל מיט אזא גרויסער אין אנחנו יכולים...
(מורי ורבותי: כל הקהל,
מימינם והשמאלם
הקטנים עם הגדולים
אל תביטו עלי כגולם חרס
אבקשכם — בלי נשמע קולם
כי בהמולה כזאת אין אנחנו יכולים)

כאן באים חרוזים משולבים בנוטריקונים ורבים מפרשת השבוע הרומזים למאורע החשוב ובעיקר לעומדים להתכבד בריקוד המצוה, חשובי המשפחה, רבנים, ראשי ישיבות ונוטלים חלק בראש, כשאת כל אחד מלווה שיר מחורז ארוך שזור בראשי תיבות וגימטריאות של שמו. עם בוא הרגע לצאתו בריקוד המצוה של המתכבד, משתתק הבדחן ואומר: שבת... שבת... שבת...

אחרי כל המתכבדים בריקוד בא תורו של המחותן אבי החתן, הבדחן כאילו מתחיל מחדש את החתונה, הוא מקדמו במילים הנמלצות ביותר במצוותו את כל כושרו הבדחני כדי לשבחו ולפארו. עד שלבסוף מגיעה שעת הריקוד — כי בא מרעד;

שרייט'ס אלע: דער מחותן אבי החתן גייט... ער גייט... שבת... (וצעקו כולכם: המחותן, אבי החתן הולך... הולך... שבת...).

לאחריו מתכבד אבי הכלה בריקוד המצוה ואף כאן אין שיעור לשבחים ולתארים שקושר הבדחן לראשו, מרוממו ומהדרו. עם ריקודו מסתיימת שורת המתכבדים כשאף הבדחן השני מסיים את תפקידו ומחזיר את המגבת לבדחן הראשי; שכבר מלפני החופה היה לפטרונו המוסרי של החתן ואף עתה בא הוא ולא אחר לכבד את החתן בעצמו בריקוד המצוה:

... יעצט לאמיר גיין צום ענין
ווען עס בויעט זיך דא אזא שיינער בנין
... יעצט בזמן שמחה
לכבוד דעם חתן דער יחיד מומחה
בחדווה ובגילופין
זינגען א מזמור לתודה
זיך נעמען צו די עבודה
דעם חתן יעצט אויפרופן.
(... עתה הבה ניגש לענין
כשנבנה בנין אחד כזה
... עתה בזמן שמחה
לכבוד החתן היחיד מומחה
בחדווה ובגילופין
לשיר מזמור לתודה
לאחוז בתעיים לעבודה
את החתן לקרוא לכבוד).

שעה ארוכה עמד הבדחן ואיחל ובירך, שיבח ופיאר והשתפך בשירים ובנגינות מ־טטות, עד הגיעו "בקריאה של חיבה" אל החתן "יעמוד יעכור" למצוות רקידה—

בארצות הברית ובמיוחד בקרב חסידויות יוצאי הונגריה נפוצה יותר מבכל מקום אחר, הבדחנות הרשמית, שם מקבל בדחן כוכשר אלף דולר ואף אלפיים, לחתונה.

גלגול חוזר בעולם

(המשך מעמוד י"א)

יוסף לעיירה שבה גדלו אביו ואחיו החורג, בימי. בירמי אנדרסון מעולם לא ביקר בעיירה זו אך כאשר הגיע לעיירה, החל בימי לתת להם הוראות נסיעה, כאילו גדל כל חייו במקום.

באחד הרחובות צעק בירמי, "הנה, כאן גר בילי פוסטר". האב נרעד מהתרגשות: בילי פוסטר היה אחד מידידיו הטובים של בימי המנוח. הוא גר בדיוק בבית שעליו הצביע בירמי.

לאחר מכן הדהים בימי את אביו עוד יותר. "ראה, דוד" — צעק לאביו — "זוכר איך היינו משחקים "מחבואים" בחורשה הזו?" רון אנדרסון התקשה להאמין למשמע אזניו. בילדותו עברו עליו שעות רבות בחורשה שעליה הצביע בנו, כשהוא משחק מחבואים עם אחיו החורג. אך כיצד היה בנו הקטן יכול לדעת על כך?

בירמי המשיך להדהים את המספרה, את חנות הגלידה, את כל המקומות שבהם בילו רון ואחיו המנוח את ילדותם. ואז פנו השלושה לבוב שאוס, עד הראייה היחיד לתאונה שבה קיפח בימי האחר את חייו.

בוב הוביל אותם למקום בו קרתה התאונה. לפתע פרץ בירמי בבכי, נפל על הקרקע והחל להתעוות: "הצילו, אני מת". וזעק, כשפניו מעידים על יסוריו הנוראים..."

מעמדו של הרה"ק

(המשך מעמוד ד')

ומדושתו, שופכים את לבם לפני ה' סמוך לציונו ומסתמכים על זכותו.

רבי מאיר מפרעמישלאן היה אומר "מי שרוצה שיהיה לו יראת שמים באמת ילך על ציון קברו של ר' אלימלך ויתפלל שם ויעשה דבריו פירות. בעל "עשר צחצחות" מוסיף את הקבלה שהיתה בידו: "מקובל בידי מכמה תלמידי חכמים ויראי ה', שהרבי ר' אלימלך הבטיח, כי כל איש אשר יבוא על קברו יושע בכל הישועות, כמו בחיים חיותו, ולא ימות בלא תשובה", והוא מוסיף "ובאמת אין ספורות למו לעולם הנוסעים בכל שנה ושנה על קברו ביום הילולא דיליה", ולבני כהנים שאינם יכולים להשתטח על ציונו הרי "שלוחו של אדם כמותו".

הנהירה ההמונית לליזענסק הרגיזה את המשכילים. באחד מכתבי ההלשנה שנשלח ע"י המשכילים לשלטונות בגליציה כנגד החסידים "המחזיקים בתושנות", הם מתלוננים כי "בליזענסק קבור צדיק אחד שאלפי מבקרים מכל רחבי גליציה נמשכים לציונו. השלטונות הנכריים גילו נכונות להיענות למשאלת המשכילים ולהכביד על הנוסעים לליזענסק, אולם ההמונים נמשכו אל הציון הקדוש, וההכרה רווחה בצבור כדברי תלמידו רבי מנדלי מרימנוב, כי ביקור על ציונו של הרבי ר' אלימלך הוא סגולה להתעוררות תשובה. (רמתיים צופים, סדר אליהו זוטא, ב"ז ע"ב).

בשנות השואה הגדולה שפגעה בבית ישראל באירופה, כאשר ברודי הנאצים עברו על פני העיירות בפולין ובגליציה, להשמיד את כל תושביהן היהודיים, הגיעו גם לליזענסק, והשמידו את כל יהודי העיירה, רק אחדים מהם נמלטו על נפשם לבית החיים ומצאו מקלט סמוך לאוהלו של הרבי ר' אלימלך המשקף על פני העיירה.

לאחר תבוסתם של הנאצים, כשחזרו פליטי השואה שנשארו לפליטה לחזור לעיירות מוצאיהם, נתגלתה לעיניהם השואה לכל מוראותיה כמו ביתר ערי ועיירות ישראל, ראו תושבי ליזענסק שחזרו לעיירת מולדתם, את החורבן האיום, הם מצאו אותה ריקה מתושביה היהודיים, אף בית הקברות העתיק חולל ע"י הצוררים, אולם התושבים הנכרים סיפרו להם על קידוש שמו של הקב"ה וחושבי שמו, שנתגלה לעיני כל בהקשר לציונו של הרבי ר' אלימלך (פרשה זו הלא היא כתובה בספרנו "רבי אלימלך מליזענסק") קצר המצע מהשתרע ואין כאן מקום להאריך ונסתפק בציון כי הנאצים הצוררים פגעו באוהל ציונו של הרבי ר' אלימלך, הרסו אותו, אולם הם לא יכלו לפגוע במורשת שאותו צדיק הנחיל לדורות לחיזוק האמונה, ולהמשך הדרך בה דרכו אבותינו, מאז ועד עתה ועד בכלל.

לאחר השואה הוקם אוהל חדש על יסודותיו של האוהל הקודם, וכמו בשנים שלפני השואה פוקדים שומרי אמונים את ציונו בליזענסק, זאת ועוד; רבים מהיהודים המגיעים לפולין ביחוד מארה"ב, אם לצרכי מסחר ואם בשליחות צבורית, משתדלים לבקר על קברו של הצדיק שמנוחתו כבוד בליזענסק, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל להיפקד בפקודת ישועה ורחמים, ולהושע בישועת עולמים במהרה בימינו.

יהודיות בבריה"מ שבתו רעב

130 נשים יהודיות שבתו רעב שלושה ימים בבריה"מ, כדי לעורר את דעת הקהל במערב לסיבלן של מסורבות עליה. ביניהן היו 70 במוסקווה ו־50 בלנינגראד.

על כך מסרה מסורבת העליה גלינה ליפשיץ בשיחה טלפונית ממוסקווה עם פעילי המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ.

בשיחה טלפונית עם לנינגראד סיפר אסיר ציון אלק זליצ'ונוק כי בלנינגראד נוסדה קבוצה חדשה בשם "עליה 88" שמטרתה לסייע למשפחות בסירוב שהן במצוקה.

הצעות לרכישת נכס

הציבור מוזמן בזה להציע הצעות לרכישת נכס הנמצא ברח' ישעיה 9 ירושלים, במרכז (ליד קולנוע אדיסון)

תאור הנכס: גוש: 30066 חלקה: 7/28־27 געלות פרטית

תיאור הנכס: קומה שלמה מעל חנויות. כניסה פרטית. מתאימה לעסק, למוסד או למגורים. על פי הערכת שמאי שווי הנכס הוא 140.000 דולר ארה"ב. ניתן לראות את הנכס תוך תיאום טלפוני מוקדם לטלפון 02־234250. הצעות יש להגיש בכתב לח"מ עד יום 30.3.88 בצירוף המחאה בנקאית או ערבות בנקאית בשיעור 10% מסכום ההצעה. אין הח"מ מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת. הח"מ שומר על זכותו לנהל מו"מ עם המציעים השונים ו/או לערוך מכרז חוזר.

יצחק מינא, עו"ד, כ"כ הבעלים
רח' בן יהודה 10, ירושלים ת.ד. 2513 ירושלים. 91024

לירושלמיות
מכירה מיוחדת!!!
ביגוד אופנתי לנשים ולנערות
ברח' אדלסון 325/63 במוסה 7 רמות ג' טלפון 02־863698
רשמו לפניכן!
יום ג' כ"ו אדר תשמ"ח בשעות 10־7 בערב

הפנינה
שרותי פוליש ונקיון

מה נשתנה הפסח הזה
ניקוי דירות כולל חלונות תריסים, פנלים, מטבחים ואמבטיות, שטיחים וריפודים
וכן פוליש קריסטל לרצפות לא מחליק
וזאת ע"י צוות מקצועי ובאחריות
מחירים נוחים!
טל. 712842, 432530

סלע
הדברת מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197
עם ריח ובלי ריח.
ללקוחות ללא הוצאת כלים
מחלקה לפוליש ולנקיון
03־473271 03־494938

"אוה"
פאת שנות ה־2000

זה הפתרון המתאים
לדיור, לימוד ופרנסה - במקום תורה
לאברכים ולבעלי בתים תורניים
בעידודם ובברכתם של גדולי הדור שליט"א
בישוב **מורשת**
בגליל המערבי בנקודה הקרובה ביותר לחיפה
בנוף מקסים, אויר ואוירה טהורים,
אפשר לרכוש וילה בשיטת בנה ביתך
על שטח של חצי דונם
כאשר המשכנתא מספיקה לכיסוי מחיר הרכישה
וההחזר הוא רק כ־300 דולר לחודש
בנוסף לזאת מקבל כל תושב הלואה עומדת
בסך 25,000 דולר — להקמת מפעל
ועד הרבה אפשרויות קוסמות ומעניינות
המקום מיועד ל־324 משפחות, חרדיות בלבד.
קבוצות מאורגנות מהארץ ומחו"ל או יחידים המעוניינים
יתקשרו לקבלת פרטים נוספים
לטלפונים 04־800825, 04־800593, 04־800510
מורשת

מרכז חינוכי יד בנימין
ירחי כלה — פסח תשמ"ח
אנו שמחים להביא לידיעת הציבור החרדי שגם השנה נקיים אי"ה תוכנית נופש (ירחי כלה) פסח תשמ"ח במרכז החינוכי יד בנימין
(י"ג — כ"ג ניסן תשמ"ח)
לרשות האורחים:
★ חדרים מרווחים ★ חדרי תה וקפה בכל שעות היממה
★ אוירה כפרית עם מרחבי דשא וגני ★ תוכניות לילדים
★ ציוד לתינוקות ★ שעורי תורה למבוגרים
★ שמרטף אתה"צ ★ טלפונים ציבוריים ליד המגורים
אוכל וכשרות מהדרין שבמהדרין (לא שרויה)
בד"ץ, הרב לנדאו, חוג חתם סופר (מוצרי חלב)
פרטים נוספים בטלפון:
בשעות העבודה. 591138, 591439, 08־593153
בשעות הערב: 02־538516

בע"ה
בית ספר למקצועות המינהל ליד המכללה למינהל
צעיר חרדי
למד מקצוע מבוקש המקנה לך תעודה מוכרת עם הכנסה טובה בצדו!
הנה"ח סוג 1+2 + ממוחשבת
תוכל לעבוד בבית בשעות הנוחות לך.
מסגרת לימודית לגברים בלבד.
מועד פתיחה: 12.4.88
לקבוצות אברכים ניתן לארגן הדרכה במקום הלימודים.
פרטים והרשמה: המכללה למינהל.
ירושלים רח' מסריק 10,
טלפונים: 668383, 666380, 02־690130.
המכללה למינהל
נתיב פתוח - לעתיד בטוח!

הרבנות הראשית לישראל
כנס לסיכום שנת השמיטה תשמ"ז
הרבנות הראשית לישראל מזמינה את צבור הרבנים, החקלאים והצבור הרחב לכנס שיסכם את שנת השמיטה תשמ"ז
הכנס יתקיים אי"ה ביום ג' כ"ו אדר בהיכל שלמה באולם הדיונים
על סדר היום:
9:45 — התכנסות וכיבוד קל
10:00 — בדיוק: הרב הראשי לישראל מרן הרב אברהם שפירא שליט"א - סיכום שנת השמיטה
10:45 -הרב יונה דברת: זמירה בכרם - לקחים ומסקנות
11:15 -הרב יעקב אריאל: אוקמי פירא - ישומו במלאכות השונות
11:45 -דיון פתוח בנושא: ישום הנחיות הרהייר במגזר החקלאי הלכה למעשה - מסקנות ולקחים מרן הרב שאול ישראלי שליט"א יסכם את הדיון.
1:30 - תפילת מנחה וארוחת צהרים
2:30 - הראשון לציון מרן הרב מרדכי אליהו שליט"א - אוצר בית דין: הערמה או מציאות
3:15 - הרב יחזקאל דאום: הפעלת אוצר בית דין של הרהייר הלכה למעשה.
4:00 - דיון פתוח בנושא - ישום הנחיות הרהייר במגזר הצרכני מסקנות ולקחים. מנחה הרב יגאל קמינצקי.
בברכה,
הרב איתן איזמן
מנהל הרבנות הראשית לישראל

"מהודר" 03־789326
בודד למבצעי הזקה לגברים, ילדים ונוער
רח' השלושה 26 ב"ב
במחיר ישיבה אוצרסט
מבצע מהודר קוסם

הפאה המובילה
באופנת הפאות
"אוה"

בסימן טוב ובמזל טוב
לזיכוי הרבים!
סגולה גדולה וחשובה מאד
לחתנים ובעלי ברית
טל: 03־798349 רק בשעות הבוקר

פסח
בישיבת "חפץ חיים" - בירושלים
כשר למהדרין - לא שרויה
שמירת שמיטה כהלכתה
מקבלים הזמנות לחג הפסח הבעל"ט
שנה תשיעית ברציפות
לרשות אורחינו דירות מסודרות ומרוהטות
אידיאלי למשפחות
קייטנה לילדים
שרותי קיטרינג ואוכל מוכן הביתה
הכנת והגשת האוכל רק ע"י ירא"ש
רח' ים סוף, סנהדריה המורחבת ירושלים
טל' 810240, 02־863253

הועדה למען השבת בארה"ק
רח' הרב דסלר 26 ב"ב
טל. 03־5791053
מעסיק!
נתק את הקשר עם המסייעים לחילול שבת!
היות ונודע לנו על חברות ל"כח אדם"...
המספקות עובדים למפעלים בשבתות
הרינו לעורר ציבור שלומי אמוני ישראל לנתק עמם כל קשר
חמור הדבר, כאשר מביאים עובדים זרים, על בסיס העסקה של 7 ימים בשבוע. הדבר מהווה חילול שבת, ויוצר אוירה של זלזול בשבת קודש ודרישה של יהודים לעבוד בשבת
יכולים אנו להמליץ על המשרדים הבאים:
משרד "חי" רח' שמואל הנביא 4 ב"ב
טל. 03־788405 המתמחה ביבוא כח־אדם לבתי חולים מוסדות ומפעלים
חברת־הלף רח' בן יהודה 34 תל אביב
מכפון 03־204711, 02־203423
המתמחה בהשבחאות פיענסים מחשבים ושובדי משרד בנדים בכל מגזרי המשק.
משרדים אלו נבדקו על ידנו ונמצאו מקפידים על שמירת שבת.
מעסיקים ובעלי מפעלים המעוניינים לקבל אינפורמציה בענין חברות להעסקת עובדים
יפנו למשרדי הועדה למען השבת

ערכים
אגודה להפצת התודעה היהודית
ערב לנשות ידידי ערכים
יתקיים במוצש"ק כ"ג אדר 12.3.88
באולם רמת תמיר בשעה 20.30
הרצאה: **בנושא פלאי הבריאה ועל תבל וכל אשר בה**
מפי ד"ר שלום סדרבניק
הסעה הלוך וחזור מובטחת

صكنا من الاهل

לוח המודיע

הרויחי כסף בביתך (מחוץ לבני־ברק) מיכרי תכשיטים מלאכותיים. נהדרים ללא התחייבות (03)5791517

★ **למשרד דתי בתל־אביב** דרוש אדם עובד במחסן בעל רשיון נהיגה טל. (03)330577 (03)334665 בין השעות 1.00-10.00 לפנה"צ

★ **דרושה פקידה** אחראית וחרוצה בעלת הבנה בהנה"ח לעבודה קבועה בתנאים טובים שעות העבודה א'-ה' 8.00-16.00 ו' 8.00-12.00 (03)243108 חנה

מטפלות

★ דרושה מטפלת דוברת אידיש + המלצות עבודות בית קלות לתנוק טל. 812014 בערב

★ דרושה מטפלת לילד, לשעות אחה"צ ברח' הקבלן — הר נוף טל. 529536 בשעות הבוקר או בשעות הערב

נקיון

★ "דקל" מבצע פסח כהלכה!!! נקיון ופוליש — מעסיקים פועלים דתיים (03)323823

★ "היהלום" נקיון, פוליש — הברקה קריסטל, מחירים זולים באחריות (03)587022 (03)867103

★ המלטש: במבצע ההברקה באמינה והותיקה לנקיון, פוליש + הברקה (03)315734 (03)318379

מכוניות

★ למכירה ריתמו פיאט 1981, 50,000 ק"מ. שמורה, (02)863796

★ בעלי סיטרואן ופז'ו!! אין צורך לנסוע רחוק, בכרכז העיר — ב"מוסך ממילא" (מרושה), אגריפס 88, תקבלו שרות אישי ואדיב (02)225715

בריאות

★ פתרון לבעיות גופניות סבוכות ועצבים בשיטה טבעית 791301

דירות ובתים

ירושלים | **בני־ברק**

למכירה (ירושלים)

★ למכירה 3 חדרים בקרית קמ־ניץ כניסה פרטית ק"ב טלפון (03)749337

★ 3 בארזי הבירה 45 ק"ג (02)810369 (02)821747

★ 4 + מרפסות חדשה, בתורה מציון (רובינשטיין) ק"ד + מעלית שבת "מרכז התיווך" (02)224940 (02)816575

★ ברמות א', 3½ + פ"א, יפהפיה ושקטה!! + דוד"ש + הסקה, ק"ג (02)861278

★ פמ־בין מציע בתל ארזה בבנית דירות מפוארות 4, ר־5 חדרים (02)660139 (02)664724

★ בבית וגן, 4, ק"ב, 4 כיוונים 100,000 "טוביה ביר־" (מלד"ן) (02)226231

★ ליד הנביאים וילה מיוחדת ברמי־מפתח + חצר + גינה "בן צבי" (מלד"ן) (02)669111 (02)631664

★ הר נוף, קוטג', 5½ 137,000 אנגלר־סכסון (מלד"ן) (02)221161

★ לרציניים — בסנהדריה המורחבת 4½, נוף, סביבה מקסימה + תוספות, ק"ד 95,000 (02)862757

★ ברמות ג', 3 חדרים, מטבח משופץ, מחסן, כיוונים מצויינים (02)867333

★ בבית־וגן 3, ק"ב + מרפסות סגורות, חזית, דרומית, טל. (02)433056

להשכרה

★ בבר־אילן דירת 2, ק"ב + טלפון + ריהוט חלקי, לתקופה ארוכה (02)666244

★ 3 ברמות ג' + פ"א (אברהם אילן) + טלפון + ארונות קיר "המשרד לנכסים" (02)243221

★ 3, בית וגן, הפסגה לשנה ויותר 422439

★ הר־נוף, שכ"ח, 4, נוף קומה נוחה $375 אנגלר־סכסון (מלד"ן) (02)221161

★ בתורה מציון 3 + בחצר $400 הסקה פרטית טל. (02)765188 מיום א'.

בדמ"פ

★ בדמ"פ בר אילן 21 3 חדרים + מרפסת (02)825013

★ 2 קטנים, שטראוס 23, ק"ק מ־12-10 מיום ראשון למגורים/ משרד "בלכבר" 422439

מכירות

★ בפתח תקוה, תכשיטים מלא־כותיים וחולצות אלגנטיות, החל ממוצש"ק משפ' דרך יהלום 22

★ שולחן כתיבה מפורמיקה עם 7 מגירות + מקרר תדיראן מצופה פורמיקה כחדשים (03)721110

★ מבצע! ספרי חיד"א. נשארו 25 סטים ב־5 תשלומים. משלוח חינם. (03)701304

★ למכירה מקרר "אמקור" 15 במצב מצוין (02)863243

★ "תן וקח" ההיטים ובגדים יד שניה, קניה מכירה והפקדה אפשרות תשלומים (02)416031 (02)430694

למכירה (בני־ברק)

★ בבני ברק 2 + הול, ק"ק בר־עקיבא, במרכז (03)9242311

★ 2 מסודרת + מטבח אמריקאי, ק"ג + דוד"ש ברחוב אבן גבירול (03)794867

חנויות

★ מחסן/חנות להשכרה באזור דובק 32/16 מ"ר "אדר נכסים" (03)299908

בערי הארץ

תל־אביב

★ למכירה דירה טובה ומאוורת ק"ב בק' הר"ים לוין (03)426274

חיפה

★ בבר גיורא 3½ ק"ב, שירותים כפולים + חניה + דוד"ש + מחסן (02)538905

עבודה

★ מנהל משק מנוסה בישיבות מעונין בהצעות רציניות להתקשר בערב (03)9246141

★ מנה"ח עם נסיון + ידע במחשב מעונינת בעבודה בבית: (03)791958 בעבודה: (03)792123

★ ליישי עונך" חלקים למכונות כביסה ותיקונים טכנאי + רשיון תנאים טובים (02)539550

★ דרושה מיידית אשה חרדית לעבודות משק בית בבני ברק תנאים מצויינים עם אפשרות לקבלת אש"ל מלא. פרטים בטל. 792222

הגדלה חינם על כל פיתוח פילם ב"פוטו גאולה" מלכי ישראל 14

"מחשבת" בי"ס חרדי לפקידות
ב"ב — ר' עקיבא 92 טל: 5793888
ירושלים — צפניה 41 טל: 826251
פתוח בשעות 4.30-6.30 אחה"צ.

החלה הרשמה לקורסים שיפתחו אי"ה אחרי פסח במקצועות: ★ עבוד תמלילים ★ הנהלת חשבונות ★ כתיבה במכונה ★ הנהלת חשבונות ממוחשבת ★ תכנות מחשבים
לנרשמים עד פסח 10% הנחה

מרים מאלר
מלכי ישראל 5, גאולה י־ם
המרכז הגדול לאופנת נשים ותכשיטים

מכירת ענק
במוצש"ק זה מ־7.45 עד 10.00
מבצע במחירים מגוחכים:
חולצות 20 ש"ח
שמלות 45 ש"ח
חליפות 69 ש"ח
★ במו"צ הגיע הקולקציה החדשה של החג והמחיר נשאר קטן
שרות אדיב

לציבור החרדי!

קוטג'ים הלומיים ברמות
עכשיו בהישג ידך!
6 חדרים ★ נוף מרהיב ★ 2 מפלסי ★ חניה פרטית
לעולים חדשים ולזכאי משרד הקליטה — תנאים מיוחדים
לפרטים: 03"787720, 03"701955

חיסול החורף
ז'קטים מעילי גשם (מבריקים) וסריגים הגיעו סריגי מעבר
במוצ"ש 7.30-10.30
בני ברק דונולו 12

שמחה בבית חצר
אדמו"ר מספינקא
שבע ברכות בש"ק פ' ויקהל פקודי

זמן תפילה: בליל ש"ק 10 דקות אחרי הדלקת נרות
בשבת בבוקר בשעה 8.00
מנחה בשבת אחה"צ בשעה 5.06

עריכת שלחן־טיש: בליל ש"ק בשעה 9.30
סעודה שלישית ישר אחרי מנחה
מלוה דמלכה בשעה 9.00 בדיוק

ויה"ר שמשמחה זו יושפע שפע רב לכל בית ישראל

המארגנים

דרושה משפחה דתית בבני ברק
עבור אישה קשישה בתשלום טוב למתאים
03"9302480

עילית שבעילית בנעלי גילית
מאחורי נקודה א ב"ב
זו עובדה
בגולית
הנעלים דעטבית ביותר
נקודה

3500 ש"ח הלואה ללא ריבית וללא הצמדה
ובאותה הזדמנות עשית ביטוח חיים + חיסכון למען המשפחה והילדים
אהרן שטוב — ביטוחים
03"785575, 5709612

דרוש מבנה לישיבה בשכר חודשי
טל. 797421

לקראת האביב
בגדי הריון ומידות גדולות
מבדי איכות בעיצוב מקורי
מוצש"ק, ראשון ושני - כ"ג, כ"ד, כ"ה באדר מ־8 עד 10.30, בית וגן 96 ק"ג טלפון 02"415661

מכירת חד פעמית
בגדי הריון חלוקים
המכירה בימים ראשון ושני 10"12 לפנה"צ 8-10.30 בערב
רח' יהושע 8 בני ברק

הודעה חשובה
לאור הביקוש, המס"ח חידש את מלאי הטפות
לגמגום, סכרת, פצעי בגרות
רח' חידושי הרי"ם 18 ק"ג ב"ב

מכירה מיוחדת ואקסלוסיבית של בגדי נשים
במוצש"ק משעה 8
רח' סימון 10/3 בני־ברק

מכירה
חד פעמית מאנגליה
של בגדי חורף לנשים וילדות במחירי הקרן
וכן דגמי קיץ חדשים
במוצש"ק 11-8 רח' זכריה 10 ק"ב ב"ב

נופש פסח למשפחה החרדית
בכפר אברהם ע"י פתח־תקוה

חדרים מרווחים עם שירותים צמודים

כל הבשרים והשמיטה מהכשר הרב לנד"א אב"ד דבני ברק

כל הציוד והכלים מיוחדים לפסח אוירה פסטורלית עם שיעורי תורה ותוכניות יומיומיות לילדים

טלפונים: 03"707033 03"291322

ב"ה

בדיקה וטיפול באלרגיות שונות הפרעות ומחלות ממושכות
בילדים ומבוגרים
הומיאופטיה
טלפון: 02"382292

הזדמנות חד פעמית לפסח
של מכירת שמלות וחליפות לילדות ובגדי תינוקות, תוצרת חוץ במחירים מפתיעים
המכירה במוצש"ק, רחובות 7, בשעות 7.00-11.00

מכירה
מבחר מעילים ★ מעילי גשם ★ סריגים ★ ג'קטים ★ שמלות
במוצש"ק מ־8.00 עד 10.00
רח' עלי הכהן 7

מכירה מחירים מפתיעים
בגדי נשים, נערות וילדות
תוצרת חוץ
מוצש"ק כ"ג אדר 7.30 - 10.30
יום ראשון כ"ד אדר 10.00 - 7.00 בערב
רחוב ברנד 26 ק"ב הרנוף

מכירה חיסול סופית עד 50% הנחה
מבצע מיוחד
מעילי צמר חוץ פחות מחצי מחיר
250 ש"ח במקום 550
מעילי גשם סלפסר ז'קטים מצמר ובגד גשם, חליפות בליירים וחולצות
שמלות חצאיות עד חצי מחיר עד מס' 52 באחריות בלי שעטנז
שיק פריז
ביח"ר צרפתי לבגדי גברות
מדרחוב רח' נחלת בנימין 16 תל אביב טל. 655087

ההגדה שתשאיר את כל המשפחה ערה בליל הסדר
המיסתורין שבהגדה של פסח מאת הרב מתתיהו גלזרסון שליט"א
להשיג בכל החנויות הספרים

לכבוד החג בגדי נשים מיוחדים תוצרת חוץ
במוצש"ק וביום א'
מ־8 עד 10 חזו"א 44 א' בני ברק

בעל חברה ליצוא ויבוא בארה"ב
פנוי לקבל הצעות עבודה בארץ או בחו"ל
בדבר פרטים נא להתקשר 02"536512
לבקש את אהרן

דרוש מלמד לכתה גבוהה
לת"ת חסידי
02"822986

ספרית נר בהאה
הקלטות לזכות הרבים
בהלכה ● אגדה ● ומוסר

★ **מבצע פסח** ★
מבחר של 5000 קסטות שונות הורדנו המחיר ב־50% לאפשר לציבור הרחב לרכוש
10 קסטות רק 25 ש"ח
כדאי לקנות עכשיו
המכירה ב"נר למאה" ירושלים
רח' חגי 16 כיכר השבת טל. 02"272449
להזמנה בדואר נא להוסיף 5 ש"ח לכל 10 קסטות כהלה חינם לכל חדש

לאנטוורפאיות המחפשות BARELLI
הגיעו דגמי אביב 88
יפהפיים לנערות מ־20-12
מוצש"ק בית הלל 18 ב"ב מ־8.30-10.30
וביום א'
המלאי מוגבל, כל הקודם זוכה

המכירה המפורסמת בירושלים מגיעה לבני ברק
ליומיים בלבד!
★ דוגמאות חדשות שעדיין לא הופיעו בי־ם
★ בגדי נשים מארה"ב מידות גדולות מיוחדות
במוצש"ק וביום ראשון
ברח' חזון איש 44 א' 10.00-8.30

המרתף הכל־בו הגדול
ר"ע 42 בני ברק
בשבוע הבא!
כל המקדים קניותיו לחג זוכה לתנאים מיוחדים
פרטים במרתף
כל הקודם זוכה!

שעוני עדי
רבי עקיבא 137 ב"ב
לרגל חיסול (סגירת החנות)
מחירים מיוחדים הנחות גדולות
לכל הלקוחות שיש שעונים לתיקון מתבקשים לקחתם עד ערב פסח מועד אחרון

לישיבה גדולה בירושלים
דרוש בדחיפות
1) טבח/ית
בעל/ת נסיון
2) מנהל משק ותחזוקה
תנאים טובים למתאימים
המעונינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים, המלצות ומס' טלפון לת.ד. 23751 ירושלים
סודיות מובטחת

חשוב לבעלי עסק
בטוח החנות — המפעל — הרכב ב־12 תשלומים שווים ללא ריבית וללא הצמדה ובתעריף זול ביותר
אהרן שטוב־בטוחים. טל: 03"785575, 5709612

חדש! חדש!
הגיעה הקלטת החדשה מארה"ב
"שופר של משיח"
- מקהלה ילדים עם הסולן הכוכב החדש
זושא שמולצר מסקוועיר
עבודים: משה לאופר
הפצה: "אזמר"
03"796641, 03"706008

בסורוצקין 37 ב' הגיעו!!!
מבחר גדול של
נעלים לחג הפסח
נעלי ילדים וגברים
נעלי בית
לגברים נשים וילדים
בימים א'-ה' מ־4 עד 7
ביום ו' מ־10 עד 1

חלף פורים הגיע הזמן שתשמע משהו רציני
"אכסוף נועם שבת"
הקלטת החדשה לבית בעלזא מאת המלחין הרב יוסף צבי ברייער הי"ו
להשיג בכל החנויות
הפצה ראשית גל־פז

במוצאי שבת ויום א'
מכירת בגדי נשים וילדים לחג ולאביב מתו"ל.
המבחר מגוון!
ב"ב, רח' מהרש"ל ו קומה ג
מ־8 עד 11

קיטנה בחופשת ערב פסח
החל מה' - י"ג ניסן בגן גילה
רח' סעדיה גאון 11 ב"ב
משעות 1:00-7:45
לפרטים 03"703234

בואו לבחור חלוקים לחג
מבחר חלוקים קיציים וחורפיים ארוכים וקצרים
ביום ראשון כ"ד אדר 7-10
בהרנוף חיי טיב 1/18 י"ם

מבחר כזה טרם ראית!
הגיעו כותנות לילה רקומות לכלות וחלוקי מודל־קוט יפיפיים לפסח
דגמים בלעדיים!!
ראשית חכמה 29 8-10 בערב (פרט ליום ה')

תצוגה מרשימה
של חלוקי מודל־קוס "קיץ 88"
גם "דגם־שמלה" וכתנות לילה מיוחדות
תתקיים במוצש"ק בשעה 9.00 וביום א' משעה 8.00 בסולדאנו 6 רמת אהרן ב"ב
מכירה אחרונה לפני פסח!

חדש! חדש!
הגיעה הקלטת החדשה מארה"ב
אם אשכחך ירושלים
לחנים: ר' משה גולדמן
עבודים: משה לאופר
הפצה: "אזמר"
טל. 03"796641
03"706008

מעונינים לשכור דירת 4 חדרים
באזור הבירה ירושלים
ריהוט מלא ומהדרין + טלפון לזוג צעיר מחו"ל
טלפון 02"667765 אחה"צ

כל מוצרי החשמל באספקה מיידית

אל תגיד אין לי!!! יש לך...

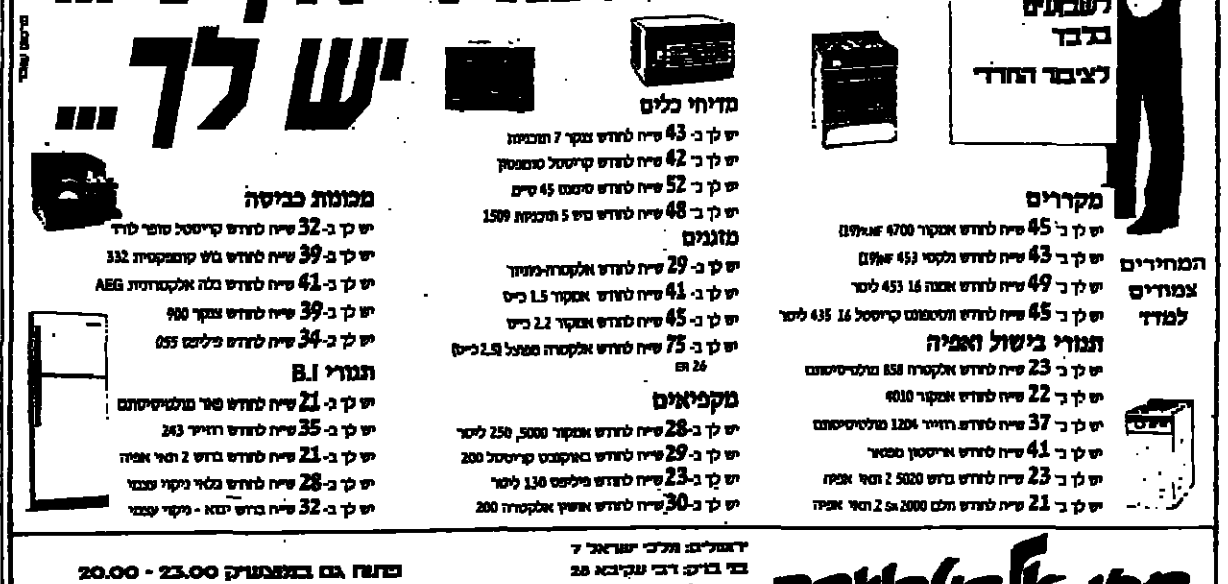

כשחלי אלקטרוניקה נותן — משתלם לקנות!!
מבצע בלעדי ברשת החנויות חלי אלקטרוניקה לשבועיים בלבד לציבור החרדי

המחירים צמודים למדד

מקררים
יש לך ב־45 ש"ח לחודש אמקור 4700 (19.ft)
יש לך ב־43 ש"ח לחודש נלסי 453 (19ft)
יש לך ב־49 ש"ח לחודש אמנה 16 453 ליטר
יש לך ב־45 ש"ח לחודש וסטינגהאוס קריסטל 16 435 ליטר

תנורי בישול ואפיה
יש לך ב־23 ש"ח לחודש אלקטרה 858 מולטיסיסטם
יש לך ב־22 ש"ח לחודש אמקור 4010
יש לך ב־37 ש"ח לחודש רוזייר 1204 מולטיסיסטם
יש לך ב־41 ש"ח לחודש אריסטון מסטאר
יש לך ב־23 ש"ח לחודש ברוס 5020 2 תנור אפיה
יש לך ב־21 ש"ח לחודש מלכו 2000 2 תנור אפיה

מדיחי כלים
יש לך ב־43 ש"ח לחודש נוקר 7 תוכניות
יש לך ב־42 ש"ח לחודש קריסטל סופמטק
יש לך ב־52 ש"ח לחודש סימנס 45 ס"מ
יש לך ב־48 ש"ח לחודש בוש 5 תוכניות 1509

מזגנים
יש לך ב־29 ש"ח לחודש אלקטרה־מיני
יש לך ב־41 ש"ח לחודש אמקור 1.5 כ"ס
יש לך ב־45 ש"ח לחודש אמקור 2.2 כ"ס
יש לך ב־75 ש"ח לחודש אלקטרה מפוצל 2.5 כ"ס
ER 26

מקפיאים
יש לך ב־28 ש"ח לחודש אמקור 5000, 250 ליטר
יש לך ב־29 ש"ח לחודש באוקנכט קריסטל 200
יש לך ב־23 ש"ח לחודש פיליפס 130 ליטר
יש לך ב־30 ש"ח לחודש אושיץ אלקטרה 200

מכונות כביסה
יש לך ב־32 ש"ח לחודש קריסטל סופר לורד
יש לך ב־39 ש"ח לחודש בלו קומפקטית 332
יש לך ב־41 ש"ח לחודש בלה אלקטרונית AEG
יש לך ב־39 ש"ח לחודש צנקר 900
יש לך ב־34 ש"ח לחודש פיליפס 055

תנורי B.I
יש לך ב־21 ש"ח לחודש פאר מולטיסיסטם
יש לך ב־35 ש"ח לחודש רוזייר 243
יש לך ב־21 ש"ח לחודש ברוס 2 תנור אפיה
יש לך ב־28 ש"ח לחודש בלוי ניקוי עצמי
יש לך ב־32 ש"ח לחודש ברוס יונא - ניקוי עצמי

חלי אלקטרוניקה
ירושלים: מלכי ישראל 7
בני ברק: רבי עקיבא 28
ראשון לציון: הפועלים 93
רחובות: בית הפועלים 4
פתוח גם במוצש"ק 20.00 - 23.00 בבני ברק וברחובות

כלי אלמניום כשרים לפסח
תבניות • מגשים • צלחות • קערות • רדידי אלומניום

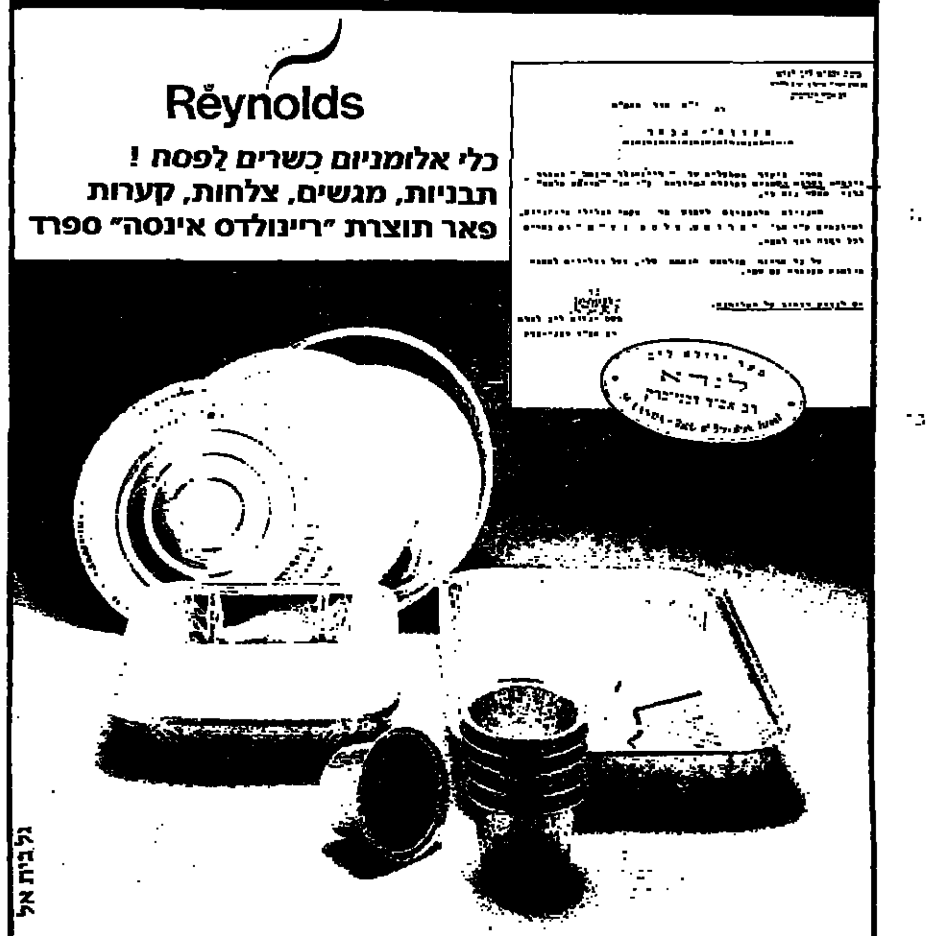

יבואן: פרוסט פלסט - קרית אריה פתח תקוה 03"9227176
שווק והפצה: אמי־גל בע"מ טל. 02"866017

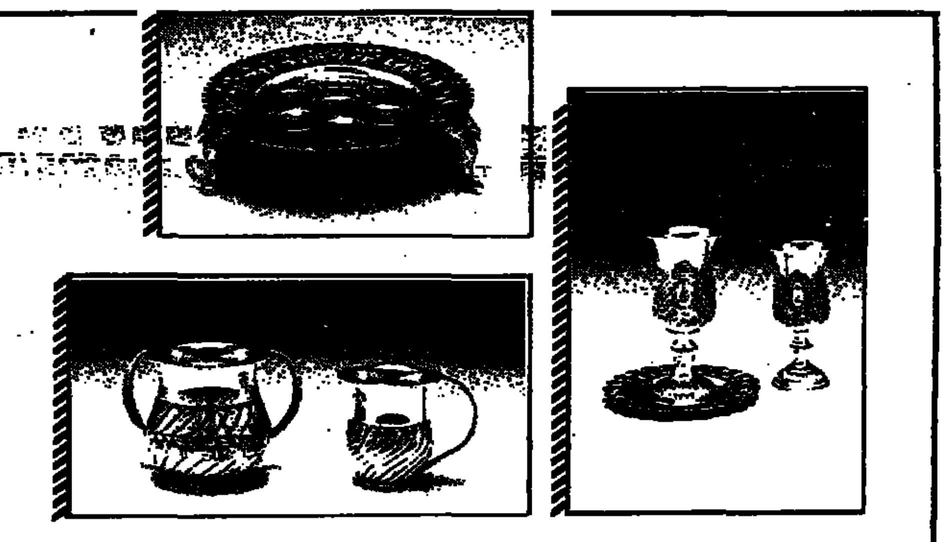

"אחים חדד"-ערבות לאיכות
דירשו את מוצרי הכסף המעולים והמקוריים של "האחים חדד" בחנויות המובחרות לכלי כסף!

מובטח לך כלי כסף מקורי, אמין, ובעל ערך רב!

"אחים חדד" רח' החשמונאים 7 בני־ברק
טל: 03"787466

לנשים ונערות
דגמי אביב במבחר נדיר
★ שמלות
★ חצאיות
★ חולצות
★ חליפות
מוצש"ק ישמח משה 2 פינת חזו"א ב"ב מ־8 עד 10

שמלות ערב
תוצרת חוץ
גם שמלות נערות
במוצש"ק 8-10
וביום א' 9-7 בערב
רח' מלצר 8 בני־ברק

מבחר חנויות למכירה
במרכזים מסחריים
השקעה טובה!
"דור נוף"
02"384448
02"384421

דרוש אדם נאמן / רצוי פנסיונר
לבית מרחץ גדול בירושלים
לערבי שבתות, ובכל השבוע
בשעות לפנות ערב
טל: 244872 - 02"285859

לקראת חג הפסח
ניתן להשיג אצלנו:
ציפוי פח לשיש המטבח, ולקערות וכדו' לפי מידה
המידות נמדדים ע"י ביקורי בית
כמו"כ אנו מרכיבים דודי מים שבגג
עבודה מעולה ★ שרות אדיב ★ מחירים נוחים
מנשה פסח
רח' חסידי קרלין 4 (ע"י מאפית מצות סלונים) טל' 02"829614

נשארה כמות מצומצמת של פניני ההגדה המבוארת הנפלאה
להשיג בחנויות הספרים

חדש בישראל
פאות דה... קווין
בדגמים מיוחדים
חידוש עולמי בפאות
שיער שאינו נשרף
פטנט מצמיד פאה מאחור
יוכי ורנר - יבואני פיאות
בסיטונאות וליחידים
מוהליבר 2 פ"ת
טל. 03"9341677, 9326962
להשיג בסלונים המובחרים

גברת נבונה קונה "במקור הזול"

ר' עקיבא 57 ב"ב טל. 03"798723

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ליד עזרת תורה קוטג' 7 חדרים כניסה פרטית $220,000 טל: (02)813854 (תווך לנדמן)

★ למבינים! בעזרת־תורה משר כללת ק"ב $107,000 ★ 3 במקור־ברוך + גג. ★ 5,4,3 בבי־ ניה בסורצקין, עזרת־תורה, צאנז, תל־ארזה "זריד" (02)384258 12־10 — 7־4

★ בהר־נוף מבצע פסח!! לכני־ סה מיידית 3 חדרים 85,000, 4 חדרים 205,000, 5 חדרים 125,000 פנטהאוזים 134,000 בבין כעולה. הזדמנות נדירה "אורטל". (02)287973, (02)288588

★ 3 בצפניה ק"ב משופצת 82,000 "המתווך" מלכי ישראל 6, (02)2733355, (02)286951

★ באנסדורף 4½ מרווחים + מרפסות גדולות ק"ה + מעלית כיוונים טובים, (02)811498

★ בהר נוף 4 + גינה דרומית אפשרות לחדר נוסף, "אורטל" (02)287973

★ בהר נוף 5 חדרים + עליית גג נוף פתוח כניסה מיידית "אורטל" (02)287973, (02)288588

★ ש.ע.ל. חגי 22 טל: 289996, 286903, מציעים בדירות להש־ כרה, לקניה, דמ"פ ללא תווך. מציעים דירות בכל רחובי ירושלים

★ 2½ גדולים ברח' אלקנה ק"א, $68,000 (02)813546 ללא תווך

★ 3 ברמות ג', חדשה ק"ב, נוף מקסים $76,000, טלפון: (03)5790366

★ 3 ברוממה ק"ב $60,000, 3 ברמות א' $65,000, "3 בבאולה $79,000, "ימן", (02)286355, (02)272433

★ בנוה צבי 3 גדולים מרווחת מאווררת כיוונים מצוינים, (06)971003, (02)820214

★ בהזדמנות למכירה בסורוצקין דירת 2 מטופחת ק"ז + מעלית, (02)528765 $49,000

★ ברמות א' (מול רמות פולין) 3 חדרים כיוונים + דוד"ש ק"א (02)862677

★ 2 חזני בעזרת תורה + פ"א + הול שימושי + סוכה, כיוונים מצויינים,(02)520984

★ בהר־נוף פנטהאוז 5 3 כ"א מפוארת ק"ב, (08)220166, (067)92390, (02)538435

★ בהר־נוף 4 גדולה קומה נוחה, שמש מטבח קומפלט, מחסן מיי־ די, $120,000, (02)813277

להשכרה

★ רמות ד' 4 חדרים ק.ק. + חצר, חצי שנה מראש, (03)281398

★ בסנהדריה, 3 מרוהטת קומפ־ לט יפה במיוחד לתקופה ארוכה. (02)384436, (02)383088

★ בקרית משה שדי המאירי 4½ גדולים ק"א, מעלית, מרוהטת חלקית, מיידי, $400 (02)522636

★ בהזדמנות ברמות ג', ד' + פ"א + מרפסת מיידי 290, "תיווך רמות" (02)863207

★ דירה שמורה, 3, בסנהדריה המרוזבת, ריהוט חלקי אפשרי, $330, (02)812822

★ בהר־נוף דירת 3½ נוף פתוח לשנתיים "אורטל", (02)288588, (02)287973

★ לחודש ניסן!! בתל־ארזה 4½ מפוארת תנוחה ק"ב, (02)812866

★ 3 גדולים למשרד/מגורים ק"ב בתחכמוני פינת דוד־ ילין,(02)382170, (02)421486

★ בבר־אילן, 2½, ק"ב + טלפון, דוד"ש + מרפסות, מטבח משופץ, מיידית, (02)867503

★ בנוה־צבי, לכל מטרה!! בשכ"ה, 3 חדרים + טלפון + מרפסת ק"א מיידית, (02)246255

★ דירת 3 חדרים נקיה לפסח להשכרה לחג הפסח, (02)826017

★ 2 חדרים גדולים + שרותים + דוד"ש 12 מדרגות ברח' בלוי, (02)227942

ביקוש דירות

★ דרושה בשכ"ה, 6 חדרים, באיזור חרדי, (02)382108 בעבו־ דה, (02)272857 בבית

★ דרושה דירה להשכרה 2½־3 מרוהטת, + טלפון, לתקופה ממושכת, באזור מקור ברוך, גאולה והסביבה, (02)223988

★ דרושה דירת 2½ חדרים כאי־ זור חרדי לקנייה במחיר סביר (ללא תיווך) טלפון: (02)539452

מגרשים

★ למכירה מגרש לבניה חצי דונם סמוך לשכונת רמות טלפון: (06)396780

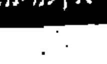

עסקים

★ מתפרה מפוארת אקסלוסיבית לנשים + מחלקה לתכשיטים ופרפומריה במרכז מאה שערים, (02)850586

בני ברק

למכירה

★ למכירה דירת 2 חדרים כ"3 בשיכון ה' בני־ברק, (03)790418

★ לרציניים 3½ חדרים 107 מ"ר שקט ומרכזי ק"ג 3 כ"א נאה ומר־ חוזות, (03)5792070 בערב

★ בקרית־הרצוג 3 חדרים ק"א ע"ע + טלפון + דוד שמש, 795093, (03)5561931

★ למכירה 3 + מרפסות ברח' אבטליון 11 בני־ברק נוף מרהיב, ק"א ע"ע, 5791308 בערב

★ למכירה דירת 4 חדרים בקרית הרצוג חדשה, גדולה + סוכה + טלפון, (03)5794177

★ בבניה במלצר 5 מיוחדת 3 כ"א בבין 3 דירים מפרט גבוה, "אינטרנשיונל" (03)706117

ביקוש דירות

★ דרושה דירה מרוהטת באזור בן זכאי־ירושלים־בלו, מר"ח ניסן ל־5 שבועות, (03)707549

להשכרה

★ להשכרה חדר לבחורה במרכז, פרטים: (03)799476 6־4 אחה"צ, 10־8 בערב

★ וילה ברמת אהרן 6 חדרים, אפשרות להחלפה בדומה בי־ רושלים, (03)701471

★ להשכרה דירה מרוהטת, לחודש ניסן במרכז העיר, טל: 791602

★ במרכז 3 חדרים כחדשה לא מרוהטת אלף$ ל־3 חדשים (03)789670

★ להשכרה לפסח במרכז ב"ב דירת 3 חדרים מיוחדת טלפון: (03)5790942

★ דירה לפסח 2½ נקיה ומרוהטת קומפלט במרכז העיר, (03)782678, (03)915132

בערי הארץ

צפת

★ למכירה דירת 5 חדרים בשכו־ נה חרדית מאוד חיים בצפת, $35,000, (03)780451

אשדוד

★ בקרית פתיבי בבנין חרדי, 3½ ק.ב., לחזית, + שיפוצים + דוד"ש + מטבח מפואר, 3 כ.א. 39,000, (08)532361

עבודה

★ ל"רקודו" סניף ירושלים דרושים: א. גרפיקאית דריזה, ב. סוכני מכירות מעולים, ג. מבוגר לשליחויות, ד. מזכירה מנוסה, (02)383992, רבקה 3.00־9.00

★ לחנות בבאולה דרושים: א. רוקמת למפיות, ב. סוכן לקבלת הזמנות להדפסות, (02)383619

★ דרוש כחור אחראי לעבודה מעניות, חובה רשיון על קטנוע, (03)664085

★ למשפחה חרדית בשוויץ־ ציריך דרושה בחורה אחראית לטיפול בילדים + עבודות בית קלות, מאחרי פסח, תנאים מצוי־ נים, (03)783082

★ לפעוטון בב"ב דרושה מייד גננת מ"מ, להתקשר ממוצ"ש, (03)796016

★ נהג אוטובוס מקצועי מעוניין בעבודה בבוסר, טל: (03)738086 בבני־ברק ובסביבה

★ לעיניה מרכז לאופטיקה דרוד־ שה מוכרת ואינטלגנטית ידיעת שפת זרות יתרון (02)241795־6 ולבקש הלל כהן

★ למוסד תורני דרוש מדריך לפנימיה (02)714680 בין השעות 8.30 עד 16.00

★ לישיבה 40 בחורים, דרושה טבחית חרדית בבשוד: (02)824427 עד 14.30 (02)529815 6־4, ניסים

★ דרושים עובדים מוכשרים ומ־ נוסים לחנות, (02)819875

★ דרוש אדם מוכשר + ניסיון לניהול חנות דגים ועופות בי־ רושלים, (02)814826

★ דרושים מוכרי הגרלות "כר־ איות" לצורך מצוה גדולה בתנאים מצויינים, (03)799469

★ דרושה מזכירה לאנגלית פרפקט!! לפנות בי"ח ציון בלד־ מנסל הושע 14 ירושלים, (02)287491

★ דרוש עובד זמני הרדי אחרי פסח מ־4־9 בערב, (02)384447

★ לצרכיה באזור חדרדשים קשורות + נסיון תנאים טובים למתאימים, (02)537107, (02)537415

★ דרוש אדם אחראי בטפול אדם מבוגר + עבודות קלות לשעות לפנה"צ, (03)786905

מכירות

★ חולצות גברים חגיגיות מאר־ ה"ב בדוגמאות לבן על לבן — לחתנים, (03)780896

★ למכירה ארון קיר 7 דלתות + 2 ספות נוער כפולות, (03)5708891

★ שמלות הריון מובחרות לחג מהו"ל טלפון: (02)822721

★ מכנסיים חגיגיים מתפירה עצמית — בד תוצ"ח עד מס' 12 רק 15 ש"ח!! "מחסן־מכירות" עמוס 8 ־ם

★ עגלה סכיבה כחדשה תוצרת סילבר (אנגליה) בחצי מחיר, (03)796446

★ מכירת חליפות סריג מיוחדת לנערות וחסול של כל הג'קטים והסריגים בחצי המחיר במוצש"ק מ־8.30־10.30, בשרת 5 ב"ב

★ שולחן וכסאות לק שחור חדש 1.80 עד 3.00 מטר, (02)534833

★ ברוילר משוכלל, מכונת כתי־ בה, מצלמת פלורויד, מצלמת "אשי פנטקס 1000" הכל חדש, (02)520719

תופרות

★ תופרת מקצועית לשמלות אלגנטיות ורגילות במחירים נוחים תפירה מהירה ונקיה (אוברלוק) (02)826289

★ מבני־ברק לירושלים!! תופרת מקצועית ("שנקר") מקבלת עבר דה בביתה. הכלצות: (02)231957

מכוניות

★ רנו 18, 1983 סטיישן אר טומטית 60,000, שניה, בצורנת, סטריו. (02)869072

★ אינצ'נטי כנרת 1000 שנה 82, במצב מצויין, טל: (02)380974, רצוי בין 8.30 — 7.00 בערב

חזנים

★ חזן פנוי לפסח (+ צריכת סדר) רק במקום כשר למהדרין. (02)823070

ניקיון

★ שרותי נקיון בבני ברק כבצעים עבודות נקיון לפסח חברה חרדית, (03)790260

אבדות

★ בש"ק תרומה אבדו בכרכז ב"ב מעילי בנים (ירוק כהה כ־ חול), להתקשר: (03)787411

שונות

★ לחבורה לאפית מצות!! אולם גדול ומרווח תקי + עם תנור גדול וחדיש + כלי אפיה. (02)821625, לפנה"צ (02)420488

★ דרוש פנסיון לאישה במשפ־ חה, בסביבה שקטה, אחרי פסח, (02)639483

שרותים

★ שמרו את אוצרותיכם נגר מקצועי לתיקון ישן וחדש, (02)827998, (02)421240

לוח היום

בס"ד יום ועש"ק פ' ויק"פ ופר' פרה כ"ב אדר תשמ"ח
הדף היומי בבלי: בכורות י"ג
ירושלמי: שבועות ט"ז
משנה יומית: בכצורות ג, ז־ח
הלכה יומית: או"ח תנ"ב־ג, ו־א
מברכין החודש: ניסן
ראש חודש: יום שבת
המולד: יום ו' שעה 7 28 ד', 11 חלקים

סוף זמן קריאת שמע	8.06
תפילת השחר	9.10
שקיעת החמה	5.46
מחר — כאן	
עלות השחר	4.22
נץ החמה	5.51

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: שישי: כרמאה הכמה, רח' הנ"ב 25, שבת: הר הזיתים, רח' הזיתים, ה"ר הכבה, רח' הכ"ב 28.
תל־אביב: שישי: ארלוזורוב, רח' ארלוזורוב 76, שבת: בריאה, רח' המלך גורג 25, שבת, בזל, רח' בזל 25, נצח ישראל, רח' נצח ישראל 11, בתים: בה רח' פרישבך 84, קופ"ח כללית, רח' אבטליון.
בני־ברק והמרכז: שישי: רבה גן רח' ביאליק 51. שבת: הרצל, רח' הרצל 52.
חיפה: שישי: תחיה, רח' תחיה 22, שבת: כווד, רח' הפעלים 79.
הקריות: שישי ושבת: הרקן רח' סבבה מריעין, ק. מוצקין.
פתח־תקוה: שישי: גבא, רח' חפץ חיים 8. שבת: הירקון, רח' שטמפפר 24.
נתניה: שישי: תחפה, רח' הרצל 2, שבת: הצפיה, רח' רצפן 36.
בתים: שישי: בלפור, רח' בלפור 80, שבת: קופ"ח, רח' עין יהב 4.
חולון: שישי: דוה־זהב, רח' עין יהב 4, שבת: אהרון, רח' הסוף 52.
אשדוד: שישי ושבת: קופ"ח לאומית.
ראשון: שישי ושבת: כללית, רח' בני ברית.

תורנות בתי חולים

ירושלים: שישי: שער צדק: פנימית, ביקור חולים: א.א.ג. הדסה ה"ב: נשים. שבת: שערי צדק: כירורגיה, אורטופדיה. נשים, ילדים, עיניים, ביקור חולים: פנימית א.א.ג. כל שאר המחלקות בהדסה עין כרם. הדסה הר הצופים: כל יום.

מבצע בהר נוף
כל הקונה עד סוף החודש
יקבל ארונות מטבח עליונים
+ הנחה 5% ממחיר הדירה

	רגיל	מבצע
3 חדרים	$88,000	$83,600
4 חדרים	$105,000	$99,750
5 חדרים	$112,000	$106,400
5½ פנטהאוז	$155,000	$147,000

פלדלת ★ קרמיקה ★ ערבות בנקאית ★ מחסן ★ חלונות ודלתות אלומיניום
"ארמון" סוכנות נכסים
כל הדירות בבלעדיות 02־822531

מכבסת הלבנון
השכרת מפות ומפיות
לארועים
ליחידים
ולמוסדות ...רות
טל: 02־820777
02־820661
שרות כביסה
למוסדות בלבד

מרכז הקניות לפסח
מאה שערים 86 טל. 02־285870
בשורה טובה
ניתן כבר להשיג שמן זית בהכשר הבד"ץ יהיו לנו
כל המצרכים לפסח
בהכשר בד"ץ העדה החרדית
★ מחירים מפתיעים + משלוחים ★
על המחירים יבואו פרטים!
פתוח רצוף מ־9.00 בבוקר עד 11.00 בלילה

"מבצע פסח"
רהיטי "שטרן את ברוק"
+ ארוח במלון חינם!
(על כל קניה מעל 1000 ש"ח)
★ מערכות ישיבה יפהפיות
★ פינות אוכל מכל הסוגים
★ חדרי שינה וארונות קיר
★ מיטות נוער וריהוט משלים
הנחה מיוחדת על ריהוט מהמלאי
פתוח במוצש"ק מ־7.30
שטרן את ברוק
בני־ברק רח' ירושלים 15

גלאט למהדרין – בנתניה
חג האביב –
שפצנו!
שפרנו!
וחדשנו!
באו לחגוג את חג הפסח הקלסי באולם "רות" המאוחד בנתניה
חלק (גלאט) כשר למהדרין
★ חדרים עם שירותים צמודים
★ ליד הים
★ סדר ע"י חזן מפורסם
★ סדר למשפחות המעוניינות בנפרד
★ אפשרות לארוחות וסעודות חג ללא לינה בכל ימי החג
★ בית כנסת במקום
★ בשר חלק בהכשר הרב לנדא
★ מצות עבודת יד, (לא שדויה)
★ יין אוצר בית דין – בקבוק חדש
★ כל התבלינים והמוצרים בהכשר הרב לנדא
★ הירקות והפירות ללא חשש שמיטה והופרשו תרו"מ כדין
★ משגיח יר"ש מקרית צאנז צמוד במקום
התקשרו מיד כדי להבטיח את מקומכם
פרטים: 053–330095 מ־12.00–16.00
ובערב 053־346154
לתושבי נתניה!
ניתן להגיע למסעדה
ו/או לקחת אוכל הביתה במשך כל החג

וייס־הלבשה כללית
רפפורט 39 בית ישראל
טל: 828836
אצלינו תמצאו הכל
ממיטב היצרנים בארץ
נשים גברים נערות וילדים
בין המבצעים
חולצות נשים במקום 99 עכשיו 39
לקראת הפסח
פתוח – כל השבוע לפנה"צ ואחה"צ (פרט ליום ג' אחה"צ)
להתראות

שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים, צבע וסיוד
★ אלומניום ומסגרות
★ טיפול ברטיבות
★ איטום גגות
★ כל עבודות הבניה באחריות
טל. 02־344277
24 שעות ביממה

מבצע מיוחד לפסח!!!
הגיעו דגמים חדשים לילדים ולנשים במחירים הנוחים ביותר, חיסול דגמי החורף מ־15 ש"ח.
להתראות אצל "בתיה"
רח' ירושלים 52 ב"ב

בס"ד
אורטל
מבצע לחגים
שרותי נקיון ואחזקה
פוליש – ווקס קריסטלי
ניקוי שטיחים
טל. 724119

יריד הירידים
רח' חזון איש 52 ב"ב
לגננת ולמורה
כל מוצרי "הבקוקי" לפסח ועוד.
פתוח ממוצש"ק פ' ויקהל
מקורי מ־8 עד 10

מבצע לתקופה מוגבלת
לא יאומן!!!
תפירת
שמלה ב־20 שקל בלבד
טל: 03־798229

שרות גור
רח' רש"י 48
02-539625/539767
חדש! חדש! חדש!
מכירת מוצרי
חשמל חדשים
"מסוכנות ליאור"
★ מקפיאי "ליבר" במחיר הזול בשוק
★ הכל בתשלומים נוחים!!
מבצע!
חלקים לתנורים לפסח
רק בשרות גור תוכל לקבל במחירים ישנים
המבצע עד לתאריך
ראש חודש ניסן!
• מכירה • שרות • יעוץ • חלקי חילוף

דרושה
דירת 4 חדרים
לשכירות ממושכת
עם דרום
03/790418

בשורה משמחת — למהדרין מן המהדרין
מצות שמורות - עבודת יד
דקות, סרות, אפויות היטב, פריכות וטעימות להפליא, פתות מרח"י רגעים מהלישה עד האפיה, 2 שולחנות, משגיחים מיוחדים, בהשגחת בד"ץ העדה החרדית, שהתפעלו במיוחד מהמצות וההידורים
לטובתך - הקדם בהרשמה והודיע מיד הכמות הנדרשת בכל שעות היום ובערב:
ציצינסקי "מצות מובחרות" 03־79־60־16
(03־5791671)
קבלת המצות: החל מיום שלישי (כ"ו אדר) משעה 5 אחה"צ עד 9 ברח' מהרש"ל 1 פינת רבי עקיבא 112
עברבו (מהמחסן שליד גן וורשא) לרבי עקיבא פנת מהרש"ל (כב"ל)
נ.ב. לתשומת לב: מומחיות של שנים רבות ב"מצות מובחרות" קובעת הרבה בנוגע לכשרות וטיב, וזי למבין.
ניתן גם להשיג מצות רחשי", מיוחד וציסרי, קמח מצה, רב מצות לליל הסדר באריזות לוקס ובאות ליחידים ולמוסדות ולמתנות.
מור ושמור גם לסובת קרוביך ומכריך

לתיכון תורני לבנות
נתיבות
דרושות
מדריכות חינוכיות
בוגרות סמינר עם
אפשרות לשעות הוראה
נא להתקשר טל. 057־941097
057־945172
ובערב טל: 057־942054

VOGUE
FASHIONS אפנה
אופנת ווג
להופעה המיוחדת
רח' בן סירא 3 ירושלים 02־244539
בחצר קופת חולים מאוחדת
לקראת הפתיחה 10% הנחה
למביא מודעה זו

כתפי
יצור אופנה לנשים ונערות
מלכי ישראל 8 ירושלים
חיסול כללי לרגל שיפוצים
הנחות על כל המלאי
דגמי אביב חדשים גם לנערות
פינת מציאות ונחות מחירי הקרן
כל הקודם זוכה
להתראות

אעלה
אגודת עזר
לזוג הצעיר
ה"יד עזרה" למוצרי חשמל וריהוט
רח' חזון איש 41 ליד ברואר טל. 5792573
איך צורך לקנות, אבל!!!
100% שכדאי וצריך לבדוק!!!
למה לשלם רעבע געלט?
מבצעים שלא היו דוגמתם — מעולם במיוחד לחתנים ולכלות
לדוגמא — מכשירי חשמל ב־10־9 תשלומים רהוט 5־4 תשלומים!
והמבצע הגדול!
הרוכשים רהוט מושלם ארון + חדר שינה + מזרונים
(עמינח או פרדייז) + ספריה + שולחן וכסאות יקבלו כשי,
מקרר תשמלי ו/או מכונת כביסה
ב־10־9 תשלומים ובמחירי הקרן
המבצעים והמכירות לחברי האגודה בלבד!
המעונינים להרשם, משפחות ברוכות ילדים, אברכים ובני תורה יבואו עם פנקס ת.ז. ו/או "אישור הכולל" ל"אעלה" רח' חזו"א 49 ליד ברואר
פתוח מ־10־1.00 בבוקר ו־9.00־4.30 בלילה יום ו' סגור
להתראות

בגדי ילדים "LES ENFANTS"
בהנהלה חרדית
S.T. 1441-51 ברוקלין ניו יורק טל. 438-2918 (718)
נוסעים לניו יורק לכבוד הרגל? — אל תשכחו להכנס אלינו לחנות החדשה בלב "בורו־פארק" של כל
בגדי ילדים וילדות ממיטב היצרנים
במחירים זולים
דגמים בלעדיים
הנחה מיוחדת למביא מודעה זו
פתוח בימים א־ג־ה 17.00־11.00
Semi Precious and Sterling Silver Jewelry

מבצע חודש!
הלואות עד 6.000 ש"ח
בתנאים מיוחדים
כדאי לצלצל עוד היום
טל: 03־5792028
מען: 03־705498

לקראת חג הפסח.
ב"תכשיטון"
* בקניה מ־120 ש"ח
ב"ב רשב"ם 2 ● 706776
שני שלישי וחמישי
מ־12 — 10 לפנה"צ
כל ערב בין 10 — 7

הגשר
G.S.R.
פרסום, שווק
רח' בלפור 24, פתח־תקוה מיקוד 49350 טל: 03-910863
טלקס: 177 ATT 381297/8 פקסימיליה: 177 ATT 03-907122
המגשר מימד חדש בתקשורת דתית
המגשר עסק עם אנשים שמבינים
המגשר מקדם עסקים באזור פ"ת

אוטו סאן
SCANIA
MITSUBISHI MOTORS
שמחים להזמין את תושבי בני־ברק והסביבה
לתצוגת מכוניות מתוצרת מיצובישי - יפן
יוצגו מכוניות מיוחדות להסעת חמישה ושמונה נוסעים,
מכוניות מסחריות ומוניות.
התצוגה תתקיים אי"ה החל במוצאי שבת הקרובה 12.3.88
וכל מוצ"ש עד סוף חודש מרץ
מצאת השבת ועד שעה 22.00
באולם התצוגה ברח' ז'בוטינסקי 100, פ"ת
טל. 9231851 (מול הסופרלנד)
★ המכונית המתאימה ביותר למשפחות ברוכות ילדים.

בס"ד
אנו שמחים להודיע כי ניתן להשיג
שזיף מיובש - בשר לפסח
למהדרין מן המהדרין - לא משנה שביעית
ללא חשש ערלה וטבל. בישול ישראל
ובהשגחת הגה"צ מ. זאב שטרן שליט"א
ניתן להשיג בסניפי תנובה, ברשתות השיווק
ובחנויות לפירות יבשים ברחבי הארץ
הקדימו הזמנותיכם לפסח
חג כשר ושמח
מירון
מפעלי תעשיות הגליל בע"מ
טל: 06־989175

מלון מרכזי צפת
★ ★ ★
המלון היחידי בצפת גלאט כשר!
בהשגחת הרב ל. היסטריצקי שליט"א!
יפתח אי"ה לחג הפסח
לאחר שיפוצים יסודיים
אפשרות בלי ליל הסדר
חג כשר ושמח
★ כל החדרים עם אמבטיות ושירותים צמודים, הסקה, בייגאויר, שטיחים.
★ במרכז העיר עם גישה ישירה לגן המצודה ולבתי הכנסת העתיקים.
★ כל המצרכים בהשגחת הרב לנדא ובד"צ. לא שרויה, מצות יד.
משפחה מקובר
טל להזמנות: 06־972666 03־798070
אין לנו יותר קשר למלון "מרכז צפת"

פינת המבשלים !

תלון יחזקאל 2, ים ... "אקאר"

טל. 273675

271569

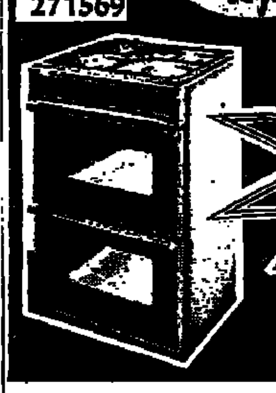

מה מסתתר מאחורי הברוש?? 60 תשלומים!! הספקה לפסח!!

ברוש

בקבוק תבערה ואבנים על רכב בגליל המערבי

נעצרו סטודנט ערבי מאוניברסיטת ת"א ותושב פסוטה

סטודנט ערבי מהכפר פסוטה, הלומד באוניברסיטת תל אביב, נעצר אתמול אחר הצהריים יחד עם חברו אף הוא תושב הכפר, בחשוד בהשלכת בקבוק תבערה על רכב פרטי שנסע בכביש הכוביה למעלות. בדרך נס לא נפגע איש ולא נגרם כל נזק למכונית.

כתב עתי"ם מוסר, כי בעקבות הודעה שנתקבלה במשטרה על השלכת הבקבוק יצאו שוטרי תחנת מעונה למקום האירוע. על הכביש נתגלו שברי הבקבוק וסימני חריכה על הכביש. כוח שוטרים החלו לסרוק את האיזור ותוך כדי כך עצרו שני צעירים מהכפר פסוטה שעוררו את חשדם.

לאחר חקירתם נתגלו ראיות הקושרות את אחד מהם, שהוא סטודנט באוניברסיטת תל אביב, למקרה.

כמה שעות קודם לכן נרגמה באבנים ליד כרמיאל מכוניתה של מורה המלמדת במצפה גילון. היא הצליחה לסטות עם רכבה לצד הדרך והאבנים לא פגעו בה. היא התלוננה על המקרה במשטרה וכוחות של שוטרים יצאו למקום ולאחר סריקה עצרו שני נערים בדואים שלדברי המשטרה משתפים פעולה עם חוקריהם והודו במעשה.

כתב עתי"ם מוסיף כי בשעות הבוקר נחסם באבנים הכביש הראשי המוביל מסכנין לעכו באבנים והכניסה לכפר סכנין נחסמה אף היא בפחים וחביות. במעשה האחרון טרם נעצר איש.

● דג'קרטה — האסיפה הלאומית של אינדונזיה בחרה אתמול בנשיא סוהרטו לתקופת חמישית והוא יישאר בשלטון עד 1993.

מתחדשים השביתות במערכת הבריאות:

עובדי המעבדות ישבתו מיום א' בנק הדם יפסיק לעבוד מיום ג'

הרופאים המרדימים מחריפים העיצומים ★ בתיה"ח הגריאטריים מא־ימים לפנות חולים ★

1,000 עובדי המעבדות בשירות הממשלתי, במרפאות בריאות הציבור ובבנק הדם, ינטשו ביום ראשון הקרוב את העבודה, עד להודעה חדשה, מלבד בישובי קו העימות.

המעבדות בבתי החולים ברזילי באשקלון, אסף הרופא, וולפסון, הלל יפה, שיבא, זיו, נהריה, פוריה ורמב"ם ישבתו מעבודה.

מטה חירום, יפעל בבית הועד הפועל בתל־אביב, החל מיום ראשון בבוקר. מזכיר איגוד המיקרוביולוגים, הביוכימאים ועובדי המעבדות, מסר, כי מאמ־ציו לביטול השביתה וכגעיו, עם המעסיקים למנוע את השיבושים בבתי החולים, לא הועילו ומשרד האוצר ומשרד הבריאות, נוקטים בסחבת ממושכת ואי מילוי הבטחות, בכל הקשור לשכר עידוד ולהבטחות אחרות שלא מולאו.

הרופאים המרדימים, החליטו להחריף את העיצומים ולהשבית, החל מיום ראשון הקרוב, חמישה בתי חולים, מידי יום במקום ארבעה עד כה.

נציג הרופאים המרדימים ד"ר גבריאל גורמן, אמר, כי האוצר נוקט סחבת מגמתית בדיוניו, עם הרופאים המרדימים ובמשך המאבק, הנמשך שבעה חודשים, נדחו אלפי ניתוחים, שחסכו לקו־פות החולים מליוני שקלים, אך גרמו לחולים נזק שלא ניתן להש־ריבו.

ביום ראשון הקרוב, ישבתו חדרי הניתוח, בבתי החולים אי־כילוב בתל־אביב, פוריה בטבריה, כרמל בחיפה, שערי צדק בירוש־לים והעמק בעפולה. ביום שני, ישבתו חדרי הניתוח, בבית חולים נהריה, רמב"ם בחיפה, מאיר בכפר־סבא, ביקור חולים בירוש־לים, הלל יפה בחדרה. ביום חמישי ישבתו חדרי ניתוח בבתי החולים בצפת, רוטשילד בחיפה, סורוקה בבאר־שבע, שיבא ומשגב לדך.

בתי החולים הגריאטרים הפרטיים, הודיעו כי יאלצו לממש איומם לפנות 2000 קשישים חו־לים, מכיון שמשרד האוצר, מתנכל להם ומפלה אותם לעומת בתי החולים הגריאטרים הציבוריים.

הם טוענים, כי המשרד העלה ב־27 אחוז, את תעריף יום האישפוז באפריל 1987 עד ינואר 1988 ואילו לבתי החולים הפרטי־ים, הועלה התעריף רק ב־7 אחוז.

מד"א הודיעה, כי שרותיה יו־פסקו ב־15 במארס לרבות שרותי בנק הדם. הנהלת מד"א הודיעה כי בשל חוב, לחברת טרביטל, לא יוספקו שקיות דם למד"א ולכן יאלצו להשבית את בנק הדם. (עתי"ם)

רופאי המדינה משביתים ליומיים מרפאות החוץ

רופאי הבדיקה בבתי החולים הממשלתיים ישביתו בימים א' וב' את מרפאות החוץ בכל בתי החולים הכלליים, הפסיכיאטריים והסיעודיים, למעט בתי החולים "אסף הרופא" בצריפין ובית החולים בנהריה.

זאת בהמשך העיצומים הנוקטים על ידם במאבקם המקצועי.

בימים אלה יינתנו רק טיפולי דיאליזה ואונקולוגיה טיפולית. (עתי"ם)

5 נהרגו בתאונות

שני ילדים וגבר, נהרגו ו־6 נפצעו בתאונת דרכים, שהיתה אתמול בבוקר, דרומית לקרית שמונה.

רכב מסוג "טרנזיט", שעשה דרכו מקרית שמונה, לכיוון טב־ריה, התנגש בעוצמה רבה במש־אית וכתוצאה מכך נפגעו כל יושבי הטרנזיט. אמבולנסים של מד"א מקרית שמונה וחצור, הגיעו למקום במהירות ופינו את הנפג־עים לבית החולים הממשלתי בצפת.

מחקירת המשטרה עולה, כי התאונה נגרמה בשל תנאי הכ־ביש. מפקד משטרת קרית שמונה, אמר, כי בקטע כביש זה, אירעו תאונות רבות והוא פנה למע"צ בדרישה לשנות את השיפועים בכביש ולהרחיבו יותר, אולם לא נעשה דבר.

שוטר תנועה, ששירת ביחידת תנועה מיוחדת של מחוז הדרום, שבסיסה בקריית גת, נהרג בתאונת דרכים אתמול לפני הצהרים.

התאונה אירעה בכביש קריית גת־קריית מלאכי, ליד הכניסה למושב קדמה. השוטר רכב על אופנוע והתנגש במכונית מסחרית של יחידת מע"צ שחנתה בצידי הכביש.

הולכת רגל תושבת הקריות בת 60, נהרגה אור ליום ה' בתאונת "פגע וברח" במבואות מפרץ חיפה.

נמצאו בקבוקי תבערה בתלפיות

באזור התעשייה של תלפיות בירושלים נמצאו 3 בקבוקי תבערה. המשטרה עצרה, בעקבות מציאת בקבוקי התבערה, שלושה ערבים, החשודים כמעורבים בפרשה.

● ירושלים — שר המשפטים אברהם שריר הגיש אתמול בצהריים לנשיא בית המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, את שתי הקובלנות נגד שופטי ביהמ"ש לתעבורה בת"א, בן־שחר חריפאי ואשר ארבל.

נפטר עו"ד ד"ר י. רוטנשטרייך

עו"ד ד"ר יהושע רוטנשטרייך, נשיא מועצת העתונות והנשיא העולמי של המשפטנים היהודים, נפטר אמש בת"א לאחר מחלה קצרה. (עתי"ם)

התערבות חמורה של בג"צ בשיפוט הרבני

הוציא צו, האוסר על בה"ד הרבני לדון בתביעת גירושין

בג"צ הוציא אתמול, צו ביניים, האוסר כל בית הדין הרבני בתל־אביב, לדון בתביעת גרושין, שהגיש יהודי מארה"ב, נגד אשתו עד לתום הדיונים בעתירה שהגישה האשה.

בני הזוג, המתגוררים בניו־יורק, מזה 8 שנים. אך לטענת האשה, בעלה אינו מוכן לכך, שבית המשפט בניו יורק, יפסוק בשאלת היחסים ביניהם והוא פנה דווקא לבית הדין הרבני בתל־אביב, שם הגיש תביעת גרושין נגדה. בית הדין הרבני, החליט לפני כחודש, שיש לו סמכות לעסוק בתביעה, למרות שבני הזוג אינם חיים בי־שראל. האשה טוענת בעתירתה, שההחלטה אינה תקינה והיא בלתי סבירה. בינתיים יוקפאו הדיונים בתביעה לאור צו הביניים שהוציא היום השופט התורן בבג"צ אהרון ברק. (עתי"ם)

שיפור של 23% במאזן המסחרי

מאת סופרנו הכלכלי

בחודשיים הראשונים של 88', נרשמה ירידה בגרעון המסחרי עקב עליה של 14% ביצוא, שהדביקה הגידול ביבוא.

הגרעון החודשי הממוצע ב־2 הראשונים של 1988, ירד ב־23% לעומת סוף שנה שעברה.

ביצוא התעשייתי, שהוא העיקרי בתנועת הסחורות, חלה עליה של 17 אחוזים. כלם גם הגידול ביצוא הבטחוני ויצוא מזון ומכשירים מדוייקים.

מרכז אגודת ישראל

(המשך מעמוד א')

דיונית של ההנהלה תתכנס בשבוע הבא.

בראשית הדיון, הביע היו"ר, בשם החברים, תנחומים לחבר ההנהלה הרב לייביש רבינוביץ, באבלו על פטירת אביו ז"ל.

בישיבה השתתפו הרבנים הה"ה:

יהודה מאיר אברמוביץ; משה אירנשטיין; דוד נחמן בלוי; שלום ברזילי; חיים ברילנט; שלמה בר־נצבורג; שלמה יעקב גרוס; צבי גרוסמן; אריה דרסלר; פנחס הורביץ; שמואל הלפרט; שלמה וידיסלבסקי; שמואל וינברג; שלמה זלמן זוננפלד; יוסף יוס־קוביץ; מרדכי דוד לוחמיר; מאיר לוריא; שלמה לורינץ; אברהם יוסף ליזרזון; יעקב ליצמן; שמואל מרדכי מינץ; יצחק מנדלסון; יהושע פלק; מנחם פרוש; מאיר פרוש, יחזקאל פרנקל; בן ציון קלוגמן; חיים משה קנופף; אברהם ריין; משה חיים שינפלד; בנימין שצירנסקי.

מירדף נרחב בגבול מצרים הוביל לתפיסת... מבריח

מאת סופרנו הצבאי

חדירה שנתגלתה אתמול ליד הר חריף שבנגב הביאה למירדף גדול של יחידות צה"ל שחשד למקום ולסופרנו נודע כי במקום נתפס מבריח שחדר משטח מצ־רים. חקירתו נמשכת.

התוועדות חסידי סטוטשין במוצאי שבת בבני ברק

מחר בערב מוצש"ק, תתקיים התוועדות וסעודת הילולא לרגל יום הזכרון של האדמו"ר הרה"צ יצחק הורביץ זצ"ל שיום הזכרון שלו חל בכ"ד אדר.

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אסיאס שמואל ואיריס	בן	ירושלמי משה ונורית	בת
אהרן משה ואביבה	בן	יצחק אליהו ושושנה	בן
אמסילי יעקב ורינה	בת	יצחקי יצחק ורחל	בן
אברהם דוד ושמחה	בת	כמיסה חיים וברכה	בת
אפריאס יששכר ואסתר	בת	כהן מרדכי ונעמי	בת
אברחצקי שלום וצילה	בן	כהן שבתאי משה ומזל	בן
ברקאי אברהם ורבקה	בן	כהן זבדיה ולאורה	בן
ברחכים אמיר וזהבה	בת	לב יצחק ואביגיל	בת
בתנדיין לוין יצחק ופיגע	בן	לוקמן אברהם ומיכל	בת
גפנר חיים וגיסל	בת	מור אבנר ומאיה	בן
גל בני וסימה	בת	משקוביץ משה ואלישבע	בת
גוסליב חיים וחנה	בת	נחום מרדכי ואילנה	בת
דגן יצחק ואסתר	בת	סעדיה יוסי ויפה	בת
דויטש יוסף ומרים	בן	פפנהיים אהרן ושבע	בת
דויטש מתתיהו וליבה	בן	פרץ אברהם וסופיה	בן
דיער חיים וברכה	בת	פרתקל משה ואהובה	בן
הררי רפול דוד ושמחה	בת	פישר משה וחיה	בת
הלוי מאיר ופסריסיה	בן	פרלמוטר חיים ומאטיל	בת
הבדלר שמחה ושרה	בן	צרפתי מסעוד וטרזה	בן
העברי אברהם ושרה	בן	צנוירט יוחנן ונחמה תאומים	בן
הולנדר שמואל וגיטל	בת	קבר מריו ואורה	בת
ולדשין שמחה ורבקה	בן	קופרמן מרדכי ומרים	בת
וינברג מאיר ומיכל	בן	קצביאן בועז ולילי	בת
ובר זלמן ורבקה	בת	קמינר אליעזר ויוכבד	בת
חן בני ואסתר	בת	הזנמסל מאיר ורודית	בן
חזן משה ולאה	בן	רבינוביץ ישראל ובריינדל	בן
חדד שמואל וברוריה	בן	שלומוביץ יצחק ואביבה	בת
סויסו יוסף ושושנה	בן	שפיצר יהודה והינדה	בן
יעקב אליהו ושושנה	בן	שפירא אברהם ורחל	בת
ירושלמי יצחק וגלומה	בת	שלומוביץ משה ורחל	בת

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

קנית סלפון רק בסלקטרון
והפעם סלפון נדביק עם זכרונות
חיוג ללא הרמת השפופרת ואחריות לשנה
במחיר מצחיק ובתשלומים
סלקטרון מזכירות ותיקונים באחריות
ר' עקיבא 20 ב"ב – טלפון 5791427 ליד המסבה המודרני

מחסן הלבשה דברי חיים 24 ק. צאנז
פתוח כל ערב 9.30 — 7.00
ועכשיו גם במוצאי שבתות עד לחג בין 9.30 — 8.00
הקדימו קניותיכם לחג!
הגיע מבחר ביגוד
חדיש מדהיב ביופיו לחג:
חולצות ומכנסיים לבנים, מבחר אוברולים חגיגיים, טכנסים, אוברולים וסרפנים חגיגיים מקטיפה, חולצות בנות, סוודרים, ערביונים במבחר דוגמאות, גרבי כותנה לכל הגילאים 10 – 00, חליפות וביגודי ימים לתינוקות, לבנים ובגוד ראשוני לתינוק, סינורים לנשים וילדים ועוד ועוד...
הכמות מצומצמת וכל הקודם זוכה
אל תחכו לשעות הלחץ! באי וקני באוירה נינוחה!
סיסמנו: "הכל ובזול"

אינסטלטור שתמיד לשירותך
בדיקת נזילות ע"י מכשיר אלקטרוני
03-799996

חדש!
Reynolds Wrap
aluminum foil
Our quality shines through.
הגיע מארצות הברית
נייר כסף אלומיניום ביעוד מיוחד
מבית החברות המפורסמות ברחבי העולם!
חדש! חדש! חדש!
נוזקי
צלחות חד־פעמיות (מאלומיניום)
לשמירת נקיון הגז
מונע גלישת האוכל על הגז
חסל סדר נקוי וגרוד הגז
יפה נוח וחסכוני
לשימוש רב פעמי מתאים לכל המידות
סינורים חד פעמים מפלסטיק
טוב לאפית מצות ולשימוש ביתי
בכל הגדלים
כשר לפסח
ובהכשר הבד"ץ העדה החרדית
להזמנות ולסיטונאים
ניתן להזמין ע"י
טלפון 02-272131
ובבני ברק
מקור הזול
רבי עקיבא 57
03-798723

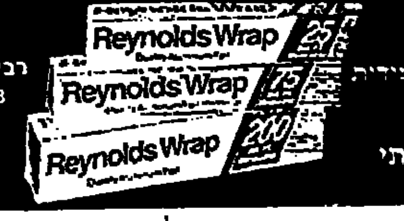

★ שולחנות סלון ★ פינות אוכל ★ בגדלים שונים ובמידות מיוחדות
במבחר ובטיב מעולה
לפסח הזמינו עכשיו!

תצוגה ומכירה בבית החרושת בירושלים
תל ארזה רח' יוסף זיו 2 פינת בר אילן (מקביל לאולם אפריון) פתוח רצוף עד 7.00 בערב

מרכז הלבשה — רמת אלחנן
זוננפלד 3 בני ברק
הקדם קניותך לפסח
מבחר גדול של בגדי ילדים ונער מכנסיים, חליפות וחצאיות חולצות לבנים, בנות ובנים הלבשה [illegible]
מחירים לדוגמא:
חצאיות החל מ־12 ש"ח
חולצות ילדים החל מ־12 ש"ח
על קניה מ־100 ש"ח
צ'ק ל־20.4.88 (ג' אייר תשמ"ח)
שעות הפתיחה 1.00 – 10.30 למנה"צ, 7.30 – 4.30 [illegible]
חג כשר ושמח!

גלילי ניילון חד פעמי
הזמן עוד היום לפסח ולכל ימות השנה לבית, לבתי כנסת ולמוסדות שקוף או לבן לפי הזמנה וכן שקיות אשפה גדולות וקטנות לועד הבית
להזמנות
טל. 03-704386 02-433660
אספקה לבית הלקוח־אפשרי

פנטסטיק פלסטיק
שמירת הריהוט לשנים
צפויי נילון
לספות כורסאות וכסאות
★ עבודה מומחית ★
מתקבלות הזמנות גם למרכז הארץ
02-538001 02-810072

"ישיבת
מגלה עמוקות"
אבן האזל 11 02-814216
לקראת הזמן הבעל"ט
נפתחת ישיבה קטנה
ע"י צוות מומחים
פרטים בטל הנ"ל
בשעות אחה"צ

בס"ד
הדרישה גדולה!
אם ברשותך תפילין, טלית, מזוזות או תמורתם שלח בהקדם לתנועת "השעד הרוחני"
ירושלים:
רח' ברסלב 7 באולה
טל. 815074, 271649
בנק הדאר 7-19247-4
בני ברק:
הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א
רח' רשב"ם 23

ברזולי נגריה!

מעתה
גם בחנות
המפעל.

במחירים מפתיעים !!
פתוח רצוף 7.00-17.00 טל' 373042
דרך חיל השריון 88, ת"א (המשך רח' המסגר לכיוון חולון).

אתם מוזמנים למלון מרכזי צפת
(גלאט כשר בהשגחת הרב לוי יצחק ביסטריצקי שליט"א)
לשבת ד"ה ניסן פר' החודש (18.3)
להשתחרר מעט מעול ההכנות לפסח
ולהכיר מקרוב את "אפיקים" –
תנועה העוסקת שנים בהנחלת מורשת היהדות
בתכנית: ★ הכל על עולמם של "החוזרים בתשובה"
★ מפגשים עם בעלי תשובה וטובי המרצים
זוהי ההזדמנות לפקוד את המקומות הקדושים בצפת עה"ק
המחיר: 130 ש"ח לזוג, 40 ש"ח לילד מגיל 2 – 12, 15 ש"ח לתינוק עד שנתיים
למעוניינים מובטחת הסעה הלוך וחזור ביום ו', בשעה 12.00 בתחנות קו 1—54 מגן ודשא דרך חזו"א, נחמיה, עזרה, השומר.
פרטים והרשמה:
משרדי "אפיקים" 03-797836
הדסה: 03-5708606
דינה: 02-534550
אפיקים AFIKIM
שבת הכרות עם תנועת אפיקים

מכון מהרש"ל
ירושלים
הופיע בעזה"י
אוצר השאלות־ותשובות
מפתח עניני כולל לספרי השאלות ותשובות מחתימת התלמוד עד זמננו
בעריכת
הרב מנחם נחום כהנא־שפירא
שלחן ערוך אורח חיים
כרך שביעי, הלכות פסח — סימנים תנא-תצד
המחיר: 36 ש"ח + דמי משלוח — 3 ש"ח
בהזמנות לפנות ל: ת.ד. 5166 ירושלים בצרוף המחאה

המבריק שרותי נקיון ופוליש
פאַרלאָז זיך נאָר אויף א בני־ברקער מענטש
בעלת בית
נקיון פסח כהלכתו
כללי יסודי בכל סוגי הדירות
רק בבצועה של
חברת המבריק
החברה לנקיון הדתית היחידה — מעסיקה פועלים דתיים
אל תלכו שולל אחר מודעות פרסומת!
אינכם יכולים להכניס כל אדם לבתיכם
ביצוע גם בירושלים
רצונכם בבית מבהיק בנקיון לחג הפסח בעובדים ישרים אדיבים ומסורים, בשקט נפשי —
פנו לחברת המבריק
המוניטין שלנו: אמינות, יסודיות, אחריות, נקיון
בני ברק נותנת אימון במבריק
להזמנות טל. 03-323823 03-310030

היהלום
רח' ינאי 3 ירושלים
☆ שרותי נקיון ואחזקה
☆ פוליש + ווקס קריסטלי
☆ ניקוי ותיקון שטחים
☆ סיוד וצבע
☆ מכירת חומרי
וכלי נקיון ופוליש
טלפונים: 245883, 224697, בערב 20.00 משעה 436776
מבצע הנחות
לקראת חג הפסח

מצות יהודה על שום מה?...
על שום שהן אצולות בטיבן ובטעמן!
על שום שהן אפויות בשיא הכשרות וההידור!
על שום שהן פריכות וקלות לעיכול!
על שום שהן טריות ודקות יותר!!!
מצות יהודה כשרות ועריבות הכי הכי!!
כשר לפסח למהדרין בהשגחתם של
הרבנים הראשיים לירושלים.

להזמנות בטלפון 02-825598 02-825235

הודעה
משמחת
למארגני חבורות
אופה מצות
(שיבר)
בתכלית ההידור
מקבל הזמנות
לחבורות
בירושלים
ובבני ברק
לבני ישיבות
20% הנחה
להתקשר לטל:
08-226838
כל שעות היום

מעניין אותך ללמוד מחשבים?
באגודת ישראל בני ברק תמצאי את הפתרון
בימים א' ג' ה' מ־7-8 בערב
טל: 783613

בהזדמנות!
פיאט 132 1600 סמ"ק
שנת 74
טל. 02-536340

מיני מרקט
רח' מלאכי 9
טל. 380569
חדש
בגאולה
פירות וירקות ומוצרי מכולת
בהשגחת בד"ץ העדה החרדית
סחורה טריה
יום יום
ובמחירי השוק
כל המוצרים כשרים לפסח
שירות אדיב
הפתיחה ביום שלישי כ"ז באדר

נותרו 2 מקומות
לאברכים בכולל
אחה"צ בב"ב
לנבחנים במפעל הש"ס 20 דף
טל. 03-790968

תרגומים
אנגלית עברית
טלפון בערב
02-786436